

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Yunus Emre

dîvân

Diliçi Manzum Çeviri: Mehmet Kanar

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yunus Emre (1240-1320)

Anadolu sahasında yetişmiş en büyük Türk şairi ve mutasavvıf.

Hayatı hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte Sivrihisar'ın Sarıköy adlı köyünde doğduğu, mezarının da oraya yakın bir yerde bulunduğu tahmin edilmektedir.

Asıl adı Yunus Emre, mahlası ise Âşık Yunus, Derviş Yunus'tur. Emre kelimesinin türeyişi hakkında birçok farklı görüş vardır. Bunların arasında ilginç olanı, bu kelimenin "amramak" (sevmek) fiilinden türeyiş şeklidir. "Âşık, seven, arzu edilen, imrenilen" gibi anlamlara geldiği gibi "kardeş, birader" anlamına da gelmektedir.

Şiirlerindeki bilgilerden evli ve çocuk sahibi olduğu, İsmail adında bir oğlunun bulunduğu anlaşılmaktadır.

Her ne kadar ümmî olduğu söylense de tasavvuf yoluna girmeden önce iyi bir medrese eğitimi almış olması kuvvetle muhtemeldir. Eğitim aldığı yer, o dönemin bilgi merkezlerinden sayılan Konya olabilir. Yine onun iyi derecede Farsça, Arapça bildiği söylenebilir.

Bazı beyitlerinin ışığında onun Maraş, Kayseri, Tebriz, Nahçıvan, Yukarı Azerbaycan, güneyde Bağdat ve Şam'ı dolaştığı anlaşılmaktadır.

Yunus Emre'nin mürşidi Tapduk Emre'dir. Anadolu ve Rumeli'ye derviş yetiştirip gönderdiği bilinen Tapduk Emre, Yunus Emre'yi Nallıhan'daki zaviyesinde yetiştirmiştir.

Yunus Emre, resmî yazışma ve edebiyat dilinin Farsça olduğu, bilimsel eserlerin Arapça yazıldığı bir dönemde yetişmiş, Türkçeye geçiş dönemini yaşamış bir şairdir. Bu yüzden eserlerinde bir kelimenin Türkçe, Farsça ve Arapça kullanılışlarına rastlanır. Buna rağmen Yunus Emre XIII. yüzyılda Anadolu sahasında Oğuz Türkçesinin en büyük temsilcisidir. Eski Anadolu Türkçesi dediğimiz bu dönem Türkçesinin edebî bir dile dönüşmesinde birinci derecede katkı sahibi olan kişidir. Ahmed Fakih, Şeyyad Hamza, Hoca Dehhanî gibi o dönemde yetişen şairler de dilin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Şiirlerini genel olarak hece ölçüsüyle yazmakla birlikte, hece ölçüsüne uyan aruz vezinleriyle de şiir söylemiştir. Tek heceli dil olan Türkçe ile arûz vezni uyum sağlamadığından ister istemez aruz hataları oluşmuştur.

Kimi zor kavramları Türkçe kelimeler kullanarak rahatlıkla ifade etmeyi başaran Yunus Emre bu özelliği dolayısıyla kendisinden sonra yetişecek şairlerin öncüsü olmuştur.

Yunus Emre'nin *Risâletü'n Nushhiyye* adlı tasavvufi bir mesnevisi ile *Divân'ı* vardır. Risale 1307-1308 yıllarında yazılmış olup 600 beyitten oluşur. Çalışmamıza esas aldığımız Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Koleksiyonu 3889 numarada kayıtlı olan yazma bu eserle başlar.

Yunus Emre hakkında ayrıntılı bilgi ve bibliyografya için aşağıdaki kaynaklara bakılmalıdır:

Mustafa Tatcı, *Yunus Emre*, DİA, 43/600-606 ve *Yunus Emre, Divân-ı İlâhiyât*, H Yayınları, 3. basım, İstanbul 2014, s. 9-238; Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri*, Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 7. basım, İstanbul, Ocak 2016, s. IX-XLV.

Mehmet Kanar

1954 yılında Konya’da doğdu. İlköğrenimini doğduğu şehirde, orta ve yüksek öğrenimini İstanbul’da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Şarkiyat ve Türkoloji eğitimi aldıktan sonra mezun olduğu bölümde asistan, doçent ve profesör oldu. İran Cumhurbaşkanlığı’nca Fars dili ve edebiyatı alanındaki çalışmaları dolayısıyla “Yılın Araştırmacısı” seçildi. Emekliye ayrıldığı 2007 yılından beri Yeditepe Üniversitesi’nde görev yapan Kanar; sözlük, gramer, tenkidli metin neşri, çeviri, sadeleştirme, öyküleştirme, dil öğrenim seti alanında da çalışmalar yürütmektedir.

Mehmet Kanar’ın Ayrıntı Yayınları arasında çıkan kitapları:

Mevlânâ, *Mesnevî*; Hâfız-ı Şîrâzî, *Divân*; Feridüddin Attâr, *Esrârname*, *Îlâhîname* ve *Mantıku’t-tayr*; Fahreddin Es’ad-i Gorgânî, *Vîs ile Râmîn*; Fuzûlî, *Divân*; Sohrâb Sepehrî, *Sekiz Kitap (Bütün Şiirleri)*; Sâdık Hidâyet, *Kör Baykuş, Seçme Eserler*; Ali Muhammed-i Efgânî, *Ahu Hanım’ın Kocası*; Mehmet Rauf, *Eylül*; Ahmed Şamlu, *Yüreğimin Kışlarında (Bütün Şiirleri)*; Sâdî-i Şîrâzî, *Gülîstan*; Bâkî, *Divân*.

Prof. Dr. Mehmet Kanar ayrıca Ayrıntı Türkçe Klasik dizimizde yer alan çok sayıda kitabın da editörüdür.

Yunus Emre
Dîvân

Ayrıntı: 1475

Şiir Dizisi: 42

Dîvân

Yunus Emre

Diliçi Manzum Çeviri

Mehmet Kanar

Yayıma Hazırlayan

Levent Turhan Gümüş

Son Okuma

Efraim Nevzat

Bu çevirinin tüm yayım hakları

Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı

Petek Yılmaz

Kapak Düzeni

Gökçe Alper

Uygulama

Kâni Kumanova, Hediye Gümen

Baskı

Ali Laçın - Barış Matbaa - Mücellit

Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286

Topkapı / Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00

Sertifika No: 46277

Birinci Basım: 2021

İkinci 1000

ISBN 978-605-314-488-5

Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI

Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.

Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İşhanı

No. 1 Kat 5 Sirkeci-İstanbul

Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11

www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi

facebook.com/ayrintiyayinevi

instagram.com/ayrintiyayinlari

Ücretsiz PDF Kıtap Arşivi - <https://ranter.org>

Yunus Emre
Dîvân

Diliçi Manzum Çeviri:
Mehmet Kanar

Yunus Emre Dîvânı,

Süleymaniye, Fatih, No. 3889'un başı

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Sunuş

Her şeyden önce şunu belirtmeliyim: Bu kitap bir tenkidli metin çalışması değildir. Yunus Emre dilinin daha rahat anlaşılması amacıyla hazırlanmıştır. Yunus'un kimi şiirlerini anlamak kolay gibi görünse de bu şiirlerin sayısı *Dîvân*'ın geneline bakınca azınlıkta kalır. Yunus'un cümle yapısı sade olsa da arkaik kelimeler, Farsça, Arapça kelime ve terimlerle dolu olduğu için birçok şiir bir çırpıda anlaşılamaz.

Yunus Emre'nin kendi el yazısıyla yazılmış, başkası tarafından yazılıp onun kontrolünden geçmiş veya Yunus Emre henüz hayatta iken yazılmış bir nüsha günümüze kadar ulaşmamıştır. Şiirler daha sonraları yazıya geçirilmiş, Yunus'a ait olan ve olmayan şiirler adeta harmanlanmıştır.

Bu çalışma yapılırken Yunus Emre *Dîvânı*'nın şimdiye kadar bilinen en eski ve sağlam nüshası olan Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Koleksiyonu 3889 numarada kayıtlı yazma (Mikrofilm Arşivi No. 877) esas alınmıştır. Bu nüshada bazı beyitlerin veya cümlelerin tekrarlandığı, bazen bir beytin atlandığı görülmektedir. Üstelik kimi yerlerde harekelendirmede farklılıklar göze çarpmaktadır.

Bazı neşirlerde Fatih nüshasına göre kimi şiirlerin beyit sayılarının uzun olduğu dikkati çekmektedir. Fikrime kalırsa Ömer Hayyam'ın rubailerinin başına gelenler Yunus Emre'nin şiirlerinin de başına gelmiştir. Buradan, Yunus Emre kadar güçlü şiir söyleyenlerin şiirlerinin Yunus Emre'nin şiirlerine karıştığını anlayabiliriz. Bu da Yunus Emre'ye ait kaç şiirin olduğu konusunu gündeme getirir. Kanaatime göre Yunus Emre'ye ait şiirlerin sayısı yüz ile iki yüz arasında olmalıdır.

Şiirlerin daha rahat anlaşılması için soldaki sayfaya orijinal metin koyulmuş, karşı sayfada şiirin diliçi manzum çevirisi yapılmaya çalışılmış, şiirlerin tastamam sanatsal bir karşılıkla aktarılması yerine ifadenin olabildiğince doğru anlaşılması hedeflenmiştir.

Yunus Emre dönemi dilinin rahat anlaşılabilmesi için Eski Anadolu Türkçesi metinlerini anlamamıza yardımcı olabilecek bir de metin okuma anahtarının eklenmesi uygun görülmüştür.

Her ne kadar şiirlerin diliçi çevirisi verilmiş olsa da genel olarak seçme bir sözlük verilmeye çalışılmış, bazı maddeler hakkında daha geniş bilgiye erişmek için kaynak gösterilmiştir.

Bu çalışmanın yararlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Mehmet Kanar
15 Kasım 2020, Bakırköy

Şiirler

MÜNÂCÂT*

Yâ ilâhî, ger suâl itsen bana**
Cevâbum işbuyidi anda sana

Ben bana zulm eyledüm, itdüm günah
Neyledüm nitdüm sana iy pâdişah

Gelmedin didün hakuma kem diyü
Toğmadın didün “asâ Âdem” diyü

Sen ezelden beni âsî yazasın
Toldurasın âleme âvâzesin

Ben mi düzdüm beni? Sen düzdün beni
Pür ayıb nişe getürdün iy ganî

Gözüm açup gördüğüm zindan içi
Nefs ü hevâ pür tolu şeytan içi

Habs içinde ölmeyeyin diyü aç
Mismil ü murdâr yidüm bir iki kaç

Nesne eksüdimi mülkünden senün
Geçdi mi hükmüm hükmünden senün

Rızkımı yiyüp seni aç mı kodum
Ya yiyüp öyününi muhtac mı kodum

Kıl gibi köpri gerersin geç diyü
Gel seni sen tuzağumdan şeş diyü

Kıl gibi köpriden âdem mi geçer
Ya düşer ya tayınur behod uçar

Kullarun köpri yaparlar hayr için
Hayrı budur kim geçerler seyriçün

* Yazmanın son bölümünde bulunan Münâcât bölümü, kural gereği başa alınmıştır. (ç.n.)

** Vezni Fâilâtün Fâilâtün Fâilün olsa da aksamalar bulunmaktadır. (ç.n.)

MÜNÂCÂT

Ya İlahi! Eğer sorarsan bana
Buydu cevabım orada sana

Ben bana zulmettim; günaha girdim
Ey padişah! Sana ne yaptım, neyledim?

“Gelmedin” dedin, hakkımda az diye
Doğmadan “Âdem isyan etti” dedin

Sen ezelde beni asi kabul edersin
Âleme ünümü böyle yayarsın

Ben mi yarattım beni? Sen yarattın beni
Beni bol ayıplı niçin yarattın ya Gânî?

Gözümü açıp gördüğüm zindan içi
Şeytan dolu nefsimin hevesimin içi

Hapis içinde ölmeyeyim diye aç
Temiz mundar yedim birkaç

Bir şey mi eksildi mülkünden senin?
Ya sözüm geçti mi hükmünden senin?

Rızkını alıp seni aç mı bıraktım?
Veya öğününü yeyip muhtaç mı bıraktım?

Kıl gibi köprü yaparsın geç diye
Gel hele, tuzağımı çöz diye

Kıl gibi köprüden adam mı geçer?
Ya düşer ya ayağı kayar uçar

Kulların köprü yapar hayır için
Hayrı şudur, geçerler seyir için

Tâ gerek bünyâdı muhkem ola ol
Ol geçenler eydeler uş toğru yol

Terzi kurarsın hevâset dartmağa
Kasd idersin beni oda atmağa

Terezi ana gerek bakkal ola
Ya bezirgan tâcir ü attar ola

Çün günah murdarların murdarıdur
Hazretünden yaramaz kârıdur

Sen gerek lutfile anı örtesin
Pes ne hâcet murdarı açup dürtesin

Sen temâşâ kulasın, ben hoş yanam
Hâşalillah senden iy Rabbülenâm

Sen basîr hod bilürsin hâlümi
Pes ne hâcet dartasın a'mâlümi

Geçmedi mi intikâmün öldürüp
Çürüdüp gözüme toprak toldurup

Değmedi hiç Yûnus'dan sana ziyan
Sen bilürsin aşikârâ vü nihan

Bir avuç toprağa bunca kîlûkal
Neye gerek iy Kerîm-i Zülcelal

İy Kerîm-i Lemyezel, iy pâdişâh-ı Lâyezal*
Saltanat külli senündür, kim sana yokdur zeval

İmâmülmüttakin oldur hitâmülmürselin ol şah
Nizâmülâlemin oldur hümâmülekmelin ol şah

* Vezni: Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün. (ç.n.)

Bu köprünün temeli sağlam olmalı
Geçenler demeli, işte doğru yol

Terazi kurarsın heveslerimi tartmaya
Kastedersin beni ateşe atmaya

Terazi ona gerek; bakkal olsun
Bezirgân, tacir, attar olsun

Günah madem mundarın mundarıdır
Hazretinde yaramazların yaptığıdır

Sana gereken şu, onu lütufla örtesin
Öyleyse niçin mundarı açıp dürtersin?

Sen seyredersin ben güzelce yanayım
Hâşâ sümme hâşâ ey varlıkların Rabbi

Sen görürsün bilirsin hâlimi
Öyleyse niçin tartarsın amellerimi?

Geçmedi mi intikamın, öldürüp
Çürütüp, gözüme toprak doldurup?

Yunus'tan sana asla zarar gelmedi
Sen bilirsin aşikâr olanı gizli olanı

Bir avuç toprak için bunca söz
Neye gerek ey kerem, ululuk sahibi?

Ey ölümsüz kerem sahibi, ey ölümsüz padişah
Saltanat tümüyle senindir; sana yoktur zeval

Takvâlîların imamı odur, resullerin sonuncusu o şah
Âlemlerin nizamı odur, kâmillerin önderidir o şah

Sensüz yola girürisem, çârem yog adım atmağa
Gevdemde kuvvetüm sensin başum götürüp gitmeğe

Gönlüm, cânım, aklum, bilüm senünile karâr ider
Cân kanadı açık gerek uçuban dosta gitmeğe

Kendülüğinden geçeni toğan ider ma'sûk anı
Ördeğe keklîge salar süre irüben tutmağa

Bin Hamzaca kuvvet virmiş kâdir Çalab ışk erine
Tağları yolından ırar, kasd ider dosta gitmeğe

Yüz bin Ferhad külingini alup, kazar tağlar bünyâdını
Kayalar kesüp yol ider âb-ı hayât akıtmağa

Âb-ı hayâtun çeşmesi âşıklarun visâlidür
Sohbeti işkile ider susamışları yakmağa

Âşık mı dirim ben ana Tanrı'nun uçmağın seve
Uçmak hod bir tuzakdur eblehler cânın tutmağa

Âşık olan miskîn olur, Hak yolına teslîm olur
Her ne dirsene boyun tutar, çâre yok gönül yıkmağa

Bildük, gelenler geçdiler, gördük, konanlar göçdiler
Işk şarâbın içen cânlar uymaz göçmeğe konmağa

Dutulmadı Yûnus cânı geçdi tamudan uçmağı
Yola düşüp dosta gider ol aslına uyakmağa

Sensiz yola girersem, hâlim yok adım atmak için
Gövdemde kuvvetim sensin başımı kaldırıp gitmek için

Gönlüm, canım, aklım, bilgim seninle kararını bulur
Can kanatı gerek uçup dosta gitmek için

Sevgili kendinden geçeni doğan edinir kendine
Ördeğe kekliğe sarar, sürer yetişip tutmak için

Kadir Tanrı bin Hamza kuvveti vermiş âşığa
Dağları yolundan ayırır, kast eder dosta gitmek için

Yüz bin Ferhat kazmasını almış, kazar dağların temelini
Kayaları kesip yol açar hayat suyunu akıtmak için

Hayat suyunun pınarı âşıkların kavuşmasıdır
Sohbeti aşk ile eder susamışları yakmak için

Âşık mı derim ben Tanrı'nın cennetini sevene?
Cennet de tuzakmış eblehler canını tutmak için

Âşık kişi miskin olur, Hak yoluna teslim olur
Her ne dersen, büker boynunu, sebep yok gönül yıkmak için

Bildik, gelenler göçtü; gördük, konanlar göçtü
Aşk şarabını içen canlar uygun değil göçmek konmak için

Tutulmadı Yunus'un canı, geçti Cehennem'den Cennet'i
Yola düşüp dosta gider o aslına kavuşmak için

İşkdan da'vî kılan kişi hiç anmaya hırs u hevâ
İşk evine girenlere ayruk ne meyl ü ne vefâ

İzzet erkân kamusı bunlardır dünya sevgüsü
Benüm cevâbum sen eyit, işka izzet midür behâ

Diliyle ışk diyenler bilmezler ışk neydüğünü
İşkdan haber eyitmesün kim dünya izzetin seve

Her kim izzetden geçmedi, âşıklık bühtândur ana
Geçmez dost döşeğine at katır yahud deve

Yûnus'a âşık diyüben zinhâr özenüp gelmegil
Çok bezirgân peşmân olur varıcağaz uzun yola

Bir gün yüzün gören kişi ömrince hiç unutmaya
Tesbîhi sensin dilinde, ayruk nesne eyitmeye

Tâatuna turan zâhidün gözleri seni görürse
Tesbîhi unıdup ol ayruk secde de itmeye

Ağızına şeker aluben, gözleri sana tuş olan
Unıda ol şekerini, ayruk çeyneyüb yutmaya

Ben seni sevdüğümüçün eğer behâ dirlerise
İki cihân mülkin virem dahı behâsı yitmeye

İki cihân toptolu bağ u bûstân olurise
Senün kokundan eyü gül bûstân içinde bitmeye

Gül ü reyhân kokusu âşıklara ma'sûk yiter
Âşık olanun ma'sûkı hergiz öğinden gitmeye

İsrâfil sûrın urıcak, mahlûkât turugelicek
Senün ününden artuk hiç kulağum işitmeye

Hiç hırdan hevesten bahsetmesin aşk iddiasında olan kişi
Aşk evine girenlerin başka meyli, vefası olur mu ki?

İzzet, erkân, bunların tümü dünya sevgisi
Benim cevabımı sen söyle; aşkın bahası izzet mi?

Diliyle aşk diyenler aşkın ne olduğunu bilmedi
Aşktan haber vermesin dünya izzetini seven kişi

Âşıklık bühtandır izzetten geçmeyen kişiye
At, katır veya deve dost döşegine geçer mi?

Yunus'a âşıktır diyerek sakın özenip gelme
Uzun yola varınca çok tüccar pişman olur

Senin yüzünü bir kez gören hiç unutmaz
Dilinde tesbihi sensin; başka bir şey demez

Sana ibadete duran zahidin gözü seni görse
Unutur tesbihini; bir daha secde etmez

Ağzına şeker alarak gözleri sana dikilen
Unutur şekerini; başka şey çiğneyip yutmaz

Seni sevdiğim için bir değer biçerlerse
Veririm iki dünya mülkünü yine yetmez

İki dünya dolu dolu bağ bahçe olsa
Bahçede senin kokundan iyi gül bitmez

Gül ile reyhanın kokusu; âşıklara mâşuk yeter
Âşık olanın mâşuğu asla aklından çıkmaz

İsrafil surunu üfürüp mahlukat kalkınca ayağa
Senin sesinden başkasını kulağım hiç işitmez

Zühre yire inübeni sâzın nûvâht eylerise
Âşıkun işreti sensüz gözi ol yana gitmeye

Ne iderler hânümânı sensüz iki cihânı
İki cihân fidî sana, kimsene gümân dutmaya

Sekiz uçmağun hûrîsi eğer bezenüp geleler
Senün sevgünden özgeyi gönlüm hiç kabûl itmeye

Dünyede ne ola kim âhiretde ol olmaya?
Hûrile gılmân gelicek, âşık elin uzatmaya

Yûnus seni seveliden beşâret oldı cânına
Her dem yeni dirlikdedür, hergiz ömrin eskitmeye

4

İki cihân zindânise, gerek bana bûstân ola
Ayrık bana ne gam gussa çün inâyet dostdan ola

Varam ol dosta kul olam, hem açıluben gül olam
Hem ötüp bülbülü olam, turağum gülistân ola

Dost yüzini gördi gözüm, erenlere toprak yüzüm
Söz anlayana bu sözüm gerek şekeristân ola

Her da'viden geçen kişi, düşden yana uçan kişi
Işk şarâbın içen kişi geh esrük geh mestân ola

Sensüz iki cihân benüm zindân görünür gözüme
Senün ıskunla bilişen gerek hâssü'l-hâsdan ola

Işka döyemedi özüm, gensüzin söylerin sözüm
Yûnus senün işbu sözün âlemlere destân ola

Zühre yere iner de çalacak olursa sazını
Sensiz olmaz âşığın işreti; gözü o yana kaymaz

Sen yoksan ne yapsın âşıklar hanedanı, dünyayı, canı?
İki dünya feda olsun sana; kimse kuşku etmez

Sekiz cennetin hurîsi gelse iki dirhem bir çekirdek
Senin sevginden başkasını gönlüm hiç kabul etmez

Bu dünyada ne olsun da ahirette bulunmasın?
Hurîler gülmanlar gelse de âşık elini uzatmaz

Yunus seni sevdiğinden beri müjde oldu canına
Her an yeniden dirilir; asla yaşlanmak bilmez

4

İki dünya zindan olacaksa bahçe görünür bana
İnayet dosttan olursa gam keder gelir mi bana?

Varayım kul olayım, üstelik açılıp gül olayım o dosta
Hem ötüp bülbülü olayım, durağım gülistan olsun bana

Dostun yüzünü gördü gözüm, erenlere topraktır yüzüm
Sözden anlayana şeker bahçesi olsun bu sözüm

Her davadan geçen kişi, düşten yana uçan kişi
Aşk şarabını içen kişi kâh çakırkeyif kâh sarhoş olur

Sensiz iki dünya gözlerime zindan görünür
Senin aşkınla tanışanlar hasların hası olur

Aşka dayanamadım; ifşa oldu sırrım istemesem de
Yunus bu sözlerin destan olsun âlemlere

İşk eteğin tutmak gerek âkıbet zevâl olmaya
İşkdan okıyan elif kimseden su'âl olmaya

İşk didüğün tuyarisen, işka candan uyarisen
İşk yolına cândur fidî, ana fidî mâl olmaya

Âsilzâdeler nişânın eğer bilmek dilerisen
Özi oğlanda olmaya, olurise sözünde vebâl olmaya

Âriflerden nişân budur, her gönülde hâzır ola
Kendüvi teslim eyleye, sözde kılûkâl olmaya

Görmez misin sen aruyı, her bir çiçekden bal ider
Sineğile pervânenün yuvasında bal olmaya

Dürr ü cevher isterisen âriflere hidmet eyle
Câhil bin söz söylerise, ma'nide miskâl olmaya

Miskîn Yûnus zehr-i kâtil ışk elinde tiryâk olur
İlm ü amel, zühd ü tâât pes ışksuz helâl olmaya

İy âşıklar, iy âşıklar, mezheb ü dîn ışkdur bana
Gördi gözüm dost yüzünü, yas kamu düğündür bana

İy pâdişâh, iy pâdişâh, uş ben beni virdüm sana
Ne genc ü hazînem kamusı sensin benüm önden sona

Evvel dahı bu akl ü cân senünile asıl mekân
Âhir yine sensin mekân uş varuram senden yana

Senden sana varur yolum, senden seni söyler dilüm
İlah sana irmez elüm, bu hikmete kaldum tana

Ayruk bana ben dimeyem, kimseneye sen dimeyem
Bu kul o sultan dimeycm, işidenler kala tana

Aşkın eteğini tutmak gerek; sonunda zeval olmaz
Aştan elif okuyan kişiyi sorguya çeken olmaz

Aşkın ne dediğini duyarsan, aşka candan uyarsan
Aşkın uğrunda can fedadır; mal ona feda olmaz

Asilzadelerin nişanı nasıl olur bilmek istersen
Sözü çoluk çocukta olmaz; olursa sözünde vebal olmaz

Âriflerin işareti şudur: Her gönülde hazır olur
Kendini teslim eder; sözünde dedikodu olmaz

Görmez misin sen arıyı her çiçekten bal yapar
Sinek ile kelebeğin yuvasında bal olmaz

Mücevher istiyorsan, bulun âriflerin hizmetinde
Cahil bin söz etse de manasının değeri olmaz

Miskin Yunus! Öldürücü zehir aşkın elinde panzehir olur
Demek ki ilim, amel, zühd, ibadet dediğin aşksız olmaz

Ey âşıklar! Ey âşıklar! Aşk mezheb ile dindir bana
Gördü gözüm dost yüzünü; bütün yaslar düğündür bana

Ey padişah! Ey padişah! İşte, ben beni verdim sana
Ne hazinem varsa hepsi sensin benim baştan sona

Önce de bu aklım canım senin aslında mekân tutmuştu
Sonunda yine sensin mekân; işte varıyorum senden yana

Senden sana varır yolum; senden seni söyler dilim
Allahım! Yetişmez elim sana; şaştım bu hikmet karşısında

Artık bana "ben" demeyeyim, kimseye "sen" demeyeyim
"Bu kuldur, o sultan" demeyeyim. İşitenler şaşsın kalsın

Dost ışka ulaşaldan dünyâ âhiret bir oldu
Ezel ebed sorarisen d nile bu gündür bana

Ayruk bize yas olmaya, hiç gönlümüz be's olmaya
Zira Hak'dan gelen  v z savulmaz d g nd r bana

Ben ışkundan ayrılmayam derg hundan ırılmayam
Eger benden giderisem, senünile varam bana

Ol dost beni viribidi, var bu d ny yı g r didi
Geldüm gördüm hoş ârâyiş, seni seven kalmaz ana

Kullarına va'de'yledi, yarın uçmak virem didi
Ol dostların sev nd ği yarınım bugündür bana

B   hile bu z rile bu hikmeti kim ne bile
Bilse dahı gelmez dile, tutdum yüzüm senden yana

Sensin bana cân u cihân, sensin bana genc-i nihân
Send r r assı ziyân, ne iş gele benden bana

Yûnus sana tutdı yüzin, unuttı cümle kend zin
Cümle sana söyler s zin söz s yleden bana

7

Anma mısın sen şol g ni, âlem hayrân ola
Nidesi i bilmeyüp bihod u sergerd n ola

İsrâfil s rın üre, hep mahlûkât yerden tura
Deril ben haşre vara, k z  anda Sübhân ola

Zeb niler çeke duta, ilede tamuya ata
Deri yana, s n k t te, katı ulu figân ola

Mâlik çağıra tamuya, çeküp meyd na get re
Tanrı korkusından tamu z r  kılup n l n ola

Taglar yirinden ırıla, gökler heybetten yarıla
İlduzlar bağı kırıla, düşe yire, galtân ola

Dost aşka ulaştığından beri dünya ahiret bir oldu
Ezelî ebedi sorarsan, dün ile bugündür bana

Artık bizim yasımız olmaz; gönlümüzde umutsuzluk olmaz
Çünkü Hak'tan gelen ses, baştan savılmaz düğündür bana

Ben aşkından ayrılmayım; dergâhından uzaklaşmayayım
Benden gidecek olsam da seninle varayım sana

O dost beni gönderdi; "Var, bu dünyayı gör!" dedi
Geldim, güzel süsler gördüm; seni seven kalmaz ona

Kullarına vaat etti; "Yarın cennet vereyim," dedi
O dostların sevindiği yarınım işte bugündür bana

Bu ahla bu inleyişle bu hikmeti kim ne bilir?
Bilse de dile gelmez ki yüzümü tuttum senden yana

Sensin benim canım, dünyam; sensin benim gizli hazinem
Zarar da kazanç da sensin; ne iş gelir ki benden yana?

Yunus sana tuttu yüzünü, unuttu kendisini
Bana söz söyleten hep sözünü söyler sana

7

Anmaz mısın o günü, âlem hayran olur
Ne yapacağını bilemez, baygın, avare olur

İsrafil surunu üfler, bütün varlıklar yerden kalkar
Bir araya gelip haşre varır, kadı orada Süphan olur

Zebaniler çeker tutar, götürür Cehennem'e atar
Deri yanar, kemik tüter, çok büyük feryat olur

Mâlik çağırır Cehennem'e, çeker meydana getirir
Tanrı korkusundan herkes hem sızlanır hem inler

Dağlar yerinden oynar, gökler heybetten yarılr
Yıldızların bağlantısı kopar, yere düşer yuvarlanır

Yazuklarımız dola dartıla, anca perdeler yırtıla
Bilmedüğün günahların anda sana ayân ola

Yûnus eydür işbu sözi, erenlere toprak yüzi
Diler Hakk'ı göre gözi inâyet ger andan ola

8

Gideridüm ben yol sıra, yavlak uzamış bir ağaç
Böyle latîf, böyle şîrîn, gönlüm eydür, birkaç sır aç

Böyl' uzamak ne ma'nîdür, çünkü bu dünya fânîdür
Bu fuzûllık nişânıdır, gel berü, miskînliğe geç

Böyle latîf bezenüben, böyle şîrîn düzenüben
Gönül Hakk'a uzanuban, dilek nedür, neye muhtâc

Ağaç karır, devrân döner, kuş budağa bir kez konar
Dahi sana kuş konmamış, ne gügercin, ne hod duraç

Bir gün sana zevâl ire, yüce kaddün ine yire
Budakların oda gire, kaynaya kazan, kıza saç

Yûnus imdi sen bir niçe eksüklüğün yüz bin onca
Kurı ağaca yol sorunca teferrüclen yoluna geç

Günahlarımız dolar tartılır, orada perdeler yırtılır
Bilmediğin günahların orada gözüne görünür

Yunus söyler bu sözü, erenlere topraktır yüzü
İlahi yardım gelirse gözü Hakk'ı görmeyi diler

8

Yol sıra gidiyordum, boy bos atmış bir ağaç
Böyle latif böyle şirin, gönlüm der ki birkaç sır aç

Böyle uzamak ne demektir? Çünkü bu dünya fanîdir
Bu münasebetsizlik işaretidir; beri gel, miskinliğe geç

Böyle hoşça bezenerek, böyle şirin süslenerek
Gönül Hakk'a uzanarak, dileğin nedir? Neye muhtaç?

Ağaç yaşlanır, devran döner; kuş dala bir kez konar
Sana kuş bile konmamış; ne güvercin ne bir turaç

Bir gün sana yokluk gelir, uzun boyun yere iner
Budakların ateşe girer, kaynar kazan, kızarır saç

Yunus şimdi ne çok eksiğin var! Onun yüz bin katı
Kuru ağaca yol soruncaya kadar, gez dolaş, yoluna geç

Sen bu cihân mülkini Kâf'dan Kâf'a dutdun tut
Yâ bu âlem mâlını oynayuban ütdün tut

Süleymân'un tahtına şâd olup oturdun bil
Dîve perîye düpdüz hükümleri itdün tut

Fir'avnun hazînesin Nûşirevân'un gencile
Kârûn mâlına katup sen mâluna katdun tut

Bu dünyâ bir lokmadur, ağzunda çeynemiş bil
Çeynemişe ne yudmak, ha sen anı yutdun tut

Ömrün senün ok bigi yay içinde toptolu
Tolmuş oka ne turmak, hele sen anı atdun tut

Her bir nefes kim gelür keseden ömr eksilür
Çün kese ortalandı, sen anı düketdün tut

Çün denize gark oldun, boğazuna geldi su
Deli bigi talbınma iy bîçâre, batdun tut

Yüz yıllar hoşlıgıla ömrün olursa Yûnus
Son ucı bir nefesdür, geç andan da ötdün tut

Sen bu dünya mülkünü Kaf'tan Kaf'a aldın say
Veya bu alemin mallarını kumarda kazandın say

Süleyman'ın köşkünde şad olup oturdun say
Devlere, perilere düpedüz hükmettin say

Firavun'un hazinesiyle Nûşirvan'ın hazinesini
Kârûn'un malına katıp kendi malına kattın say

Bu dünya bir lokmadır, ağzında çiğnenmiş bil
Çiğnenmiş nasıl yutulur? Sen onu yuttun say

Ömrün yaya geçirilmiş birçok oka benzer
Yaya takılmış oka durulur mu? Sen onları attın say

Her nefes alış verişte ömür kesenden kesilir
Madem kese ortalandı, sen onu tükettin say

Madem denize battın, boğazına geldi su
Deli gibi çırpınma hey zavallı, battın say

Yüzyıllar süren mutlu ömür geçirsen Yunus
Sonucu bir nefestir; ondan da geçtin say

Niteliğüm sorana işit hikâyet
Su vü toprak, od u yil oldu sûret

Dört muhâlif nesneden dört divârum
Sâzigâr eyledi viridi kerâmet

Yilile toprağı kıldı mu'allak
Su içinde odı dutdı selâmet

Rızkî ömri tamâm eyledi henüz
Şeş cihet olmadın tutduğı kisvet

Rûhumdan kimsene haber viremez
Emrdür kâdirliği virür hareket

Bâkî tertiblerümi şerh ideyüm
Înâyet mevcûdı sem'-i basâret

Aklumun haberi bugünkü değül
Anı irderisen evvelki âyet

Su'âl cevâb kelecisi buna değindür
Bundan böyle cihânum bînihâyet

Yûnus'ile buna denlü nasîbüm
Gönül dost turağı, dilüm şehâdet

Niteliğimi sorana derim: Dinle hikâyeyi
Su, toprak, ateş ile rüzgâr sûret oldu

Dört zıt nesne ile dört duvarım
Uyuma soktu, keramet verdi

Rüzgâr ile toprağı askıya aldı
Ateşi su içinde esenlikte tuttu

Ömrünü rızkını bitirdi, tüketti
Altı yönsüz büründüğü kisvesi

Kimse haber veremez ruhumdan
Emirdir; harekete geçirir kadirliği

Açıklayayım geri kalan tertiplerimi
İşitme, görme; inayettir bunların hepsi

Bugünkü şey değil aklımın haberi
Evvelki âyettir incelersen onu

Bunun hakkındadır soru cevap sözleri
Bundan böyle dünyamın yoktur nihayeti

Yunus ile nasibim bunun benzeri
Gönül dost durağı, gönlüm şahidi

Işk imâm bize, gönül cemâat
Kiblemüz dost yüzidür, dâimdür salât

Dost yüzini göricek şirk yağmalandı
Anunçün kapuda kaldı şerî'at

Gönül secde kılur dost mihrabında
Yüzün yire urup kılur münâcât

Münâcât gibi vakt olmaz arada
Kim ola dostıla bu demde halvet

Şerî'at eydür, sakın şartı bırakma
Şart ol kişiye kim ider hıyânet

Erenler nefesidür devletlü rumûz
Ânunla fitneden olduk selâmet

Belâ kavlin didük evvelki demde
Henüz bir demdür ol vakt ü bu sâ'at

Dirildi bişümüz bir vakte geldi
Kişi bir eyleyüp kim kıla tâ'at

Biz kimse dînine hilâf dimezüz
Dîn tamâm olıcak, toğru muhabbet

Toğrılık bekleyen dost kapusunda
Gümânsuz ol bulur ilâhî devlet

Yûnus ol kapuda kemîne kuldur
Ezelden ebedündür bu izzet

Aşk bizim imamımız, gönül cemaatidir
Kiblemiz dost yüzü, namazımız sürekli

Dost yüzünü görünce şirk yağmalandı
Bu yüzden şeriat kapıda kaldı

Gönül dost mihrabında secdeye vardı
Yüzünü yere koyup münâcât eder

Münâcât gibi vakit olmaz arada
Dostla halvet varsa bu sırada

Şeriat “Şartı bırakma sakın!” der bize
Şart geçerlidir hıyanette bulunan kişiye

Erenler nefesidir devletli rumuz
Onunla fitneden uzak olduk biz

“Kâlû belâ” demiştik evvel zamanda
Henüz bir demdir, o vakit, bu saat işte

Beş vakit tertibimiz geldi bir vakte
Kişi birleştirip ibadet etsin diye

Aykırıdır demeyiz kimsenin dinine
Muhabbet doğru olur din tamam olunca

Kim doğrulukla beklerse dost kapısında
İlahi devleti o bulur, kuşku yok bunda

Yunus o kapıda en değersiz kuldur
Ezelden beri ebedindir bu izzet

Dîn ü millet sorarisen, âşıklara dîn ne hâcet
Âşık kişi harâb olur, harâb bilmez dîn diyânet

Âşıklarun gönli gözi maşûk diye gitmiş olur
Ayrık sûretde ne kalur, kim kalısar zühd ü tâ'at

Tâ'at kılan uçmağıcün, dîn tutmayan tamu içün
Ol ikiden fâriğ olur, neye benzer bu işâret

Her kim dostı severise, dostdan yana gitmek gerek
İşi güci dost olıcak, cümle işden olur âzât*

Anun gibi maşûkanun haberin kim götürür
Cebrâîl-i mürsel sığmaz şöyle olındı işâret

Soru hisâb olmayısar dünyâ âhiret kovana
Münker ü Nekir ne sorar terk olıcak cümle murât

Havf ü recâ gelmez anda varlık yokluk bıragana
İlm ü amel sığmaz anda, ne terâzû var ne Sırat

Ol kıyâmet bazârında her bir kula başı kayısı
Yûnus sen âşıklarıla hiç görmeyesin kıyâmet

* Yazmada Farsça âzâd kelimesi iki beyit aşağıdaki Arapça "murâd" kelimesinin son harfi kafiye gereği "t" harfi ile yazılmıştır. (ç.n.)

Din, millet sorarsan, âşıklara din ne hacet?
Âşık kişi harap olur; harap bilmez din diyanet

Âşıkların gönül gözü sürekli mâşuğunu ister
Peki geride ne kalacak? Zühd, ibadet kalacak

Cennet için ibadet eden, cehennem için din tutmayan
İkisinden de uzak kalır; neye benzer bu işaret?

Kim dostunu severse, dosttan yana gitmesi gerek
İşi gücü dost olunca, her türlü işten olur azat

Onun gibi sevgilinin haberini kim getirir?
Gönderilmiş Cebrail sığmaz oraya, edilince işaret

Soru, hesap olmayacaktır dünya, ahiret peşinde olana
Münker Nekir ne sorar terk edilince bütün murat?

Korku ile umut nasıl gelir varlığı yokluğu bırakana?
İlimle amel sığmaz oraya, ne terazi var ne Sırat

O kıyamet pazarında kaygılıdır her kulun başı
Yunus sen âşıklarla hiç görmeyesin kıyamet

Dün gider, gündüz gelür, gör nicesi u z gelür
Pâdişâh hükmiyle âleme düpdüz gelür

Karanulık sürilür, âlem münevver olur
Işdı nur kandili, havâya az az gelür

Bir bakgıl sağa sola, kaykırma değme yola
Dinle kuş ününi nice dürlü sâz gelür

Kuş hod yumurdaydı, yuvada yirdeyidi
O hô kudret ünidür, bilmeyene kaz gelür

Söz issi sözün alur, sûret toprakda kalur
Her kim bu hâli bilür, kendözinden vaz gelür

Işk benliğüm iletdi, akl dört yana gitdi
Yûnus'a yüki yitdi, bilmeyene az gelür

İy beni ayıblayan, gel beni ışkdan kurtar
Elünden gelmezise, söyleme fâsid haber

Hîç kimsene kendüden hâlden hâle gelmedi
Cümlemüzün hâlini ma'sûk ider mukarrer

Âşıklarun her hâli ma'sûk katında biter
Sözün var, ana söyle, benüm arada nem var

Her kim ışk kadehinden içdiyise bir cür'a
Ana ne yad ne biliş, ana ne esrük ne humâr

Dost yüzinden nikâbı her kim giderise
Hicâb kalmadı ana, ayruk ne hayr u ne şer

Şer'at edebinden korkaram söylemeğe
Yoğsa eydeyidüm dahı ayruksı haber

Dost kılıcından Yûnus ölürise gam değül
Dost göğinden oyanan ma'sûk burcından toğar

Gece gider, gündüz gelir; gör nicesi uyumlu gelir
Padişahın hükmü ile bütün dünyaya dümdüz gelir

Karanlık sürülür, âlem aydınlık olur
Nur kandili ısıdı; havaya az az gelir

Bak bir sağına soluna; girme gördüğün her yola
Dinle kuş seslerini, tıpkı saz gibi gelir

Kuş bir yumurtadaydı; yumurta yerdeydi
O ses kudretin sesidir; bilmeyene kaz sesi gelir

Söz sahibi sözünü alır; sûret toprakta kalır
Kim bilirse bu hâlleri, kendisinden vazgeçer gelir

Aşk benliğimi götürdü, aklım dört yana gitti
Yunus'un yükü yetti; bilmeyene az gelir

Ey beni ayıplayan! Gel beni aşktan kurtar
Elinden gelmiyorsa, söyleme kötü haber

Hiç kimse durup dururken hâlden hâle girmedi
Hepimizin hâlini mâşuk bir karara bağlar

Âşıkların hâlleri mâşuk yanında son bulur
Sözün varsa, ona söyle; benim elimde ne var?

Kim aşk kadehinden bir yudum içtiyse
Onda ne yabancı ne tanıdık ne mahlurluk kalır

Kim dostun yüzünden peçeyi kaldırmışsa
Önünde başka perde kalmaz, ister hayır ister şer

Şeriat edebi yüzünden söylemeye korkarım
Yoksa verirdim sana başka başka haber

Yunus dost kılıcıyla ölürse gam değil
Dostun göğünde parlayan mâşuk burcundan doğar

İşkıla biliş cânlara ezel, ebed olmayısar
Gümrâh olup bu cihânda kimse bâkî kalmayısar

Bir tona kan bulaşıcak, yumayınca mismil olmaz
Gönül pâsı yunmayınca namâz revâ olmayısar

Gönül pâsın yudunısa, kibr ü kîni kodunısa
İkrâr bütün olmayınca erden nazar olmayısar

Murdar dünyâya bulaşan devşirübeni dürişin
Erden himmet olmayınca ömür geçer, yunmayısar

Yûnus imdi sen Hakk'a ir, dün ü gün gönlün Hakk'a vir
Gönül gözi görmeyince hîç baş gözi görmeyiser

İşk makâmı âlîdür, ışk kadîm ezelîdür
İşk sözini söyleyen cümle kudret dilidür

Diyen ol, işiden ol, gören ol, gösteren ol
Her sözi söyleyen, sûret cân menzilidür

Sûret söz kanda buldı, söz ıssı kaçan oldı
Sûrete kendü geldi, dil hikmetün yolıdur

Bu bizüm işretümüz, oldur bu lezzetümüz
İçüp esridüğümüz ışk şerbeti gölidür

Anı ana dirsın, anun söyleyen oldur, söz anun
Ol bizümdür, biz anun, gayri tesbîh dilidür

Yûnus sözinde yalan görmedi münkir olan
Ömrini zulmete salan ma'rifetün yohsulıdur

Aşk ile tanışık canlarda ezel ebed olmayacak
Gümrah olacak, bu dünyada kimse bakî kalmayacak

Bir giysiye kan bulaşsa, yıkamadıkça temizlenmez
Gönül pası yıkanmadıkça, namaz reva olmayacak

Gönül pasını yıkadınsa, kibri, kini bıraktınsa
İkrar tam olmadıkça, Tanrı erinden bakış olmayacak

Murdar dünyaya bulaşanlar katlayıverir eşyasını
Erden himmet olmayınca, ömür geçecek, yıkanmayacak

Yunus, sen şimdi Hakk'a ulaş; gece gündüz gönlünü O'na ver
Gönül gözü görmeyince, bu baş gözü hiç görmeyecek

Aşk makamı yücedir; aşk kadimdir, ezelîdir
Aşk sözünü söyleyen hep kudretin dilidir

Dinleyen O, işiten O, gören O, gösteren O
Her sözü söyleyen O, sûret bir can yeridir

Sûret sözü nerede buldu; söz sahibi ne zaman oldu?
Sûrete kendisi büründü; dil hikmetin yoludur

Bizim işretimiz budur; lezzetimiz odur
İçip sarhoş olduğumuz aşk şerbetinin gölüdür

Onu ona dersi ; söyleyen odur; söz onundur
O bizimdir, biz onun; kalanı tespih dilidir

İnkârcı olan, Yunus'un sözünde yalan görmedi
Ömrünü karanlıkta geçiren, marifet yoksuludur

Bir kişiye söyle sözi kim ma'niden haberi var
Bir kişiye vir gönlüni cânında ışk eseri var

Şunun kim taşı hoşdurur, bil kim içi boşdurur
Dün gün öten baykuşdurur, sanma bütün dîvârı var

Bir devleginç yuva yapar, yürür ilden yavrı kapar
Toğan ileyinden sapar zîre elinde murdârı var

Yokdur toğanla birliğı ya Hakk'a lâıyk dirliğı
Şol kişiden um erliğı, anun safâ nazarı var

Sûretile çokdur âdem, değmesinde yokdur kadem
Evvel âhir ol pişkadem Muhammed dîn serveri var

Erenler yolıdur mişe, mişe kolaydur kolmaşa
Mişe olan yerde paşa harâmî çok Anteri var

Şeyh u dânişmend velî cümlesi birdür er yolu
Yûnus'dur dervişler kulu, Taptuk* gibi serveri var

18

İy ışk eri aç gözünü, yir yüzine eyle nazar
Gör bu latîf çiçekleri, bezenüben geldi geçer

Bunlar böyle bezenüben, dosttan yana uzanuban
Bir sor ahî sen bunlara, kancarudur azm-i sefer

Her bir çiçek bin nâzile öğer Hakk'ı niyâz ile
Bu kuşlar hoş âvâzile ol pâdişâhı zikr ider

Öğer anın kâdirliğin her bir işe hâzırlığın
Evet ömri kâsırlığın anıcağaz benzi solar

Rengi döner günden güne, toprağa dökülür gine
İbretdürür anlayana bu ibreti ârif tuyar

* Yazmada Taptuk özel ismi bazen de Tapduk olarak yazılmıştır. (ç.n.)

Haberi o kişiye sor; olsun manadan haberdar
Öyle birine gönül ver ki canında aşk eseri var

Kimin dışı hoş ise bilin ki içi boştur
Gece gündüz öten baykuştur; sanmayın tam duvarı var

Bir çaylak yuva yapar, gider başkasından yavru kapar
Doğanın önünden kaçır; çünkü elinde leşi var

Yoktur doğanla birliği veya Hakk'a lâayık dirliği
Erliği um o kişiden; onun temiz bakışı var

Görünüşte adam çoksa da her birinde kadem yoktur
Baştan sona kadar sadece öncü Muhammed din önderi var

Meşelik erenler yoludur; meşelik hayduta kolay gelir
Paşam! Ormanlık yerde Anterî gibi haramî çok var

Şeyhine, âlimine, velisine her türlü er yolu birdir
Yunus dervişlerin kuludur; Tapduk gibi önderi var

Aşk eri! Aç gözünü; bak bir yeryüzüne
Gör bu latif çiçekleri; süslenerek geldi geçer

Bunlar böyle bezenir, dosttan yana uzanır
Bir sor kardeş bunlara; neresidir gittiğiniz yer?

Her çiçek Hakk'a niyaz eder, bin nazla över
Her kuş güzel seslerle o padişahı zikreder

Onun kudretini, her şeye hazır olduğunu över
Ancak ömrün kısalığını anınca benzi solar

Günden güne rengi döner, yine toprağa dökülür
İbrettir anlayana; bu ibreti ârif olan duyar

Ne gelmeğün gelmekdurur, ne gülmeğün gülmekdurur
Son menzılün ölmekdurur tuymadınsa ışkdan eser

Her bir sözi tuyayidün ya bu gamı yuyayidün
Yürürken uyıyayidün, gideyidi senden kârvan

Bildük gelen geçerimiş, bildük konan göçerimiş
Işk şarâbın içerimiş bu ma'nîden her kim tuyar

Yûnus bu sözleri kogıl, kendözünden elün yugıl
Senden ne gele bir digil, çün Hak'dan gelür hayr ü şer

19

Söylememek harcı s söylemeğün hâsıdur
Söylemenün harcı gönüllerün pasıdır

Gönüllerün pasını ger sileyin dirisen
şol sözi söylegil kim ol sözün hülâsasıdur

“Kul'il-hak” didi Çalap sözi toğru diyene
Bugün yalan söyleyen erte utanasıdur

Cümle yaradılmışa bir gözile bakmayan
şer'ün evliyâsısa, hakikatde âsîdür

şeriat haberini şerhile eydem, işit
şeriat bir gemidür, hakikat deryâsıdur

Ol geminün tahtası her nice muhkem ise
Deniz mevci katı olsa tahta uşanasıdur

Bundan içerü haber işit, eydeyin iy yâr
Hakikatün kâfiri şer'ün evliyâsıdur

Biz tâlib-i ilimlerüz, ışk kitâbın okuruz
Çalap müderris bize, ışk hod medresesidür

Evliyâ safâ nazar ideli günden berü
Hâsıl oldu Yûnus'a her ne kim olasıdur

Ne gelmen gelmektir, ne gülmen gülmektir
Son konağın ölmektir; duymadınsa aşktan bir eser

Her bir sözü duysaydın veya bu gamı giderseydin
Yürürken uyurdun, giderdi senden kervan

Bildik, gelen geçermiş, bildik, konan geri geçermiş
Aşk şarabını içermiş, kim duyarsa bunun anlamını

Yunus! Bırak bu sözleri; vazgeç kendi varlığından
Söyle ne gelir elinden? Hak'tan gelir hayır ile şer

19

Hiçbir şey dememek söylemenin hasıdır
Söylemeye gelince, gönüllerin pasıdır

Gönüllerin pasını giderip sileyim dersen
Öyle bir şey söyle ki sözün özetidir

Sözü doğru söyleyene "Gerçeği söyle!" dedi Hak
Burada yalan söyleyen yarın utanacaktır

Bütün yaratılmışlara bir gözle bakmayan
Şeriatla evliya olsa, hakikatte asidir

Şeriat haberini açıklayarak anlatayım, dinle
Şeriat bir gemidir; hakikat onun denizidir

Ne kadar sağlam olsa da geminin tahtaları
Dalgaları şiddetli olunca, o tahta parçalanacaktır

Dinle dostum, bundan başka haber vereyim
Hakikatin kâfiri şeriatın evliyasıdır

Biz öğrenciyiz; her an aşk kitabını okuruz
Tanrı müderristir bize, aşk ise medresedir

Evliyanın bize temiz bakışından beri
Ne olacaksa, Yunus elde etmiştir

Bu yoklık yolına bugün bize yoldaş olan kimdür
İlümüze gönilelüm, sorun kardaş olan kimdür

Ne kalduk işbu iklimde, ağır yüklerün altında
Bu yükleri, bu yapıları döküp haldaş olan kimdür

Seni bunda viribidi, teferrüc eylegil didi
Sen ev yaparsın iy hoca, evi taraş olan kimdür

Bu ferşi gördük aldanduk, henüz arşa iremedük
Bu arşa ferşe iy hoca gör e ferrâş olan kimdür

Gelünüz gidelüm gelün ki Yûnus geçdi gönüldi
Ayaklara düşer Yûnus bu yola baş olan kimdür

21

Benem sâhibkırân devrân benümdür
Benem uş pehlevân, meydân benümdür

Harâmîden benüm korkum kayum yok
Bu zûr u bu kuvvet Hak'dan benümdür

Ebûbekr ü Ömer ol dîn ulusu
Aliyy-i Murtazâ, Osmân benümdür

Kim ala bu topı çevgânumuzdan
Top uran meydânda çevgân benümdür

Yûnusam ben, Yûnus işbu cihânda
Benem sultan kulu, sultan benümdür

Bu yokluk yolunda bugün bize yoldaş olan kimdir?
İlimize yönelelim; sorun; kardeş olan kimdir?

Neden kaldık bu diyarda, ağır yüklerin altında?
Bu yükleri, bu yapıları döküp haldaş olan kimdir?

Seni buraya gönderdi, “Dolaş, gezin” dedi
Efendi! Sen ev yapıyorsun; evi yağmalanan kimdir?

Bu dünyayı gördük, aldandık; henüz Arş’a eremedik
Efendi! Bak bakalım bu Arş’ın Ferş’in döşeyicisi kimdir?

Gelin gidelim; gelin; Yunus geçti, yönünü tayin etti
Yunus ayaklara düşer; bu yolda baş olan kimdir?

21

Yıldızı kutlu padişah benim; devran benimdir
İşte pehlivan benim; meydan benimdir

Benim haramiden korkum kaygım yok
Hak’tan gelen bu güç kuvvet benimdir

Ebubekir ile Ömer, o din büyükleri
Murtaza Ali ile Osman benimdir

Topu kim kapacak çevgenimizden?
Meydanda top vuran bu çevgen benimdir

Bu dünyada Yunus’um ben Yunus!
Sultan kulu olan benim; sultan benimdir

Sahhâ ol âşık cânına kim dostile visâli var
Cânı birdür ma'şûkile dahi ne dürlü hâli var

Cân u gönül, akl u fehim nisâr olsun ma'şûkına
Pes âşıkun andan ayru dahi ne mülk ü mâlî var

Bu yir ü gök ü arş u ferş, ışk dâdile kâyimdür
Bunyâd ışkdur âşika, her bir arada eli var

Âşıklarun ne kim varı tecrîd gerekdür arada
Her nesneye ol hükm ider, her yol içinde yolu var

Bâkî dirlik seven kişi gerek tutâ ışk eteğin
İşkdan artuk her nesnenün değşirilür zevâli var

Âşıklara işbu sûret meselâ gönlek gibidür
Yüz bin gönlek eskidürse âşıklarun mahâli var

Niçeler eydür Yûnus'a çün kocaldun, ışkı kogıl
Rûzigâr uğramaz ışka, ışkun ne ay u yılı var

İşidün iy ulu kiçi size benüm haberüm var
Zihî devlet benüm bugün kim şunun gibi yârüm var

Yürürsem önümdesin, söylersem dilümdesin
Oturursam yanumdasın, ayrukda ne bâzârum var

Ne yürüyem ne hod aram, ne uzak sefere varam
Çünki dostı bende buldum, ayruk ne seferüm var

Irak yola bâzirganlar assı itmeğe giderler
Çün gövher elimdedür, di ayruk ne seferüm var

Miskîn Yûnus'un cânı şol dosta ulaşaldan
Dembedem arturur ışkı, ulu yirden tımarum var

Ne mutlu o âşîğın canına! Dostla vuslatı var
Canı birdir mâşukla; başka ne türlü hâli var?

Can, gönül, akıl, anlayış feda olsun mâşukuna
Âşîğın ondan başka malı mülk ü mü var?

Bu yer gök, Arş Ferş aşk adaletle durur ayakta
Temeli aşıktır; âşîğa her yerde uzanan eli var

Nesi olursa olsun âşîğın, tecrit bulunmalı arada
Her nesneye aşk hükmeder; her yol içinde yolu var

Kalıcı dirliği seven kişi, tutmalıdır aşkın eteğini
Aşıktan başka her nesnenin değiştirilir zevali var

Bu varlık sûreti âşıklar için benzer gömleğe
Yüz bin gömlek eskitse yine âşıkların yeri var

Çokları Yunus'a der ki: Yaşlandın, bırak artık aşkı
Zaman uğramaz âşîğa; aşkın ayı, yılı mı var?

Büyükler, küçükler! Dinleyin, size haberim var
Ne devletliyim bugün! Şunun gibi yârim var

Yürürsem önümdesin; söylersem dilimdesin
Oturursam yanımdasın; başka ne alışverişim var?

Ne yürüyeyim ne oturayım, ne uzak yola çıkayım
Dostu bende buldum ya; başka nereye seferim var?

Tüccarlar uzak yola kâr etmek için gider
Mücevher benim elimde; söyle, daha ne pazarım var?

Miskin Yunus'un canı o dosta ulaştığından beri
Aşkını sürekli büyütür; ulu yerden tımarım var

İy sözlerün aslın bilen, gel di bu söz, kandan gelür
Söz aslını anlamayan sanur bu söz benden gelür

Söz kılur kayguyı şâd, söz kılur bilişi yad
Eğer horlık eğer izzet her kişiye sözden gelür

Söz karadan akdan değül, yazup okımakdan değül
Bu yürüyen halkdan değül, Hâlık âvâzından gelür

Ne elif okudum ne cim, varlığındadır kelecim
Bilmeye yüz bin münecim, tâliüm ne ılduzdan gelür

Şu'le bize aydan değül, ışk eri bu soydan değül
Rızkuma bu evden değül, deryâ-yı ummândan gelür

Biz bir bahâne arada, ayruk di elden ne gele
Hak çün emr eyler câna, kelecı andan gelür

Yûnus bir derdile âh it, kahr evinde neyler râhat
Bu derde dermân keferet bir âhile sözden gelür

Cân bir ulu kimsedür, beden anun âletidür
Her ne lokma yirisen bedenün kuvvetidür

Ne denlü yirisen çok, ol denlü yürisen tok
Câna hiç assı yok, hep sûret maslahatıdur

Bu cân ni'meti kanı, gelün bulalum anı
Âsâyış kılan cânı evliyâ sohbetidür

Sohbet cânı semirdür, âşıkun ömridür
Hak Çalab'un emrile erenün himmetidür

Erenün yüzi suyu, himmeti arşdan ulı
Kimi görürsen bu hûlî, eren inâyetidür

Sözlerin aslını bilen! Gel, söyle; bu söz nereden gelir?
Sözün aslını anlamayan sanır ki bu söz benden gelir

Söz var, kaygıyı sevinç eder; söz var, tanıdığı yabancı eder
Horluk olsun, izzet olsun, her kişiye sözden gelir

Söz karadan aktan değil, okuyup yazmaktan değil
Bu yürüyen halktan değil, Yaradan'ın sesinden gelir

Ne elif okudum ne cim, ne varlığın hakkındadır sözüm
Bilemez yüz bin münecim, talihim hangi yıldızdan gelir

Şule bize Ay'dan gelmez; aşk eri bu soydan değil
Rızkımız bu evden değil, okyanuslardan gelir

Biz arada bahaneyiz; söyle, elden başka ne gelir?
Hak emredince cana, bu söz O'nun katından gelir

Yunus! Bu dertle ah et; kahr evinde rahat olur mu?
Bu derde derman kefareti bir ah ile sözden gelir

Can ulu bir kişidir; beden onun âletidir
Her'ne lokma yersen, bedenin kuvvetidir

Ne kadar çok yersen o kadar tok yürürsün
Cana faydası olmaz; bu bedenin ihtiyacıdır

Bu can nimeti hani? Gelin bulalım onu
Cana huzur veren veliler sohbetidir

Sohbet canı semirtir, hem de âşığın ömrüdür
Yüce Tanrı'nın emriyle erenin himmetidir

Erenin yüz suyu himmeti Arş'tan yücedir
Bu huyda kimi görsen, eren inayetidir

İnâyetdür anun işi, anlamaz değme bir kişi
Bilgil ki bu hümmâ kuşî âşıklarun düğünidür

Bu Yûnus'un yanar içi, kamudan gönliür kiçi
Suya sayılmamak suçî hep erenün himmetidür

26

Cânını ışk yolına virmeyen âşık mıdur
Cehd eyleyüp ol dosta ırmeyen âşık mıdur

Dost sevgüsin gönülde cânile berkitmeyen
Tûl-i emel defterin dürmeyen âşık mıdur

İşka tanışık sığmaz, değme cân göğe ağmaz
Pervâneleyin oda yanmayan âşık mıdur

Nefs arzûsından geçüp ışk kadehinden içüp
Dost yolına er gibi turmayan âşık mıdur

Dün ü gün riyâzet çeküp halvetlerde diz çöküp
Sohbetlerde baş çatup yanmayan âşık mıdur

Yûnus imdi ol dostun cefâsına sabr eyle
Yüreğine ışk odın urmayan âşık mıdur

27

Seni Hak'dan yığanı her neyise vir gider
Ne beslersin bu teni; sinde kurd kuş yir gider

Ölene bak, gözün aç, dökülür sakal u saç
İlan çayan gelür aç, yiyüp içüp sır gider

Bize bizden ulular, igen eyü hûlular
Şol eyü amellüler haber şöyle dir gider

Kesgil harâmdan elün, çekgil gaybetden dilün
Azrâil eli irmedin bu dükânı dir gider

İnayet onun işidir; anlamaz bunu her kişi
İyi bil şunu: Hüma kuşu âşıkların düğünüdür

Yunus'un içi yanar; gönlü herkesten küçüktür
Suçu değer verilmemek; bu da erenin himmetidir

26

Canını aşk yoluna vermeyen âşık mıdır?
Çabalayıp o dosta ulaşmayan âşık mıdır?

Dost sevgisini gönlünde canıyla sağlamlaştırmayan
Bitmez arzular defterini kapatmayan âşık mıdır?

Aşkta danışma olmaz; her can göğe yükselmez
Pervane gibi ateşte yanmayan âşık mıdır?

Nefis arzusundan geçip aşk kadehinden içip
Dost yolunda er gibi durmayan âşık mıdır?

Gece gündüz riyazette bulunup halvetlerde diz çöküp
Sohbetlerde başını eğip yanmayan âşık mıdır

Yunus! Şimdi o dostun cefasına katlan
Yüreğine aşk ateşini salmayan âşık mıdır?

27

Seni Hak'tan uzaklaştıran neyin varsa ver, gider
Ne beslersin bu bedeni? Mezarda kurt kuş yer gider

Ölene bak, gözünü aç; dökülür sakal ile saç
Yılan çıyan aç gelir; yer içer, tok gider

Bizden yüce olan büyükler, çok iyi huylular
O iyi amelliler "Haber şöyle!" der gider

Kes haramdan elini, çek çekiştirmekten dilini
Azrail gelmeden, bu dükkânı toplar gider

Ecel irer, kurur baş, tiz dükenür uzun yaş
Düpdüz olur tağ u taş, gök dürilür, yir gider

Çün cân ağdı Hazret'e, yarak it âhirete
Tanla turan tâ'ate, Tanrı evine ir gider

Miskîn Yûnus ölice, sini nûrıla tolicak
İmân yoldaş olıcak, âhirete şîr gider

28

İy bana eyü diyen, benem kamudan kemter
Şöyle mücrimem yolda, mücrimler benden server

Benüm gibi mücrim kulı bir dahi isteye bul
Dilümde ilm ü usûl, dileğüm dünyâ sever

Zâhirüm eyü yirde, gönlüm fâsid haberde
Bulunmaya Bağdad'da bencileyin bir ayâr

Taşum göyni, içüm hâm, dirlüğüm budur müdâm
Yol varmadın bir kadem arşdan virürem haber

Taşum biliş, içüm yad, dilüm hoş, gönlüm mürted
İşüm yavuz, eyi ad, böyle fitne kanda var

Kimekim öğüt virdüm, ol Hak'a irdi, gördüm
Bana benüm öğüdüm hiç eylemedi eser

Dakındum şeyhlik adın, kodum ma'sûk tâ'atın
Virdim nefsün murâdın, kanı Hakkile bazar

Yayıldı Yûnus adı, suçdur cümle tâ'atı
Çalabum inâyeti suçın geçüre meğer

Ecel gelir, kurur baş; çabuk tükenir uzun yaş
Dümdüz olur dağ taş; gök katlanır, yer gider

Can yükselecek Hazret'e; hazırlık yap ahirete
Sabahla kalkan ibadete, Tanrı evine erken gider

Miskin Yunus ölünce, mezarı nurla dolunca
İmanı yoldaş olunca, ahirete aslan gibi gider

28

Ey bana iyi diyen! Aşağıdayım ben herkesten
Böyle bir suçluyum; yoldaki mücrimler önderdir benden

Benim gibi suçlu bir kulu, gel ara, bul bir daha
Dilimde ilim, usûl; gönlüm ise sever dünya

Dıştan iyidir adım; gönlüm bozuk haberde
Benim gibi düzenbaz bulunmaz Bağdat'ta

Dışım yanar, içim hamdır; sürekli budur dirliğim
Bir adım yol almadım, Arş'tan haber veririm

Dışım dost, içim yabancı; dilim hoş, gönlüm din dışında
Kötü işe iyi isim; nerede var böyle bir fitne?

Kime öğüt verdimse Hakk'a ulaştığını gördüm
Bana hiç tesir etmedi benim öğüdüm

Takındım şeyhlik adını, bıraktım mâşuk ibadetini
Verdim nefsin muradını; Hak ile olan işim hani?

Yunus'un ünü yayıldı; suçtur bütün ibadeti
Suçlarımı affeder belki Allahımın inayeti

İsteyelüm iş ıssını, bulup görelüm kandadır
Cân kulağı açuğise, işbu sözüm turvandadır

Alı görün turvandadan, ışk eridür anı dadan
Bunda boyunın buran Hak katında dermandedür

Kişi gerek bile anı, hem uyanuk ola cânı
Bilürsin dünya seveni baykuş gibi yabandadır

Baykuş çağırur vîrandan, kimse murâd almaz andan
Eyü amel ilte görün ol hak terâzû andadır

Varıcağaz terâzûya, Hak kendü bakar yazuya
Göricek tağlar eriyen, ol zebânîler kim andadır

Biti sunıla elüne, itdüğün gele yoluna
Tanuklar bile bulına, dostun düşmanun andadır

Terk idesin taht u tâcı, bulasın itdüğün güci
Muhammed hak yalvarıcı, şefâatümüz andadır

Yûnus eğer âşıkısan, varlığın değşür yoklığa
İmân kuşağın berk kuşan, di hep eksüklük bendedür

Arayalım iş sahibini, bulup görelim, nerededir
Can kulağıyla açık ise bu sözüm turfandadır

Alıverin turfandadan, aşk eridir onu tadan
Burada boynunu çeviren Hak katında acizdir

Kişi bunları bilmeli, üstelik uyanık olmalı canı
Bilirsin dünya düşkünü baykuş gibi yabandadır

Baykuş öter harabeden; kimse murat alamaz ondan
İyi amel iletmeye çalışın; doğru terazi oradadır

Varınca teraziye; Hak kendi bakar yazıya
Görünce dağlar erir; o zebaniler oradadır

Defter sunulur eline, ettiklerin çıkar karşına
Tanıklar da bulunur; dostun düşmanın oradadır

Terk etmelisin tahtı tacı; bulmalısın ettiğin gücü
Muhammed gerçek yalvarıcı; şefaathimiz oradadır

Yunus! Âşıksan, varlığını yoklukla değiştir
İman kuşağını iyi kuşan; söyle bütün eksiklik bendedir

Kogıl ölüm endişesin, âşıklar ölmez, bâkîdür
Ölüm âşıkun nesidür? Çünkü nûr-i ilâhîdür

Ölümden ne korkarsın? Çünkü Hakk'a yararsın
Belki ebedî varasın; ölmek fâsidler râhîdur

Nazar kıl bu gevhere*, bu gizlû gence, nûra
Nûr kaçan yavı vara? Kendü nazargâhîdur

“Kâlû belâ” dinmedin kadîmde bileydük
Key anlagıl neydüğün, bilişün kandağîdur

Ezelî bilişidük, birliğe batmışidük
Mevcûdât düşdi ırak, vücûd can yatağîdur

Bu ezeli birliği ya cihânda dirliği
Ya gönül birliği cân kudret budağîdur

Yatluk yokdur bilene, dirlik tuta gelene
Bilelik soylayana vuslat yolu kavîdür

Hükmi revân mülkine, ol işin kendü bile
Çün iş geldi hâsıla, bu mülk varlık evidür**

* Yazmada “gevher” kelimesi bazen “gövher” şeklinde harekelenmiştir. (ç.n.)

** Bu şiirde Yunus'un adı geçen beyit bulunmamaktadır. (ç.n.)

Bırak ölüm düşüncesini; âşıklar ölmez, bakîdir
Ölüm âşığın nesidir? Çünkü ilahi nurdur

Ölümden ne korkarsın? Çünkü Hakk'a yararsın
Belki ebediyen varırsın; ölmek bozguncular yoludur

Çevir gözlerini bu cevhere, bu gizli hazineye, nura
Nur hiç kaybolur mu? Çünkü Hakk'ın baktığı yerdir

Kâlû Belâ denmeden öncesini bilseydik keşke
İyice anla ne olduğunu; bilginin kaynağı nerededir

Ezelden biliyorduk birbirimizi, birliğe batmıştık
Varlıklar uzak düştü; vücut can yatağıdır

Bu ezeli birlik veya bu dünyanın dirliği
Yahut bu gönül birliği; can, kudret dalıdır

Yabancılık yoktur bilene; dirlik yolunu tutup gelene
Birliktelikten söz edene vuslat yolu kesindir

Kendi mülkünde hükmü geçer; işini kendi bilir
Madem bu iş gerçek oldu; bu mülk varlık evidir

Vuslatı olan kişiye bu derdile firak nedür
Dostı yakın gören kişi bu bakduğı ırak nedür

Vuslat eri olan kişi gerek varlıktan el yuya
İşbu yola giden kişi bir görelüm yarak nedür

Vuslat eri-oldunise, “gör” hitâbın bildünise
Dostı ayân gördünise, bu varlığı bırak, nedür

İlim hod göz hicâbıdır, dünya âhiret hisâbıdır
Kitâb hod ışk kitâbıdır, bu okınan varak nedür

Zinhâr gözünü aç a gör, nefs duzağın seçe gör
Dost menziline göçe gör, andan yigrek durak nedür

Eydürsin kim gözüm görür, da’vî ma’niye irür
Gündüzün gün şu’le virür, gece yanan çırak nedür

Yûnus eşkere nihân Hak toludur iki cihân
Gelsün berü dost a giden, hûr u kusûr, Burak nedür

Hakikatün ma’nisin şerhile bilmediler
Erenler bu dirliği riya dirilmediler

Hakikat bir denizdür, şeriat anun gemisi
Çoklar gemiden çıkup denize talmadılar

Bular geldi tapuya, şeriat tutdı turur
İçerü girübeni ne varın bilmediler

Dört kitâbı şerh iden âsidür hakikatde
Zîre tefsîr okıyup ma’nisin bilmediler

Yûnus adun sâdıkdur, bu yola geldünise
Adın değşürmeyenler bu yola gelmediler

Vuslatı olan kişiye bu dertle ayrılık nedir?
Dostu yakın gören kişinin bu baktığı uzak nedir?

Vuslat eri olan kişi silmeli kendini varlıktan
Bu yola girmek için görelim hele, hazırlık nedir?

Vuslat eri oldunsa “gör” hitabını bildinse
Dostu açıkça gördünse bu varlığı bırak, nedir?

İlim gözün perdesidir; dünya ahiret hesabıdır
Kitabımız aşk kitabıdır; bu okunan yaprak nedir?

Aman aman aç gözünü; fark et nefis tuzağını
Dost meclisine göçmeye bak; ondan iyi durak nedir?

Dersin ki gözüm görür; dava manaya götürür
Gündüz güneş şule verir; gece yanan kandil nedir?

Yunus der: Açık veya gizli, Hak’la doludur iki dünya
Dosta giden beri gelsin; hurîler, kasırlar, Burak nedir?

Hakikatin manasını şerhle bile bilemediler
Erenler bu dirliği riya gördü, böyle bildiler

Hakikat bir denizdir, şariat onun gemisi
Çokları gemiden çıkıp denize dalmadılar

Bunlar geldi huzura, tuttu şariat yolunu
İçeri girdiler, ne olduğunu bilmediler

Dört kitabı şerh eden asidir hakikatte
Çünkü tefsir okudular, manasını bilmediler

Yunus! Adın sadıktır bu yola geldinse
Adını değiştirmeyenler bu yola gelmediler

Koyup nakş u nigârı, nakşa yol virme zinhar
Nakşile yola giren âkıbet dünya sever

Dünyeyi bırak elden, dünya geçmez bu yoldan
İki ışk bir gönülden asla geçmez bu haber

Ya sevgil dünya dutgıl ya sevgil yol iletgil
İki da'vi bir ma'ni bu yolda sığmaz dirler

Geç mahlûk tâ'atından, göz ırma dost katından
Aldanma fâni nakşa, fâni nakşı niderler

Kalma bu değme renge, yüz bin yıllık fersenge
İki cihân bir adım şaşurmadın adarlar

Bu devrandan öte gör kerven gitdi, yete gör
Korku var sağda solda, kayıkmadın giderler

Yaban yolın gözetme, yol evde, taşra gitme
Can yolu can evinde, cân râzını can tayar

Can râzını can bile, can virmez râzın dile
Girçek âşık dostile yelen yabanda söyler

Evvel kademden berü girçek yöni ilerü
Geldi gider içerü Yûnus taşra bîhaber

İşksuz adam dünyede bellü bilün ki yokdur
Her birisi bir nesneye sevgüsü var, âşıkdur

Çalab'un dünyesinde yüz bin dürlü sevgü var
Kabûl it kendözüne, gör kangısı lâyıkdur

Biri Rahman Rahîm biri şeytân-ı racim
Anun yazuğı, müzdi sevgüsine ta'allukdur

Dünyede Peygamber'ün başına geldi bu ışk
Tercümânı Cebreil, ma'sûkası Hâlik'dur

Nakşı deseni bırak gel; sakın nakşa bakma!
Nakışla yola giren sonunda dünyayı sever

Dünyayı çıkar elinden; dünya geçmez bu yoldan
İki aşk bir gönülden gelmez, asla olmaz bu haber

Ya sev, sarıl dünyaya, yahut sev, gir bu yola
Bu yola iki dava, bir mana sığmaz derler

Vazgeç mahluka itaattan; gözünü ayırma dost katından
Aldanma fanî olan nakşa; fanî nakşı ne ederler?

Böyle bir renge, yüz bin yıllık yola bakıp kalma
Velîler iki dünyayı bir adım şaşırmadan geçer

Bu devrandan geçe gör; kervan gitti, çalış yetişmeye
Korku var sağda solda; onlar sapmadan gider

Yaban yolları gözleme; yolun evde, dışarı gitme
Can yolu can evinde; canın sırrını can duyar

Canın sırrını can bilir; can sırrını vermez dile
Gerçek âşık dostuna koşar, sözünü yabanda söyler

İlk adımından beri gerçek yönü ileridir
Geldi, gider içeri Yunus, dışarda bihaber

34

İyi bilin, dünyada aşksız insan yoktur
Her birinin bir şeye sevgisi var; âşıktır

Tanrı'nın dünyasında yüz bin türlü sevgi var
Kabul et kendin için; gör, hangisi lâyıktır

Biri merhametli Rahman, biri taşlanmış Şeytan
Onun günahı sevabı sevgisine bağlıdır

Peygamber'in dünyada başına geldi bu aşk
Tercümanı Cebrail, mâşukası Hâlık'tır

Ömer ü Osman Alî Mustafâ yârenleri
Bu dördinün ulusu Ebûbekr-i Sıddık'dur

Âlem fahri Muhammed mi'râca ağıcağaz
Çalab'dan diledüğü ümmetine azıkdur

Yûnus sana hakikat budurur buyurduğı
Gözünle gördüğüne dönüp bakma yazukdur

35

Gelün soralum canlara sûretinden noldı gider
Dün gün senünem diriken sebep neyi buldı gider

Aceb değül giderise, sûreti terk iderise
Yanlış yalan gaybet değül, dostdan haber geldi, gider

Kanı anun mülk ü mâlı, terk eylemiş cümlesini
Ol pâdişeh dergâhına heman amel aldı gider

Eyle ki dost olmuşıdı, ol işler düzülmüşıdi
Bellü bilün, can sûretün sakalına güldi gider

Eyleridi satu bâzâr, bir pulçün gine bozar
Olmış bu dünya bizar, yensüz gönlek giydi gider

Bini toğar, bini gider, buyruk böyle geldi meğer
Kim olan dünyâya doyar, peymânesi toldı gider

İrte gice söyleşürler, Hakk'ı bulalum diyüben
Yûnus eydür miskîn olan Hak'ı bunda buldı gider

Ömer, Osman ile Ali Mustafa'nın yarenleri
Bu dördünün büyüğü Ebubekir Sıddık'tır

Âlemin kıvancı Muhammed miraca çıktığında
Tanrı'dan dilediği ümmeti için azıktır

Yunus! Sana buyurduğu hakikat budur
Gözünle gördüğüne dönüp bakma; yazıktır

35

Gelin sorun bu canlara; sûretleri ne oldu, gider
“Gece gündüz seninim” derken, ne sebep buldu gider

Şaşılmaz hiç giderse; bu sûreti terk ederse
Yalan yanlış gaybet değil bu; dosttan haber geldi gider

Hani onun malı mülkü? Terk etmiş tümünü
O padişahın dergâhına sadece amel alır gider

Öyle dost olmuşken, nice işler yapılmışken
İyi bilin, can, sûretin sakalına güldü gider

Alışveriş ederdi; bir para için işi bozardı
Bu dünyadan bıkmış; yensiz gömlek giydi gider

Bini doğar, bini gider; buyruk böyle gelmiş meğer
Kimdir bu dünyaya doğar? Kadehi doldu gider

Ertesi gece söylerler Hakk'ı bulalım diyerek
Yunus der ki miskin olan, Hakk'ı burada buldu gider

Dervişlik didükleri bir acâyib durakdur
Derviş olan kişiye evvel dirlik gerekdür

Çün erde dirlik ola, Hakk'ıla birlik ola
Varlığı elden koyup ere kullik gerekdür

Kullik eyle erene, bakup Hakk'ı görene
Senden haber sorana key miskinlik gerekdür

Hak ere benüm didi, varlığın erde kodı
Erenlerin himmeti yirden göge direkdür

Bu dervişlik berâtın okumadı müftiler
Anlar ne bilsün anı, bu bir gizlü varakdur

Yûnus sen ârifisen, anladum, bildüm dime
Dut miskinlik eteğin, âhir sana gerekdür

37

Sen hod bize bizden yakın görünmezsin, hicâb nedür
Çün aybı yok, görklü yüzün üzerinde nikâb nedür

Sen eyitdün iy pâdişâh "Yehdillâhu li men yeşâ"
Şerikün yok senün iy pâdişâh, suçlu kimdür, itâb nedür

Levh üzre kimdür yazan, azduran kim, kimdür azan
Bu işleri kimdür düzen? Bu suâle cevâb nedür

Rahîmdürür senün adun; Rahîmliğin bana didün
Mürşidlerin muştıladı, "Lâ teknatû" hitâb nedür

Bu işleri sen bilürsin, sen virürsin, sen alursın
Ne kim kıldum çün bilürsin; ya bu soru hisâb nedür

Kanı bu mülkün sultânı? Bu tenise kanı cânı
Bu göz görmek diler anı; bu merhûme meâb nedür

Yûnus bu göz anı görmez; görenler hod haber virmez
Bu menzile ko akl irmez; bu koduğun serâb nedür

Bu dervişlik dedikleri bir acayip duraktır
Derviş olan kişiye önce dirlik gerektir

Erde dirlik olunca, Hak ile birlik olunca
Er olana varlığı bırakıp kulluk gerektir

Kulluk et erene; bakıp Hakk'ı görene
Senden haber sorana çok miskinlik gerektir

Hak ere "Benim" dedi; varlığını er olana koydu
Erenlerin himmeti yerden göğe direktir

Müftüler okumadı bu erenlik beratını
Onlar nereden bilecek bunu? Bir acayip yapraktır

Hey Yunus! Ârifsen, "Anladım, bildim" deme
Sarıl miskinlik eteğine; sonunda sana gerektir

Bize bizden yakın sensin; görünmezsin; engel nedir?
Güzel yüzünün kusuru yok; üzerindeki peçe nedir?

Sen söyledin ey padişah! Allah dilediğini hidayete erdirir
Ortağın yok ey padişah! Suçlu kimdir? Azar nedir?

Levh üzerine kimdir yazan? Azdıran veya azan kimdir?
Bu işleri düzen kimdir? Bu sorunun cevabı nedir?

Rahim'dir senin adın; rahimliğini bize dedin
Mürşidlerin müjdeledi; "Umut kesmeyin" hitabı nedir?

Bu işleri sen bilirsin; sen verirsin, sen alırsın
Ne yaptımsa bilirsin; bu soru hesap da nedir?

Hani bu mülkün sultanı? Beden ise hani canı?
Bu göz görmek ister onu; bu merhumun dönüşü nedir?

Yunus! Bu göz onu görmez; görenler de haber vermez
Bırak, bu menzile akıl ermez; koyduğun şu serap nedir?

Ne oturursın taş kapuda; gör içerü neler gezer
Tama' arturur dâyimâ, saf bağlamış fitne düzer

Gel indi gel kanâ'ate, usan dutma, tiz bin ata
Olmaya kim ecel yete, fâsid ola satu bazar

Sen kandayisen teslîm ol, kamulardan aşığa tur
Edeb tâcın başuna ur, gör müfsid nicesi kızar

Yaramazdur buhl u hased, kibr mübârizdür gâyet
Kökünü kaz, yabana at, fâriğ otur iy gamgüzar

Kogıl bu dünya bâbını, öğren dostlık edebini
Bulursan ustabânını, öge varan kâlden zarar

Kibr ü menîdür su başı, delim kişidür yoldaşı
Sen olmagıl anun eşi, ana uyan yoldan azar

Var, didüğüm yerlerde dur; hıkd u hasedi oda ur
İhlâs gelür, cümleyi yur, Yûnus yolu yavlak düzer

İşit sözümi iy gâfil, danla seher vaktinde tur
Eyle buyurmuş ol kâmil, danla seher vaktinde tur

İşit ne der horosunuz, tanla virilür rûzunuz.
Dost dergâhına dutgıl yüz, tanla seher vaktinde tur

İşit sözümi iy sağır, tâ terezün gele ağır
Yalvar Çalabuna çağır, tanla seher vaktinde tur

Yatanların yatlı hâli, hiç nesneye irmez eli
Seher eser rahmet yeli, tanla seher vaktinde tur

Kuşlarla turgıl bile, kıl namâzı imâmîle
Yalvar günâhunı dile, tanla seher vaktinde tur

Ne oturursun dış kapıda? Gir içeri, neler gezer
Tamah artırır daima; saf bağlamış, fitne düzer

Gel şimdi kanaate; gafil olma, çabuk bin ata
Ecel gelmesin aman! Bozulur bu satış, pazar

Nerde olursan ol, teslim ol; herkesten aşağıda dur
Edep tacını başına giy; bak bozguncuya, nasıl kızar?

Cimrilik, kıskançlık kötü şey; kibir çok mücadelecî
Kazı kökünü, yabana at. Dert ortağı! Otur rahatça

Bırak bu dünya kapısını; öğren dostluk edebini
Bulmaya bak mürşidini; sözden akla zarar gelir

Kibir ile benliktir subaşı; çok kişi onun yoldaşı
Sen olma onun eşi; buna uyan yoldan çıkar

Var, dediğim yerlerde dur; kıskançlığı ateşe ver
İhlas gelir, tümünü yıkar; Yunus yolu iyi düzer

Dinle sözümü ey gafil! Tanla, seher vaktinde kalk
Öyle buyurmuş o kâmil. Tanla, seher vaktinde kalk

Dinle, ne diyor horozunuz? Tanla verilir kısmetiniz
Dost dergâhına çevir yüzü. Tanla, seher vaktinde kalk

İşit sözümü hey sağır! Böylece gelsin terazin ağır
Yalvar Allahına, çağır. Tanla, seher vaktinde kalk

Yatanların kötü hâli. Hiçbir şeye ulaşmaz eli
Seherde eser rahmet yeli. Tanla, seher vaktinde kalk

Kalk ayağa kuşlar ile. Kıl namazını imam ile
Yalvar, günahına af dile. Tanla, seher vaktinde kalk

Okına Kur'ân Yâsin, kulak urup dinleyesin
Tağca güneher yuyasın, tanla seher vaktinde tur

Okına hadîs ü kelâm, diyeler aleyhisselâm
Âşkisen bellü bilem, tanla seher vaktinde tur

Helâl ola sana uçmak, uçmakda hûrîler kuçmak
Kevser âbını içmek, tanla seher vaktinde tur

Miskîn Yûnus aç gözünü, uyar gafletten özünü
Tâ bilesin kendözünü, tanla seher vaktinde tur

40

İşbu vücûdum şehrine bir dem giresim gelür
İçindeki sultânun yüzün göresim gelür

İşidürem sözünü, göremezem yüzünü
Yüzünü görmekliğe cânım viresim gelür

Ol sultânun halvetinün yidi hücresi vardır
Yidisinden içerü seyrân kılasım gelür

Her kapuda bir kişi, yüz bin çerisi vardır
İşk kılıcın kuşanup cümle kırasım gelür

Erenlerün sohbeti arturur ma'rifeti
Bîderdleri sohbetden herdem süresim gelür

Leylî-yi Mecnûn benem, şeydâ-yı Rahman benem
Leylî yüzün görmeğe Mecnun olasım gelür

Dost oldu bize mihmân, bunca yıl bunca zamân
Girçek İsmail gibi kurbân olasım gelür

Miskîn Yûnus'un nefesi dört tabiat içinde
İşkile can sırrına pinhan varasım gelür

Okunsun Kur'ân ile Yâsin. Kulak verip dinleyesin
Dağ gibi günahını yıkayasın. Tanla, seher vaktinde kalk

Okunsun hadis ile kelâm. Desinler “Olsun ona selam”
Âşksan iyi bileyim ben. Tanla, seher vaktinde kalk

Cennet helâl olsun sana. Cennette hurîleri kucaklamak sana
Kevser şarabını içmek sana. Tanla, seher vaktinde kalk

Miskin Yunus! Aç gözünü. Uyandır gafletten kendini
Bilesin böylece sen kendini. Tanla, seher vaktinde kalk

40

Şu vücudumun şehrine bir an giresim gelir
İçindeki sultanın yüzünü göresim gelir

İşitirim sözünü, göremem ama yüzünü
Yüzünü görmek için canımı veresim gelir

O sultanın halvet yerinde var yedi hücresi
Yedisinden içeri seyran edesim gelir

Her kapıda bir kişi, vardır yüz bin askeri
Aşk kılıcını kuşanıp hepsini kırasım gelir

Erenlerin sohbeti artırır kişide marifeti
Dertsizleri sohbetten her an kovasım gelir

Leyla ile Mecnun benim, Rahman'ın şeydası benim
Leyla'nın yüzünü görmek için Mecnun olasım gelir

Dost konuk oldu bize bunca yıl, bunca zaman
Gerçek İsmail gibi kurban olasım gelir

Miskin Yunus'un nefesi dört tabiat içinde
Aşk ile can sırrına gizlice varasım gelir

Yandı yüreğüm dutuşdı, bağrım ciğerüm kebâbdurur
Âşıklarun şerbetleri bu derdüme sebebduur

Bir niçeleri ışk düzer, bir niçeleri ışk bozar
Bir niçeler esrük gezer, eyle kim var harâbdurur

Işkile çalındı kalem, ıška yesirdürür âlem
Âşıklar arasında Cebreil dahi hicâbdurur

Medreseler müderrisi, okımadılar bu dersi
Şöyle kaldılar âciz, bilmediler ne bâbdurur

Azâzil da'vî kıldı, da'vîsi yalan oldu
Yalan da'vî kılanun pes cezâsı azâbdurur

Ölmez ışk bilişleri, esrük meclis hurişleri
Dâyim bunların işi çeng ü şeştâ rebâbdurur

Yûnus imdi miskîn ol, hem miskînlere kul ol
Zîre miskîn olanları arzulayan Çalab'durur

Pâdişahlık senündür, heybetün var
Yaratdın yir ü göği, kudretün var

Bînişansın, nişânun kimse bilmez
Eğerçi bînihâyet âyetün var

Cümle ins ü melek, vuhûş u tuyûr
Kamunun üstine ibâdetün var

Ne dünyâ âhiret, ne Kaf u ne kâf
Bular katre, deryâ melekûtun var

Ne reng ü ne şekl, ne kad ne kâmet
Ne cevher ne araz, ne sûretün var

Yandı yüreğim, tutuştu bağrım, ciğerim kebaptır
Âşıkların şerbetleri bu derdime sebeptir

Bir nicesi âşık olur, bir nicesi aşkı bozar
Bir nicesi sarhoş gezer, hâlleri haraptır

Aşk ile çalındı kalem; aşka esirdir âlem
Âşıklar arasında Cebrail de engeldir

Medrese müderrisleri okumadı bu dersi
Aciz oldu kaldılar; bilemediler hangi babdır

Azâzil iddiacı oldu; iddiası yalan oldu
Yalan iddiada olanların cezası azaptır

Ölmez bu aşk aşinaları; mesttir meze meclisleri
Bunların işi gücü çeng, altı telli ile rebaptır

Yunus şimdi miskin ol, hem miskinlere kul ol
Çünkü miskin olanları arzulayan Allah'tır

Senindir padişahlık, heybetin var
Yarattın yeri göğü; kudretin var

İşaretin yokken kimse bilmez işaretini
Gerçi sonsuz kanıtın, delilin var

Bütün insanlar, melekler, vahşiler, kuşlar
Hepsine yüklediğin ibadet emrin var

Ne dünya, ahiret, ne Kaf Dağı, her şey
Bunlar damla, deniz gibi melekûtun var

Ne renk şekil, ne boy bos
Ne cevher ne araz, ne sûretin var

Senündür arş, kürsi yü kalem levh
Döner çerh, yer turur, hoş hikmetün var

Bu yüz yigirmi dört bin nebîye
Gice mi'râc, gündüz münâcâtun var

Dört yüz kırk dört tabakât evliyâya
Virilmiş anlara kerâmetün var

Altı bin altı yüz altmış altı
Okınur halk üzre âyetün var

Bu amele Yûnus nice geçiser
Râyigân cümleye çok rahmetün var

43

Benüm gönlüm, gözüm ıskdan toludur
Dilüm söyler yari, yüzüm suludur

Öd ağacı bigi* yanar vücûdum
Dütünüm görene seher yelidür

Çokal, cevşen ıskun odına döymez
Okı câna batar, katı yalıdur

Okuram şâhumı kendü dilümce
Şâhum eydür bana her dem geli dur

Seni sevenlerün ola mı aklı
Bir dem usluysa her dem delidür

Yûnus sen toprak ol eren yolında
Erenler menzili arşdan ulıdur

* Yazmada "bigi" kelimesi bazen "gibi" olarak da yazılmıştır. Metindeki yazılış şekli esas alınmıştır. (ç.n.)

Senindir Arş, Kürsü, Levh, Kalem
Felek döner, yer durur; hoş hikmetin var

Bu yüz yirmi dört bin nebîye verdiği
Gece miraç, gündüz münâcâtın var

Dört yüz kırk dört tabaka evliya var
Bu evliyaya verilmiş kerametin var

Altı bin altı yüz altmış altı
Halka okunan âyetin var

Bu amele Yunus nasıl geçecektir bunları?
Herkes bol bol verilmiş rahmetin var

43

Benim gönlüm gözüm aşkla doludur
Dilim yâri söyler, yüzüm suludur

Öd ağacı gibi yanar vücudum
Dumanımı görene göre seher yelidir

Zırh bu aşk ateşine dayanamaz
Oku cana batar, çok sivridir

Çağırırım şahımı kendi dilimce
Şahım söyler bana: Her an geledur

Seni sevenlerin olur mu akılı?
Bir an akıllıysa, her an delidir

Yunus sen toprak ol eren yolunda
Erenler menzili Arş'tan uludur

İy dost, seni severem, cânımda yirün vardır
Gice gündüz uyunmaz, aceb ahvâlüm vardır

Güli göre tururken dikene sunmaz elün
Korkma düşmanlarından, çün toğrı yarün vardır

Düşmanlar eydür bana: Söz demek kandan sana
Söz demek kandan bana, illa üstadum vardır

Ele getürdüğüni harc eyle miskînlere
Dünyeyi kimse dutmaz, son ucu ölüm vardır

Bundan kendözin giden, öldürür yolda kalan
Benüm bir karıncaya vallah istinâdum vardır

Yûnus miskîn kendözün toprak eylegil yüzün
Ma'sûkaya yaraşuk bir miskînliğüm vardır

Sensin benüm cânım cânı, sensüz karârım yokdurur
Uçmakda sen olmazisen vallah nazarum yokdurur

Baksam seni görür gözüm, söylersem sensin sözüm
Seni gözetmekden dahi yigrek şikârum yokdurur

Çün ben beni unutmuşam, şöyle ki sana gelmişem
Ne kâlde ne haldeyisem, bir dem karârım yokdurur

Eğer beni Cercisleyin yitmiş kez öldürürisen
Dönem girü sana varam, zîra ki ârum yokdurur

Yûnus dahi âşık sana, göster didârunı ana
Yârüm dahi sensin benüm, ayruk nigârum yokdurur

Ey dost! Seni severim. Canımın içinde yerin vardır
Gece gündüz uyumaz oldum; acayip hâlim vardır

Sen gülü görürken dikene uzanmaz elin
Düşmandan ne korkarsın? Doğru yârin vardır

Düşmanlar der bana: Söz demek düşer mi sana?
Ne demek söz düşer mi bana? Benim üstadım vardır

Eline geçirdiklerini yoksullara harca
Dünyaya kimse kazık çıkmaz, sonunda ölüm vardır

Burada kendi başına giden kişi yolda kalır
Vallahi benim bir karıncaya dayanışım vardır

Miskin Yunus, sen sen ol, toprağa sür yüzünü
Mâşukaya yaraşır bir miskinliğim vardır

Sensin benim canımın canı; sensiz kararım yoktur
Cennette sen olmazsan, vallahi bakışım yoktur

Baksam, seni görür gözüm; söylesem, sensin sözüm
Seni gözlemekten daha iyi bir avım yoktur

Ben kendimi unutmuşum; çünkü sana gelmişim
Sözüm hâlim ne ise bir an dur durağım yoktur

Cercis gibi beni yetmiş kez öldürsen
Geri döner, sana varırım; çünkü ârım yoktur

Yunus da âşıktır sana; göster yüzünü ona
Benim yârim de sensin; başka sevgilim yoktur

Muştılanuz âşıklara, bu ışk ulu devlet olur
 ışk kime kim değdise, cânında bil ışret olur

Her sevdüği terkin ura, kayıkmaya değme yana
 Herdem anun seyrangehi hem zât u hem sıfât olur

Seyri içinde çâbükbaz, fıkri dâyim nâz u niyaz
 Çün saâdet oldu hemrâz, hezâran münâcât olur

Müşâhede kapar anı, hem bîkarâr olur canı
 Her dem da'visüzdür, ma'ni bu derdile râhat olur

Ol bînişandur cihandan, ne diyelüm, dilümüz andan
 Ol âlim deyyân zât her zât içinde zât olur

Buhl u tama' sığamaz ana, izzetde kaldı bir yana
 Yol bulımaz hırs u hevâ, kimde ki bu devlet olur

Ol işlere eli iren, Hak ışkına gönül viren
 Dostını göze göz gören cümle varlıktan mat olur

Kime indiyise ol nüzûl, ana gelür cümle usûl
 Tezyede varurısa ol ölüye rahmet olur

Yûnus erdür nihâyetsüz, ışk andan dahi gâyetsüz
 Ne gâyet var ne nihâyet, kamusı bir hazret olur

Müjdeleyin âşıklara! Bu aşk ulu devlet olur
Aşk kime geldiyse, bil ki canında işret olur

Sevdiği her şeyi terk etmeli; sapmamalı her yana
Onun hep gezindiği yer hem zat hem sıfatlar olur

Seyrederken hızlıdır; düşüncesi hep nazda niyazdadır
Saadet sırdaş olunca binlerce münâcât olur

Müşahede kapar onu; üstelik kararsız kalır canı
Hiç iddialı olmaz; mana açıktır, bu dert ile rahat olur

Dünyadan yoktur işareti; ne diyelim, dilimiz ondandır
O âlim, hâkim zat, her zatın içinde zat olur

Cimrilik, tamah olmaz onda; izzet de kalmıştır bir yanda
Yol bulamaz hırs istek ona; kimde ki bu devlet olur

O işlere eli yeten, Hak aşkına gönül veren
Dostunu yüz yüze gören cümle varlıklara mat olur

Kime indiyse bu sofraya, ona gelir bütün asıllar
Taziyeye gidecek olsa o ölüye rahmet olur

Yunus tam manasıyla erdir; aşkının nihayeti yoktur
Ne başı ne sonu belli; hepsi bir Hazret olur

Bu semâ'a girmeyen sonına peşimân olur
Arişur bizümile, serbeser düşman olur

Dostdur bizi okıyan, üstümüzde şakıyan
Şimdi üç buçuk okuyan derin tanışman olur

Tanışmanun câhili onamaz dervişleri
Dervişile danışman yavlak üleşgen olur

Bir niçenün gönline şeytanlar tolupdurur
Erenler semâ'ına anlar erişken olur

Dânişmend oldur geldi, okudığında buldı
Ehl dervişlere canı katı karışgan olur

Hey biçâre dânişmen, it dervîşi dervîşan
Dervişlere irişen işine peşimân olur

Yûnus eydür: Mevlânâ, epsem otur yiründe
Bu sohbeta döymeyen sonra savaşgan olur

Eydivirem ne kılduğın benümile ol dilpezîr
Herdem yeni şiveyle beni yeni kılur esir

Her kancaru bakarisem, oldur gözüme görinen
Ne havsala ola bende yahud ana lâyıy basar

Niçe ömrüm olurise azadluğum muhaldurur
Sayyâdun elindedurur tuzâğa tutılan nahcîr

Âkilâna hoşdur nefes, niteliğini sorma anun
Niçe nişan eydivirem, ol misli yokdur bînazîr

Vâde kesildi kamuya ki yarın göreler anı
Benüm yarınım bugündür, bunda göründi ol Kadîr

Yûnus'un cümle bakımı gark oldu dost didârına
Hiç kalmadı ansuz ara, tolu göründi cümle yir

Bu semaya girmeyen sonunda pişman olur
Yarışır, uğraşır bizimle, hepten düşman olur

Dosttur bizi çağıran, üstümüze şakıyan
Şimdi üç buçuk kitap okuyan derin âlim olur

Danışmanın cahili kabullenmez dervişleri
Derviş ile danışman çok mücadeleci olur

Bir nicesinin gönlüne şeytanlar dolmuştur
Bunlar erenlerin semaindan ayağını çekmez olur

Âlim olan geldi, okuduğunda buldu
Ehil dervişlerin canı çok karışık olur

Hey zavallı danışman! Söyle: Derviş, dervişler
Dervişlerle uğraşan yaptığına pişman olur

Yunus der: Efendim, sus otur yerinde
Bu sohbele dayanamayan, savaşıcı olur

O gönlümün beğendiği ne yaptı bana; söyleyim
Her an bir işve yapar, beni tekrar esir alır

Nereye bakarsam, gözüme görünen odur
Bende ona bakacak havsala, ona lâıyk göz mü var?

Ne kadar ömrüm olsa da özgürlüğüm imkânsızdır
Tuzaga düştü mü av, avcının elindedir artık

Akıllılara hoş gelir söz, sorma bana onun özelliğini
Nasıl işaret vereyim ki ondan? Benzersizdir

Herkese vaat edildi: Yarın görecekler onu
Benim yarınım bugündür; burada göründü o Kâdir

Yunus'un gözleri tamamıyla dost yüzüne çevrildi
Onsuz bir yer kalmadı, her yer onunla dolu göründü

Eğer girçek âşıkisen boynundağı menşûr nedür
Hak yolına sâdıkisen, yanlı ş sanu, tezvîr nedür

Sımak gerek gönlün bütün, fâsiddür cümle tâ'atün
Geçmeyince ibâdetün Hak'tan sana ma'zûr nedür

Çünkü adun oldu filan, hep dirlüğün oldu yalan
Gelsün bize ma'nî bilen, hakîkatde mestûr nedür

Terkeylegil ten tertibin, gider senden benlik adın
İçün imâret olmadın, taşundağı ma'mûr nedür

Eydürsin kim gözüm görür, da'vî ma'nîye irür
Gündüzün gün şu'le virür, bu gice yanan nûr nedür

Günde yirün gide turur, konşun sefer ide durur
Ecel bir bir yuda durur, bu dünyeye mağrûr nedür

Mü'minisen gel gel berü, Cebbar ola burc u baru
Fahr idelüm erenleri, ma'lûm ola, menkûr nedür

Bunda belî diyen kişi anda temâm olur işi
Bizden nişan isteyene, ol Hallâc-ı Mansûr nedür

Yûnus imdi söyle hakı, Allah oldu sana sâki
Gider gönlündeki şeki, elündeki menkur nedür

Gerçek âşıkısan, boynundaki ferman nedir?
Hak yolunda sadıkısan, yanlış zan ile tezvîr nedir?

Kırmak gerek gönlündeki putu; bozuktur bütün ibadetin
Hak kabul etmeyince ibadetini, mazeretin nedir?

Adın falan filan oldukça, olur hayatın hep yalan
Manayı bilen desin bize; gerçekte örtülü olan nedir?

Terk et beden yapısını; kaldır kendinden benliği
İçin mâmur olmamış; dışındaki mâmur nedir?

Dersin ki gözüm görür, davayı manaya ulaştırır
Gündüz güneş şule verir; gece yanan o nur nedir?

Her gün geçer ömründen biri; komşun eder seferi
Ecel bir bir yutar durur; dünya aldanmışlığı nedir?

Müminsen gel bu yana; Cebbar Tanrı sur olsun sana
İftihar edelim erenlerle; bilinsin, inkâr edilen nedir?

Burada “Evet” diyen kişinin, orada tamam olur işi
Bizden işaret isteyen olursa, Hallâc-ı Mansûr nedir?

Yunus şimdi söyle gerçeği; Allah oldu sana sâkî
Gider gönlünden kuşkuyu; elindeki çalgı boru nedir?

Ârifler ortasında sûfilik satmayalar
Çün sûfiye ihlâs oldu, ıška riyâ katmayalar

Ya gel bildüğünden eyit yahud bilenlerden işit
Teslîmün ucını dutup hiç sözi uzatmayalar

Mumsız baldur şeriat, tortusuz yağdur tarikat
Dostiçün balı yağa neyiçün katmayalar

Kıymetin tuyarisen neye değer işbu dem
Erenlerün ma'nisin bilmeze satmayalar

Miskin Âdem yanıldı, uçmakda buğday yidi
İşi Hak'dan bilenler şeytandan tutmayalar

Şirin hulklar eylegil, tatlu sözler söylegil
Sohbetlerde Yûnus'ı hergiz unutmayalar

51

İşidün hey ulular, âhir zamân olısar
Sağ müsülman seyrekdür, ol da gümân olısar

Dânişmend okur, dutmaz, derviş yolın gözetmez
Bu halk öğüt işitmez, sağır heman olısar

Gitdi beğler mürveti, binmişler birer atı
Yidüği yoksul eti, içdüği kan olısar

Ya'ni az kopdı erden, elin çekmez murdardan
Deccal kopısar yirden, anlar uyan olısar

Birbirine yanı yata, itdügüm kalur sana
Yarın mahşer güninde cümle ayân olısar

İy Yûnus imdi senün işkile geçsün günün
Sevdüğün kişi senün cânuna cân olısar

Âriflerin ortasında sofuluk satmasınlar
İhlasla bu aşka riyayı katmasınlar

Ya bildiğini söyle ya bilenden dinle
Teslim olmaya çalışıp sözü uzatmasınlar

Mumsuz baldır şeriat, tortusuz yağdır tarikat
Peki, dost için balı yağa niçin katmasınlar?

Kıymetini duyarsan, neye değer bu nefes?
Erenlerin sözlerini, dinlemeyene satmasınlar

Zavallı Âdem yanıldı, cennette buğday yedi
İşi Hak'tan bilenler, şeytan yaptı sanmasınlar

Güzel huylu biri ol; tatlı sözler söyle
Sohbetlerde Yunus'u hiç unutmasınlar

Ey büyükler! Dinleyin, âhir zaman olacak
Düzgün Müslüman nadirdir; o da yok olacak

Âlimi okur, amel etmez, derviş yolunu gözetmez
Bu halk öğüt dinlemez; hepsi sağır olacak

Gitti beylerin mürüvveti; binmişler birer ata
Yedikleri yoksul eti, içtikleri kan olacak

Yani hırs çıkar erden, elini çekmez murdardan
Deccal çıkacak yerden, onlara gem olacak

Birbiriyle haşır neşir olur, ettiği kalır sanır
Yarın mahşer gününde hepsi ortaya çıkacak

Ey Yunus! Şimdi aşkla geçsin günün
Sevdiğin kişi senin canına can olacak

İşk erinün gönli tolı pâdişahdan nevâledür
İşksuz âdem nice anlasun, çün şeriat havâledür

İşkdur âşıkun canı, işka fidî hânümânı
İşk erinün armağanı işksuz kişiye beledür

Kimi avret oğlan sever, kimi mülk ü hânüman sever
Kimi sermâye dükân sever, bu dünye halden hâledür

Âşık dünyeyi nider, âkıbet bir gün terk ider
İşk eteğin dutmuş gider, herkim gelürse saladur

Ezeliden ol pâdişah elüme sundı bir kadeh
İçeliden kıluram ah, bilmezem ne piyâledür

İy miskîn Yûnus nişânun, işkdan esridi bu canun
Dergâhında herdem anun vâlih ü hayran kaladur

53

İy dün ü gün Hakk'ı isteyen; bilmez misin Hak kandadur
Her kandesem* anda hâzır, kande bakarsam andadur

İstemegil Hakk'ı ırak, gönlündedür Hakk'a turak
Sen senliğün elden bırak, tenden içerü candadur

Gir gönüle bul andadur, benliğün defterin dür
Ol has gövher bil andadur, sanma kim ol ummandadur

Ol ummanda yüz bin gövher bir zerreden oldı kemter
Ol câna zevâl mi irer, zeval cân-ı hayvandadur

Eylegil sûretün vîran, can sırrıdur ana iren
Bâtın gözidür dost gören, zâhir gözi yabandadur

* "Kande" (nerede) kelimesini "kanda" şeklinde okumak da mümkündür. (ç.n.)

Aşk erinin gönlü padişahın dolu nevalesidir
Aşksız insan ne anlasın? Çünkü şeriata havaledir

Aşktır âşıkların canı, aşka fedadır hanümanı
Âşık kişinin armağanı aşksız kişiye beladır

Kimi kadın, oğlan sever; kimi mülk, hanedan sever
Kimi sermaye, dükkân sever; bu dünya çok hâllidir

Âşık bu dünyayı ne yapsın? Sonunda bir gün terk eder
Âşkın eteğini tutmuş gider; kim gelirse gönderir

Ezel meclisinde padişah elime verdi bir kadeh
İçtiğimden beri ah ederim; bilmem ki nasıl kadehtir?

Miskin Yunus nişanındır. Aşktan sarhoş oldu canın
Onun dergâhında her an hayran şaşkın kaladur

53

Gece gündüz Hakk'ı arayan! Bilmez misin Hak nerededir?
Neredeysem orada hazır; nereye baksam oradadır

Arama Hakk'ı uzakta; Hakk'ın durağı gönlündür
Sen senliğini elden bırak; beden içinde candadır

Gir gönüle, bul oradadır; kapa ben demek defterini
Bil ki o has cevher oradadır; sanma ki ummandadır

Ummanda yüz bin inci bir damla gibidir
() canın yok zamanı zevali; zevalli can hayvandır

Sûretini çevir harabeye; ona ulaşan can sırrıdır
İçgözü dostu görür; dışgözü yabandadır

Kim ki gaflet içre geçer, can zevâl suyn içer
Dervîş sırrı arşdan geçer eğerçi yir yüzindedür

Yûnus Emre gözün aç, bak iki cihan toludur Hak
Gümânı sıdkı oda yak, şöyle eşkere nihandadır

54

İy dost! Bunca kîlûkâl ne? Maksûd hod bir haberdurur
Ya bunca cüstücû nedür? Görene hod bir nazardurur

Tağlar aşup berye çeküp iy uzak sefer idenler
İstedüğün sendeyiken aceb bu nice seferdurur

Hiç kılmagıl ırak sefer, ömür geçer, ecel irer
Dost sendedür halvet sever, bu galebe haşerdurur

Gel ırak isteme anı cânundan içerü cânı
Senünle bile turanı görmeyen bâbasardurur

Sen uyursın ol uyanuk, eksüği kılur bayık
Dahi nice bulam tanık, dâyim senünle yârdurur

Mescid ü medrese sende, sen dört yana perâkende
Ne kaldun sen bu erkende, işün katı düşvardurur

Bu tevhîd tonını geyen varlığın yoklığa sayan
İşbu yolda kâyim turan bellü bilün ol erdurur

Ol işler temâm olıcak, ol dirliği dirilicek
Gözün hicâbın silicek, yir gök tolu didârdurur

Miskin Yûnus anı gördi, gönli vü cânı sevindi
Kamusını yire saldı ma'sûkına intizârdurur

Gaflet içinde ölen kimsenin canı yokluk suyunu içer
Dervişin sırrı Arş'tan uçar; gerçi yeryüzündedir

Miskin Yunus! Aç gözünü. Bak, iki dünya Hak'la dolu
Ateşe ver doğruyu, kuşkuyu; o aşikâr olan, gizlidedir

54

Dostum! Bunca dedikodu niçin? Maksat bir haberdir
Bunca arayış ne demek? Gören için sırf bir bakıştır

Dağlar aşip çöller geçip uzak yere sefer eden
İstediğin sendeyken bu ne acayip yolculuktur!

Hiç uzak yolculuğa çıkma; ömrün geçer, ecelin gelir
Dost sendedir halveti sever; bu ne kalabalık mahşerdir!

Gel, uzakta arama onu; canından içerdeki canı
Seninle birlikte duranı görmeyen gözsüzdür

Sen uyuyorsun, o uyanık; eksiklerini tamamlar
Daha ne kadar şahit bulayım? Daima senin yanındadır

Mescid medrese sende; sen dağılmışsın dört yana
Niye kaldın bu erkânda; senin işin çok zordur

Tevhid giysisini giyen, varlığını hiçe sayan
Bu yolda dik duran; iyi bilin, mutlak erdir

Bu işler tamam olunca, o düzenler kurulunca
Gözünün perdesi kaldırılınca, yer gök sevgiliyle doludur

Miskin Yunus onu gördü; gönlü canı sevindi
Nesi varsa yere bıraktı; mâşukunu beklemektedir

Bize dîdâr gerek, dünya gerekmez
Bize ma'nî gerek, da'vî gerekmez

Bize Kadir gicesidür bu gice
Ko irte olmasun, seher gerekmez

Bize ışk şerbetinden sun iy deli
Bize uçmakda Kevser gerekmez

Badyeler* tolu tolu içelüm biz
Biz esrük olmazuz, humar gerekmez

Yûnus esriyüben düşdi susakda
Çağırur Tapduğına, âr gerekmez

Kelecî bilen kişünün yüzünü ağ ide bir söz
Sözi bişirüp diyenün işini sağ ide bir söz

Kelecilerün bişirgil, yaramazını şeşirgil
Sözün usile düşürgil, dimegil çağ ide bir söz

Gel ahî iy şehriyârî, sözümüzi dinle bari
Hezârân gövher dinarı kara toprağ ide bir söz

Kişî bile söz demini, dimeye sözün kemini
Bu cihân cehennemini sekiz uçmağ ide bir söz

Yüri yüri yolunile, gâfil olma bilünile
Key sakın ki dilünile, cânuna dağ ide bir söz

Yûnus imdi söz yatından, söyle sözi gâyetinden
Key sakın o şeh katından, seni ırağ ide bir söz

* "Badye" kelimesi "badya" şeklinde de okunabilir. (ç.n.)

Bize Tanrı cemali gerek, dünya gerekmez
Bize mana gerek, dava gerekmez

Bizim için Kadir Gecesi'dir bu gece
Bırak, yarın olmasın; seher gerekmez

Bize aşk şerbetinden sun ey deli
Bize Cennet'teki Kevser suyu gerekmez

Su kaplarından dolu dolu içelim
Sarhoş olmayız biz; mahmurluk gerekmez

Yunus sarhoş oldu, düştü kadehe
Tapduk'a seslenir; ona ar gerekmez

Söz bilen kişinin yüzünü ak eder bir söz
Sözünü tartıp diyenin işini düzeltir bir söz

Sözlerini iyice tart; kötü sözü çıkar at
Sözünü akıllı söyle; zaman değiştirir bir söz

Gel kardeşim, padişahım; sözümü dinle bir kez
Bin cevherle dinarı kara toprak eder bir söz

Kişi bilmeli konuşma zamanını; demesin sözün kötüsünü
Bu dünya cehennemini sekiz cennet eder bir söz

Doğru yolunda yürü; gaflete düşme bilgin ile
Aman sakın dilinden! Canında yara açar bir söz

Yunus şimdi sözünü âdâbıyla söyle; bil haddini
Aman sakın o şahtan! Seni uzaklaştırır bir söz

Hiçbir kişi bilmez bizi, biz ne işün içindeyüz
Ne hırsumuz baydur bizüm, ne nefsümüz içindeyüz

Bir kimsenün devletine ta'n idüben biz gülmezüz
Ne münkirüz âlimlere ne tersenün haçındayuz

Biz bunun neliğın bildük, dünyenün nesine kalduk
Arzumuz nefsiçün değıl, dünyâ teferrücindeyüz

Yûnus eydür hey sultânum, özge şâhum vardur benüm
Ko dünya altun gümüşin, ne bakır u tucındayuz

Hak cihâna tolıdur, kimsene Hakk'ı bilmez
Anı sen senden iste, o senden ayru olmaz

Dünyeye inanursın, rızka benümdür dirsın
Niçün yalan söylersin, çün sen didiğün olmaz

Âhıret yavlak ırakdur, toğrulık key* yarakdur
Ayrulık sarp firakdur, hiç varak girü gelmez

Dünyeye gelen geçer, bir bir şerbetin içer
Bu bir köpridür geçer, câhiller anı bilmez

Gelün tanışık idelüm, işün kolayın turalum
Sevelüm sevilölüm, dünyeye kimse kalmaz

Yûnus sözın anlarısın, ma'nisini dinlerısın
Sana eyü dirlik gerek; bunda kimsene kalmaz

* "Key" (çok) kelimesi "gey" şeklinde de okunabilir. (ç.n.)

Hiçbir kişi bilmez bizi, biz ne işin içindeyiz
Ne hırsımız efendimizdir bizim ne nefsimizin içindeyiz

Kimsenin bahtına suçlamada bulunup gülmeyiz biz
Ne âlimleri inkâr ederiz ne Hıristiyanın haçındayız

Biz dünyanın ne olduğunu anladık; dünyanın nesine kaldık?
Arzumuz nefis için değil; dünyada gezintideyiz

Yunus der: Hey sultanım! Başka şanımlı vardır benim
Bırak dünyanın altınını gümüşünü; ne bakırında ne tuncundayız

Hak dünyayı kaplamıştır; kimse Hakk'ı bilmez
Onu sen sende ara; o senden ayrı olmaz

Dünyaya inanırsın; rızka "Benimdir" dersin
Niçin yalan söylersin? Çünkü dediğin hiç olmaz

Ahret çok uzaktır; doğruluk çok faydalıdır
Ayrılık tam ayrılıktır; düşen yaprak geri gelmez

Dünyaya gelen göçer; bir bir şerbetini içer
Bu bir köprüdür, geçer; cahiller onu bilmez

Gelin tanışalım; işimizi kolaylaştıralım
Sevelim, sevilelim; dünya kimseye kalmaz

Yunus'un sözünü anlarsan; sözün manasını dinlersen
Sana iyi hayat gerek; burada kimse kalmaz

Nidem ben gönülile, benümle bile bir dem durmaz
Ma'sûk yüzün gördi meğer, öğütleyüp ögin dirmez

Tanrıyıçün iy uslular, gönlüm bana bulıvirün
Vardı dostile buluşdı, bana girü boyun virmez

Bunun gibi gönül ile nice dirlik iltebilem
Bırakdı yabana beni, bir dem gelüp hâlüm sormaz

Gönül bana yoldaşiken, zühd ü tâ'at kıluridüm
Yıkıldı bu tertiblerüm, gönülsüzüm, elüm irmez

Gönül içeri dostile, ben kapuda feryâd ü zârım
Bin yıl zârî kılurisem, işbu nedür diyü sormaz

Eydürisem eyâ gönül kanı farîza ya sünnet
Eydür yok teşvîş ko ya bu sevüye amel sığmaz

İnileyin eydürisem, gör boynunda borç kalmasun
Kakır, buşar, söğer bana, eydür iy Hak'ı görmez

Ağız ağızdan kutludur, ola ki sözünüz duta
Ben yüz bin yıl söylerisem, sözüm kulağına girmez

Gönlüm dahi cânım dahi el bir itdi şol ikisi
Yüz bin Yûnus'dan ferâgat, dost yüzinden gözin ırmaz

Ne yapayım ben bu gönülle? Benimle bir an bile durmaz
Mâşuğun yüzünü gördü galiba; öğüt dinleyip kendine gelmez

Hey akıllılar! Allah aşkına gönlümü bana buluverin
Gitti tanıştı dost ile; artık bana itaat etmez

Bunun gibi gönülle nasıl yaşayabilirim ki?
Bıraktı yabana beni; bir an gelip hâlimi sormaz

Gönlüm bana yoldaş iken, ibadet eder dururdum
Bozuldu bu düzenim; gönülsüzüm, elim yetişmez

Gönül içerde dost ile; ben inlerim kapıda feryat ile
Bin yıl inlesem, “Bu da nedir?” diye sormaz

Desem: “Hey gönül! Farzın, sünnetin nerede?”
Der ki: “Karışmasın aklın; bu sevgiye amel sığmaz”

İnleyerek desem: “Bak, boynunda borç kalmasın”
Sinirlenir, kızar, söver, der ki: “Ey Hakk’ı görmez!”

Ağız ağızdan kutludur; belki sözünüzü tutar
Ben yüz bin yıl söylesem, sözüm kulağına girmez

Gönlüm de canım da el birliği etti ikisi
Yüz bin Yunus’tan geçer, dost yüzünden gözünü ayırmaz

İy bana eyü diyen, benüm kamudan yavuz
Alnumı ay bilürem, bu gözlerimü gündüz

Bu vücûdum şehrinde buçuk pulluk assum yok
Amelüm mahalleleri serbeser kalmış ıssuz

Hücrede vü bucakda Hakk’a lâıyk amel yok
Kimde derd ü firâk var, kimlerde eserlü söz

Halk hep ayağın durur ben seğirdüm oturdum
Geçdüm sadr yirine, döşek kalın, yirüm düz

Bunun gibi sâlusluk çünkim elüme girdi
Ayrık nişüme yarar derd ü firâk u âh u sûz

Ben bir kitâb okudum, kalem yazmadı anı
Müreккеb eylerisem yetmeye yidi deniz

Ben oruç nemâziçün süci içdüm esridüm
Tesbih ü seccâdeyiçün dinledüm çeşte* kopuz

Yûnus’un bu sözinden sen ma’ni anlarisen
Konya menâresini göresin bir çuvalduz

* “Çeşte” (altı telli saz) kelimesi 41. şiirde “şeştâ” [< şeş târ] olarak geçer. (ç.n.)

Ey bana “iyi” diyen! Herkesten kötü benim
Alnımı ay bilirim; bu gözlerimi gündüz

Bu vücudumun şehrinde yarım paralık değerli şey yok
Amel ettiğim yerler baştanbaşa kalmış ıssız

Odamda, yurdumda Hakk’a lââyık olmadım
Kiminde dert ile ayrılık var, kiminde etkili söz

Halk hep ayakta durur; ben koştum oturdum
Geçtim baş köşeye, döşek kalın, yer düz

Böyle bir hilekârlık geçti madem elime
Başka ne işime yarar dert, ayrılık, ah ile yanış?

Ben bir kitap okudum; kalem onu yazmadı
Yetmez, mürekkep yapsam da yedi deniz

Ben oruç namaz için şarap içtim, sarhoş oldum
Tespîh seccade için dinledim altı telli ile kopuz

Yunus’un bu sözlerinden bir mana çıkarırsan
Konya minaresini görürsün, boyu bir çuvaldız

Niçeler bu dünyede günâhını yuyamaz
Ömri geçer yok yire, iy dirîğâ, tuyamaz

Bir niçe kişi görün gaflet gözin bağlamış
Hak yolına dirisen, bir yufkaya kıyamaz

Bu dünya bir gelindür yeşil, kızıl donanmış
Kişi yeni geline bakubeni toyamaz

İy niçe arslanları alur akdarur ölüm
Azrâil pençesine bir yohsulca döyemez

Var imdi miskin Yûnus üryân olup gir yola
Yüz çokallu* gelürse, yalıncağı soyamaz

İşk erine dünyede ne harîr u ne pelâs
Zîre kim gönli anun kibrile dutmadı pas

İş amelile biter lâyık olursa yiter
Gerekse üryân yûri gerekse gey atlas

Dilerisen iresin ferâgat menziline
Var kanâat dârında nefsin boğazından as

Nefs-i cüzvî varlığın akl-ı küle ulaşıdur
Varluğun yoğa değşür, kalmasun sende heves

Bu kamu tâatlerün başı miskinlik imiş
Gel imdi miskin Yûnus, tamaun yayını yas

* "Çokal" (zırh) kelimesi "çukal" olarak da okunabilir. (ç.n.)

61

Niceleri bu dünyada günahını yıkayamaz
Yazık! Ömrü boş yere geçer ama duyamaz

Gaflet nice kişilerin gözünü bağlamış
“Allah rızası için” derseni, bir yufkaya kıyamaz

Bu dünya yeşiller kırmızılar giymiş bir gelindir
İnsan yeni geline bakmaya doyamaz

Ölüm nice aslan gibi insanlar alır, aktarır
Azrail’in pençesine; bir yoksul gibi dayanamaz

Miskin Yunus! Var şimdi soyun, gir yola
Yüz zırhlı gelse bir çıplağı soyamaz

62

Aşk adamı için dünyada ne ipeğin ne çulun değeri var
Çünkü onun gönlü kibirle paslanmamıştır

Aşk eylemle gerçekleşir; lâıyk olursa, buna değer
Bu yolda ister çıplak yürü, istersen giy atlas

Rahatlık, huzur durağına ulaşmak istersen
Git, kanaat denilen darağacında boğazından as nefsini

Cüz’i nefsin varlığını akl-ı külle ulaştır
Varlığını yoklukla değiştir; sende heves kalmasın

Bütün ibadetlerin başı miskinlikmiş
Yunus! Şimdi gel; gevşet tamah denilen yayı

Dostdan haber geldi gine, kullar yarak itsün dimiş
Dirgensünler meşâyihe, er eteğin dutsun dimiş

Ben severin şol kulumı yohsul ola, sabr eyleye
Benden ana yol eyledüm, mi'râcuma gitsün dimiş

Şol kahrıla kazananlar, güle güle yidürenler
Götürdüm perdelerini, dîdâruma baksun dimiş

Her bir kişi dosta vara, armağanın dosta vire
Anda bizi anmayanlar bunda da unutsun dimiş

Fâni dünyeden geçerüz, bâkî mülkine göçerüz
Armağan gerek dosta, yüklü yükin dutsun dimiş

Eydün Yûnus'a tursun yüzini toprağa sürsün
Öğüdin kendüye virsün, okuduğın dutsun dimiş

Bilenlere sormak gerek bu tendeki can neyimiş
Can hod Hak'un kudretidür, tamardağı kan neyimiş

Fikr yumış oğlanıdur, endîşe kaygu kânıdur
Bu âhüvâh ısk tonıdur, tahta otran hân neyimiş

Şükr anun birliğine, yoğiken uş var eyledi
Çünki asıldan biz yoğuz, mülk ü hânüman neyimiş

Çalap viribidi bizi, var dünyeyi görün diyü
Bu dünye hod bâkî değül, mülke Süleyman neyimiş

Sorun Taptuklu Yunus'a, bu dünyeden ne anladı
Bu dünyenün karârı yok, sen neyimiş, ben neyimiş

Hak'tan haber geldi yine; "Kullar hazırlık yapsın" demiş
 "Bir araya toplanıp şeyhlerin elini eteğini tutsun" demiş

"Ben severim o kulumu; yoksul olsun sabretsin
 Benden ona bir yol açtım; miracıma çıksın" demiş

"Zahmetle kazananlar, güle güle yedirenler
 Kaldırdım aradan perdeyi; yüzüme baksın" demiş

"Herkes dosta varacaktır, armağanını dosta verecektir
 Orada bizi anmayanlar, burada da unutsun" demiş

Fanî dünyadan geçeriz, kalıcılık mülküne göçeriz
 Dosta armağan götürmek gerek; "Yüklü yükünü tutsun" demiş

"Söyleyin Yunus'a, kalksın, yüzünü toprağa sürsün
 Öğütünü kendine versin; okuduğunu yerine getirsin" demiş

Bilenlere sormak gerek, bu bedendeki can neymiş?
 Can dediğin Hakk'ın kudretidir; damardaki kan neymiş?

Fikir erkek hizmetçidir, endişe kaygı madenidir
 Bu ah vahlar aşk giysisidir; tahtta oturan han neymiş?

Şükür onun birliğine; yok iken işte var eyledi
 Madem aslında yokuz biz; mülk, soy sop neymiş?

"Gidin, dünyayı görün" diye Tanrı gönderdi bizi
 Madem bu dünya kalıcı değil, mülk için Süleyman neymiş?

Sorun Tapduk'un Yunus'una: Bu dünyadan ne anlamış?
 Bu dünyanın kararı yok; sen neymiş, ben neymiş?

Cânum erenler yolu inceden inceyimiş
Süleymân'a yol kesen şol bir karıncayımış

Gönlüm eydür, varayın sana girü geleyin
Gönlüm uyduğı bana dostı bulıncayımış

Götürmedi kimsene kimsenenün göçini
Göç götürürin diyen eli irinceyimiş

Âşıkun gözi yaşı dün gün turmaz akar
Âşık kan ağladuğı ma'şûk sorıncayımış

Eydürleridi bana âşık âvâre olur
Geldi başuma, gördüm, ol söz yerinceyimiş

Dört kitâbun ma'nisin okıdum hâsıl itdüm
Işka gelincek gördüm, bir uzun hıceyimiş

Ben dervişem diyenler, harâmı yimeyenler
Harâmın yinmedüğü ele girünceyimiş

Eydürler fûlan öldi, mülkiyile malı kaldı
Ol malun irkildüğü issi ölinceyimiş

İki kişi söyleşür Yûnus'ı görsem diyü
Biri eydür, ben gördüm, bir âşık kocayımış

Canım! Erenlerin gittiği yol inceden inceymiş
Süleyman'ın yolunu kesen bir karıncaymış

Gönlüm der: Varayım, sana geri döneyim
Gönlümün bana uyması, dostu buluncaya kadarmış

Kimse kimsenin göçünü alıp götürmedi
“Göç götürürüm” diyen, eli yettiğinceymiş

Âşığın gözyaşı gece gündüz akar durmaz
Mâşuk sorduğu zamana kadar âşık kan ağlamış

Bana “Âşık dediğin avare olur” derlerdi
Geldi başıma, gördüm o söz yerindeymiş

Dört kitabı okudum, manasını anladım
Aşka gelince gördüm ki uzun bir heceymiş!

“Ben dervişim” diyenler, haram yemeyenler
Haramın yenilmediği ele geçinceye kadarmış

Derler ki: Filan öldü, malı mülkü kaldı
Malın böyle birikmesi, sahibi ölünceye kadarmış

İki kişi konuşur, “Yunus’u görsem” diye
Biri der ki: Ben gördüm; bir âşık ihtiyarmış

Ol ben sevdüğüm nigâr nidem ol benden fâriğ
Ne varup hoş görünem, iki cihandan fâriğ

Kimden kime varayın ahvâlüm söylemeğe
Sözüm kime diyeyin, sözden lisandan fâriğ

Cihanda kim giriser bu işün arasına
Ya kim hükm idebile sultân u handan fâriğ

Gerekse Müsülmân olam, bin yıl ibâdet kılam
Gerekse kâfir olam, küfr ü imandan fâriğ

Gerekse ehl-i millet farîzasın bekleyem
Gerekse şöhrat kovam şöhrat ü dinden fâriğ

Gerekse illiyyinde yüz bin kez minber uram
Gerekse şîrk besleyem sıdk u gümândan fâriğ

Nice ticâretle kesb gösterem ben ana
Şöyle kâdirdür olkim sûd u ziyandan fâriğ

Nicesi kullığla sevilibilem ben ana
Hâs u âm anı sever, ol hep sevenden fâriğ

Anun gibi ma'şûka kim gönül virdiyise
Terbiyetden geçmek gerek, ol andan bundan fâriğ

Yûnus sen severisen hakikat ma'şûkayı
Fâriğ ol cümlesinden, kevn ü mekândan fâriğ

Ben sevdiğim dilberi ne yapayım? O benden uzak
Nasıl varıp hoş görüneyim? İki dünyadan uzak

Hâlimi anlatmak için kimden kime varayım?
Sözümü kime diyeyim? Sözden, dilden uzak

Dünyada kim el atabilir ki bu işe?
Ya kim hükmedebilir, sultanı hanı dışlayarak?

Gerekse Müslüman olayım, bin yıl ibadet edeyim
Gerekse kâfir olayım, küfür ile imandan uzak

Gerekirse milletin ne yapacağını bekleyeyim
Gerekirse şöhret peşinde koşayım, şöhretten dinden uzak

Gerekirse gökyüzünde yüz bin kez minbere çıkayım
Gerekirse şirk koşayım, doğruluktan zandan uzak

Daha ne kadar ticaretle kazanç göstereyim ona?
O kadar kudretli ki kazançtan zarardan uzak

Daha ne kadar kullukla seveyim onun tarafından?
Seçkin olanı olmayanı onu sever; hepsi sevenden uzak

Onun gibi mâşuğa kim gönül verdiyse
Terbiyeden geçmesi gerek; o ise bundan uzak

Yunus! Sen gerçekten mâşukayı seviyorsan
Uzak dur tümünden; varlıktan mekândan uzak

Şükür Hakk'a kim dost bize eyitdi dost yüzine bak
Açdum ben de gönlüm gözin, sultânımı gördüm mutlak

Çünkü gördüm ben Hakkımı, Hakkile oldum biliş
Her kancaru bakdumise hep görinendür cümle Hak

Açuk duvacuk kapısı dostlarıçün ol Hak'un
Dostı olmak dilerse dostlardan okı bir sebak

Hicâbdasın bugün seni göstermezler belli sana
Hicâb didüğüm anla dünyelikdür, gözden bırak

Sen seni bilmeyince, eren nazar kılmayınca
Senliği ara yerden gidermezsensin oldu duzak

Yedi deniz dört ırmak seni mismil eylemeye
Çünkü işün o Hakkile olmadısa kaldun ırak

Evliyâdur Hak kapısı, Yûnus'durur kapucısı
İşkile geldi bu yola, ışkî idindi hem turak

İy çok kitâblar okıyan, sen kim tutarsın bana dak
Tâ bilesin sırrı ayân, gel ışkdan okı sebak

Ger sen seni bildünise, sûret terkin urdunise
Sıfat nedür bildünise, ne kim idersen bana hak

Bilmeyesin bednâm u nâm, bir ola sana hâss u âm
Bildünise ilmi temâm, gel ışkdan okı sebak

Okımagıl ilmün yüzün, ilme amel gerek güzin
Aç gönülde bâtın gözin, âşık ma'şûk hâline bak

Bakgıl âşık ne işdedür, ma'şûka ol cünbişdedür
İkisi bir teşvişdedür, iki sanup bakına ırak

Şükür Allah'a; dost bize dedi: "Dost yüzüne bak!"
Açtım ben de gönlümün gözünü; sultanımı gördüm mutlak

Allahımı görünce ben, onunla tanışık oldum
Nereye bakarsam bakayım, görünen hep Hak

O Hakk'ın dostları için dua kapısı açık
Hak dostu olmak istersen, onun dostlarından okumaya bak

Engel ardındasın bugün; belli ki seni sana göstermezler
Engel dediğimi anla; dünyaya ait şeydir, gözden ırak

Sen kendini bilmezsen, eren teveccüh etmezse
Senliğini ortadan kaldırmazsan, olur sana tuzak

Seni arıtamaz yedi denizle dört ırmak
İşin Allah ile değilse ondan kalırsın uzak

Hakk'ın kapısı evliyadır; Yunus onun kapıcısı
Aşk ile bu yola geldi; aşkı edindi durak

Hey çok kitap okuyan! Eleştiriyorsun beni
Açıkça bilmek için sırrı, oku aşkın bir dersini

Sen seni bildin ise bu sûreti terk ettin ise
Sıfat nedir bildin ise, bana ne dersen, doğrudur

İyi adlı, kötü adlı deme; birdir senin için seçkini avamı
İlmi düzgünce öğrendinse; gel oku şimdi aşk dersi

İlmi yüzeysel okuma; tercih et ilminle amel etmeyi
Aç gönlündeki içgözünü; gör âşıkla mâşuğun hâlini

Gör âşığın ne yaptığını; mâşuk da yapar o hareketi
İkisi de aynı iştedir; ayrı sanıp bakma uzak

İkilikden geçemedün, hâli kalden seçemedün
Dostdan yana uçamadun, fakılık oldu sana fak

Cübbe vü hırka tâc ü taht virse gerekdür ıška bac
Dört yüz mürid elli hac terk eyledi Abdürrezzak

Anun gibi din ulusu haç öpdi, çaldı nâkûsı
Sen dahi bırak nâmûsı, gel berü bütün oda yak

Âşık u ma'sûk birdür bile, ışkdan gelür her söz dile
Bîcâre Yûnus ne bile, ne kara okudı ne ak

69

Biz kime âşıksavuz, âlemler ana âşık
Kime değil diyelüm, bir kapudur, bir tarik

Biz neyi seversevüz ma'sûka anı sever
Dostumuzun dostına yad endîşe ne lâyık

Sen girçek âşıkisen dostun dostına dost ol
Bu halde kalurisen dosta değül yaraşık

Kime az bakarisen aslı yüce yirdedür
Bun yirinde turana sığınır geçer ferik

Yitmiş iki millete kurbân ol âşıkisen
Tâ âşıklar safında temâm olasın sâdık

Sen Hak'a âşıkisen, Hak sana kapu açar
Ko seni beğenmeği, varlık evini bir yık

Hâs u âm mutî u âsî, dost kulıdur cümlesi
Kime eydibilesin gel evünden taşra çık

Yûnus'un bu dânişi genc-i nihân sözidür
Dosta âşık olanlar iki cihandan fârik*

* "Fârik" kelimesinin aslı "fâriğ" olup, kafiye gereği yazmada bu şekilde yazılmıştır. Son ünsüzdeki bu değişiklikler genellikle bu dönemde yazılan eserlerde görülür. (ç.n.)

İkilikten vazgeçmedin, hâli sözden ayırmadın
Dosta doğru uçmadın; fıkıhçılık oldu sana tuzak

Cübbe, hırka, taht, taç; bunlar aşka vergi verir
Dört yüz müritle elli hacı bıraktı Abdürrezzak

Onun gibi din büyüğü haç öptü, çan çaldı
Sen de bırak namusu; beri gel, hepsini ateşte yak

Aşk ile gönül birliktedir, aşktan gelir her söz dile
Biçare Yunus ne bilsin çünkü ne kara okudu ne ak

69

Biz neye âşıksak, âlemler de ona âşık
Kime âşık değil diyelim? Kapı bir, yol bir

Biz neyi seversek, mâşuka onu sever
Dostumuzun dostu için kötü düşünce olur mu lâıyk?

Gerçek âşıkısan, dostunun dostuna dost ol
Bu hâlde kalırsan, dosta yaraşır değilsin

Kime azıcık bakacak olsan, aslı yüce yerededir
İnsanlar sıkıntılı yerde duranı alır kurtarır

Âşıkısan, yetmiş iki millete kurban ol
Böylece âşıklar safında tümüyle sadık olursun

Sen Hakk'a âşıkısan, Hak sana kapı açar
Bırak sen kendini beğenmişliği; varlığın evini yık

Seçkini avamı, itaatlisi asisi, tümü dostun kuludur
Kime diyebilirsin ki "Gel evinden dışarı çık"?

Yunus'un bu bilgisi gizli hazine sözüdür
Dosta âşık olanlar iki dünyadan da uzaktır

Kerem it, bir beri bak, nikâbı yüzünden bırak
Ayun on dördü misin, balk urur yüz yanak

Şol ağzundan kelecı yüz bin şükrâneyle
Destûr gelsün taşraya, söylesün dil ü dudak

Otuz iki murvârî mercana düzmiş gibi
Kıymeti dürden olmuş, yaraşur incüden ak*

Sıfatun aralığı bulgazı nohud gibi
İki kaşun ay alnun genç aya virür sebak

Gören pervâneleyin nice oda düşmesün
Gözlerünün bakışı cân alur iki çırak

Işkun zemzemesinden âşık boynu zincirlü
Âzâdlık istemez şöyle kaldılar dutsak

Kangı bir nesneni dil nice şerh eylesün
İlahi sen bekleğil yavuz gözlerden ırak

Boynun yuvuk boynından hiç fark eyleyemedüm
Gümâna viren beni küpeli iki kulak

Yûnus Hak tecellîsin yüzünde gördi
Çâre yok ayrılmağa, çün sende göründi Hak

* “İnci” kelimesinin Farsça, Arapça ve Türkçe karşılığı bir beyitte bir araya toplanmıştır. Murvârî (< morvârîd), dürr ve incü. (ç.n.)

Kerem et bu yana bak; peçeyi yüzünden bırak
Ayın ondördü müsün? Parlıyor yüz ile yanak

Ağızdan çıkan söz yüz bin şükran ile
İzin ver çıksın dışarı, söylesin dil ile dudak

Mercana otuz iki inci dizilmiş gibi
İnci gibi kıymetlidir; inciden ak olması yaraşır

Sıfatının güzelliği bulgazı nohutu gibi
İki kaşın aydır, genç aya ders verir

Seni gören nasıl pervane gibi ateşe düşmesin?
Çünkü iki yanında durur iki şuleli چراغ gibi yanak

Aşkının şarkısıyla âşıkların boynu zincirli
Özgürlük istemezler, öylece kaldılar tutsak

Hangi bir şeyini gönül nasıl anlatsın?
Güzelliğini Hak kötü gözlerden etsin ırak

Boynunu yuvak boynundan ayırt edemedim
Beni şüpheyi düşüren küpeli iki kulak

Yunus, Tanrı tecellisini senin yüzünde gördü
Ayrılmaya çare yok; çünkü sende göründü Hak

Dost yüzine bakmağa key safâ nazar gerek
Dostile bilişmeğe can gözi bîdâr gerek

İzz ü nazdan geçübün tertîbler terk idübün
Varlıklar dükedübün yüz bin ol kadar gerek

Varlıkdur hicâb katı, kim yıka bu hicâbı
Dost yüzinden nikâbı götürmeğe er gerek

Hicâb oldun sen sana, ne bakarsın dört yana
Kaykımaz öne sona, şuna kim didâr gerek

Gel imdi hicâbun yık, hırs evinden taşra çık
Hak bağışlaya tevîk, kasdile hüner gerek

Âşıka izzet ü âr vallâhi bedî haber
Âşıkisen cansuz gel, ne ser u destâr gerek

Sen seni elden bırak, dost yüzine sensüz bak
Mansûrlayın enelhak dahi sebûkbâr gerek

Kim dostile bilişe, lâcirem derde düşe
Âşık cânı hemîşe sermest ü humâr gerek

Dostile bilişen can oldur kendüye yakın
Varlık leşkerin sıyan dahi çâpûk er gerek

Terk eyle kîlûkâli, dosta virgil mecâli
Yoklıkdadur visâli, kamudan güzër gerek

Akıl irdüğü değül, bu göz gördüğü değül
Dil söz virdüğü değül, bilisân bîzer gerek

İşit işit key işit, dost katına sensüz git
Dosta gidene öndin kendüsüz sefer gerek

Boncuk değül sır sözi, gel gidelüm, ko sözi
Dostı görmez baş gözi, ayruksı basar gerek

Yûnus imdi yavı var, bulımasun il ü şar
Kim hak disün kim bâtlı, dervîş bürdübâr gerek

Dost yüzüne bakmak için çok temiz bakış gerek
Dost ile görüşmek için can gözünün uyanık olması gerek

İzzetten nazdan geçmek, düzeni terk etmek
Varlığını tüketmek; yüz bin o kadar daha gerek

Varlık büyük engeldir. Kim kaldırır bu engeli?
Dost yüzünden örtüyü kaldırmak için er gerek

Sen kendine engel oldun; neden bakarsın dört yana?
Kendisine sevgili gereken bakmaz başa sona

Gel şimdi yık engelini; hırs evinden dışarı çık
Hak başarıyı verir; amaç ile hüner gerek

Âşık için izzet ar vardır; vallahi bu haber yenidir
Âşıksan, cansız gel; ne baş ne sarık gerek

Sen kendinden vazgeç; dost yüzüne sensiz bak
Mansûr gibi cesaretle Enelhak demek gerek

Kim dostla görüşürse, kuşkusuz derde düşer
Âşgîn canının daima sarhoş, mahmur olması gerek

Dostla görüşen can kendine yakın olur
Varlık ordusunu yenenin kıvrak olması gerek

'Terk et lafı sözü; dostla harca tüm gücünü
Yokluktadır onun vuslatı; her şeyden vazgeçmek gerek

Bu aklın erdiği değil, bu gözün gördüğü değil
Dilin anlattığı değil; dilsiz sermayesiz olmak gerek

Kulak ver, iyi dinle; sensiz git dostun yanına
Dosta gidenin öncelikle kendisi olmadan gitmesi gerek

Bu boncuk değil, sır sözüdür; gel gidelim, bırak sözü
Dostu görmez baş gözü; bambaşka göz gerek

Yunus şimdi gözden kaybol; il şehir bulmasın seni
Kimi doğru, kimi yanlış desin; dervişe sabır gerek

Ger uluya irdünise sûret nakşı nendür senün
Ma'niye yol buldunise işbu dünyâ nendür senün

Sen dünyenün terkin urgıl, gelüp ışk odına girgil
İlerüki menzile irgil, girü kalmak nendür senün

Bu vücûdun sermâyesi od u su vu toprak değül
Her biri aslına gider, gâfil olmak nendir senün

Büthâne vü şerâbhâne mescid oldu girçek hâne
Bir pulun varmaz ziyâne, yalancılık nendür senün

Çünkü ahrete kavîsin, ko bu yalancı da'vîsin
Mâl u hazîne sevisi âşıkisen nendür senün

Benimdür diyü derersin, Hak'dan da'vî mi idersin
Pâdişeh suçuna bakmaz, gümrah olmak nendür senün

Dün ü gün kaygular yirsin, nideyin yohsulın dirsın
Ol cömerddür rızkun virür, kaygu yimek nendür senün

Yigil, yidürgil bîçâre, eksilürse Tanrı vire
Bir gün tenün yire gire, girü kalan nendür senün

Yûnus ol ışk badyasından sen igen esrük olmışsın
Bîhodiken irdün Hak'a, ayuk olmak nendür senün

Ulu Tanrı'ya erdinse, sûretindeki şekiller nedir?
Mana âlemine yol buldunsa, bu dünya nedir?

Sen dünyayı terk et; gel, aşk ateşine gir
Sonraki menzile yetiş; geri kalmak ne demektir?

Bu vücudun sermayesi ateş, su, toprak, hava değil
Her biri aslına gider; gafil kalmak da ne demektir?

Puthane, meyhane ile mescit gerçek hane oldu
Bir kuruş zarar etmezsin; yalancılık da ne demektir?

Madem ahiretin sağlamdır; bırak bu yalancının davasını
Âşıksan, bu mal ile hazine sevgisi de ne demektir?

Benim der, toplarsın; Hak'tan dava mı edersin?
Padişah suçuna bakmaz; yoldan çıkmak ne demektir?

Gece gündüz kaygılanırsın; "Ne yapayım? Yoksulum" dersi
O cömerttir; rızkını verir. Kaygılanmak ne demektir?

Hey zavallı! Ye, yedir; eksilirse Tanrın verir
Bir gün vücudun toprağa girer; geri kalan neyindir?

Yunus! O aşk tulumuyla sen çok sarhoş olmuşsun
Kendinde değilken Hakk'a erdin; ayık olmak ne demektir?

Niderüz hayat suyun, cânı yağmâya virdük
Gevheri sarrâflara, ma'deni yağmâya virdük

Benem ol bâzırgan kim hiç assı gözetmedüm
Çünkü assıdan da geçdük, ziyânı yağmâya virdük

Bu yolun ârifleri geçürmezler metâi
Şöyle üryan giderüz, cihânı yağmâya virdük

Küfrile îman dahi hicâbimiş bu yolda
Safâlaştuk küfrile, îmânı yağmâya virdük

Yüz bin yıllık fikrile henüz kuşlık olmadın
Geçdük bitmez sağıncdan, gümânı yağmâya virdük

Pâyanlu devr-i zamân nice eğlesün Yûnus'ı
Pâyansuz devre irdük, devrânı yağmâya virdük

Müsölmânâm diyen kişi şartı nedür, bilse gerek
Tanrının buyruğın tutup beş vakt namaz kılssa gerek

Tanla turup başun kaldur, ellerünü suya daldır
Tamudan âzadlu oldur, kullar âzad olsa gerek

Öyle namâzın kılâsın, her ne dilersen bulâsın
Nefs düşmanın öldüresin, nefis hemîşe ölse gerek

Ol ikindüvi kılanlar arı dirlik dirilenler
Olardur Hak'a irenler, dâyim Hak'a irse gerek

Ahşamdurur üç farîza, tağca günâhun eride
Eyü amellerün sana şem' ü çerağ olsa gerek

Yatsu namâzına ol hâzır, hâzırları sever Kâdir
Îmânun eksüğün yitür, îman pîşrev olsa gerek

Ne yapalım varlık suyunu? Biz canımızı yağmaya verdik
İncileri sarraflara, madenleri ise yağmaya verdik

Benim o bezirgân; hiç kâr gözetmedim
Madem kârdan geçtik, zararı yağmaya verdik

Bu yolun ârifleri mal mülke izin vermez
Biz çıplak gideriz; dünyayı yağmaya verdik

Bu yolda küfür ile iman sözü engel olurmuş
Safâ bulduk; küfür ile imanı yağmaya verdik

Yüz bin yıllık fikirle, kuşluk vakti olmadan
Vazgeçtik bitmez düşünceden; zannı yağmaya verdik

Zamanın sonu gelecek dönüşü nasıl oyalasın Yunus'u
Sonsuz devre ulaştık; devranı yağmaya verdik

Müslümanım diyen kişinin, şartlarını bilmesi gerek
Tanrı'nın buyruğuna uyup beş vakit namaz kılması gerek

Tan vakti kalkıp başını kaldır; ellerini suya daldır
Cehennemden kurtulan odur, kullar özgür olsa gerek

Öğle namazını kılmalısın, her dilediğini bulursun
Nefis düşmanını öldürmelisin; nefis daima ölse gerek

İkinci namazını kılanlar, temiz geçimlik kazananlar
Onlardır Hakk'a kavuşanlar; her vakit onların kavuşması gerek

Akşam namazının üç rekât farzı var; dağ gibi günahlarını temizler
İyi amellerinin sana mum ile kandil olması gerek

Yatsı namazında hazır ol; Kâdir Tanrı hazır olanı sever
İmanının eksikliğini tamamla; imanın öncü olması gerek

Her kim müsülman olmadı, beş vakit namâzı kılmadı
Bilün müsülman olmayan ol tamuya girse gerek

Görmez misin Mustafâ'yı, nice bekledi vefâyı
Ümmet içün ol safâyı ümmet ana irse gerek

Beklerisen din gayretin, virmegil nefse murâdın
Yûnus Nebî salavâtın ışkile değürse gerek

75

Ne söz kelecı viribirsem dilüm seni söyleyecek
Kanda yürürsem yürürem senden yana kaçır dilek

Hakdur seni sevmezlere cansuz sûretdür dirisem
Anuniçün canlulara senün gibi ma'şûk gerek

Söyledün cümle âleme, henüz nikâb içindesin
Bir dem perdesüz yürisen, iki cihan olur helek

Dîv ü perî, ins ü melek sever seni her mahlûkat
Hayrân olup ileyünde durmuşdurur hûr u melek

Nûşdur senün elünile zehr-i kâtil içerisem
Bilmezin ne ma'nisi var ol olur cânuma tiryek

Ger şehd ü şekker yirisem sensüz ağudur cânuma
Çün cânumun sensin dadı, kanda bulam senden yigrek

Yüz bin eğer cevr ü cefâ uğrarise sûretüme
Hiç eksilmez şâdiliğüm, cümlesin yur seni sevmek

Ne var eğer Yûnus dahi ışk içinde zerreyise
İşk dâdile kâyimdürür, yirle gök, çarhı felek

Kim Müslüman olmadıysa, beş vakit namazını kılmadıysa
Bilin ki Müslüman olmayanın cehenneme girmesi gerek

Görmez misin Mustafa'yı; nasıl gözetti vefayı
Ümmeti için safâ diledi; ümmetin ona ulaşması gerek

Senden din gayreti varsa; verme nefesine muradını
Yunus'un Peygamber'e salavatını aşkla göndermesi gerek

75

Hangi sözü söyleyecek olsam, seni söyler dilim
Nerede yürürsem yürüyeyim, sana kaçmak isterim

Doğrudur, seni sevmeyenlere "cansız sûret" dersem
Bu yüzden canlılara senin gibi sevgili gerek

Bütün âleme hitap ettin; hâlâ perde arkasındasın
Bir an perdeyi kaldırıp yürüsen, iki dünya olur helâk

Devi, perisi, insanı, meleği, bütün varlıklar seni sever
Hayran olup huzurunda durur hurîlerle melekler

Bal olur senin elinden öldürücü zehir içersem
Ne anlamı var, bilmiyorum; canıma panzehir olur

Bal ile şeker yesem, sensiz zehir olur canıma
Madem canımın tadı sensin, senden iyisini nereden bulurum?

Bedenim yüz bin çevre cefaya maruz kalsa
Mutluluğum hiç eksilmez; hepsini yıkar seni sevmek

Yunus da aşk içinde bir zerreyse, şaşılacak ne var bunda?
Aşk adaletiyle ayakta durur, yer, gök, çarkıfelek

Dünyeye gelen kişiler yola bile gelmek gerek
Ölümini anubeni dün gün ağlamak gerek

Bu dünya kahr evidür hem bâkî değül, fânidür
Aldanuben kalma buna, tiz tevbeye gelmek gerek

Nedür dünya çokluğu, eşkeredür yokluğu
Varlık sarayın hakikat âhiret bilmek gerek

Gel imdi tur bu fâniden mahrûm kalmadın bâkiden
Tâ'at kılup bu dünyeden kul nasîb almak gerek

Korkarisen tamudan, alçak olgıl kamudan
Ol gün ince Sırat'dan kamular geçmek gerek

Geçüp gitmek dilerisen, düşmeyeyin dirisen
Şol kazanduğun mâlunı Tanrıçün virmek gerek

Kazanduğun virüben yohsulları hoş görüben
Hak hazretine varuben oddan kurtulmak gerek

Kur'ân eydür ki "İttekû", gine eydür ki "Tezraû"
Kâhil olup oturma, tevbeye gelmek gerek

Yûnus sözi şiirden amma aslı kitâbdan
Hadîsile dinene key sâdık olmak gerek

Dünyaya gelen kişilerin bilerek yola girmesi gerek
Öleceğini anarak gece gündüz ağlaması gerek

Bu dünya kahrı evidir; kalıcı değil, fanîdir
Aldanarak kalma ona; hemen tövbe etmek gerek

Bu dünya nedir? Genellikle yokluğu aşikârdır
Aslında varlık sarayı olarak ahireti bilmek gerek

Gel şimdi, bakîden mahrum kalmadan, bu fanîden geç
Kulların ibadet ederek bu dünyadan nasibini alması gerek

Cehennemden korkuyorsan, gel, herkesten alçakgönüllü ol
O gün ince Sırat Köprüsü'nden herkesin geçmesi gerek

Geçip gitmek dilersen veya düşmeyeyim dersen
Kazandığın malını Tanrı için vermek gerek

Kazandığını vererek, yoksulları hoş görerek
Hakk'ın huzuruna vararak ateşten kurtulmak gerek

Kur'ân diyor ki: Takvâlı olun. Yine der ki: Ekip biçin.
Tembellik edip oturma; hemen tövbe etmek gerek

Yunus şiir gibi söz söyler; ama sözünün aslı Kur'ân'dan
Hadisle söylenenlere çok sadık olmak gerek

Evvel bize vâcib budur eyü hulk u amel gerek
İslâm adı konıcağaz yoldaşumuz îman gerek

İsrâfil sûrın üricek, cümle mahlûk uyanıcak
Sori hisâb sorılıcak Arab dili lisan gerek

Gök perdelerin açalar, eyü yavuzdan seçeler
Ol dem kancaru kaçalar, baş kurtarası yir gerek

Terezi kurup oturalar, sermeyemüz getüreler
Ol siyâset meydanında bu tertibleri bil gerek

Çağrışalar ata ana, kardaş kardaşdan usana
Yalvaralar ol Sübhân'a, niyâz kılası er gerek

Dükelinden bu ışk yakın, Yûnus hatâ kılma sakın
İşkdan nasîb sunulıcak, cevâb viresi hal gerek

78

Ma'nî eri bu yolda melûl olası değül
Ma'nî tuyan gönüller hergiz ölesi değül

Ten fânidür can ölmez, gidenler gine gelmez
Ölürise ten ölür, canlar ölesi değül

Gövher seven gönüller yüz bin yol iderise
Hak'dan nasîb olmasa, nasîb olası değül

Sakıngıl yârün gönlin sırçadur, sımayasın
Sırça sındukdan sonra bütün olası değül

Çeşmelerden bardağın toldurmadın korisen
Bin yıl anda turursa, kendü tolası değül

Şol Hızrile şol İlyas âb-ı hayât içdiler
Bu birkaç günün içinde bunlar ölesi değül

Önce bize gereken şudur: İyi huyla amel gerek
İslam adı söylenince, yoldaşımızın iman olması gerek

İsrafil Sûr'unu üfleyince, bütün varlıklar uyanınca
Soru hesap sorulunca, Arap dilini bilmek gerek

Gök perdelerini açarlar, iyiyi kötüden ayırırlar
O zaman nereye kaçarlar? Baş kurtaracak yer gerek

Terazi kurup otururlar, sermayemizi getirirler
O siyaset meydanında bu düzenleri bilmen gerek

Anne baba çağırır, kardeş kardeşten usanır
Süphan Tanrı'ya yalvarırlar; niyaz edecek er gerek

Bu aşk hepsinden yakındır; Yunus hata etme sakın!
Aşktan nasip sunulunca, cevap verecek hâl gerek

Mana adamı bu yolda melûl olacak değil
Manayı anlayan gönüller asla ölecek değil

Beden fanîdir, can ölmez; gidenler geri gelmez
Ölürse beden ölür; canlar ölecek değil

Cevher seven gönüllere yüz bin yol ederse
Hak'tan nasibi yoksa, nasibi olacak değil

Yârin gönlü sırçadır, sakın aman, kırma
Sırça kırıldıktan sonra bütünleşecek değil

Çeşmelerden bardağını doldurmadan bırakırsan
Bin yıl orada dursa, kendiliğinden dolacak değil

Hızır ile İlyas hayat suyunu içti
Şu birkaç gün içinde bunlar ölecek değil

Yaratdı Hak dünyeyi Peygamber dostlığına
Dünyâya gelen gider, bâki kalası değül

Yûnus gözün görürken yarağun eyle bugün
Gelmedi anda varan, girü gelesi değül

79

Kul pâdişahsuz olmaz, pâdişâh kulsuz değül
Pâdişâhı kim bile di kul itnese yort u savul

Sultan hemîşe sultan, kul hemîşe kul idi
Ol kadim paşayidi usûl içinde usûl

Tanrı kadîm, kul kadîm, ayrulmadum bir adım
Gör kul kim Tanrı kimdür anla iy sâhibkabûl

Bize birlik sarâyın toğru beşâret ayın
Geç ikilik fikrinden, kogul beğliğı yâ kul

Gör imdi gizlü şeyri, seyr içinde sırrı
Kul bilmez bu tedbîri, kime değdi bu nüzûl

Eyid eyid kamusun, ne kân u ne ma'dinsin
Sûret-i pürma'nîsin, pâdişâhı sende bul

Gel imdi hicâbun aç, senden ayrıl, sana kaç
Sende bulasın mi'râc, sana gelür cümle yol

Kanca vardun iy âkil, bir ağızdan cümle dil
Cüz'ıyyât-ı müselsel haber virür akl-ı kül

Yûnus bak neredesin, ne yerde ne gökdesin
Bekle edeb perdesin, gel imdi gel tapu kıl

Hak dünyayı Peygamber'in sevgisi için yarattı
Dünyaya gelen gider; bakî kalacak değil

Yunus! Gözün görürken hazırlığını yap bugün
Oraya giden geri gelmedi; geri gelecek değil

79

Kul padişahsız, padişah kulsuz olmaz
Kul koşturup durmasa, padişahı kim bilirdi?

Sultan daima sultan, kul daima kuldu
Tanrı kadim padişahı; usûl içinde usûl vardı

Tanrı kadimdir, kul kadimdir; bir adım ayrılmadım
Akıllı insan! Gör, anla kul ile Tanrı'nın kim olduğunu

Birlik sarayına doğru müjdeler bize ayın
Bırak ikilik düşünmeyi ey kul! Bırak benliği

Gör şimdi Tanrı sırrının gizli seyirlerini
Kul bilmez ki gelen vahyin kime geldiğini

Söyle hepsini, söyle; hangi maden olduğunu
Anlam dolu bir sûretsin; padişahı kendinde bul

Gel şimdi, kaldır örtünü; senden ayrıl, içindeki sana kaç
Miracı kendi içinde bul; bütün yollar sana gelir

Hey akıllı! Nereye vardın? Bütün diller bir olmuş
Bütün ayrıntılar peşpeşe akl-ı külden haber verir

Yunus! Nerede olduğuna bak. Ne yerde ne göktesin
Edep perdesinde kal; gel şimdi, huzurda dur

Yavlak acâyib geldi bana dünyâ içinde işbu hal
Gice konuk olan kişi gine sabah göçer filhal

Eğer girçek konuğisen aç gözün uyanuğisen
Sen bu söze tanuğisen girü kalur mülkile mal

Mâlunı biregi yir, sen anda hisâbın vir
Senündür bir adım yir, gör nice urılır kal

Kendün görürken yi yidür, yokdur diyü itme özür
Bu dünyede hâsıl nedür hayr eyle bâzârı vir al

Ben diyeyin sözün hakın, işit unutma, key sakın
Uş kıyâmet geldi yakın, gönlünden geçmesün hayal

Andan İsrâfil sûr üre, ölenler yerinden dura
Geçe devrân-ı rûzigâr, eyle yazmış Celle Celal

Sultan u kullar bir ola, anda katı haller ola
Dahi ayruksı sır ola, korkulu iş anda mahal

Bunda korkmazisen Yûnus anda korkudurlar seni
Eğer dirlüğün hakkise Sırât'ı geçesin sehel

81

Ata belinden bir zamân anasına düşdi gönül
Hak'dan bize destûr oldı, hazîneye düşdi gönül

Anda beni cân eyledi, et ü sünük, kan eyledi
Dört on gün diyeceğiz değirtmeğe düşdi gönül

Yüriridüm anda pinhân, Hak buyruğı virmez aman
Vatanumdan ayırdılar, bu dünyeye düşdi gönül

Beni beşiğe urdılar, elüm, ayağum sardılar
Öndin acısın virdiler, tuz içine düşdi gönül

Dünyada başıma böyle çok acayip bir iş geldi
Gece konuk olan kişi, sabah oldu mu derhal göçer

Eğer gerçekten konuksan, uyanıksan, aç gözünü
Sen bu söze tanıksan, mal ile mülkün geride kalır

Malını başka kişi yer; sen git, hesabını orada ver
Senindir bir adım yer; gel de gör neler söylenir

Gözün görürken ye yedir, yoktur diye etme özür
Bu dünyanın sonucu nedir? İyilik yap bu pazarda, al ver

Ben size sözün aslını söyleyeyim; iyi dinle, unutma sakın!
İşte kıyamet yaklaştı; gönlünden hayal geçmesin

Orada İsrâfil Sûr'unu üfler; ölenler yerinden kalkar
Üstünden zaman geçer; Yüce Tanrı böyle yazmış

Sultan ile kullar bir olur; orada çetin hâller çok olur
Bambaşka sırlar olur; korkulu iş orada bulunur

Yunus! Burada korkmazsan, orada seni korkuturlar
Eğer hayatta kalacaksan, Sırat'ı kolay geçersin

81

Bir zamanlar atamın belinden anama düştü gönül
Hak'tan bize emir geldi; hazineye düştü gönül

Orada bana can verdi; et, kemik, kan verdi
Kırk gün geçti geçmedi, hareketlendi gönül

Orada gizli gizli yürürdüm; Hak emri aman vermedi
Vatanımdan ayırdılar, bu dünyaya düştü gönül

Beni beşiğe koydular; elimi ayağımı sardılar
Önden acısını verdiler; tuz içine düştü gönül

Günde iki kez çözerler, başına akçe dizerler
Ağzuma emcek virdiler, nefs kabzına düşdi gönül

Bu nesneyi terk eyledüm, yürimeğe azm eyledüm
On iki sünükiken yazarlar, elden ele düşdi gönül

Oğlan iken sultan kopar, kim elin kim yüzün öper
Akıl bana yoldaş oldu, sultanlığa düşdi gönül

Bu çağile sakal biter, görenün gülregi dutar
Güzeller katında biter, sev seviye düşdi gönül

Hayırdan şerri çok sever, işlemeğe becid iver
Nefsinün dileğin kovar, nefis evine düşdi gönül

Kırk yaşında sûret döner, kara sakala ak iner
Bakup şeybetin göricek, yoldurmağa düşdi gönül

Yola gider başarımaz, yiğitliğe eli virmez
Bu nesneleri koyuben yuvanmağa düşdi gönül

Oğul eydür, bunadı, ölmez; kız eydür yirinden durmaz
Hiç kendü hâlinden bilmez, halden hâle düşdi gönül

Öliceğiz şükr ideler, sinden yana iledeler
Allah adın zikr ideler, çok şüküre düşdi gönül

Su getüreler yumağa, kefen saralar komağa
Ağaç ata bindüreler, teneşüre düşdi gönül

Eğer varise amelün, gin olısar sinün senün
Eğer yoğise amelün, oddan şarâb içdi gönül

Yûnus anlayıvar hâlün, şuna uğrayısar yolun
Bunda elün ireriken hayr işlere düşgil gönül

Günde iki kez kundağıını çözerler, başıma akçe dizerler
Ağzıma emzik verdiler; nefis kalıbına düştü gönül

Beşigimi terk ettim; yürümeye azmettim
Derler ki on iki kemiğim elden ele gezdi gönül

Oğlan iken sultan olur; kimi elini kimi yüzünü öper
Akıl bana yoldaş oldu; sultanlığa düştü gönül

Bu yaşta sakal çıkar; görenin güleceğı tutar
Güzeller yanında biter; sevgi işine düştü gönül

Hayırdan şerri çok sever, işlemekte acele eder
Nefsinin peşinden koşar; nefis evine düştü gönül

Kırk yaşında yüz değışir; kara sakala aklar düşer
Yaşlandığını gördü ya; akları yoldurur gönül

Yola girer, başaramaz; yiğitlik etmeye eli varmaz
Bunları bıraktı; tembelleşmeye düştü gönül

Oğul der: Bunadı; ölmez. Kız der: Yerinden kalkmaz
Hiç kendi hâlini bilmez; hâlden hâle düştü gönül

Ben ölünce şükrederler; alır mezara götürürler
Allah adını anarlar; “Çok şükür” demeye düştü gönül

Yıkamak için su getirirler; mezara koymak için kefene sararlar
Ağaç ata, tabuta bindirirler; teneşire düştü gönül

İyi amelin varsa, geniş olacaktır mezarın
İyi amelin yoksa, ateşten şarap içir gönül

Yunus! Hâlini anlayıver. Yolun oraya düşecek
Burada gücün yeterken, hayır işlerine düşüver gönül

Gerekmez dünyeyi bize çünkü bâkî bünyâd değil
Bir kul bin de yaşarise ölicecek bir sâat değil

Bu dünya kahr evidür, nice ömürler eridür
Uçmakda huy satan satan kişi yalan yanlış gaybet değil

Şol senün mü'min kullarun, dünya zindanı anlarun
Bu dünyede mü'min olan hürrem oluben şâd değil

Bunda zâlimlik eyleyen, nefsini haramla toylayan
Yüzleri kara kopısar, öz canları râhat değil

Kimdurur kim iren ana, dün gün tâ'at kılan ana
Virilür uçmak anlara, zîre bilişdür, yad değil

Yûnus miskîn mestânesin, sen seni gör, ko bunları
De dünyede riyâlı dirlik kişiye eyü ad değil

İşksuzlara virme öğüt, öğüdünden alur değil
İşksuz adam hayvan olur, hayvan öğüt bilür değil

Boz yapalak devlingece emek yime erte gice
Anun işi gözsepekdür, salup ördek alur değil

Şah balaban şâhin toğan, zihî öğmiş anı ögen
Toğan zaîf olurise toğanlıktan kalur değil

Kara taş su koyarsan, elli yıl ısladurisen
Heman taş gine bayağı, hünerli taş olur değil

Yûnus olma câhillerden, ırak olma ehillerden
Câhil ne var mü'minise, câhillikden kalur değil

Bu dünya bize gerekmez; çünkü temeli kalıcı değil
Bir kul bin yıl yaşasa, ölecektir; bir saat bile fazla değil

Bu dünya kahrı evidir, nice ömürleri eritir
Cennette kendini gösterir kişi; yalan yanlış gaybet değil

Dünya senin mümin kullarının zindanıdır
Bu dünyada mümin olan saadetlidir, şad değil

Burada zalimlik eden, nefisini haramla şenlendiren
Yüzleri kara olacaktır; canları rahat değil

Kimdir oraya ulaşan, gece gündüz ona ibadet eden?
Cennet onlara verilir; çünkü aşınadır, yabancı değil

Zavallı Yunus! Sarhoş gibisin; sen kendine bak, bırak bunları
Dünyada ikiyüzlülükle yaşamak kişi için iyi ad değil

Aşksızlara öğüt verme, öğütünü dinler değil
Aşksız insan hayvan olur, hayvan öğüt dinler değil

Boz tüylü çaylağı eğitme gündüz gece
Onun işi köstebek avlamak; salıp ördek avlar değil

Şah balaban, şahin, doğan; ne güzel övmüş onu öven
Doğan zayıf olsa da doğanlıktan kalır değil

Kara taş su koyarsan, elli yıl ıslatırsan
Taş yine o kara taştır; onda hüner var değil

Yunus cahillerden olma; ehillerden uzak olma
Cahil mümin olsa da cahillikten kalır değil

Dervişlik makâmı hâl içinde hâl
Ferâgatlık makâmı derviş olana muhâl

Derviş ayrılmaz evvelki demden
Hiç fûrkati olmadı, nasîbdür visâl

Dervişler fitne kabın bunda uşatdı
Hareketi itdi bunda, olmadı battal

Dervişlik dirliği Sırat üzredür
Hisâbı itdiler zerre-yi miskâl

Derviş enelhak dirse n'ola aceb mi
Hep varlık Hak'undur alâ külli hâl

Derviş ırma gözün evvelki demden
Yûnus görübdürür hem âhir hem evvel

Kogıl dünya bezeğini, bu dünya yildür ya hayâl
Ne kılîsar bize vefâ, çünkü busudadır zevâl

İsteme ömr-i fânî, dünya kime kaldı bâki
Yüz bin melik yüz bin sultan râyigan kodı mülk mal

Niçe uzun endişeler yoldaşidi bizümile
Dost fikretinden artuğı cümle katıdur batal

Algıl kendü elünile gine kendü hisâbını
Yohsa serhengler elinde katı yaramaz olur hal

Öldür nefsün dileğini, ilet teneşür üstine
Yohsa gensüz öliceğiz, sana fermân olur gassal

Her kim sana sorarise i'tikâdun nedür Hakk'a
Öpgil elin ayağın, budur cevâbına suâl

Yûnus sana farîzadur işbu Sırât-ı müstakîm
İleyünde haşre neşre hakkelyakîn gerek visâl

Hâlden hâle girer dervişlik makamında olan
Zamanını boş geçirmez derviş olan

İlk nefesteki hâlinden ayrılmaz derviş olan
Ayrılık yaşamadı hiç; vuslattır ona nasip olan

Derviş fitne kabını kırdı parçaladı burada
Hareket etti, batıl kalmadı burada

Hep Sırat Köprüsü'nde yaşar derviş olan
Hesabı görülür onun zerre zerre, miskal miskal

Derviş Enelhak derse, şaşılır mı buna?
Bütün varlık Hakk'ındır her durumda

Yunus! Ayırma gözünü ta başlardan
Yunus görmektedir ne varsa baştan sondan

Bırak bu dünyanın süsünü; bu dünya bir yel ile hayaldir
Bize nasıl vefalı olur çünkü yokluk pusuya yatmıştır

Fanî ömrü isteme; dünya kime bakî kaldı?
Yüz bin melik, sultan bedava bıraktı malı mülkü

Böyle uzun düşünceler bizim yoldaşımızdı
Dostu düşünmekten başkası, bilin ki kuru laftır

Kendi hesabını kendin al; başkasına bırakma
Yoksa durumun çavuşların elinde kötü olur

Öldür nefsin isteklerini, götür onu teneşir üstüne
İsteksiz ölürsen, gassal başına ferman kesilir

Kim sana Allah'a inancının derecesini sorarsa
Öp onun ayağını; sorunun cevabı budur

Yunus! Bu Sırat Köprüsü'nü geçmek zorundasın
Mahşer günü önünde, mutlak vuslata ermelisin

Aklun irerse sor bana, ben evvelde kandaydum
Dilerisen diyivirem, ezeli vatandaydum

“Kâlû Belâ” söylenmedin, tertib düzen eylenmedin
Hak’dan ayru değildüm, ol ulu divândaydum

Eyyûbile derde esîr, anlamadum çekdüm cezâ
Belkısile taht üzere Mühr-i Süleyman’daydum

Yûnusile balık beni çekdi deme, yutdı bile
Zekeryâla kaçdum bile, Nûhile tûfandaydum

İsmâil’e çaldum bıçak, bıçak bana kâr itmedi
Hak beni âzâd eyledi, koçile kurbandaydum

Yûsufile ben kuyıda yatdum, cefâ çekdüm bile
Ya’kûbile çok ağladum, bulınca figandaydum

Mî’râc gicesi Ahmed’ün döndürdüm arşda na’lının
Veysile urdum tâcı, Mansûrile urgandaydum

Aliyile urdum kılıç, Ömerile adl eyledüm
On sekiz yıl Kaf tağında Hamza’la meydandaydum

Ezelîden dilümde uş Tanrı birdür, hakdur Resul
Bunu böyle bilüriken sanma ki gümandaydum

Yire bünyâd urulmadın, Âdem dünyeye gelmedin
Öküz balık eylenmedin ben ezeli andaydum

Yûnus senün âşık canun ezeli âşıklarıla
Mülke bünyâd urulmadın seyrân u cevlandaydum

Aklın ererse sor bana, ben önceden nerdeydim?
Dilersen söyleyivereyim; ezeli vatandaydım

Kâlû Belâ denilmeden, tertip düzen kurulmadan
Tanrı'dan ayrı değildim; o yüce dîvândaydım

Eyüp'le derde esirdim; anlamadım, ceza çektim
Belkûs'la tahtta oturdum; Süleyman'ın mühründeydim

Yunus ile balıklar beni içine çekti yuttu
Zekeriya ile kaçtım; Nuh ile tufandaydım

İsmail'in boynuna bıçak çaldım, bıçak etkili olmadı
Tanrı beni azat etti, koç ile kurbandaydım

Yusuf ile kuyuda yattım, birlikte ceza çektim
Yakup ile çok ağladım, onu bulunca feryat ediyordum

Miraç gecesi Arş'ta Ahmet'in ayakkabılarını çevirdim
Üveys ile taç giyindim; Mansûr'la ipe çekilmiştim

Ali ile kılıç salladım; Ömer ile adaleti uyguladım
On sekiz yıl Kaf Dağı'nda, Hamza ile savaş meydanındaydım

İşte, ezelden beri dilimde birdir Tanrı, haktır Resul
Bunu böyle bilirken sanma ki kuşkudaydım

Yerin temeli atılmadan, Âdem dünyaya gelmeden
Öküz, balık yaratılmadan, ben ezelden oradaydım

Yunus senin âşık canın ezelden âşıklarla birliktedir
Mülkün temeli atılmadan geziniyor dolaşıyordum

Ben bu ile garib geldüm, ben bu ilden bizerem
Bu tutsaklık tuzağın demi geldi, üzerem

Çünkü ben bunda geldüm, ben anı bunda buldum
Mansûrem, dâra geldüm, üş kül oldum, tozaram

Çün ıskun kitâbını okıdum, tahsîl itdüm
Ne hâcet kim karayı ağ üstine yazaram

Dört kitâbun ma'nisi bellüdür bir elifde
"Bi" didürmegil bana, ben bu yoldan azaram

Bir çeşmeden sızan su acı datlı olmaya
Edebdür bize yirmek, bir lüleden sızaram

Yitmiş iki millete suçum budur, hak didüm
Korku kıyanadadur, ya ben niçün kızaram

Şeriat oğlanları nice yol ide bize
Hakikat deryâsında bahrî oldum, yüzerem

Dost bana gelsün dimiş, benüm kaydumı yimiş
Ben yüzüm karasından teberrükler düzerem

Yûnus bu kuş dilidür, bunu Süleyman bilür
Girçek âşık bu yolda ne kılasın sizerem

Ben buraya garip geldim; ben bu yerden bezginim
Zamanı geldi; bu tutsaklık tuzağını kırayım

Buraya geldiğimde ben onu burada buldum
Mansûr'um ben; darağacına geldim; kül olur, tozarım

Ben bu aşkın kitabını okudum öğrendim
Karayı ak üstüne yazmaya yok benim ihtiyacım

Dört kitabın manası bir elifte toplanır
Be dedirtme bana; ben bu yoldan azarım

Bir pınardan akan su hem acı hem tatlı olmaz
Edebimden kötüleyemem; bir borudan sızarım

Hak dediğim için yetmiş iki milletin gözünde suçluyum
Kıyametten korku olur; peki, ben niçin hararetlenirim?

Din bilginleri niçin bana yol gösterebilir?
Hakikat denizinde yüzücü oldum ben, yüzerim

Dost "Bana gelsin" demiş, beni düşünmüş
İşte, şu yüzümün karasını uğur sayarım

Yunus! Bu, kuş dilidir; bunu Süleyman bilir
Gerçek âşığın bu yolda ne yapacağını sezerim

Bu cihâna gelmedin sultân-ı cihandaydım
Sözi girçek, hükmi revan, ol hükmi-i sultândaydım

Halâyık bunda gelmedin, gökler melâyık tolmadın
Bu mülke bünyâd olmadın, mülk-i Yezdandaydım

Yüz bin yirmi dört bin hası, dört yüz kırk dört tabakası
Devlet makâmında ol gün ulu hânedandaydım

Gussa beni görmezidi, kaygu eli irmezidi
Endişe şehrden taşra bir yüce mekândaydım

Yûnus bu cümle varlığın dost katında zerre değül
Güftile kelimdaydım, hem bunda hem andaydım

Uş gine geldüm ben bunda, sır sözün ayân eyleyem
Bir sözile yiri göği cümlesin beyân eyleyem

Dilerisem ten eyleyem, dilerisem cân eyleyem
Gönlümü Tûr, cânımı Mûsâ, taht-ı Süleymân eyleyem

Dirlik bana karşı gele, ben dirliğün boynın uram
Ölüm eğer vâcib ola, cânımı kurbân eyleyem

Azrâil ne kişidür, kâsd idebile cânuma
Ben anun kâsdını gine kendüye zindân eyleyem

Ne Cebreil kim ola kim hükmi ide benüm âhuma
Yüz bin Cebreil gibi bir demde perrân eyleyem

Bu bizden öndin gelenler ma'nîyi pinhan kılanlar
Ben anadan toğmuş gibi geldüm ki üryân eyleyem

Yûnus senün gönlün evi Hak varlığı toptoludur
Uş geldüm ki âşıklara varlıktan ihsân eyleyem

Bu dünyaya gelmeden önce cihan sultanının yanındaydım
Sözü gerçek, hükmü geçen o sultanın hükmü altındayım

Varlıklar buraya gelmeden, gökler meleklerle dolmadan önce
Bu mülkün temeli atılmadan önce, Tanrı'nın mülkündeydim

Yüz yirmi dört bin has kulu, dört yüz kırk dört sınıfı
O gün devlet makamında, yüce hanedandaydım

Üzüntüye kapılmaz, hiç kaygılanmazdım
Endişe şehrinin dışında, yüce bir mekândaydım

Yunus! Bütün varlıklar dost katında zerre etmez
Ben hep konuşuyordum; hem burada hem oradaydım

89

İşte, yine geldim; burada sırlı sözü açıklayayım
Bir sözle yeri göğü, hepsini beyan edeyim

Dilersem beden yapayım, dilersem can yapayım
Gönlümü Tur, canımı Musa, Süleyman tahtı yapayım

Dirlik bana karşı gelirse, onun boynunu vurayım
Eğer ölmek gerekiyorsa canımı kurban edeyim

Azrail kimmiş ki canıma kastedecek?
Onun kastını ben ona zindan ederim

Cebrail kimmiş ki ahlarıma hükmedecek?
Yüz bin Cebrail gibisini bir anda uçurturum

Bizden önce gelenler manayı gizli kılanlar
Ben ifşa etmek için anadan doğmuş gibi geldim

Yunus! Senin gönül evin Hakk'ın varlığıyla dolu
İşte, varlıktan âşıklara ihsan etmeye geldim

Nitekim ben beni bildüm, yakîn bil kim Hak'ı buldum
Hak'ı bulıncadı korkum, şimdi korkudan kurtuldum

Hiç ayruk ben korkmazam, bir zerre kayurmazam
Ben şimdi kimden korkayın, korkduğumla yâr oldum

Azrâil gelmez cânuma, sorucu gelmez sinüme
Bunlar beni ne sorsunlar, anı sorduran ben oldum

Ya ben onca kaçan olam, onun buyurduğun buyuram
Ol geldi gönlümüz toldı, ben ana bir kân oldum

İşklular bizden alalar, ıksuzlar hod ne bileler
Kimler ala kimler vire, ben bir ulu dükân oldum

Yûnus'a Hak açdı kapu, Yûnus Hak'a kıldı tapu
Bâkî devlet benümkimiş, ben kuliken sultân oldum

91

Haber eylen âşıklara, ıška gönül viren benem
İşk bahrisi olubeni denizlere talan benem

Deniz yüzinden su alıp sunıvirürem göklere
Bulutlayın seyrân idüp arşa yakın varan benem

Yıldırım olup şakıyan, gökde melâyik dokıyan
Bulutlara hüküm süren, yağmur olup yağan benem

Gördüm göğün meleklerin, her biri işdeyimiş
Hak Çalab'un zikrin ider İncil ü hem Kur'ân benem

Gördüm diyen değül gören, bildüm diyen değül bilen
Bilen oldur gösteren ol, ıška yesir olan benem

Sekiz uçmak âşıklara, köşk saraydur bilene
Mûsileyin hayrân olup Tûr tağında kalan benem

İyi belle; ben beni bildiğim zaman Hakk'ı buldum
Korkum onu buluncaya kadardı; şimdi korkudan kurtuldum

Artık ben hiç korkmam, zerre kadar çekinmem
Ben şimdi kimden korkayım? Korktuğumla dost oldum

Azrail gelmez canımı almaya; sorgucu gelmez mezarıma
Bunlar bana ne soracak? Onu sorduran ben oldum

Ben ne zaman onun gibi olurum, onun buyruğunu buyururum?
O geldi, gönlümüz doldu; ben ona bir maden oldum

Aşklılar bizden alır, aşksızlar bunu ne bilir?
Kimler alır, kimler verir, ben bir ulu dükkân oldum

Yunus'a Hak açtı kapı, Yunus Hakk'a ibadet etti
Kalıcı devlet benimkiymiş; ben kul iken sultan oldum

91

Haber verin âşıklara, aşka gönül veren benim
Aşk denizcisi olup denizlere dalan benim

Deniz yüzünden su alır, göklere sunuveririm
Bulut gibi gezinen, Arş'a yaklaşan benim

Yıldırım olup şakıyan, gökte melekleri bir araya getiren
Bulutlara hükmeden, yağmur olup yağan benim

Gök meleklerini gördüm; her biri bir isteymiş
Yüce Tanrı'yı zikreder. Hem İncil hem Kur'ân benim

"Gördüm" diyenler görmez, "Bildim" diyenler bilmez
Bilen O'dur, gösteren O. Aşka esir olan benim

Sekiz cennet âşıklara köşk ile saray gibi bilen için
Musa gibi hayran olup Tur Dağı'nda kalan benim

Kalem çalınıcak görgil, haber böyledür bil
“Kâlû Belâ” kelecisin bunda haber viren benem

Delü oldum, adum Yûnus, ışk oldu bana kulavuz
Hazrete değin yalunuz yüz süriyi varan benem

92

Ne dirisem hükmüm yürür, elümde fermân dutaram
Ne idersem hükmüm revân, çün hükm-i sultân dutaram

İnsile bu cinn ü perî, dîvler benüm hükmümdedür
Tahtum benüm yel götürür, Mühr-i Süleyman dutaram

İblîs ü Âdem kim olur, ya aza ya azdura
Cümle benüm eyü yavuz, kamusın benden dutaram

Dünye benüm rızkumdurur, kavmi benüm kavmümdürür
Herdem benüm yargum uzar, yargumı handan dutaram

Senün gibi can variken âb-ı hayât isteyen
Karanülüğa gireni ben anı hayvan dutaram

Ansuz olursam ölürem, anunla diri oluram
Siz sanmanız ki dirliği hemîşe candan dutaram

Dînüm îmânum oldurur, ansuz olursam dünyede
Ne büte, haça taparam, ne dîn ü îman dutaram

Yûnus eydür ben olvenin, az görmegil ben olvenin
Ben ne disem ol dost dutar, dost didüğün dutaram

İyi belle; kalem yazmaya başlayınca, haber böyle çıkar
Kâlû Belâ sözünü burada haber veren benim

Deli oldum, adım Yunus'tur. Aşk bana kılavuzdur
Tanrı huzuruna kadar yüz sürüyerek varan benim

92

Ne dersem hükmüm yürür; elimde ferman tutuyorum
Ne dersem hükmüm geçer; çünkü sultanın hükmünü tutuyorum

İnsan, cin, peri, dev, hepsi benim hükmümdedir
Benim tahtımı rüzgâr taşır; Süleyman'ın mührünü tutuyorum

İblis kim, Âdem kim? Biri azdıracak, biri azacak
İyisi, kötüsü, bunların tümünü benden tutarım

Dünya benim rızkımdır, kavmi benim kavmimdir
Her an benim hükmüm geçer; hükmümü nereden alırım?

Senin gibi can varken ölümsüzlük suyu isteyen
Karanlıklar diyarına gireni ben hayvan sayarım

Onsuz olursam ölürüm; ben onunla diri olurum
Sanmayın dirliğimi ben hep candan alırım

Dinim imanım odur; dünyada onsuz olursam
Ne puta haça taparım; ne din iman sahibi olurum

Yunus der ki ben oyum, az görme, ben oyum
Ben ne dersem dost tutar; dostun dediğini ben tutarım

Bin yıl eğer vaf'ın diyem, bir zerresin düketmeyem
 Bir katrede yüz bin deniz, bir katresin eyitmeyem

Ne mesel bağlamam olur ne hod gönül karar bulur
 Kim benzede misl ü misâl, hâşâ ki ben benzetmeyem

Kim ide bir nakş u sûret, nakş u sûretten sen âzâd
 Nice akıllar sende mat, nice özri gözetmeyem

Akul çün fenâyâ vara, delü olan ne başara
 Delülere sensin çâre, delü oldum pes nitmeyem

Öğret imdi dil ne disün, şart oldur seni söylesün
 Tevfik yârî kılurise, gayri dile söyletmeyem

Ne kim dirisen di bana, koma beni benden yana
 Benüm hâcetüm oldur seni bana istemeyem

Çün pâdişâhı güçlü ola, pes kul fuzul işlü ola
 Ben seninüm, bana ne gam, ger suç idem ger itmeyem

Çünkü girdüm bir denize, ne kenârı var ne cezîre
 Çün dört yanumdan mevc ura, turam kavî, hiç batmayam

Benüm değül bu kelecî, devlet senün, Yûnus necî
 Çün dilüme kâdir sensin, sensüz dilüm uzatmayam

Bin yıl özelliklerini söylesem, bir zerresini bitiremem
Bir damlada yüz bin deniz var; bir damlasını açıklayamam

Ne örnek getirsem olur ne gönlüm karar kılar
Kim örnek verebilir ki? Haşâ, onu benzetemem

Kim onun resmini yapabilir? Nakıştan sûretten uzaksın sen
Bütün akıllar sende mat olmuş; nasıl özrümü bilmeyim?

Akıl yokluğa varır; deli olan ne yapabilir ki?
Delilerin çaresi sensin; deli oldum; peki, ne yapmayım?

Şimdi öğret, dil ne desin? Şartı şudur: Seni söylesin
İlahi yardım gelirse, bir daha dile söyletmeyim

Ne dersen, sen de bana; beni bırakma kendi hâlime
Dileğim budur senden; seni bana sordurtmayım

Padişahı güçlü oldu mu kul boş işle uğraşır
Ben seninim; suç işlemişim işlememişim, bana ne gam?

Girdim bir kere bu denize; ne kıyısı var ne adası
Dört yanımdan dalga vursun; dururum sağlam, hiç batmam

Bu söz benim değil; devlet senindir. Yunus neci?
Dilime güç yetiren sensin; sensiz dilimi uzatmam

Cânem ben, andan bunda ezeli âşık geldüm
İşkî kulavuz tutup ol yola düşüp geldüm

Değülem kâlükîlden ya yitmiş iki dilden
Yad yok bana bu ilde, anda bilişüp geldüm

Geçtüm hodbin elinden, el çekdüm dükeliden
Ol ikilik bâbından birliğe bitüp geldüm

Dört kişidür yoldaşum, vefâdâr-ı râzdaşum
Üçile hoşdur başum, birine buşup geldüm

Ol dördün birisi can, biri din, biri îman
Biri nefsümdür düşman, yolda savaşıp geldüm

Bir kılı kırk yardılar, birin yol gösterdiler
Bu mülke gönderdiler, ol yola düşüp geldüm

İşk şarâbından içdüm, on sekiz ırmak geçdüm
Denizler bendin deşdüm, ummandan taşup geldüm

Ben andan geldüm bunda, girü varuram anda
Ben anda varasumı anda tanışup geldüm

Azrâil ne kişidür, kasd idesi cânuma
Ben emânet issile anda bitrişüp geldüm

İmdi Yûnus'a ne gam, âşık melâmet bednâm
Küfrüm îmâna şoldem anda değişüp geldüm

Canım ben! Oradan buraya ezeli âşık geldim
Aşk kılavuz edindim; o yola düşüp geldim

Sözde veya yetmiş iki dilde değilim ben
Bu ilde yabancı yok benim için; orada tanışıp geldim

Geçtim bencil ilinden, el çektim tümünden
O ikilik kapısından birliğe çıkıp geldim

Dört kişidir yoldaşım, vefalım, sırdaşım
Üçüyle aram iyidir; birine kızıp geldim

O dördün birisi can, biri din, biri iman
Biri nefsimdir, düşman; yolda savaşıp geldim

Bir kılı kırka böldüler, birini yol diye gösterdiler
Bu dünyaya gönderdiler; o yola düşüp geldim

Aşk şarabından içtim; on sekiz ırmak geçtim
Denizlerin bendini yıktım, ummandan taşıp geldim

Ben oradan geldim buraya, yine giderim oraya
Ben oraya gideceğimi, oradayken öğrenip geldim

Azrail de kimdir ki kastedecekmiş canıma?
Ben emanet sahibiyle orada anlaşıp geldim

Âşık kınanır, adı kötülenirmiş; Yunus Emre'nin gamı mı?
O zaman ben orada küfrümü imanla değiştirip geldim

Sensin Kerîm, sensin Rahîm, Allah sana sundum elüm
Senden artuk yokdur emüm, Allah sana sundum elüm

Ecel geldi, va'de irdi, bu ömrüm kadehi toldı
Kimdür ki içmedin kaldı, Allah sana sundum elüm

Gözlerüm göğe süzüldi, cânım göğüzden üzildi
Dilüm tetiği bozuldı, Allah sana sundum elüm

Uş biçildi kefen donum, Hazrete yöneltdüm yüzüm
Aceb nice ola hâlüm, Allah sana sundum elüm

Urdılar, suyum ıladı, kavüm kardaş cümle geldi
Esen kalsun kavüm kardaş, Allah sana sundum elüm

Geldi salacam sarılır, dört yana salâ virilür
İl nemâzuma dirilür, Allah sana sundum elüm

Salacamı götürdiler, makbereme yitürdiler
Halka olup oturdılar, Allah sana sundum elüm

Çün cenâzeden şeşdiler, üstüme toprak eşdiler
Hep koyubeni kaçdılar, Allah sana sundum elüm

Yidi tamu sekiz uçmak, her birinün vardur yolu
Her bir yolda yüz bin çârsû, Allah sana sundum elüm

Geldi Münkirile Nekir, her birisi sordı bir dil
İlâhî sen cevâb virgil, Allah sana sundum elüm

Görün aceb oldu zamân, gönülden eylenüz figân
Ölür çün anadan toğan, Allah sana sundum elüm

Yûnus tap uzat bu sözi, Allahuna dutgıl yüzi
Dîdârdan ayırma bizi, Allah sana sundum elüm

Sensin Kerîm, sensin Rahîm; Allahım, sana uzattım elimi
Senden başka yoktur ilacım; Allahım, sana uzattım elimi

Ecel geldi, vade yetti; bu ömrümün kadehi doldu
Kimdir ki içmeden kaldı? Allahım, sana uzattım elimi

Gözlerim göğe süzüldü; canım gövdemden ayrıldı
Dilimin tetiği bozuldu; Allahım, sana uzattım elimi

İşte biçildi kefen giysim; Hazret'e çevirdim yüzüm
Acaba ne olacak hâlim? Allahım, sana uzattım elimi

Koydular, suyum ıladı; kavim kardeşin tümü geldi
Esen kalsın kavim kardeş; Allahım, sana uzattım elimi

Geldi tabutum, sarılır; dört bir yana selâ verilir
Elalem namazımda toplanır; Allahım, sana uzattım elimi

Tabutumu götürdüler; mezarıma getirdiler
Halka olup oturdular; Allahım, sana uzattım elimi

Cenazeden ayrıldılar; üstüme toprak attılar
Beni bırakıp kaçtılar; Allahım, sana uzattım elimi

Yedi Cehennem sekiz Cennet; her birinin vardır yolu
Her yolda var yüz bin çarşı; Allahım, sana uzattım elimi

Geldi Münker ile Nekir; her birisi bir dilden sordu
Yarabbi sen ver cevabı; Allahım, sana uzattım elimi

Görün, acayıpleşti zaman; gönülден ediniz figan
Ölür madem anadan doğan; Allahım, sana uzattım elimi

Yunus! Yeterince uzat bu sözü; Allahına döndür yüzü
Sevgiliden ayırma bizi; Allahım, sana uzattım elimi

Benüm bunda karârum yok, ben bunda gitmeğe geldüm
Bâzîrgânem, metâum çok, alana satmağa geldüm

Ben gelmedüm da'viyiçün, benüm işüm seviyiçün
Dostun evi gönüllerdür; gönüller yapmağa geldüm

Dost esriği deliliğüm, âşıklar bilür neliğüm
Değşüriben ikiliğüm, birliğe bitmeğe geldüm

O hocamdur, ben kulıyam, dost bağçesi bülbüliyem
Ol hocamun bağçesine şâd olup ötmeğe geldüm

Bunda biliş olan canlar, anda bilişürlerimiş
Bilişüben hocamile hâlüm arz itmeğe geldüm

Yûnus Emre âşık olmuş, ma'sûka derdinden ölmüş
Girçek erün kapusunda hâlüm arz itmeğe geldüm

Gökde Peygamberile mi'râcı kılan benem
Ashâb-ı Suffeyile yalınca olan benem

Sabrile kanâati hoş virüpdür anlara
Kırk kişi bir gönleğe kanâat kılan benem

Kırkdan birisine çaldumidi neşteri
Kırkından kan akıdup ibret gösteren benem

Ömer Hattâbile benem adl ü dâd işledüm
Oğlile fışk eyleyüp hadde basılan benem

Abdürrezak ol derviş yoldaş idindi beni
Hallâc-ı Mansûrile dâra asılan benem

İbrahîm Edhem bakdı, tâc u tahtı bırakdı
Hak yolına uyakdı, ol sırrı tuyan benem

Ben burada duracak değilim; buradan gitmeye geldim
Tüccarım, malım çoktur; alana satmaya geldim

Ben dava için gelmedim; benim işim sevgi için
Dostun evi gönüllerdir; gönüller yapmaya geldim

Deliliğim dost sarhoşluğundan; âşıklar ne olduğumu bilir
İkiliğimi değiştirip birliğe ulaşmaya geldim

O efendimdir, ben kuluyum; dost bahçesinin bülbülüym
Efendimin bahçesinde şad olup ötmeye geldim

Burada tanışmayan canlar, tanışmış orada
Burada efendimle tanışıp hâlimi arzetmeye geldim

Yunus Emre âşık olmuş, sevgili derdinden ölmüş
Gerçek erenin kapısında hâlimi arzetmeye geldim

Muhammed ile birlikte miraca çıkan benim
Ashâb-ı Suffe ile başbaşa oturan benim

Sabırla kanaati güzel vermiştir onlara
Kırkını bir gömlekle yetindiren benim

O kırıktan birine neşter vurmuştum
Kırkıdan kan akıtıp ibret gösteren benim

Ömer Hattab'la birlikte adaleti çok uyguladım
Oğluyla birlikte kötülük yüzünden cezaya çarpılan benim

Derviş Abdürrezzak yoldaş edindi beni
Hallâc-ı Mansûr'la darağacına çekilen benim

İbrahim Edhem baktı; terk etti tâcı tahtı
Allah yolunda öldü; o sırrı duyan benim

Mûsî peygamberile bin bir kelime kıldum
İsî peygamberile göklere çıkan benem

Adumı Yûnus dakdum, sırrumı âleme çakdum
Bundan ilerü dahi dilde söylenen benem

98

Dost elinden ölürisem hiç gümansuz giri gelem
Ganîmet görün bu demi, cân şükranе viri gelem

Cânın diriğ tutan kişi, dost katından ırağ düşer
Fidi kılam yüz bin cânı, ıraklıktan beri gelem

Cercisleyin ol dost beni yitmiş kez öldürürise
Bin dahi ölürisem yüz bin kez ileri gelem

Yüz bin kez toğam, uyağam, dost burcında cevlan kılam
Hem bunda olam hem anda, bunda anda varı gelem

Yavı kıldum ne çâre, yürürem dün gün âvâre
Soranlara cevâb budur, isteyüben sorı gelem

Bin yıl toprakda yatarsam, ben komayam enelhakı
Ne vakt gerek olurise, ışk nefesin urı gelem

İnanmayan gel sinüme, dost adını eyit kığır
Kefen tonın pare kılup toprağumdan turı gelem

Bundan böyle nolasını değme akıl şerh itmeye
Yûnus eydür âşıklara dost haberin viri gelem

Musa peygamberle bin bir kelime konuştum
İsa peygamberle göklere çıkan benim

Adımı Yunus koydum, sırrımı âleme ifşa ettim
Bundan ötesinde de dilde söylenen benim

98

Dost elinden ölürsem, kuşkusuz geri gelirim
Bu ânı ganimet bilirim; şükrâne için can verir gelirim

Canını esirgeyen kişi dost yanından uzak düşer
Yüz bin canı feda eder, uzaklardan yakına gelirim

O dost Cercis gibi beni yetmiş kez öldürse
Bin kez daha ölürsem, yüz bin kez öne gelirim

Yüz bin kez doğar batarım, dost burcunda dolaşırım
Hem burada hem orada olur, buradan oraya varır gelirim

Yitirildim, çare ne? Yürürüm gece gündüz avare
Soranlara cevap budur. Arayarak sorar gelirim

Bin yıl toprakta yatsam bile, terk etmem hiç Enelhak'ı
Ne vakit gerek olursa, aşk nefesini verir gelirim

Hey inanmayan! Gel mezarıma, dostun adını söyle, bağır
Kefenimi parçalar, toprağımdan çıkar gelirim

Bundan sonra ne olacağını her akıl açıklayamaz
Yunus der ki: Âşıklara dost haberini verir gelirim

Hak Çalabum, Hak Çalabum, sencileyin yok Çalabum
Günahlarımız yarlığa, iy rahmeti çok Çalabum

Kullar senün, sen kullarun, günahları çok bunların
Uçmağa koy bunları, binsünler Burak Çalabum

Ne sultan ne baylardasın, ne köşk ü saraylardasın
Girdün miskinler gönline, idindün turak Çalabum

Ne ilmüm var ne tâatüm, ne gücüm ne tâkatüm
Meğer senden inâyetüm, kıla yüzüm ak Çalabum

Yarlığagıl sen Yûnus'ı, günahlu kullarunile
Eğer yarlıgamazisen, key katı firak Çalabum

100

Benüm cânım uyanukdur, dost yüzine bakan benem
Hem denize karışmağa ırmak olup akan benem

İrmak bigi ben çağlaram, geh gülerem geh ağlaram
Nefsün ciğerin toğraram, kibr ü kîni yakan benem

Kırdım bu nefsün çerisin, bir itdüm burc u barusın
Pâk eyledüm içerüsin, mülketini yuyan benem

Ben Hazrete dutdum yüzüm, ol ışk eri açdı gözüm
Gösterdi bana kendözüm, âyet-i kül dinen benem

Şâh didârin gördüm ayan, hiç gümansuz bellü beyan
Kâfir ola inanmayan, ol didâra bakan benem

Benümdürür bu cümle iş, hikmetümile yaz u kış
Ben bilürem yad u biliş, ırılmasuz duran benem

Bu cümle canda oynayan, tamarlarında kaynayan
Küllü dillerde söyleyen, külli dili diyen benem

Yüce Tanrım, Yüce Tanrım, senin gibisi yok Tanrım
Günahlarımı affet beni ey rahmeti çok Tanrım

Kullar senin kulların. Günahları çok bunların
Cennetine gönder bunları; binsinler Burak'a Tanrım

Ne yoksul ne zengindesin; ne köşk ile saraydasın
Girdin miskinlerin gönlüne; durak edindin Tanrım

Ne ilmim var ne ibadetim; ne gücüm var ne takatim
İnayetin yardım ederse, yüzümüz ak olur Tanrım

Yunus'u affet sen bu günahkâr kullarınla
Affetmezsen, ayrılık çok acı gelecek Tanrım

100

Benim canım uyanıktır; dost yüzüne bakan benim
Denize karışmak için ırmak olup akan benim

Ben ırmak gibi çağlarım, kâh gülerim kâh ağlarım
Nefsimin ciğerini doğrarım. Kibri kini yakan benim

Yendim bu nefsin askerlerini; birleştirdim burcunu hisarını
Tertemiz ettim içerisini; mülkünü yıkayan benim

Ben Hazrete çevirdim yüzümü; o aşk ereni açtı gözümü
Gösterdi bana kendimi; âyet-i küldenilen şey benim

Şahın yüzünü açıkça gördüm; şüphe yok bunda
İnanmayan kâfir olur; o yüze bakan benim

Benimdir bu işler; yaz kış hikmetle devam eder
Yabancıyı tanıdığı bilirim; yorulmadan duran benim

Bütün canlılarda oynayan, damarlarında kaynayan
Her dilde söyleyen, her dili konuşan benim

Nemrud odın İbrahim'e ben bağ u bustân eyledüm
Küfr yüzinden toğubenin gine odı yakan benem

Ol Hallâc-ı Mansûrile söyleridüm enelhakı
Hem gine anun boynına dâr urganın dakan benem

Ol Hak habîbi Mustafâ mi'râca idicek sefer
Oldem cânım hâk eyledüm, ol sırrını duyan benem

Şimdi adum Yûnus'durur, ol demde İsmâîlidi
Ol dostiçün Arafat'a kurbân olup çıkan benem

Çarh benüm hükmümdedür, her kanda ben oturmuşam
Mülk benüm elümdedür, yakan benem, yanan benem

Sa'd benem, saîd benem, Yûnus dahi benümledür
İlm-i ledündür üstâdum, ol esrârı tuyan benem

101

Aldı benüm gönlümi, nolduğımı bilmezem
Yavı kıldum ben beni, isteyüp bulımazam

Gönülsüz girdüm yola, hâlümnden gelmez dile
Bir dem derdüm dimeğe bir dertlü bulımazam

Şâkirem derdümile, sataşdum güle güle
Dertlüler bulıcağaz ben beni bulımazam

Eydürlerise bana senün gönlün kim aldı
Nice haber vireyin, ağların, eydimezem

Bu benüm gönlüm alan, toludur cümle âlem
Kancaru bakarısam ansuz yiri görimezem

Ayık olup oturman, ayıksuzlar getürmen
Severem ışk esrüğün, ben ayık olımazam

Yûnus'a kadeh sunan, enelhak demin uran
Bir cür'a sundı bana, içdüm ayılamazam

Nemrut ateşini İbrahim'e ben bahçe ettim
Küfür yüzünden doğarak yine ateşi yakan benim

Hallâc-ı Mansûr'la birlikte söyledim Enelhak'ı
Yine onun boynuna darağacı ipini geçiren benim

Tanrı'nın sevdiği Mustafa miraca çıktığında
O an canımı toprak ettim, ol sırrını duyan benim

Şimdi adım Yunus'tur; o zamanlar İsmail'di
O dost için Arafat'a kurban olup çıkan benim

Bu çarkıfelek benim hükmümdedir; nerede oturduysam
Mülk benim elimdedir; yakan benim, yanan benim

Kutluluk benim, kutlu benim; Yunus da benimledir
Üstadım gayp ilmidir; o sırları duyan benim

101

Aldı benim gönlümü; ne olduğumu bilemiyorum
Kaybettim kendimi; arasam da bulamıyorum

Gönülsüz girdim yola; hâlimi anlatmak gelmez dile
Bir an için derdimi söylemeye bir dertli bulamıyorum

Şükrediyorum derdimle, karşılaştım güle güle
Dertliler bulsa da beni, ben beni bulamıyorum

Derlerse bana "Senin gönlünü kim aldı?"
Nasıl diyeyim ki? Ağlarım, söyleyemem

Gönlümü alan, kaplamıştır bütün âlemi
Nereye bakarsam bakayım, onsuz yer göremiyorum

Ayık olup oturmayın; ayık olmayanları getirmeyin
Severim aşk sarhoşunu ben; ben ayık olamıyorum

Yunus'a kadeh sunan, Enelhak sözünü söyleyen!
Bir yıdım sundu bana; içtim ayılamıyorum

Evvel benem, âhir benem, canlara can olan benem
Azup yolda kalmışlara hâzır meded iren benem

Bir karâra dutdum karar, sırrımı benüm kim tayar
Gözsüz beni kaçan görür, gönülde gizlenen benem

Kün deminde katre uran, bir nazarda dünya turan
Kudretinden hân döşeyüp ışk nevbetin uran benem

Dün döşedüm bu yirleri, çöksü urdum bu tağları
Sayvan eyledüm gökleri, girü dutup duran benem

Dahi aceb âşıklara ikrâr u dîn îmân oldum
Halkun gönlinde küfrile, islâmile îman benem

Halk içinde dirlik düzen, dört kitâbı toğru yazan
Ağ üstine kara dizen, ol yazılan Kur'ân benem

Dostile birliğe biten, buyruğı neyise dutan
Mülk bezeyüp dünyâ düzen ol bağçevân heman benem

Hamza'yı Kaf'dan aşuran, elin ayağın şeşüren
Sîmurg Kaf ardındağı ol ağılı ilan benem

Yûnus değül bunu diyen, kendülüğidür söyleyen
Kâfirdürür inanmayan, evvel âhir heman benem

Başlangıç benim, son benim; canlara can olan benim
Azıp yolda kalanlara, hazırda yardım eden benim

Bir karar üzerinde kaldım; benim sırrımı kim duyar?
Gözsüz beni nerede görür? Gönülde gizlenen benim

Güneş varken damla vuran; bir bakışta dünya düzen
Kudretinden sofra kurup aşkın borusunu çalan benim

Dün döşedim bu yerleri; yere çaktım bu dağları
Sayvan yaptım gökleri; tekrar tutup duran benim

Aynı zamanda âşıklara nasıl da ikrar, din, iman oldum
Halkın gönlündeki küfürle, İslamla iman da benim

Halk içinde asayişi sağlayan, dört kitabı doğru yazan
Ak üstüne kara dizen; o yazılan Kur'ân benim

Dost ile birliğe ulaşan, buyruğu ne ise tutan
Mülkü bezeyip dünyayı düzen o bahçıvan işte benim

Hamza'yı Kaf'tan aşkırtan, elini ayağını çözen
Simurg'un Kaf'ı ardındaki o zehirli yılan benim

Yunus değil bunu diyen; onun kendiliğidir söyleyen
Kâfir olur inanmayan; baştaki sondaki hep benim

Aceb deġul senüniçün bin can fidî kılurisem
Senün varlığıñ can yiter, hoşdur cansuz kalurisem

Senün derdün olmaya sözüm aceb kelecidür
Ne cânım var ne eydürem bir dem sensüz olurisem

Niçe ki ben seni sevem, ecel eli ırmeyiser
Kaçan sunar Azrâil el, ben seni canlanurisem

Ger sûretüm düşerise niçe zevâl ire bana
Ol kadîmî kimsevenin, nice düşüp tururisem

Dahî "Elest" belürmedin ben âşıkidüm o ma'sûk
Gözüm yüzüne tutam yüz bin kaba girürisem

Dahi cihâna gelmedin cânım anı severidi
Minnet deġul Yûnus sana nice tapu kılurisem

İy yârenler iy kardeşler, sorun bana kandayıldım
İşk denizine taluben deryâ-yı ummandayıldım

Ol ki beni bekleridi her kandasam saklaridi
İşk urganı ucındaġı, kandildaġı candayıldım

Yire bünyâd urılmadın, yir gök halâyık tolmadın
Levh ü kalem çalınmadın, mülki yaradandayıldım

Yüz yitmiş bin ferîştehler saf bağlayup durıcaġaz
Cebreîl'i gördüm, ol ulu dîvandayıldım

Dört kitâbı okumadın, ayırıp seçmek olmadın
Ben okıdum sebakımı Kur'ânda, hânendeyidüm

Kaygu eli bana ırmez, gussa hergiz beni görmez
Endişe şerinden taşra, bir ulu makamdayıldım

Şaşılmaz senin için bin can feda edersem
 Senin varlığın cana yeter; hoştur cansız kalırsam

Senin derdin olmazsa sözüm tuhaf bir söz olur
 Ne cansızım ne söylerim bir an sensiz olursam

Seni sevdiğim sürece ecelin eli değmeyecek bana
 Azrail nasıl elini uzatır seni canıma katarsam?

Görüntüm yok olsa da eksiklik gelir mi bana?
 Çok eski kimsenim senin, ne kadar düşüp kalksam

Elest meclisi kurulmadan ben âşıktım o mâşuk
 Gözümü yüzüne tutarım yüz bin kılığa girsem

Dünyaya gelmeden önce canım onu severdi
 Minnet değildir Yunus'a sana ne kadar ibadet etsem

Arkadaşlar, kardeşler! Sorun bana, nerdeydim?
 Aşk denizine dalmıştım, ummanlardaydım

Beni bekleyen Tanrı, nerede olsam korurdu beni
 Aşk ipinin ucundaki, kandildeki candaydım

Yerin temeli atılmadan, yer gök varlıklarla dolmadan
 Levh ile kalem yaratılmadan, mülkü yaratandaydım

Yüz yetmiş bin melek saf bağlayıp durunca
 Cebrail'i gördüm; o yüce divandaydım

Dört kitabı okumadan, ayırıp seçmek olmadan
 Ezberledim dersimi ben; Kur'ân okuyucusuydum

Kaygının eli bana yetişmez, üzüntü beni hiç görmez
 Endişe şehrinin dışında, yüce bir mekândaydım

Toksan bin Hak kelâmını eyleyicek Habîbile
Otuz bini sır olıcak, ol vaktin ben andayıdum

Benüm gibi miskin kulı yüz bin gelürise az ola
Benüm gelişüm şimdidür, uçmakda, Rızvandayıdum

Yılduzidüm bunca zaman, gökde melâyik arzuman
Cebbâr-ı âlem hükm ider, ben ol zaman andayıdum

Ben bu sûretten ilerü adum Yûnus değıliken
Ben olidüm, ol benidüm, bu ışk sanandayıdüm

105

Tehî görmen siz beni, dost yüzün görüp geldüm
Bâkî devr-i rûzigâr dostile sürüp geldüm

Oldur söyleyen dilde, varlık dostundur kulda
Varlığum hep ol ilde, ben bunda garib geldüm

Bezirganam metâum çok, destgîrüm, üstâdum Hak
Ziyânüm assıya cümle anda değışüb geldüm

Yir ü gök yaradıldı, ışkile bünyâd oldı
Toprağa nazar kıldı, aksırdu durup geldüm

Gördüm yidi tamusın, anda sekiz uçmağın
Korkudan günâhumı anda sızırup geldüm

İsî oldum kudretten, behânem bir avretten
İnâyet oldı Hak'dan, ölü dirgürüp geldüm

Âdem olup turmadın nefsüm boynın burmadın
Yanıldum buğday yidüm, uçmakdan sürilüp geldüm

Mûsîyle Tûr'a çıkdum, bin bir kelime kıldum
Bu halk bizi ne bilsün, anda bilinüp geldüm

Nûh oldum tûfâniçün, çok dürişdüm dîniçün
Dönmeyeyin tağadan suya boğdurup geldüm

Habib Mustafa ile doksan bin Hak kelâmını konuştum
Bunların otuz bini sır oldu; ben sırlar olurken oradaydım

Benim gibi yüz bin miskin kul gelirse az olur
Benim gelişim şimdidir; ben cennette, Rızvan'daydım

Bunca zamandır yıldızdım; gökte melekleri dilerdim
Âlemin cebbar Tanrı'sı hüküm verir; ben o zaman oradaydım

İnsan kılığında değilken, adım Yunus değilken
Ben oydum, o bendim; işte, bu aşkı yaşıyordum

105

Boş görmeyin siz beni; dostun yüzünü görüp geldim
Kalıcı olan devranı dost ile sürüp geldim

Dilde söyleyen O'dur. Kuldaki varlık Hakk'ındır
Varlığım hep o ildedir; ben buraya garip geldim

Tüccarım, malım çoktur; elimden tutan üstadım Hakk'tır
Ben zararımı kârla orada değiştirip geldim

Yer ile gök yaratıldı; aşk ile temeli atıldı
Toprağa bakıp aksırdı; ben yerimden kalkıp geldim

Gördüm orada yedi cehennemi sekiz cenneti
Korkudan günahlarımı orada eritip geldim

Tanrı kudretiyle İsa oldum; bahanesi bir kadından
İnayet geldi Hak'tan; ölü diriltip geldim

Âdem olup kalkmadan, nefsimin boynunu kırmadan
Yanıldım, buğday yedim; Cennet'ten sürülüp geldim

Musa ile Tur'a çıktım; bin bir kelime ettim
Bu insanlar ne bilsin; ben orada bilinip geldim

Nuh oldum Tufan için; çok çabaladım din için
Azgınlıktan dönmeyeni suda boğdurup geldim

Yalan değıldür sözüm, bak yüzüme, aç gözün
Dahi örtürmedi izüm, uş yoldan arıp geldüm

Cercisleyin ölüp basıldum, Mansûr oldum asıldum
Hallâc panbuğı gibi bunda atılup geldüm

Eyyûb oldum tenüme, cefâ kıldum cânuma
Çığırdum Sübhânuma, kurtlar döriyüp geldüm

Zekeriyâ oldum kaçdum, ayırdum ağaç geçdüm
Kanum dört yana saçup depem deldirüp geldüm

Yalunuz Sübhânidi, peygamberler cânidi
Yûnus hod pinhânidi, sûret değşirüp geldüm

106

Erenlerün himmetini ben bana yoldaş eyleyem
Her kancarı varurisem cümle işüm hoş eyleyem

Koyam dünyeyi gidem, çün âhirete sefer idem
Ol uçmakda hûrilerden ben bana yoldaş eyleyem

Teze vü yumşak geymeyem, cümlesinden fâriğ olam
Ger döşeğüm toprağıse yasduğımı taş eyleyem

Uram yıkam nefs evini, oda yana hırs u hevâ
El götürem şimden girü, nefsile savaş eyleyem

Tenüm dahi cânum dahi hiç bilmedi enelhakı
Şimdiyedek bilmedise, şimden girü tuş eyleyem

Bugün gülên kişi bunda, yarın ağlayısar anda
Revan dökem göz yaşını, yasduğımı yaş eyleyem

Miskin Yûnus çağırup âşıkıyam miskinlerün
İçüm miskin değülise, miskin taşum uş eyleyem

Yalan değildir sözüm. Bak yüzüme, aç gözünü
Henüz kapanmadı izim. İşte, şu yoldan çıkıp geldim

Cercis gibi ölüp basıldım, Mansûr oldum asıldım
Hallaç pamuğu gibi buraya atılıp geldim

Bedenime Eyüp oldum; canıma eziyet ettim
Süphan'ımı çağırdım; kurtları toplayıp geldim

Zekeriya oldum kaçtım; ayırdım, ağaç geçtim
Kanımı dört yana saçtım; tepemi deldirip geldim

Yalnız Süphan vardı; peygamberler candı
Yunus aslında gizliydi; kılık değiştirip geldim

106

Erenlerin himmetini ben kendime yoldaş ederim
Her nereye varsam bütün işimi güzel ederim

Bırakıp bu dünyayı ahirete yolculuk ettiğimde
Cennet'teki hurîleri ben kendime yoldaş ederim

Üstüme yumuşak giysi giymem; tümünden vazgeçerim
Döşeğim toprak ise yastığımı taştan ederim

Vurur, yıkarım nefis evini, ateşte yanar hırs ile istek
El atarım, bundan böyle nefsimle savaş ederim

Bedenim de canım da hiç bilmedi Enelhak'ı
Şimdiye kadar bilmediyse, bundan sonra bilir ederim

Bugün burada gülen kişi yarın ağlayacak orada
Sürekli gözyaşı döküp yastığımı yaş ederim

Miskin Yunus "Miskinlerin âşığıyım" der durur
İçim miskin değilse, miskin dışım gibi ederim

Evvel kadîm önden sona, zevâli yok sultan benem
Yidi iklîme hükm idüp diri tutan Sübhan benem

Ben bu yiri yaradıcak, üstine gök turıcak
Ulu deniz mevc urıcak, Nûh'a tûfan viren benem

Tur didüm göklere, turdı, gökler dahi karâr kıldı
Yüz bin dürlü âdem geldi, getürüp gideren benem

Yûsuf ile çâha inen, terâzûya altun uran
Keffesini basa duran Mısr'un issi sultan benem

Sûfiyile sûfi olan, sâfiyile hem sâf benem
Bil bağlayup tâat iden, Kerîm ü Rahman benem

Kaf'dan Kaf'a hükm eyleyen, divleri hükmüne koyan
Yele binüp seyran kılan, bu mülke Süleyman benem

Yûnus deġül bunı diyen, kudret dilidür söyleyen
Kâfir ola itmeyen, evvel âhir heman benem

Andan berü gönüldüm, dostıla bile geldüm
Pes bu âleme çıkdum, bir aceb hâle geldüm

Ol dost açdı gözümü, gösterdi kendözümü
Gönlümdeki râzımı söyledüm, dile geldüm

Gör ne yuvadan uçdum, bu halka râzum açdum
İşk duzaġına düşdüm, dutıldum ele geldüm

Duzaġa düşen gülmez, âşıklar râhat olmaz
Söylerem dilüm bilmez, bir aceb ile geldüm

Ben bunda geldüm, bu dem girü ilüme gidem
Sanma ki bunda beni altuna mala geldüm

Evvel, kadim, baştan sona ölümsüz olan sultan benim
Yedi iklimi hükmedip diri tutan Süphan benim

Ben bu yeri yaratınca, yer üstünde gök durunca
Ulu deniz dalgalanınca Nuh'a tufan veren benim

"Dur" dedim göklere, durdu; gökler de karar kıldı
Yüz bin türlü insan geldi. Getirip götürün benim

Yusuf ile kuyuya inen, teraziye altın koyan
Kefesine basıp duran Mısır sahibi sultan benim

Sûfi ile sûfi olan, saf olan Âdem'le saflaşan
Bel bağlayıp ibadet eden o Kerîm, Rahman benim

Kaf'tan Kaf'a hüküm süren, devleri emrine geçiren
Rüzgâra binip gezinen, bu mülkün Süleyman'ı benim

Bunu diyen Yunus değil; kudret dilidir söyleyen
Bunu yapmayan kâfir olur. Önde sonda olan benim

Oradan beri yöneldim; dost ile birlikte geldim
Bu âleme çıkınca, bir acayip hâle geldim

O dost açtı gözümü, gösterdi bana kendimi
Gönlümdeki sırrımı söyledim, dile geldim

Bak, nasıl yuvadan uçtum; sırrımı bu halka açtım
Aşk tuzağına düştüm; yakalandım ele geldim

Tuzağa düşen gülmez, âşıklar rahat olmaz
Söylerim, dilim bilmez; bir acayip yere geldim

Ben buraya geldimse, ilime geri döneceğim
Sanma ki buraya ben altına mala geldim

Değülem kîlûkalden ya yitmiş iki dilden
Hâlüm ahvâlüm nedür, bu mülke sora geldüm

Ne haldeyem ne bilem, duzakdayam ne gülem
Bir garibce bülbülem, ötmeğe güle geldüm

Gül Muhammed deridür, bülbül de anun yaridür
Ol gülile ezeli cihâna bile geldüm

Mescidde medresede çok ibâdet eyledüm
İşk odına yanuben andan hâsıla geldüm

Kudret sûret yapmadın, ferîştehler dapmadın
Âlem halkı dutmadın ilerü yola geldüm

Yene Yûnus'a sordum, eydür Hak nûrın gördüm
İlkyaz güneşi gibi mevc urup toğa geldüm

109

Hiç bilmezem gezek kimün? Aramızda gezer ölüm
Halkı bustan idinmüşdür, diledüğün üzer ölüm

Bir nicenün bilin büker, bir nicenün mülkin yıkar
Bir nicenün yaşın döker, var gücini üzer ölüm

Birinün alur kardaşın, revan döker gözi yaşın
Hiç onarmaz bağı başın, habersüzün gelür ölüm

Yiğidi koca olunca, komaz kendüyi bilince
Birini koyup gülince gözlerini süzer ölüm

Kanı anun sevdük yarı, kıl tâatün arı yüri
Miskin Yûnus neye durur, ejdehâlar yudar ölüm

Bu yetmiş iki dilde konuşmak değil amacım
Ne hâlde olduğumu bu mülkte sormaya geldim

Ne hâldeyim, ne bileyim? Tuzaktayım, neden güleyim?
Garip bir bülbülüm ben. Ötmeye güle geldim

Gül Muhammed'in teridir; bülbül onun yârıdır
O gül ile ezeli dünyaya birlikte geldim

Mescitte medresede çok ibadet ettim
Aşk ateşine yandım; oradan vücuda geldim

Kudret varlığı yaratmadan, melekler tapmadan
Âlemi halk doldurmadan önce ileri yola geldim

Yine Yunus'a sordum. Der ki: Hak nurunu gördüm
İlkbahar güneşi gibi dalgalanıp doğa geldim

109

Hiç bilmem, sıra kimin? Aramızda gezer ölüm
Halkı bahçeye çevirmiş, dilediğini keser ölüm

Nicelerin belini бүker, nicelerin mülkünü yıkar
Nicelerin yaşını döker; var gücünü kırar ölüm

Birinin alır kardeşini, hemen döker gözyaşını
Hiç iyileştirmez bağır yarasını; habersizce gelir ölüm

Yiğidi yaşlı olunca, bırakmaz kendini bilmeye
Birini bırakıp gülünce, gözlerini süzer ölüm

Hani onun sevdiği yâri? Et ibadetini, temizce yürü
Miskin Yunus niye durur? Ejderhaları yutar ölüm

Bu fenâ mülkinde ben niçe bir hayrân olam
Ya niçe bir handân olam ya niçe bir giryân olam

Geh feleklerden meleklerden dilekler dileyem
Gâh arş şemsinde gerdûn olam, gerdân olam

Adımum atdum yidi dört on sekizden ben öteye
Tokuzı yolda kodım, şah emrine fermân olam

Dost ferah kıldı terahdan, ben teberrâ eyledüm
Sûret-i insan olam hem cân olam, hem kan olam

Gâh bir müftî müderris geh mümeyyiz gâh temiz
Geh bir müdbir ü nâkıs naksile noksân olam

Geh batn-ı hût içinde Yûnusile söyleşem
Geh çıkam arş üzere bin can olam, Selman olam

Gâh inem esfellere, şeytanile şerler düzem
Geh çıkam arş üzere vü seyrân u cevlan olam

Gâh varup bir sır olam, hem işidem hem söyleyem
Niçe bir neysan olam hayvan olam insan olam

Gâh ma'kûlâtı mahsûlat takrîr ü beyân
Gâh maksûrat olam geh sâhib-i Keyvan olam

Niçe bir sûretde insan sıfatda cânavar
Niçe bir dilkü olam ya kurd u ya aslan olam

Niçe bir tecrîd ü tefrîd ü mücerred münferid
Ya niçe cin niçe ins niçe bir şeytan olam

Niçe bir ışk meydanında nefis atın seğırttürem
Ya niçe bir başumı top eyleyüp çevgân olam

Gâh birlik içre birlik eyleyem ol birile
Geh dönem deryâ olam, katre olam, umman olam

Bu yokluk diyarında daha ne kadar şaşkın olayım?
Daha ne kadar güleyim, ne kadar ağlayayım?

Bazen feleklerde meleklerden dilekte bulunayım
Bazen Arş güneşinde felek olayım, döneyim

Adımımı attım yedi, dört, on sekizden öteye
Dokuzunu yolda bırakıp şahın emrine gireyim

Dost ferahlattı; ben kederimden arındım
Görünüşte insan olayım; hem can hem kan olayım

Bazen müftü müderris, bazen mümeyyiz, bazen temiz
Bazen talihsiz, bazen eksik; bazen eksiklikle noksan olayım

Bazen balığın karnında Yunus'la konuşayım
Bazen Arş'ın üzerinde bin can olayım, Selman olayım

Bazen en aşağılara ineyim, şeytanla kötülükler edeyim
Bazen Arş'ın üzerine çıkıp gezeyim, dolaşayım

Bazen varıp bir sır olayım; hem dinleyeyim hem söyleyeyim
Ne kadar ney gibi olayım, insan olayım, unutulmuşluk olayım

Bazen akledilenler, meşru olanlar, ifade ile beyan
Bazen eksikler olayım, Zuhâl'in sahibi olayım

Daha ne kadar görünüşte insan, sıfatta canavar
Daha ne kadar tilki, kurt veya aslan olayım?

Daha ne kadar tecride, tefride gideyim; soyutlanmış, tek olayım?
Daha ne kadar cin, insan veya şeytan cinsinden olayım?

Daha ne kadar aşk meydanında nefis atını koşturayım?
Daha ne kadar başımı top edip çevgen olayım?

Bazen birlik içinde birlik edeyim o bir ile
Bazen döneyim deniz olayım, damla, umman olayım

Gâh dûzahda yanam Fir'avnile Hâmânile
Gâh cennetde varam gilmânile, Rıdvân olam

Gâh bir gâzi olam, efrengile ceng eyleyem
Geh dönem efreng olam, nisyânile isyan olam

Gâh bir mechûl-i merdûd olam, Nemrud olam
Geh varam Ca'fer olam, Tayyâr olam, perrân olam

Niçe bir âmi olam, nâmi olam, Câmi olam
Niçe bir kâmi olam, nâkâm olam, nâdan olam

Gâh ola odlar yakam, diller yıkam, canlar yakam
Gâh varam arşa çıkam, geh şâh geh sultan olam

Niçe bir dertlerle odlara yanam yakılam
Niçe bir şâkir olam, zâkir olam, mihmân olam

Terk idem bu hâk ü bâdı, vara aslına yine
Şeş cihetden ben çıkam bîcism olan, bîcan olam

Niçe bir Cercîs ü Bercîs olam, Mirrih olam
Niçe bir Calinus u Bukrat olam, Lokman olam

Bu tokuz aslan yidi evren ü dörd ejdehâ
Bunlarunla ceng idem, Rüstem olam, Destan olam

Bir demi âsûde olam, huşyâr, gâfil, hurd u hâm
Bir demi âşüfte olam, Mecnûn olam, hayrân olam

Gönlümün gencine renc ırgürmedin bir yol bulam
Ya hod deryâya girem, bîreng ü bîelvan olam

Ya niçe bir ben ben diyem, sen sen diyem utanmadın
Ya niçe bir densüz olan, densiz olam, hayvan olam

Niçe bir balçıkda olam, alçakda olam, hâr olam
Gâh varam gevher olam, yâkut olam, mercan olam

Geh âdemîlikden çıkam, uçam melekler mülkine
Levn olam, bilevn olam geh kevn olam, bîkân olam

Bazen Cehennem'de yanayım Firavun'la, Hâmân'la
Bazen Cennet'e gideyim, Gılman, Rıdvan olayım

Bazen bir savaşçı olayım, Efreng ile savaşıyım
Bazen döneyim Efreng olayım, unutkanlıkla isyan olayım

Bazen bilinmez, reddedilmiş olayım, Nemrut olayım
Bazen gidip Cafer olayım, Tayyar olayım, uçayım

Bazen avam olayım, ünlü olayım, Câmî olayım
Daha ne kadar muratlı, muratsız, cahil olayım?

Bazen ateş yakayım, gönül yıkayım, can yakayım
Bazen gidip Arş'a çıkayım; bazen şah, sultan olayım

Daha ne kadar dertlerle ateş içinde yanıp yakılayım?
Daha ne kadar şükredeyim, zikredeyim, konuk olayım?

Terk edeyim ateşle yeli, varsın yine aslına
Altı yönde çıkayım; bedensiz, cansız olayım?

Daha ne kadar Cercis, Bercis, Mirrih olayım?
Daha ne kadar Calinus, Bukrat, Lokman olayım?

Bu dokuz aslan, yedi evren, dört ejderha
Bunlarla savaşıyım, Rüstem-i Destan olayım

Bir an huzurlu, bir an uyanık, gafletle hurdahaş
Bir an perişan olayım, Mecnun, hayran olayım

Gönül hazineme zahmet çekmeden bir yol bulayım
Yahut denize gireyim, renksiz biri olayım

Daha ne kadar ben ben diyeyim, utanmadan sen diyeyim?
Daha ne kadar densizin biri, hayvan olayım?

Ne kadar balçık olayım, alçakta düşkün olayım
Bazen varıp cevher olayım, yakut mercan olayım

Bazen insanlıktan çıkayım, uçayım melekler ülkesine
Renk olayım, renksiz olayım, bazen varlık, bazen madensiz olayım

Gâh münkâd u mutî Hak Allah'un hası
Geh dönem Hârûn olam, Mûsî olam, İmran olam

Geh duram Dâvud olam, taht-ı Süleymâna çıkam
Geh dönem gümrah olam, hemrah olam, hicran olam

Gâh zindandan çıkam, âzâd olam, âbâd olam
Geh gine derbân olam, mahbûs olam, zindân olam

Dâr olam, girdâr olam, Mansûr olam, berdâr olam
Ten olam hem can olam hem in olam hem an olam

Geh beyâbân-ı harâb u geh serâb u geh türâb
Geh yine Mahmûd olam geh cin olam geh can olam

Geh izzetde azîz ü gâh zilletde hakîr
Geh varam erkân olam rehbîn olam ruhbân olam

Geh dönüp hâmûş olam bihîş olam serhoş olam
Söyleyem destan olam hem bâğ ve hem bustan olam

Yûnus'a Tapdug u Saltug u Barak'dandur nasîb
Çün gönülden cûş kıldı ben niçe penhân olam

Yûnus imdi bu sözi sen âşîka di âşîka
Kim sana ben sıdk olam hem derd ü hem dermân olam

Gâh hâlis geh muhlis olam uş Furkânile
Gâh Rahmanirrahim yâ Hayy u yâ Mennân olam

Geh dönem bir şems olam zerremde yüz bin arş olam
Geh yine tuğyân olam âlemlere tûfan olam

Evveli Hû âhiri yâ Hû illâ Hû olam
Evvel âhir ol kala vü "men aleyhâ fân" olam

Bazen itaat edeyim Hak Allah'ın hası olayım
Bazen döneyim, Harun olayım, Musa ile İmran olayım

Bazen Davut olayım, çıkayım Süleyman'ın tahtına
Bazen yine yoldan çıkıp yoldaş olayım, hicran olayım

Bazen zindandan çıkayım, özgür, mâmur olayım
Bazen yine kapıcı olayım; mahpus, zindan olayım

Darağacı olayım, amel olayım, Mansûr olayım, asılayım
Can olayım, beden olayım; hem bu hem o olayım

Bazen çöl, harabe, bazen serap, bazen toprak
Bazen yine övülen, bazen cin, bazen can olayım

Bazen izzetle aziz olayım, bazen zillette hakir olayım
Bazen gidip erkân, yol gören, ruhban olayım

Bazen dönüp susayım, bensiz olayım, sarhoş olayım
Söylesem destan olayım, bağ ile bostan olayım

Yunus'un nasibi Tapduk'tan, Saltug'dan, Barak'tandır
Madem gönül coştı; ben nasıl gizli olayım?

Yunus! Şimdi bu sözleri sen âşığa söyle
Ben de sana doğruluk, dert, derman olayım

Bazen halis, bazen muhlis olayım bu Kur'ân'la
Bazen Rahmanirrahim, bazen Hay ile Mennan olayım

Bazen döneyim, güneş olayım; zerremde yüz bin Arş olsun
Bazen yine taşkın olayım, âlemlere tufan olayım

Başı Hû, sonu Hû, Ya Hû, İllâ Hû olayım
Başta sonda o kalsın; ben onda fanî olayım

Ka'be vü büt îman benem, çarh uruben dönen benem
Bulut olup havaya ağup rahmet olup yağan benem

Yaz yaradup yir tonadan, gönlümüz evi hânedan
Hoşnûdem ata anadan, kullık kadrin bilen benem

Yıldırım olup şakıyan, kakıyup nef si dokıyan
Yir ka'rasında berkiyen şol ağılı ilan benem

Hamza'yı Kaf'dan aşuran, elin ayağın şeşüren
Gözsüzlerin gözindeki boz pusaruk tuman benem

Et ü deri, sünük çatan, hükm eyleyüp diri dutan
Kudret beşiğinde yatan, hikmet südin emen benem

Âşık olan gelsün beri, göstereyin toğrı yolu
Makâmumdur gönül şarı, ırılmayup duran benem

Yire göğe bünyâd uran, ırılmadın kayyim turan
Irmaklara gel çağırın adum Yûnus, umman benem

Ben seni sevdüğümü söyleşür hâs u âm
Söyleşenler söyleşsün, sensüz dirliğüm harâm

Kim senün lezzetünden canı dad almazise
Yürür bir cansuz sûret, âlem halinden bîgam

Ben bu dem seni gördüm, nicesi sabr eyleyem
Seni bir dem görmeğe müştakdur cümle âlem

Seni gören kişiye ne hâcet hûr u kusûr
Seni sevmeyen câna tamudur cümle makâm

İki cihan varlığı ger benüm olurise
Sensüz bana gerekmez, iş senünledür temâm

Kâbe, put, iman benim; yerinde fırl fırl dönen benim
Bulut olup yükselen, yağmur olup yağan benim

Kırları yaratıp yeri donatan, gönül evini hanedan eden
Ana babadan hoşnut olan; kulluğun kadrini bilen benim

Yıldırım olup şakıyan, öfkelenip nefsinin haddini bildiren
Yerin derinlerinde kuvvetlenen o zehirli yılan benim

Hamza'yı Kaf Dağı'ndan aşırın, elini ayağını çözen
Görmeyenlerin gözündeki boz bulanık duman benim

Eti, deriyi, kemiği bir araya getiren, beden yapıp diri tutan
Kudret beşiğinde yatan, hikmet sütünü emen benim

Gerçek âşık gelsin beri; göstereyim doğru yolu
Makamdır gönül şehri; yorulmadan duran benim

Yerin göğün temelini atan, yorulmadan dimdik duran
Irmaklarına çağırın, adım Yunus, umman benim

Seni sevdiğimi söyleşir seçkinleri avamı
Söyleşenler söyleşsin; sensiz hayat haram

Kimin canı senin lezzetinden tat almazsa
Yürür cansız sûrettir; âlem hâlimden gamsız

Ben şimdi seni gördüm; ne kadar sabredeyim?
Seni bir an görmeye müştaktır bütün âlem

Seni gören kişiye ne hacet huriler, kasırlar?
Seni sevmeyen cana cehennemdir her yer

İki dünyanın varlığı benim olursa
Sensiz bana gerekmez; işler seninle olur tamam

Bin yıl ömrüm olurise harc idem bu kapuda
Ben girçek âşıkisem gerek bu yolda ölem

Çoklar Yûnus'a dir nicedür işk esrûkliği
Nitsün ezel bezminde şöyle çalındı kalem

113

Beni anmaklığa benden fariğvem
Niderem anuben pes ne lâyıkvem

Benüm yoldaşlığum edebe sığmaz
Edebsüz kişiye niçün refikvem

El dutmaz, ayak dirmez cihâna düşdüm
Ne karâr ne mekân ne hod tefrikvem

Cümle tekebbürliğüm döküldi kalmadı
Ne esrügem ne mahmûr ne hod ayıkvem

Ne sabr u ne sükûn ne hod becid iş
Ne adım adaram ne hod tarıkvem

Bugün cihâna geldüm uş giderem
Sanasın yolcu idüm ya konukvem

Kanı Yûnus kanı cünbiş, harekât
Ne sermâyem ola ne var ne yokvem

114

Ben ol yari sevdüğümü niçe bir gizleyüblem
Gönlüme sığmaz nideyin meğer râzum ile diyem

Dilüm dutup yürüdüğüm yadlığuma delilimiş
Yakam yadlık perdesini, hicâbum ben giderem

Anunile ahvâlümü âlemlere bildürem
Çağıruben muştulayam, âlemi üstüme direm

Bin yıl ömrüm olursa, geçireyim bu huzurda
Ben gerçek âşıksam, ölmeliyim bu yolda

Yunus'a çok sorarlar: Nasıldır aşk sarhoşluğu?
Ne yapsın? Ezel meclisinde kalem böyle yazdı

113

Ben kendimi anmaktan uzağım
Anıp ne yapacağım? Lâyık değilim

Benim yoldaşlığım edebe sığmaz
Edepsiz kişiyle niçin arkadaş olayım?

Dünyaya elsiz ayaksız düşmüşüm
Bu hâlimle karardan, mekândan çok uzağım

Bütün kibirliliğim döküldü, kalmadı
Ne sarhoş, ne mahmur, ne ayığım

Ne sabır, ne sakinlik, ne var ciddi iş
Ne adım atarım, ne yola giderim

Bugün dünyaya geldim, işte gidiyorum
Sanki yolcuydum veya konuktum

Hani Yunus, hani kıpırtı, hareket?
Ne sermayem olabilir? Ne varım, ne yoğum.

114

Ben o yâri sevdiğimi ne kadar gizleyebilirim?
Gönlüme sığmaz; ne yapayım? Ancak sırrımla söylerim

Dilimi tutarak yürüdüğüm, yabancılığımın kanıtıymış
Yakayım yabancılık perdesini; utancımı ben gidereyim

Onunla hâllerimi âlemlere bildireyim
Çağırıp müjdeleyim; âlemi başıma toplayayım

Âşıklarun gönli gözi ma'sûk dapa gitmiş olur
Gönlüm ile kavl itmişem, bâşed ki ma'sûka irem

Cânum kurban kılurdum cânı kabul kılurise
Kaçanise ölişerem, niçün böyle diri duram

Şükrâne cânum üstine ben dostiçün ölürisem
Ölmek lâzımdur kamuya ben ölmedin kanca varam

İlm ü amel sözi değül Yûnus dili söyledüğü
Dil ne bilür dost haberin, ben dostile niçe birem

115

Niteki ol ma'sûkile ben râzımı bir eyleyem
Gark olam müşâhedeye, irmeğe tedbîr eyleyem

Kimdür ki anı görüben gizlenü kıldı ahvâli
Göster bana ol kişiyi ben dahi el bir eyleyem

Bu halâyık eydür bana sakla anı cân içinde
Bir zerresi yüz bin cihan; eyit niçe sır eyleyem

Şunun gibi çâbüknazar bir nazarda yüz bin Mûsi
Sermest ü hayrân kamusı, di niçe tedbîr eyleyem

Farz değüldür kamulara Tûr'da münâcât eylemek
Ben kandasam dost andadur, her bir yiri Tûr eyleyem

Hidâyet irdi kamuya, hevâsından geçmezlere
Tevfik yüzün yire urup ışkumı şîrgîr eyleyem

Muhakkıklar göre durur Yûnus gözi ne gördüğün
Düşüm söyleyem sana, necmile tabîr eyleyem

Âşıkların gönül gözü mâşuk tarafına gitmiş olur
Ben gönlümle kavilleştim; belki mâşuğa ererim

Canımı kurban ederdim ona; eğer canı kabul ederse
Nasıl olsa öleceğim; niçin böyle canlı durayım?

Canımı şükârâne veririm ben dost için ölürsem
Herkesin ölmesi gerek; ben ölmeden nereye giderim?

İlim ile amel sözü Yunus'un söylediği söz değil
Dil ne bilir dost haberini, benim dostla nasıl bir olduğumu?

115

Nasıl mâşukla ben sırrımı birleştiriyorsam
Müşahedeye dalayım; ulaşmak için tedbir alayım

Onu görüp de hâlleri gizli kalan kimmiş?
Göster bana o kişiyi; ben de el birliği edeyim

İnsanlar bana diyor ki: Sakla onu can içinde
Bir zerresi yüz bin cihan büyüklüğünde; söyle nasıl saklayım?

Çabucak bakan bir Musa'dan yüz bin tane var
Hepsi sarhoş, hayran olmuş; ben nasıl tedbir alayım?

Âşıkların Tur'da Tanrı'ya yakarmasına gerek yok
Ben nerdeysem, dost oradadır; her yeri Tur ederim

Herkes hidayete erdi; onu istemekten vazgeçmezlerse
Başarı yüzünü yere çalar, aşkımı aslan avcısı ederim

Muhakkıklar Yunus'un baş gözüyle gördüğünü görüyor
Söylediğim düş değil ki yıldızlarla tabir edeyim

Teferrüc eyleyü vardum sabâhın, sinleri gördüm
Karışmış kara toprağa, şu nâzûk tenleri gördüm

Çürümüş toprak ten sin içinde yatur pinhan*
Boşanmış tamar, akmış kan, batmış kefenleri gördüm

Yıkılmış sinleri, tolmuş hep evleri harâb olmuş
Kamu endişeden kalmış, ne düşvâr halleri gördüm

Yaylalar yaylamaz olmuş, kışlalar kışlamaz olmuş
Bar dutmuş, söylemez olmuş ağızda dilleri gördüm

Kimisi zevk ü işretde kimi sâz u beşâretde
Kimi belâ vü mihnetde dün olmuş günleri gördüm

Soğulmuş şol kara gözler, belürsüz olmuş ay yüzler
Kara toprağın altında gül diren elleri gördüm

Kimisi boynını eğmiş, tenini toprağa salmış
Anasına küsüp gitmiş boynın buranları gördüm

Kimi zârî kılup ağlar, zebâniler canın tağlar
Dutuşmuş sinleri oda, çıkan düünleri gördüm

Yûnus bunu kanda gördi, gelüp bize haber viridi
Aklum vardı, bilüm şeşdi, nitekim şunları gördüm

117

Hak'dan bana nazar oldu, Hak kapusın açar oldum
Girdüm Hak'un haznesine, dürr ü gevher saçar oldum

Devlet tâcı başa kondı, ışk kadehi bana sundı
Cânım içdi, ıskdan kandı, karayı akdan seçer oldum

Esritdi ıška düşürdi, ben hamidüm ışk bişürdi
Aklumı başa divşürdi, hayr u şerden seçer oldum

* Yazmada "gizli" anlamına gelen Farsça "pinhan" sözcüğü bazen "penhan" şeklinde de harekelenmiştir. İki okunuş da doğrudur. (ç.n.)

Sabahleyin gezerken vardım, mezarları gördüm
Kara toprağa karışmış şu nazik bedenleri gördüm

Çürümüş toprak içinde beden, mezarda yatır saklı
Boşalmış damar, akmış kan, batmış kefenleri gördüm

Yıkılmış mezarları, dolmuş, hep evleri harap olmuş
Tümü düşünemez olmuş, ne güç hâlleri gördüm

Yaylaları yaylamaz olmuş, kışlaları kışlamaz olmuş
Pas tutmuş, söylemez olmuş, ağızda dilleri gördüm

Kimi zevkte, işrette, kimi eğlencede, müjdelemede
Kimi belada, mihnette; gece olmuş gündüzleri gördüm

Feri kaçmış kara gözler, belirsiz olmuş ay yüzler
Kara toprağın altında gül deren elleri gördüm

Kimi boynunu bükmüş, tenini toprağa karıştırmış
Anasına küsüp gitmiş, boyun bükenleri gördüm

Kimi inleyip ağlar, zebaniler canını dağlar
Mezarları alev almış, çıkan dumanları gördüm

Yunus bunu nerede gördü; gelip bize haber verdi
Aklım şaştı, bilgim dağıldı; işte, bunları gördüm

Hak'tan inayet geldi bana; Hak kapısını açar oldum
Gördüm, Hakk'ın hazinesine inci mücevher saçar oldum

Devlet tacı başıma kondu; aşk kadehini bana sundu
Canım içti, aşka kandı; karayı aktan seçer oldum

Sarhoş etti, aşka düşürdü; ben hamdım, aşk pişirdi
Aklımı başıma devşirtti; hayrı şerden seçer oldum

Hayra döndi benüm işüm, endişeden âzâd başum
Nefsümün başını kesdüm, kanadlandum uçar oldum

Göçenler menzile yitdi, vardı anda karâr itdi
Ömür geçdi, kavil yetdi, gönüldüm uş göçer oldum

Miskin Yûnus bilişeli cân u gönül virişeli
Tapduğ'a irişeli, gizlü râzum açar oldum

118

Gözüm seni görmeğiçün, elüm sana irmeğiçün
Bugün cânum yolda kodum, yarın seni bulmağiçün

Bugün cânum yolda koyam, yarın ivazın viresin
Arz eyleme uçmağünü, hiç arzum yok kuçmağiçün

Benüm uçmak neme gerek, hergiz gönlüm ana bakmaz
İşbu benüm zâriliğüm değüldür bir bağiçün

Uçmağ uçmağum didüğün, mü'minleri yiltedüğün
Vardur ola birkaç hûrî, arzum yokdur uçmağiçün

Bunda dahi virdün bize, ol hûrî çift ü helâl
Andan geçdi arzum, temâm arzum sana irmeğiçün

Sûfilere vir sen anı, bana seni gerek seni
Hâşâ ben terk idem seni, şol bir ala çardağiçün

Yûnus hasretdürür sana, hasretini göster ana
İşün zulm değülise, dâd eylegil istedimçün

Hayra döndü benim işim; endişeden uzaktır başım
Nefsimin başını kestim; kanatlandım, uçar oldum

Göçenler vardı yerine, orada yerini buldu yerleşti
Geçti ömür, söz vakti geldi; yöneldim, göçer oldum

Yunus Hakk'la tanışalı, can ile gönül verişeli
O Tapduk'a erişeli, gizli sırrım açar oldum

118

Gözümün seni görmesi için, elimin sana ermesi için
Bugün canımı yolda bıraktım yarın seni bulmak için

Bugün canımı yolda bırakayım, yarın karşılığını verirsin
Sunma bana Cennetini; hiç arzum yok Cennet için

Cennet benim neyime gerek? Asla gönlüm ona bakmaz
Benim bu perişanlığım değildir bir bağ için

“Cennetin, Cennetim” dediğin, müminleri heveslendirdiğin
Vardır galiba birkaç hurî; hevesim yok kucaklamak için

Burada da verdin bize o hurîleri çift, helâl
Ondan da geçti arzum; benim arzum sana ulaşmak için

Sûfilere ver sen onu; bana seni gerek seni
Ben nasıl terk edeyim seni şu bir ala çardak için?

Yunus hasrettir sana; hasretini göster ona
İşin zulüm değilse adalet et istediğim için

Çok çok şükür sen Çalaba, maksûduma irdüm bugün
Müştâkidüm bunca zemân, pîrüm yüzün gördüm bugün

Kaygu beni almışidi, cânım zebûn olmuşidi
Gördüm pîrümün yüzini, ol kayguı sürdürdüm bugün

Gelsün yârdan ayru düşen, gurbetile bağıri bişen
Dost bağçesi içindeki ısk tertibin kurdum bugün

Yûnus eydür yâr kulıyam, dost bağçesi bülbüliyem
Söyleyin şimden girü gülzâruma girdüm bugün

İy yârenler iy kardaşlar, ecel ire, ölem bir gün
İşlerüme peşmân olup kendözüme gelem bir gün

Yanlaruma kona elüm, söz söylemez ola dilüm
Karşuma gele amelüm, nitdümise görem bir gün

Oğlan gider danışmana, saladur dostu düşmana
Şol dört tekbir nemâzile temâm kılâm bir gün

Beş karış bezdürür tonum, ilan, çayan yiye tenüm
Yıl geçe, obrıla sinüm, unıdılup kalam bir gün

Başuma dikeler hıce, ne ırte bile ne gıce
Âlemler ümîdi hoca, sana ferman olam bir gün

Yûnus Emre sen bu sözi dahi temâm itmemişsin
Tek yüriyeyin neyleyem, üstâduma gelem bir gün

Şükür, şükür o Tanrı'ya; amacıma erdim bugün
Arzuluydum bunca zaman; pîrimin yüzünü gördüm bugün

Kaygı beni almıştı; canım düşkün olmuştu
Gördüm pîrimin yüzünü; o kaygıyı attım bugün

Gelsin yârden ayrı düşen; gurbetle bağı pişen
Dost bahçesi içindeki aşk meclisine girdim bugün

Yunus der ki yârin kuluyum; dost bahçesinin bülbülüym
Söyleyeyim, bundan böyle gül bahçeme girdim bugün

Ey yârenler, kardeşler! Ecel gelir, ölürüm bir gün
İşlerimden pişman olup kendime gelirim bir gün

Yanlarıma koyulur elim, söylemez olur dilim
Karşıma gelir amelim; ne ettimse görürüm bir gün

Oğlan gider hocaya, haber salar dostu düşmana
Dört tekbir namazla işimi tamamlarım bir gün

Beş karış bezdir giysim; yılan çıyan yer bedenimi
Yıl geçer, çöker kabrim; unutulur kalırım bir gün

Başıma dikerler bir taş; ne yarın bilirim ne gece
Âlemlerin ümidi efendim; fermanına girerim bir gün

Yunus Emre; sen bu sözü henüz bitirmemişsin
Tek yürüyeyim; ne yapayım; üstadıma gelirim bir gün

Sûretten gel sıfâta, anda ma'nî bulasın
Hayallerde kalmagıl, erden mahrûm kalasın

Bu yolda acâyib çok, sen acebe aldanma
Acâyib anda ola, dost yüzini göresin

Işk kuşağın kuşangıl, dostun yolını vargıl
Mücâhede çekersen müşâhede göresin

Bundan ıskun şehrine üç yüz deniz geçerler
Üç yüz deniz geçübün yidi tamu bulasın

Yidi tamuda yangıl, her birinde kül olgıl
Vücûdun anda kogıl, ayruk vücûd bulasın

Hakîkâtür Hak şarı, yididür kapuları
Dergâhında yazludur, girüp kudret göresin

Evvelki kapusunda bir kişi olur anda
Sana eydür selim ol, sen miskinlik bulasın

İkinci kapusunda iki arslan vardur anda
Niçeleri korkutmuş olmasun kim korkasın

Üçüncü kapusunda üç evren vardur anda
Sana hamle iderler, olmasun kim dönesin

Dördüncü kapusunda dört pîrler vardur anda
Bu söz sana rumuzdur, gör kim delil bulasın

Beşinci kapusunda biş ruhban vardur anda
Dürlü metâ'lar var satar, olmasun kim alasın

Altıncı kapusunda bir hûri oturur anda
Sana eydür gel berü, olmasun kim varasın

Çün sen anda varasın, ol hûriyi alasın
Bir vâyeden ötürî yolda mahrûm kalasın

Görünüştten sıfatlara gel; orada mana bulursun
Hayallerde kalma; erden mahrum kalırsın

Bu yolda acayıplikler çok; sen tuhaflığa anlama
Acayıplikler oradadır; dost yüzünü görürsün

Aşk kuşağını kuşan; dostun yoluna gir
Çaba gösterirsen, müşahede edersin

Buradan aşkın şehrine üç yüz deniz geçerler
Üç yüz deniz geçince yedi Cehennem bulursun

Yedi Cehennem’de yan, herbirinde kül ol
Varlığını orada bırak, başka varlık bulursun

Hakikattir Hak şehri; yedi tane var kapısı
Dergâhında yazılıdır, girip kudret görürsün

Birinci kapısında, bir kişi durur önünde
Sana der: Teslim ol; gel, miskinlik bulursun

İkinci kapısında iki aslan vardır orada
Nicelerini korkutmuş; sen korkmayasın

Üçüncü kapısında üç büyük yılan vardır
Sana hamle ederler; sakın dönmeyesin!

Dördüncü kapısında dört pîr durur orada
Bu söz sana rumuzdur; bak, delil bulursun

Beşinci kapısında beş ruhban durur orada
Türlü mallar satarlar; sakın almayasın!

Altıncı kapısında bir hurî oturur orada
Sana “Gel beri” der; sakın varmayasın!

Oraya varır da o hurîyi alırsan
Bir kazançtan dolayı yoldan mahrum kalırsın

Yidinci kapusunda yidiler oturur anda
Sana dirler kurtıldun, gir dost yüzün göresin

Şu didüğüm sözlerüm vücûddan taşra değül
Tefekkür kılurisen, cümle sende bulasın

Yûnus işbu sözleri Hak varlığından söyler
İsterisen kânını miskinlerde bulasın

122

Çarh-ı felek yoğidi canlarımız variken
Biz ol vaktın dost idük Azrâil ağyâriken

Niçe yıllar biz anda cemî' idük can kânında
Hakikat âleminde marifet söyleriken

Çalab ışkı candayidi, bu bilişlik andayidi
Âdem Havva kandayidi, biz anunile yâriken

Dün geldi Safî Âdem, dünyâya basdı kadem
İblis aldadı oldem, uçmakda gezeriken

Canlar anda bilişdi, oldem gönül ilişdi
Âlem halkı karışdı, denizler kaynariken

Ne gök vardı ne yir, ne zeber vardı ne zîr
Konşıyiduk cümlemüz nur tağın yaylariken

Ne oğul vardı ne kız, ervâhidük anda biz
Yûnus dostdan haber vir, ıškile göyneriken

Yedinci kapısında Yediler oturur orada
Sana “Kurtuldun” derler; git, dost yüzünü görürsün

Bu dediğim sözler varlığın dışında değil
Düşünecek olursan, tümünü kendinde bulursun

Yunus bu sözleri Hak varlığı dolayısıyla söyler
Madenine girmek istersen, miskinlerde bulursun

122

Çarkifelek yoktu canlarımız varken
Biz o vakitler dosttuk Azrail yabancıyken

Nice yıllar biz orada toplanmıştık can madeninde
Hakikat âleminde marifet söylerken

Tanrı aşkı candaydı; bu tanışıklık oradaydı
Âdem Havva neredeydi biz onunla yârken?

Dün geldi Safî Âdem; dünyaya attı adım
İblis aldattı o zaman Cennet’te gezerken

Canlar orada tanıştı; o an gönül ilişti
Âlem halkı karıştı; denizler kaynarken

Ne gök vardı ne yer; ne üst vardı ne alt
Komşuyduk tümümüz nur dağında yaylarken

Ne oğul vardı ne kız, ruh idik orada biz
Yunus dosttan haber ver aşkla yanarken

Zinhâr varmagil gönül dünyâ pâyna bir gün
Dünyeye gönül viren düşe tayına bir gün

Kuşların yuvasını kimse toğan idinmez
Ol elde kaçan dura, gide yayına bir gün

Gör a ahi niçeleri topraklar koçmış yatur
Bizi de anlar gibi ala koyına bir gün

Şol kuşun kim yuvası toğan katında olan
Ol andan kaçanise gide yayına bir gün

Miskin bîçâre Yûnus gördüm bildüm dimegil
Dut erenler eteğin, düşgil suyına bir gün

Lâşerik okursın, sonra şerik katarsın
Bire iki dimegil, fitne kimden dutarsın

Çün Kur'ân gökden indi, anı Allah buyurdu
Andan haber vir bana, ha kitâbdan ötersin

Okursın tasrîf kitâb, niçe binâ, i'râb
Havf u recâ sende yok, eyle kim bir Tatarsın

İlm okımdan gerek kendözünü bilmekdür
Kendözünü bilmezisen bir hayvandan betersin

İlm okımak ma'nisi ibret almakdur ancak
Çün ibret almadun, sen görmedin taş atarsın

On iki bin hadîsi cem' eyledi Mustafâ
Unutdunuz anı siz, şerhile söz satarsın

Kılursın riyâ nemâz, yazuğun çok, hayrun az
Dinle neye varur söz, cchennemden bitersin

Sakın varma gönöl dünya ayağına bir gün!
Dünyaya gönöl veren kişi, düşer nimetine bir gün

Kimse kuşların yuvasından kendine doğan edinmez
Elde durur mu o kuş, kaçır gider bir gün

Bak kardeşim nicelerini toprak kucaklamış, yatar
Bizi de onun gibi alır koynuna bir gün

Bir kuşun yuvası doğan elindeyse
Zamanı gelince kalkar, uzaklaşır bir gün

Zavallı miskin Yunus! Gördüm bildim deme
Tut erenler eteğini; düş peşine bir gün

Ortağı olmayandan okursun, sonra ortak katarsın
Bire iki deme; fitneyi kimden sayarsın?

Kur'ân gökten indi; onu Allah buyurdu
Ondan haber ver bana; kitaptan geçersin

Tasrif, Bina, İrab kitapları okursun
Korku, umut yok sende; sen öyle bir Tatar'sın

İlim okumak, öğrenmek kendini bilmektir
Sen kendini bilmezsen, bir hayvandan betersin

İlim okumanın manası ibret dersi çıkarmaktır
İbret almıyorsun; görmeden taş atarsın

On iki bin hadisi topladı Mustafa
Unuttunuz onu siz; şerh ederek söz satarsın

İki yüzlü namaz kılarsın; günahın çok, hayrın az
Dinle; neye varır söz? Cehennemde bitersin

Halka fetvâ virürsin, neyiçün sen dutmazsın
İhlâsile gelürsen bizden nesne ütersin

Sen fakihsin, ben fakir, sana hiç tanumuz yok
İlmün var, amelün yok, günahlara batarsın

Bu düzilen tertibi ayruksıdı mı dirsın
Başarımazsın hoca, endişeden yitersin

İşit Yûnus sözinden, ibret algıl özinden
Eğer kabûl idersen, birkaç dahi katarsın

125

Andan yiğrek ne vardur kişi bile kendözin
Kendözin bilen kişi kamulardan ol güzün

Kişi gerek çok bile, ol gerek öğüt ala
Menzile irsem diyen bilürsin hazin hazin

Bu yol yavlak uzakdur, dünya ana duzakdur
Bu duzağa uğrayan komaya kulavuzın

Ben emîn olsam diyen ya eminlik isteyen
Geçsün bu kâlükîlden, toprağa ursun yüzün

Kim ere kulluk ide, ol azâbdan kurtıla
Mutlak ol yarlıganur kim gördise er yüzün

Yûnus bir haber virür, işidenler şâd olur
Gence uğrasam diyen izlesün eren izin

Halka fetva verirsin, peki, sen niçin tutmazsın?
İhlasla gelirsen, bizden bir şeyler alırsın

Sen fakihsin, ben fakirim; sana hiç şaşmayız
İlmin var, amelin yok; durmadan günaha batarsın

“Bu hazırlanan tertibi değiştirdi mi?” dersin
Başaramazsın efendi! Düşünceden kaybedersin

Miskin Yunus’un sözünü dinle; ibret al kendinden
Eğer kabul edersen, üstüne birkaç da sen katarsın

125

Kendini bilen kişiden iyi ne vardır?
Kendini bilen kişi herkesten seçkin olur

Kişi çok iyi bilmeli, öğüt dinlemeli
Bilirsin, hazin hazin “Menzile ersem” diyenleri

Bu yol çok uzaktır; dünya ona tuzaktır
Bu tuzağa rastlayan, bırakmasın kılavuzunu

“Ben emin olsam” diyen veya eminlik isteyen
Geçsin bu dedikodudan; toprağa sürsün yüzünü

Kim erene kulluk ederse, kurtulur azaptan
Mutlaka affedilir, kim görürse eren yüzünü

Yunus bir haber verir; işitenler şad olur
“Hazineye rastlasam” diyen izlesin eren izini

Ol dost bize gelmezise ben dosta girü varayın
Çekeyin cevır ü cefâyı, dost yüzün görüvireyin

Sermâye bir avuç toprak, anı dahi aldı bu ışk
Ne sermâye var ne dükkân, bazara neye varayın

Kurulmuşdur dost dükkânı, dost içine girmiş gezer
Günâhum çok, gönlüm sizer, dostâ çok yalvarayın

Gönlüm eydür dost benümdür, gözüm eydür dost benümdür
Gönlüm eydür göze sabr it, bir dem haberüm sorayın

Hak nazar kıldığı câna bir gözile bakmak gerek
Ana kim ol nazar kıla, ben anı nice yireyin

Tapduğum eydür Yûnus'a bu ışk Hak'a irse gerek
Kamulardan ol yücedür, ben ana nice varayın

127

Hak bir gövher yaratdı kendünün kudretinden
Nazar kıldı gövhere, eridi heybetinden

Yidi kat yir yaratdı ol gövherün tozından
Yidi kat gök yaratdı ol gövherün buğından

Yidi deniz yaratdı ol gövher tamlasından
Tağları muhkem kıldı ol deniz köpüğünden

Muhammed'i yaratdı mahlûka şefkatinden
Hem Alî'yi yaratdı mü'minlere fazlından

Gâyib işin kim bilür meğır Kur'ân ilminden
Yûnus içdi esridi ol gövher denizinden

O dost bize gelmezse, ben dostu geri döneyim
Çekeyim cevri cefayı; dostumun yüzünü göreyim

Sermayemiz bir avuç toprak; onu da aldı bu aşk
Ne sermaye var ne dükkân; pazara niçin varayım?

Kurulmuş dost dükkânı; dost içine girmiş, gezer
Günahım çok, gönlüm sızlar; ben dostu çok yalvarayım

Gönlüm der “Dost benimdir.” Gözüm der “Dost benimdir”
Gönlüm göze der: “Sabret biraz, haberini sorayım.”

Hakk’ın baktığı cana bir gözle bakmak gerek
Hakk’ın inayet ettiğini ben nasıl yereyim?

Tapduk der bu Yunus’a: “Bu aşk Hakk’a ulaşmalı”
Herkesten yücedir o; ben ona nasıl erişeyim?

Hak bir cevher yarattı kendi kudretinden
Bakınca cevhere, cevher eridi heybetinden

Yedi kat yer yarattı o cevherin tozundan
Yedi kat gök yarattı o cevherin buharından

Yedi deniz yarattı o cevher damlasından
Dağları sağlamlaştırdı o deniz köpüğünden

Muhammed’i yarattı mahlukata şefkatinden
Hem Ali’yi yarattı müminlere fazlından

Gayb işini kim bilir Kur’ân ilminden başka?
Yunus içti, sarhoş oldu o cevher denizinden

Şöyle hayran eyle beni ışkun odına yanayın
Her kancaru bakarisem gördüğüm seni sanayın

Hem beni okur Sübhânum işiğine dün gün yönüm
Anda çıkar benüm günüm, bunda neye eğleneyin

Yidi tamu didükleri katlanmaya bir âhuma
Sekiz uçmak aldamaya, bunda neye aldanayın

Yüz bin hûri gelürise aldamaya bu cânımı
İşkun gönlüm yağmaladı, senden nice usanayın

Senün ışkun tuydı cânım, terkini urdum cihânun
Hergiz bilinmez mekânun, seni kanda arayayın

Her dem söylenür haberün, hergiz bulunmaz eserün
Götür yüzünden perdeyi, didâruna göyineyin

İlm ü hikmet okuyanlar ışkdan ferâgatdür bunlar
Mansûr oldum, asun beni, her dillerde söyleneyin

Yûnus Emre'mün bu sözi cânâ toldı âvâzesi
Kördür münkirlerün gözi, ben nicesi göstereyin

129

İy dost seni sevelden aklum gitdi, kaldum ben
İrmakları seyr idüp denizlere taldum ben

Bir zerre ışkun odı kaynadur denizleri
Düşdüm ışkun odına, dutuşuben yandum ben

Ol canda ki ışk ola, anda gussa olmaya
Bu ışk bana gelelden gussam gitdi, güldüm ben

Bülbül de âşık olmuş kızıl gülün yüzine
Gördüm erenler yüzün, hezârdestan oldum ben

Öyle hayran et ki beni, aşkın ateşine yanayım
Her nereye bakarsam, gördüğümü sen sanayım

Beni çağırdı sultanım; gece gündüz eşiğine yönüm
Oradan çıkar benim günümü; burada niçin kalayım?

Yedi Cehennem dedikleri katlanamaz bir ahıma
Sekiz Cennet de aldatamaz; burada neden aldanayım?

Yüz bin hurî gelirse, aldatamaz bu canımı
Aşkın gönlümü yağmaladı, senden nasıl usanayım?

Senin aşkını duydu canım; terk ettim bu dünyayı
Asla bilinmez mekânın; seni nerede arayayım?

Sürekli söylenir haberin; asla bulunmaz eserin
Kaldır yüzünden perdeyi; yüzüne bakıp yanayım

İlim hikmet okuyanlar, aşktan uzaktır bunlar
Mansûr oldum; asın beni; hep dillerde söyleneyim

Yunus Emremin bu sözü; cana doldu dostun sesi
Kördür inkârcıların gözü; ben nasıl göstereyim?

129

Ey dost! Seni seveli aklım gitti, kaldım ben
Irmakları seyredip denizlere daldım ben

Bir zerre aşk ateşi kaynatır denizleri
Düştüm aşk ateşine, tutuşup yandım ben

Bir canda aşk olursa, onda keder olmaz
Bu aşk bana geleli, kederim gitti, güldüm ben

Bülbül de âşık olmuş kızıl gülün yüzüne
Gördüm erenler yüzünü, bülbül oldum ben

Bu ışkı bana virdün, ben niderem kendözüm
İçüm taşum nur toldı, dosta âşık oldum ben

Bir kurı ağacidüm, yol üzere düşmüşidüm
Er bana nazar kıldı, tâze cüvan oldum ben

Yûnus girçek âşıkisen adunı miskin kogıl
Cümlesinden ihtiyâr miskinliğı buldum ben

130

Eğriliğün koyasın, toğrı yola gelesin
Kibr ü kîni çıkargıl, erden nasîb alasın

Ne virsen elünile şol varur senünile
Ben disem inanmazsın, varıcağaz göresin

Gönülde pas oturur, anda seni yitürür
İçerü şah oturur, girimezsın göresin

On ikidür hücresi, yidi dervâzesi vardur
Anda iki dilber var, bilmezsın ki sorasın

Var kardaşunı öldür, dahi avretün boşa
Anana kabin kıydur, Hakk'ı ayan göresin

Bîçâre miskin Yûnus ışkdan da'vî kılursın
Dostdan haber gelicek yüz süriyi varasın

Bu aşkı bana verdin; ben ne yapayım kendimi?
İçim dışım nur doldu; dosta âşık oldum ben

Bir kuru ağaçtım, yol üzerine düşmüştüm
Eren bana bir kere baktı, genç oldum ben

Yunus sen âşıksan adını “miskin” koy
Hepsinden iyisini miskinlikte buldum ben

130

Eğriliğini bırakasın, doğru yola gelesin
Kibri, kini çıkar aklından; erenden nasip alasın

Ne verirsen elinle, verdiğin varır seninle
Ben desem inanmazsın; varınca görürsün

Gönülde pas oturur; orada seni yitirir
İçerde şah oturur; görmeye giremezsin

On ikidir odası; yedi kapısı vardır
Orada iki dilber var; bilmezsin ki sorasın

Var kardeşini öldür; ayrıca karını boşa
Anana mehir biçtir; Hakk'ı açıkça göresin

Zavallı miskin Yunus! Aşk iddiası edersin
Dosttan haber gelince, yüz sürüyerek varırsı

Canlar cânını buldum, bu cânum yağma olsun
Assı ziyandan geçdüm, dükânum yağma olsun

Ben benliğümden geçdüm, gözüm hicâbın açdum
Dost vaslına iriştüm, gümânum yağma olsun

İkilikden usandum, birlik hönına kandum
Derdi şerâbın içdüm, dermânüm yağma olsun

Varlık çün sefer kıldı, dost andan bize geldi
Vıran gönül nur toldı, cihânüm yağma olsun

Geçdüm bitmez sağıncıdan, usandum yaz u kışdan
Bustanlar başın buldum, bustânüm yağma olsun

Yûnus ne hoş dimişsin, bal u şeker yimişsin
Ballar balını buldum, kovanum yağma olsun

Eğer ışkı seversen can olasın
Gönüller tahtına sultan olasın

Seversen dünyeyi, mihnet bulasın
Erenler sırrını kaçan tuyasın

Diken olma, gül ol eren yolında
Diken olurisen oda yanasın

Niyâziçün buyurdı Hak nemâzı
Niyazdan vay sana gâfil olasın

İbâdetler başıdur terk-i dünyâ
Eğer mü'minisen ana inanasın

Atan anan hakın yitürdünise
Yeşil tonlar giyesin tonanasın

Canlar canını buldum; bu canım yağma olsun
Kazançtan zarardan geçtim; dükkânım yağma olsun

Ben benliğimden geçtim; gözümün perdesini açtım
Ben dosta kavuştum; şüphelerim yağma olsun

İkilikten usandım; birlik sofrasına kandım
Derdinin şarabını içtim; dermanım yağma olsun

Varlık sefer edince, oradan dost bize geldi
Yıkık gönül nur doldu; cihanım yağma olsun

Geçtim bitmez istekten; usandım yazdan kıştan
Bahçelerin başını buldum; bahçem yağma olsun

Yunus ne hoş demişsin; bal ile şeker yemişsin
Balların balını buldum; kovanım yağma olsun

Eğer aşkı seversen, can olursun
Gönüller tahtında sultan olursun

Seversen dünyayı, sıkıntı bulursun
Erenler sırrını nasıl duyacaksın?

Diken olma, gül ol eren yolunda
Diken olursan, ateşte yanarsın

Niyaz için buyurdu Hak namazı
Vay sana niyazdan gafil olursan!

İbadetlerin başıdır dünyayı terk etmek
Müminsen eğer, ona inanırsın

Atanın, ananın hakkını verdinse
Yeşil giysiler giyip donanasın

Eğer konşı hakı boynundayise
Cehennemde yarın bâki kalasın

Yûnus bu sözleri erenden aldı
Sana dahi gerekise alasın

Gönüle gireni gönendi dirler
Gönüle sen de gir kim gönenesin

133

Işk ilinün haberin disem, işide misin
Yoldaş olup ol yola sen bile gide misin

Ol ilün bağı olur, şerbeti ağı olur
Kadeh dutmaz ol ağı nûş idüp yuda mısın

Ol ilün zevâdesi cefâ duta gidesi
Şeker ayruğa sunup sen ağı dada mısın

Ol ilde ay gün olmaz, ay gün gedilüp tolmaz
Tertibler terk idüben işmer unıda mısın

İşbu tenün tertibi od u yil, toprak sudur
Yûnus sen cevâb eyle suda, toprakda mısın

134

İlmünde gark olalı uş ben beni bilmezi
Dilile söyleyüben vafuna iremezsin

Sıfatun gelmez dile, kandalığun kim bile
Sun'un saymak dilile ben hiç lâyıık olıamazın

Hem evvelsin hem âhir, kamu yirlerde hâzır
Hiç makam yokdur sensüz, ben niçün göremezin

Görmedin delü oldum, yanıldum günah kıldum
Ussum, aklum aldurdum, esridüm ayılamazın

Eğer komşu hakkı boynundaysa
Yarın cehennemde bakî kalırsın

Yunus bu sözleri erenden aldı
Sana da gerekiyorsa almalısın

Gönüle gireni sevindi derler
Gönüle sen de gir ki sevinesin

133

Aşk ilinin haberini versem, dinler misin?
Yoldaş olup bu yola sen de gider misin?

O ilin bağı vardır; şerbeti zehir olur
Kadeh tutmaz o zehir; içip yutar mısın?

O ilin azıkları cefa çekmekten ibarettir
Başkasına şeker sunup sen zehir tadar mısın?

O ilde ay gün olmaz; ay gün eksilip batmaz
Tertipleri terk ederek hesabı unutur musun?

Bu bedenin terkibi ateş, yel, toprak, sudur
Yunus! Sen cevap ver; suda, toprakta mısın?

134

İlminde gark oldum, ben kendimi bilmiyorum
Dil ile söylüyorum; sıfatına eremiyorum

Sıfatın gelmez dile; nerede olduğunu kim bilir?
Yaratma gücünü söylemeye ben lâayık olamıyorum

Hem ilksin hem son; her yerde hazırsın
Sensiz hiçbir yer yok; ben niçin göremiyorum?

Görmeden deli oldum; yanıldım, günaha girdim
Aklımı başımdan aldırdım, sarhoş oldum, ayılamıyorum

Çünkü ben esritdün, cân u gönül iletdün
Ayırma beni senden, bulışdum, ayrılmazın

Bana cânı sin virdün, Azrâil'e buyurdun
Teslim ideyin cânı, yalan da'vî kılmazın

İy Yûnus'ı yaradan, hicâbı götür aradan
Sâdıkam yolunda ben, yalan da'vî kılmazın*

135

Âşıklara ne diyem ben ışk haberinden şirin
İşkile dinleyene eydeyin birin birin

Evvel yir gök yoğiken varidi ışk bünyâdı
İşk kadîmdür ezelî, ışk getürdi ne varın

Evvel ezel bezminde kim dost yüzün gördiyise
Anun cânıdur âşık, sor andan ışk haberin

İşki hiç bir nesneye mesel bağlasam olmaz
Dünyede âhiretde ne dutısar ışk yirin

Emânetdür sakıngıl ışk haberini zinhar
Oturup değme yirde söyleme ıskun sözün

Sarraflarun katında kâide şöyledürür
Kadrini bilmez kişiye göstermedi gevherin

Yûnus'un havsalası ışkile tolmuşdurur
Derdin saklayımadı, gensüz söyler ışk dilin

* Fatih nüshasında son beyit düşmüştür. DTCF nüshasında son beyit böyle geçer. (ç.n.)

Madem beni sarhoş ettin, canımı gönlümü götürdün
Ayırma beni kendinden; buluştum; ayrılmıyorum

Bana canı sen verdin, Azrail'e buyurdun
Teslim edeyim canı; yalan iddiada bulunmuyorum

Ey Yunus'u yaratan! Engeli kaldır aradan
Yolunda sadıkım; yalan iddiada bulunmuyorum

135

Âşıklara aşk haberinden tatlı ne diyeyim?
Aşk ile dinleyene bir bir söyleyeyim

İlkin yer gök yoktu; aşkın temeli vardı
Aşk ezelden kadimdir; aşk getirdi bütün varlığını

İlkin ezel meclisinde kim dostun yüzünü gördüyse
Âşık onun canıdır; ona sor aşk haberini

Aşkı hiçbir şeye benzetemem; olmaz
Dünyada ahirette ne tutacak aşkın yerini?

Emanettir, sakın aşk haberini aman!
Oturup her yerde söyleme aşkın sözünü

Mücevhercilerin bir kuralı vardır
Değer bilmezlere göstermedi mücevherini

Yunus'un havsalası, göğsü aşkla dolmuştur
Derdini gizleyemedi; elinde olmadan söyler aşk dilini

Bunca gönül iledüp cihâna sultan mısın
Hükmün canlara geçer, can içinde can mısın

Bakışun bin can alur, derdün yürekde kalur
Gören kendüden varur, uşşâka kıran mısın

Uçan kuşlar uçunur, seni yel görse turur
Dîvler hükmüne girür, Belkıs Süleyman mısın

Yüzünden gün dutulur, ay doğmağa utanur
Gören heybete kalur, Yûsuf-i Ken'an mısın

Ölü görse dirilür, kalıbına canı gelür
Toprakdan âvâz gelür, İsmâ bin Meryem misin

Işkun dîne şûr eyler, aslana zencîr eyler
Katı taşı mum eyler, yoksa Ferhad sen misin

Işkun Hak'a irgürür, ol gözler didâr görür
Görenler baş indürür, İbrâhim Edhem misin

Yüzün didâr nûrîdur, saçun mi'râc dünidür
Gören cânın unıdur, fahr-i âlem sen misin

Yûnus sevdüğün gözle, ışk yolını key izle
Râzı gönülde gizle, söze hâkim sen misin

Bunca gönüller alan dünyanın sultanı mısın?
Hükmün canlara geçer; can içinde can mısın?

Bakışın bin can alır; derdin yürekte kalır
Gören kendini kaybeder; âşıkları kıran mısın?

Uçan kuşların rengi atar; esen yel görse, durur
Devler hükmüne girer; Belkıs Süleyman mısın?

Yüzünden güneş tutulur; ay doğmaya utanır
Gören heybete kapılır; Kenanlı Yusuf musun?

Ölü görse, dirilir; bedenine can gelir
Topraktan ses gelir; Meryem oğlu İsa mısın?

Aşkın dine heyecan verir; aslanı zincire vurur
Katı taşı mum eder; yoksa zamanın Ferhad'ı mısın?

Aşkın Hakk'a ulaştırır; o gözler sevgiliyi görür
Görenler başını indirir; İbrahim Edhem misin?

Yüzün cemal nurudur, saçın Miraç gecesidir
Gören canını unuttur; Fahr-i âlem sen misin?

Yunus! Sevdigini gözle; Hak yolunu iyi izle
Sırrını gönülde gizle; söze hâkim sen misin?

Sen canundan geçmedin cânan arzû kılursın
Bilden zünnar kesmedin îman arzû kılursın

“Men arefe nefsehu” dırsın, evet değülsin
Melâikden yukaru seyran arzû kılursın

Tıfl-ı nâresteyiken* eteğün at idinüp
Ele çevgan almadın meydan arzû kılursın

Bilmedün sen seni, sadefde ne cevhersin
Mısır’a sultan olmadın Ken’an arzû kılursın

Yûnus imdi her derde Eyyûb gibi sabr eyle
Derde katlanamazsın derman arzû kılursın

Dost yüzini göricek, niçe karar kılsun can
Şöyle yağmaya varur, yüz bin zühd ü îman

Ta’ne yokdur âşıklara her ne hâle dönerise
Ferman olmaz kendüye, müşâhedeye gark olan

Cân u gönül fehm ü akıl ışk mevcine gark olıcak
Neyle ansun ol kişi yazuk, müzd, assı, ziyân

Canda gözi yok kişi görmeyiser dost yüzün
Gözsüz niçe fehm eylesün ne rengedür işbu cihan

Yüz bin melik ü selâtin dost yüzini göreydi
Terk ideydi ten tertibin, izzet ü leşker, hânüman

Âşık niçe harâbise vilâyeti artadurur
Anuniçün dâyimâ vîrandadur genc-i nihan

* Farsça “nâruste” kelimesi Türkçede daha çok “nâreste” şeklinde kullanılır. “Nevrüs-te” kelimesi de “nevreste” şeklini almıştır. (ç.n.)

Sen canından geçmeden canan arzu edersin
Belinden zünnarı kesmeden imanı arzu edersin

“Kim kendini bilirse” dersin, evet değilsin
Meleklerin üzerinde gezmeyi arzu edersin

Yeni yetme çocuk gibi eteğini at edinip
Eline çevgen almadan meydanı arzu edersin

Sen kendini bilemedin; sedefteki hangi incisin?
Mısır’da sultan olmadan Kenan’ı arzu edersin

Yunus! Şimdi, her derde Eyüp gibi sabret
Derde katlanamazsın; derman arzu edersin

Dost yüzünü görünce nasıl sakinleşir bu can?
Yüz bin zühd ile iman öyle yağmaya varır

Kınamayın âşıkları her ne hâle girerse
Hâkim olamaz kendine müşahedeye dalan

Can, gönül, anlayış, akıl aşk dalgasında kalınca
O kişi günahı, ecir, kârı, zararı olur mu anan?

Can gözü olmayan kişi görmeyecek dost yüzünü
Gözsüz nasıl anlasın, ne renktedir bu cihan?

Dostun yüzünü görseydi yüz bin melik, sultan
Terk ederdi tahtını, kalmazdı izzet, asker, hanüman

Âşık ne kadar harapsa, velîliği artar durur
Onun için gizli hazine daima harabededir

Aynelyakin gören kişi ırmaz gözin dost yüzinden
Niçe görebilsün anı bu sözden taşra duran

Yûnus'a bu ışk kızgını komaz dilin dutayidi
Âşika ma'şûk râzını dürüst diyemeye lisan

139

Bir dürr-i yetîmem ki beni görmedi umman
Bir katreyem illâ ki ummâna benem umman

Gel mevc-i acâyib gör, deryâ-yı nihan gözle
Zî bahri nihâyetsüz katrede olur pinhan

Okumadı mevzun Leylî adını Mecnun
Hem Leyliyidüm anda hem Mecnûnidüm hayran

Bu âlem-i kesretde sen Yûsuf u men Ya'kûb
Ol âlem-i vahdetde ne Yûsuf u ne Ken'an

Adum Yûnus olduğı bu cism belâsıdur
Adum sorar olursan sultâna benem sultan

140

Ol can kaçan öliser, sen ana can olasın
Ölmiş gönül dirile anda ki sen olasın

Ölmeğı dirlik ola, ölmesüz dirlik bula
Ölmiş gönül dirile şunda ki sen olasın

Sen olduğun gönüller her dem cânın yiniler
Güç olmaz ol dîvanda hâkimi sen olasın

Can bedenden uçıcak, menziline göçicek
Ol cihâna geçicek, göze ayân olasın

Tozını yil almaya, bir zerre ayrılmaya
Âşık canı ölmeye, ma'şûkı sen olasın

Yûnus sen âşıkisen, ışka muvâfıkisen
Korkma ger âşıkisen, ne olursan olasın

Yakîn gözüyle gören kişi ayırmaz gözünü dost yüzünden
Nasıl görebilsin onu, bu sözün dışında duran?

Yunus bu aşkla yanar; dilini bir türlü tutamaz
Âşıka mâşuk sırrını tam anlatamaz lisan

139

Ben o biricik inciyim; görmedi umman beni
Bir damlayım ancak benim ummanın ummanı

Gel, acayip dalgayı gör; gözle gizli denizi
Ne deniz ama! Sonsuz damlada gizlenir

Burada Mecnun Leyla'nın adını düzgün okumadı
Hem Leyla'ydım orada, hem de hayran Mecnun

Bu çokluk âleminde ben Yakub, sen Yusuf
O birlik âleminde ne Kenan var ne Yusuf

Adımın Yunus olması bu cismimin belasıdır
Sultanın sultanı benim adımı sorar olursan

140

O can ne zaman ölür, sen onun canı olursan
Ölmüş gönül dirilir; orada sen olursan

Ölmek dirlik demektir; ölümsüz dirlik bulmaktır
Yaralı gönül dirilir, burada sen olursan

Senin bulunduğun gönüller her an canını yeniler
Güç olmaz o divanda, hâkimi sen olursan

Can bedenden uçunca, menzilinden göçünce
Öbür dünyaya geçince, göze görünür olursun

Tozunu rüzgâr kaldırmaz, bir zerre kıpırdamaz
Âşğın canı ölmez; mâşuğu sen olursan

Yunus, sen âşıksan, aşk için uygunsan
Korkma âşıksan, her ne ol olursan

Hak'dan gelen şerbeti içdük elhamdülillah
 Şol kudret denizini geçdük elhamdülillah

Şu karşuğı tağları, mişeleri, bağları
 Sağlık safâlığıla aşduk elhamdülillah

Kurıduk yaş olduk, kanatlanduk kuş olduk
 Birbirimize iş olduk, uçduk elhamdülillah

Varduğumuz illere, şol safâ gönüllere
 Halka Tapduk ma'nisin saçduk elhamdülillah

Beri gel barışalum, yadisen bilişelüm
 Atumuz eyerlendi, eşdük elhamdülillah

İndük Rûm'ı kışladuk, çok hayr ü şer işledük
 Uş bahar geldi, girü göçdük elhamdülillah

Dirfillü bınar olduk, irkildük ırmağ olduk
 Akduk denize tolduk, taşduk elhamdülillah

Tapduğ'un tapusunda kul olduk kapusunda
 Yûnus miskin çiğidi, bişdi elhamdülillah

Zinhar gönül evinde dutma yavuz endîşe
 Bireğüyiçün kuyı kazup âkıbet kendü düşe

Kendüye yaramazı berigüye sanan ol
 Adı müsülman anun, kendü benzer keşişe

Komaduğun aradan nesneyi götürmegil
 Komaduğın götürmek budur a yatlu pîşe

Yarın Hak didârını görmeyiser üç kişi
 Bir dikçi, bir kovucu, biri gammazdur beşe

Yûnus'dan bir nasihat dutan yavuz olmaya
 Bil kim eyü sözile her bir iş gelür başa

Hak'tan gelen şerbeti içtik elhamdülillah
O kudret denizini geçtik elhamdülillah

O karşiki dağları, koruları bağları
Sağlık safâlık ile aştık elhamdülillah

Kuruyduk, yaş olduk; kanatlandık, kuş olduk
Birbirimize eş olduk; uçtuk elhamdülillah

Vardığımız illere, o safâlı gönüllere
Halka Tapduk'un manasını saçtık elhamdülillah

Beri gel, barışalım; yabancıysan, tanışalım
Atımız eyerlendi, koşturduk elhamdülillah

İndik Anadolu'da kışladık; çok hayır, çok şer işledik
İşte bahar geldi; geri göçtük elhamdülillah

Üçgüllü pınar olduk; irkildik, ırmak olduk
Aktık, denize dolduk; taştık elhamdülillah

Tapduk'un huzurunda, kul olduk kapısında
Miskin Yunus çiğdi; pişti elhamdülillah

Aman, gönül evinde tutma kötü düşünce!
Başkası için kuyu kazan, sonunda kendi düşer

Kendisi için kötü olanı başkasına iyi sanan kişi
Adı Müslüman olsa da kendisi keşiş benzer

Bırakmadığın bir şeyi alıp götürme
Koymadığını götürmek, budur işte kötü meslek

Yarın üç kişi Hakk'ın yüzünü görmez
Paşam! Biri asi, biri kovucu, gammazdır biri de

Yunus'tan bir öğüt tutan kötü insan olmaz
Bil ki iyi söz ile her iş güzel sonuçlanır

Hoşdur eğer yürürisem ışk odına yane yane
Pes yanmadın niçe olam, çün ışk odı düşdi cane

Bu işler temâm olıcak, halvet olur ma'sûkile
Ma'sûk yüzün gören kişi gerek yana vü dükene

Her nesne çiğ olıcağaz od olmayınca bişmez ol
Benüm dirliğüm çiğidi, ışk odı oldu bahâne

Benüm dostile bâzârum yaradılalıdan değül
Severidük ma'sûkayı henüz gelmedin cihâne

İşk ma'sûkı Tapduk'dur, Yûnus kuldur ol kapuda
Gedâlarına lutf itmek hem kâidedür sultâne

Âşık oldum erene irmeğile
Hakk'ı buldum er yüzün görmeğile

Ere irdüm, erde buldum maksûdum
Bulımadum taşradan sormağile

Her yire bakdumise er oturur
Gönlin aldum yüz yire sürmeğile

Hak'dan irer dürlü nasîb canlara
Olmazimiş Ka'be'ye varmağile

Ka'be senün işigündür, bilmiş ol
Bulımazsın yol çeküp armağile

Bınaridüm, erenler kıldı nazar
Deniz oldum dört yana ırmağile

Ûn geldi: Yûnus dur; durdum öri
Gözüm açdı kulağum burmağile

Hoştur eğer yürürsem aşk ateşinde yana yana
Peki yanmadan nasıl olurum çünkü aşk ateşi düştü cana

Bu işler tamamlanınca halvet olur mâşukla
Mâşuğun yüzünü gören kişi yanıp tkenmeli ama

Hangi nesne iğse, ateş olmayınca pişmez
Benim dirliğim iğdi; aşk ateşi oldu bahane

O dostla pazarımız yaratılıştan beri değil
Severdik mâşukayı henüz gelmeden dünyaya

Aşkın sultanı Tapduk'tur; Yunus kuldur bu kapıda
Kullarına lutfetmek üstelik kuraldır sultana

Âşık oldum erene ermekle
Hakk'ı buldum ben er yüzünü görmekle

Ere ulaştım, erde buldum amacımı
Bulamadım dışardan sormakla

Nereye baktımsa er oturur
Gönlünü aldım yüzümü yere sürmekle

Hak'tanmış canların bütün nasibi
Olmazmış Kâbe'ye varmakla

Kâbe senin eşiğindir, böyle bil
Bulamadım yol geçip yorulmakla

Pınardım ben; erenler baktı
Deniz oldum dört yanı ırmakla

Ses geldi Yunus kalk diye, kalktım ayağa
Gözümü açtı kulağımı bükmek ile

Gönül nite dölene ma'şûkın bulmayınca
Kimse âşık mı olur gönülsüz kalmayınca

Gönüldür anan anı, yesir eyleyen seni
Kimdür âzâd eyleyen sen yesir olmayınca

Boynı zencirlü geldük, key katı yesir olduk
Er nazar eylemedi, hâlümüz bilmeyince

Yidi nişan gerekdür hakîkate irene
Sevdügi girmez ele sevdükler virmeyince

Sözi Yûnus'dan işit, kibr kılma, dut öğüt
İmâret olmayasın tâ harâb olmayınca

Vuslat hâlin eydiserem vuslat hâlin bilenlere
Yidi dürlü nişan gerek hakîkate irenlere

Yidisinden birisi eksük olursa olmaya
Bir nesne eksük gerekmez bu sarp yola varanlara

Evvel nişânı budurur, yermeye cümle milleti
Yerenler yerini kaldı, yir değmedi yerenlere

İkinci nişânı oldur kim nefsini semirtmeye
Zinhar siz andan olmanız nefsine kul olanlara

Üçüncü nişânı budur cümle heveslerden geçe
Hevesler eri yolda kor, yitemez yol varanlara

Dördüncü nişânı oldur dünyâdan münezzeh ola
Dünyesini sayru eyler, ne kul kaysı sayrulara

Yûnus yidi nişan didi, evet, üçini gizledi
Anı dahi diyüvirem gelüp halvet soranlara

Gönül nasıl sakinleşsin mâşukunu bulamayınca?
Kişi âşık mı olur gönülsüz kalmadıkça

Gönüldür seven onu; esir eden seni
Kimdir âzad eden sen esir olmayınca?

Boynu zincirli geldik; çok fena esir olduk
Er inayet etmedi hâlimizi bilmedikçe

Yedi işaret gerekir hakikate erişene
Sevdiği geçmez ele sevdikleri vermeyince

Sözü Yunus'tan işit; kibirlenme, tut öğüt
Mâmur olmayacaksın sen harap olmayınca

Vuslat hâlini diyeceğim vuslat hâlini bilenlere
Yedi türlü işaret gerek hakikate erenlere

Bu yedisinden birisi eksik olursa, olmaz
Birisi eksik gerekmez bu sarp yola varanlara

İlk işareti budur: Yermesin bütün insanları
Yerenler üzüldü; yerenlerin kârı olmadı

İkinci işareti budur: Hiç nefsin semirtmesin
Aman siz nefsine kul olanlardan olmayın

Üçüncü işareti budur: Bütün heveslerden geçmeli
Hevesler eri yolda bırakır; yetişemez yol alanlara

Dördüncü işareti budur: Dünyadan arınmış olmalı
Dünya seni hasta eder; kul endişesi olmaz hastalarda

Yunus yedi işaret verdi, evet üçünü gizledi
Onu da söyleyivereyim gelip başbaşa soranlara

Miskinlikde buldılar kimde erlik varise
Nerdüvandan yitdiler yüksekden bakarise

Gönül yüksekde gezer, dembedem yoldan azar
Taş yüzine su sızar içinde ne varise

Ak sakallu pîr koca, bilimez hâli nice
Emek yimesün haca, bir gönül yıkarise

Sağır işitmez sözi, gice sanur gündüzi
Kördür münkirün gözi, âlem münevverise

Gönül Çalab'un tahtı, gönüle Çalab bakdı
İki cihan bedbahtı kim gönül yıkarise

Sen sana ne sanursan ayruğa da anı san
Dört kitâbun ma'nisi budur eğer varise

Bildük, gelenler göçmiş, konanlar girü göçmiş
İşk şerâbından içmiş kim ma'ni tuyarise

Yûnus yoldan azuben yüksek yirde turmasun
Sinle Sırat görmeye sevdüğü didârise

İstedüğümü buldum eşkere can içinde
Taşra isteyen kendü kendü nihan içinde

Kadîmdür hiç ırılmaz, ansuz kimse dirilmez
Adım adım yir ölçer, hükmi revan içinde

Dutun diyü çağırur, uğrı dahi çağırur
Bu ne acâyib uğrı, bu çağıran içinde

Siyâset meydanında galebeden bakan ol
Siyâset kendü olmuş, girmiş meydan içinde

Miskinlikte buldu, kimde erlik varsa
Merdivenden çıktı kim yüksekten bakarsa

Gönül yüksekte gezer, sürekli yoldan çıkar
Taş yüzüne o sızar, içinde ne varsa

Ak sakallı ihtiyar bilmez hâlinin ne olduğunu
Hacca zahmet etmesin bir gönül yıkarsa

Sağır işitmez sözü, gece sanır gündüzü
Kördür inkârcının gözü âlem aydınlık ise

Gönül Tanrı'nın tahtıdır; gönüle Tanrı baktı
İki cihan bedbahtıdır kim gönül yıkarsa

Sen kendini ne sanırsan, başkasını da öyle san
Dört kitabın manası budur; eğer varsa

Öğrendik, gelenler geçmiş, konanlar geri göçmüş
Aşk şarabından içmiş kim manayı anlarsa

Yunus! Yoldan çıkmasın, yüksek yerde durmasın
Mezarla Sırat görmesin sevdiği Tanrı cemaliyse

İstediğimi buldum açıkça can içinde
Dışarda arayan kendi! Gizlidir kendi içinde

Kadimdir, hiç yorulmaz; onsuz kimse dirilmez
Adım adım yer ölçer, kendisi ruh içinde

Tutun diye çağırır; hırsız da çağırır
Bu ne acayip hırsız! Bu çağırının içinde

Siyaset meydanında kalabalıktan bakan o
Siyaset kendisi olmuş, girmiş, meydan içinde

Dartmış kudret kılıcın, çelmiş nefsün boynını
Nefsini depelemiş, elleri kan içinde

Sayru olmuş iniler, Kur'ân ününi dinler
Kur'ân okuyan kendü, kendü Kur'ân içinde

Bu tılsımı bağlayan, cümle dilde söyleyen
Gör niçe cevlan ider hırka pılan içinde

Dürlü dürlü imâret köşk saray yapan ol
Kara nikâb dutunmuş girmiş külhan içinde

Başdan ayağa değin Hak'dur ki seni dutmuş
Hak'dan ayru ne vardır, kalma gümân içinde

Birsen birliğe gel, ikiyi bırak elden
Bütün ma'ni bulasın sıdk u îman içinde

Oruç nemaz gusl ü hac hicabdur âşıklara
Âşık andan münezzeh, hâlis heves içinde

Girdüm gönül şehrine, taldum anun bahrine
İşkile gideriken iz buldum can içinde

Bu izümi izledüm, sağum solum gözledüm
Çok acâyibler gördüm, yokdan cihan içinde

Yûnus senün sözlerün ma'nidür bilenlere
Söyleniser sözlerün devr-i zaman içinde

Kudret kılıcını çekmiş, nefsin boynunu vurmuş
Nefsini tepelemiş; elleri kan içinde

Hasta olmuş inler; Kur'ân sesini dinler
Kur'ân okuyan kendisi; kendisi Kur'ân içinde

Bu tılsımı yapan; her dilde söyleyen
Bak nasıl dolaşır hırkalar çullar içinde

Türlü türlü imaret, köşk, saray yapan o
Kara örtüye bürünmüş, girmiş, külhan içinde

Baştan ayağa değin Hak nuru seni kaplamış
Hak'tan başka ne vardır? Kalma şüphe içinde

Birsen, birliğe bak; ikiliği elden bırak
Bütün manayı bulursun, sıdk ile iman içinde

Oruç, namaz, gusül, hac engeldir âşıklara
Âşk ondan uzaktır halis heves içinde

Girdim gönül şehrine, daldım onun denizine
Âşk ile seyrederken iz buldum can içinde

O izi ben izledim; sağımı solumu gözledim
Çok acayıplikler gördüm, yoktur dünya içinde

Yunus senin sözlerin anlamlı gelir bilenlere
Söylenecektir sözlerin devir zaman içinde

Can olgıl can içinde, kalma gümân içinde
İstedüğün bulasın yakın zaman içinde

Rükû vu sücûda kalma, amelüne tayanma
İlm ü amel gark olur nâz u niyaz içinde

İkiliği terk itgil, birlik makâmın dutgıl
Canlar cânın bulasın işbu dirlik içinde

Oruç nemaz zekât hac cürm ü cinâyetdurur
Fakir bundan âzâddur hâs havas içinde

Şeriat korıcıdur hakikat ordusunda
Senüniçün korunur hâsıl ordu içinde

Aynülyakin görüpdür, Yûnus Mecnun olupdur
Birile bir olupdur hakkelyakin içinde

150

Derviş olan kişiler aceb nite dirile
Yol tekâzası budur bir ola her birile

İkilik eylemeye, hiç yalan söylemeye
Âlem bulanurise, bulanmadın turıla

Aceb öyle kim ola, bulanmadın turıla
Öylelik isterisen yoldaş olgıl erile

Erile yoldaş olan key olası gönülden
Âlem yoldaş oluridi olurmisa dilile

Dilden nesnene gelmez, suyile gönül yunmaz
Gırçeğin gelenleri yederler bir kılile

Dün ü günin çekerler ol kıl üzölsün diyü
Ömrin anda berkitmiş, yedilür bir kılile

Can ol can içinde; kalma kuşku içinde
Aradığını bulursun yakın zaman içinde

Rükûya secdeye güvenme, ameline dayanma
İlim amel batar gider, naz niyaz içinde

İkiliği terk et, birlik makamını tut
Canlar canını bulursun bu dirlik içinde

Oruç, namaz, zekât, hac cürüm ile cinayettir
Fakir bundan uzaktır has olanlar içinde

Şeriat korucudur hakikat ordusunda
Sonuçta senin için korunur ordu içinde

Kendi gözüyle görmüştür, Yunus mecnun olmuştur
Bir ile bir olmuştur, hakkelyakin içinde

Derviş olan kişiler acaba nasıl toplanır?
Yolun şartı budur; birleşir birbiriyle

İkilik etmez, hiç yalan söylemez
Âlem bulansa da bulanmadan durulur

Acaba öyle kim vardır; bulanmadan durulur
Öyle olmak istersen, yoldaş ol eren ile

Eren ile yoldaş olan çok gönülden olur
Dil ile olsa âlem yoldaş olur muydu

Dilden bir şey gelmez; su ile gönül yıkanmaz
Gerçekten gelenleri çekerler bir kıl ile

Gece gündüz çekerler o kıl kopsun diye
Ömrünü orada sağlamlaştırmış; çekilir bir kıl ile

İnce sanman ol kılı, g zaf sanman bu yolu
Erenler geçdi geldi her biri bir h lile

Her kim hâli hallendi, ol beğ oldu kullandı
Yûnus sen kul olıg r, beğ s yle  r kulile

151

 y kopuzile  e te, aslun nedür, ne i de
Sana suâl soraram, eydivir bana    de

Eydür ki aslum a a , koyın kirişi birkaç
Gel i ret m dinle geç, aklı komaya ba da

Eydürler bana haram, ben u ruluk de  lem
Çünki aslum mismild r, ne varımı  kiri de

Bana kiriş didiler, ı ka giriş didiler
Benüm adım ı k virdi, ben duramazam kolma da

  dili ile geldüm, işbu âleme toldum
M rvetlere d z ld m, kodılar işbu d   de

Ağaç deri dirildi, kiri ile bir oldu
ı k denizine taldı, bahâne yok bu i de

Mevlânâ sohbetinde sözile i ret oldu
Ârif ma'naya taldı,   n biled r feri te

Feri teyi anmakdan bilesin murad nedür
Gice gündüz biled r senünile her i de

Ol feri teler adı "kir men k tibin"d r
Yazmakdan usanmazlar, armazlar yaz u kı da

Birisi sa  omzunda birisi sol omzunda
Birisi hayrun yazar birisi  er c nbi de

İnce sanmayın o kılı, saçma bulmayın o yolu
Erenler geldi geçti, her biri bir hâl ile

Her kimin hâli hâllendiyse, o bey oldu, kulu oldu
Yunus sen kul olmaya bak; bey söyleşir kul ile

151

Ey kopuz ile çeşte! Aslın nedir, ne işte?
Sana soru sorarım; söyleyiver bana işte

Der ki: Aslım ağaç ile birkaç koyun kirişi
Gel işretimi dinle, geç akıl bırakmaz başta

Bana derler haram; ben çalıntı mal değilim
Çünkü aslım kurbanlıktır; ne varmış kirişte?

Bana kiriş dediler, “Aşka giriş” dediler
Benim adımlı aşk verdi; durmam ben münasebetsizde

Mutlulukla geldim; işte, bu âleme doldum
İyilikler yaptım; bıraktılar bu düşte

Ağaç, deri toplandı; giriş ile bir oldu
Aşk denizine daldı; bahane yok bu işte

Mevlânâ sohbetinde saz ile işret oldu
Ârif manaya daldı; melek onunla birlikte

Meleği anmaktan maksat nedir, bilmelisin
Gece gündüz birliktedir seninle her işte

O meleklerin adı Kirâmen Kâtibin'dir
Yazmaktan usanmaz; yorulmazlar yazda kışta

Birisi sağ omuzunda, birisi sol omuzunda
Biri hayrını yazar, biri şerrini her harekette

Kâğıdları dükenmez ne hod mürekkepleri
Aşınmaz kalemleri, kâyimlerdür ol işde

Hem meyhâneye varur hem büthâneye girür
Bunlar saklarlar seni, sen gâfilsin bu işde

Yûnus imdi Sübhân'ı vâf eylegil gönülde
Ayru değül ârif den bu kopuzile çeşde

152

On sekiz bin âlem halkı cümlesi bir içinde
Kimse yok birden artuk, söylenür dil içinde

Cümle bir anı birler, cümle ana giderler
Cümle dil anı söyler, her bir tebdil içinde

Cümle göz anı gözler, kimse yok nişan virür
Gören kim, gösteren kim, kalduk müşkil içinde

Kim gördi anı ayân, ne nakş ne hod nişan
Sözi "len terâni"dür Mûsî'ye Tûr içinde

Toksan bin Hak kelâmı, altmış bin âm u has
Otuz bini hâsülhas oldurur sır içinde

Oldurur ol gizlü söz, ârif söyler dün gündüz
Hiç nişânı dinmedi hûr u kusûr içinde

Yûnus sen dilerisen, dostı görem dirisen
Ayandur görenlere, ol gönüller içinde

Ne kâğıtları tükenir ne mürekkepleri
Aşınmaz kalemleri; devamlı dururlar o işte

Hem meyhaneye varır hem puthaneye girer
Bunlar korurlar seni; sen gafilsin bu işte

Yunus! Şimdi Süphan'ı vafet gönülde
Ayrı değil âriften bu kopuz ile çeşte

152

On sekiz bin âlem halkının tümü birin içinde
Kimse yok birden başka; söylenir dil içinde

Herkes o biri birler, herkes ona gider
Bütün diller onu söyler her bir değişim içinde

Bütün o gözler onu gözler; işaret veren kimse yok
Gören kim, görmeyen kim? Kaldık müşkül içinde

Kim gördü onu açıkça, kim nakşını işaretini verir?
Sözü "Beni göremezsin"dir, Musa'ya Tur içinde

Doksan bin Hak kelâmı, otuz bin avamı hası
Otuz bin hasların hasıdır; odur ancak sır içinde

O gizli söz odur; ârif söyler gece gündüz
Hiç işareti söylenmedi hurîler, kasırlar içinde

Yunus! Sen dilerse, "Dostu göreyim" dersen
Açıktır görenlere; işte, o gönül içinde

İsrâfil sûrî ü rîle, yir ü gök yüzi değşirile
Harâb ola yaş u kurî, çarh felekde yorıla

Kimsene kalmaya bunda, fenâ ola hepi sinde
Mîkâyil'ün dükânında şol hak terâzû kurıla

Ayân ola çün cümle iş, kurtılmaya yad u biliş
Gel e fulan bin fulan, hep adıyla çağrıla

Cümle halâyık hep bite, yir yüzün düpdüz tuta
Hükm eyleye Cebbâr-ı vakt, mahşer dapa hep sürile

Kopa kıyâmetün hevli ikinci nefhanun kolı
Üçünci nefha içinde yirlerün yüzi yarıla

Çün gele sıddık sanup âşıkâ yokdurur havuf
Yarın mahşer güninde “yevme yeşfa” kurıla

Yûnus var yarağun eylen, yol korkulu, key öglen
Önünde katran denizi, kıldan sırat gerile

Kimse döymez bu nazara ışkile kim pençe ura
Bu nazara karşı duran hânümânın garka vire

Çün elini ışka ura, ışk okına kimdür tura
Gök yüzinde melâiki, ışk anı indüre yire

Gör Hârut Mârut neyidi, Hazret'de ferîşteyidi
Nasîbin ışka aldurup makâmın Zühre'ye vire

Abdestümüz, nemâzumuz, doğrulukdur tâatümüz
İşkile bağladuk kâmet, safumuzu kim ayıra

Mescid medrese olduğı, ban cemâat kılınıduğı
Halâyık saf saf turduğı aşk şükrânesidür zire

İçümde yanar ışk odı, gönlümde anun hasedi
İşk odunun tütüninden Yûnus'un benzi sarara

İsrafil Sûr'unu üfler; yer ile gökyüzü değişir
Harap olur yaş ile kuru; gökteki felek yorulur

Kimse kalmaz burada, herkes mezarda yok olur
Mikail'in dükkânında o hak terazi kurulur

Açığa çıkar her iş; kurtulmaz yabancı tanış
"Gel filan oğlu filan" sözü hep adıyla çağrılır

Bütün varlıklar kalkar, yeryüzünü doldurur
Vaktin Cebbarı hükmeder, herkes mahşere sürülür

Kopar kıyamet korkusu ikinci üfürmeyle
Üçüncü üfürmeyle yeryüzü yarılır

Doğru sanılanlar gelince, âşğın olmaz korkusu
Yarın mahşer gününde "Şefaât günü" kurulur

Yunus! Hazırlığını yap; yol korkuludur; iyi belle
Önünde katran denizi olur; kıldan Sırat gerilir

Kimse dayanamaz bu bakışa; kim aşkla pençeleşir?
Bu bakışa karşı duran hanümanını batırır

Elini aşka vurunca aşkın oku karşısında kim durur?
Gökyüzündeki melekleri aşk yere indirir

Gör, Harut Marut neydi? Hazret'te bir melekti
Nasibini aşka kaptırdı; makamını Zühre'ye verdi

Abdestimiz, namazımız; doğruluktur ibadetimiz
Aşk ile kamete durduk; safımızı kim ayırır?

Mescidin medresenin olduğu, cemaat namazı kılındığı
Mahlukatın saf durduğu, aşkın şükrânesidir zira

İçimde yanar aşk ateşi; gönlümde onun hasedi
Aşk ateşinin dumanından sararır Yunus'un benzi

Bimekânem bu cihanda, menzilüm, turağum anda
Sultânem ki taht u tâcum hulle vü Burağum anda

Eyyûbem bu sabrı buldum, Cercîsem ki bin kez öldüm
Ben bu mülke tenhâ geldüm, beküllî yarağum anda

Bülbülem uş ötegeldüm, dilde menşur dutageldüm
Bunda müşküm satageldüm, geyiğüm, otlağum anda

Kim ne bile ne kuşem ben, şol ay yüze tutaşam ben
Ezeliden serhoşem ben, içmişem, ayağum anda

Deliyem, pendi dutmazam, değme yire gitmezem
İşbu sözi işitmezem velikin kulağum anda

Sır sözi eşkere dinmez, anda su oda göyünmez
Dün ü gün yanar, söyünmez, bu benüm çerâğum anda

Ben bu mülke kıldum cevlan, yidi kerre urdum seyran
Muhammed nûrını gördüm, benümdür, mekânüm anda

Yûnus bu fikrete taldı, hep cihânı arda saldı
Vallahi hoş lezzet aldı; tolmişdur dimâğum anda

Uş gine nazar oldı bu bizüm cânumuza
Muhammed bünyâd urdı dîn ü îmânumuza

Peygamberler serveri, din direği Muhammed
Gör ne gövherler komış bu bizüm kânumuza

Hay gel amel idelüm elümüz ireriken
Ecel irer ansuzın, iremezüz sanumuza

İy dirîğâ nidelüm bizde amel olmazise
Hışm idüp yapışalar bu kefen donumuza

Mekânsızım bu dünyada; menzirim durağım orada
Taçlı sultanım; tahtım hulle, Burak'ım orada

Eyüp'üm, bu sabrı buldum; Cercis'im, bin kez öldüm
Ben bu mülke yalnız geldim; bütün eşyam orada

Bülbülüm, işte, öte geldim; dilde ferman tuta geldim
Burada miskimi sata geldim; geyiğim, otağım orada

Kim bilir, nasıl kuşum; ben o ay yüze yakınım
Ezelden beri sarhoşum; içmişim, kadehim orada

Deliyim, öğüt dinlemem; ben her yere gitmem
Ben bu sözü işitmem; kulağım çevrili orada

Sır sözü aşikâr olmaz; orada su ateşte yanmaz
Gece gündüz yanar, sönmez; benim چراغım orada

Ben bu mülkte gezindim; yedi kez dolandım
Muhammed nurunu gördüm; benim mekânım orada

Yunus bu düşünceye daldı; dünyayı hiç umursamadı
Vallahi hoş lezzet aldı; dolmuştur, dimağım orada

İşte yine bakış oldu bu bizim canımıza
Muhammed temel attı din ile imanımıza

Peygamberler önderi, dinin direği Muhammed
Bak ne cevherler koymuş bizim madenimize

Gel haydi, amel edelim elimiz yetişirken
Ecel gelir ansızın; ulaştırmaz düşüncemize

Yazık! Ne yaparız bizde amel olmazsa
Hışmlanıp yapışırlar bu kefen giysimize

Sorucılar geleler, sorı hisâb alalar
Karanu sin içinde otura yanumuza

Ölüm hakdur bilürsin, niçün gâfil olursın
Azrâil kasd idiser günahlu cânumuza

Miskin Yûnus bu sözi kendözünden eyitmez
Hak Çalab viribidi sebağın dilümüze

157

Yine bu bâd-ı behar hoş nev'ile esdi yine
Yine kışun soğuklığı fuzullığın kesdi yine

Yine rahmetdür bıkıyâs, yine işret oldu demsaz
Yine geldi bu yeni yaz, kutlu kadem basdı yine

Yine yeni hazîneden yeni hil'at giydi cihan
Yine virildi yeni can, ot u şecer sundı yine

Ölmüşidi ot u şecer, dirildiler ü bitdiler
Müşriklere nükte yiter, var eyledi nesli yine

Yine seher murgzârı hoş, akar esrük suları
Cihanlara saçdı nisâr cümle âlem dostı yine

Yine görün gök tonanup, tonı kat kat renge batup
Bülbül güle karşı turup can budağa asdı yine

Sözüm yaz u kışıçün değül, vallah bu düşüçün değül
Âşıklaru cür'asından Yûnus kadeh susdı yine

Sorucular gelirler, soru hesap sorarlar
Karanlık mezar içinde otururlar yanımıza

Ölüm haktır, bilirsin; niçin gafil olursun?
Azrail kastedecek günahlı vücudumuza

Miskin Yunus bu sözü kendiliğinden söylemez
Yüce Tanrı gönderdi bu dersi dilimize

157

Yine ilkbahar rüzgârı hoş hoş esti yine
Yine kışın soğukluğu münasebetsizliğini kesti yine

Yine kıyassız rahmet oldu, işret kuruldu
Yine geldi yeni yaz; kutlu ayağını bastı yine

Yine yeni hazineden yeni hil'at giydi dünya
Yine verildi yeni can; ot, ağaç yeşerdi yine

Ölmüştü ot ile ağaç; dirildi, tekrar yeşerdi
Müşriklere ince söz yeter; var etti nesli yine

Yine kırlar, çayırlar hoş; sarhoş akar bu sular
Dünyalara saçtı bütün âlemin dostu yine

Yine yeryüzü donandı, kat kat oldu, renge battı
Bülbül güle karşı durdu; canını dala astı yine

Sözüm yaz kış için değil, vallahi düş için değil
Yunus âşıkların yudumuna kadeh daldırdı yine

Bir imâret göster bana kim sonı virân olmaya
Kazan şol malı kim sende dökülüp girü kalmaya

Dökülüp kalırsan malun, ayruklar ala helâlün
Senden girü kalan malun sana assısı olmaya

Ol mal ki Halîlîdür, hayırlara yilter seni
Ol mal ki ol Kârun'undur issi hiç râhat olmaya

İsrâfil sûrını üre, tağlar depeler sürüle
Bir karınca cevâbını bin Süleyman virmeye

Bu dünya hep ıssız kala, altını malı dökile
Sebil olubeni yite, hergiz issi bulunmaya

Hey Yûnus Emre ölince, var yûri toğru yolunca
Dünyâsını terk idenler yarın Hazret'de olmaya.

Sana direm iy velî, tur irtte nemâzına
Eğer değülseñ öli, tur irtte nemâzına

Ezan okur müezzîn, çağırur Allah adın
Yıkma dînün bünyâdın, tur irtte nemâzına

Ağar pervâza kuşlar, tesbih okur ağaçlar
Himmet alan kardaşlar, tur irtte nemâzına

Nemâzı kıl, zikr eyle, elün götür şükr eyle
Öleceğün fikr eyle, tur irtte nemâzına

Nemaz kıl yarağ olsun, âhiretde gerek olsun
Sinlende çerağ olsun, tur irtte nemâzına

Nemaz kıl imamile, yatmagıl gümânile
Gidesin îmânile, tur irtte nemâzına

Çıka gide can dahi, şöyle kala ten dahi
Derviş Yûnus sen dahi, tur irtte nemâzına

Bir imaret göster bana, sonu viran olmasın
Kazan o malı bakalım, senden geriye kalmasın

Dökülüp kalacak malın; başkaları alır helâlini
Bil ki senden geri kalan malın sana faydası olmaz

Bir mal Halil'inse, hayırlara ulaştırır seni
Bir mal Kârûn'unsa, sahibi hiç rahatlık bulmaz

İsrafil Sûr'unu üfler, dağlar tepeler sürülür
Bir karıncanın cevabını bin Süleyman veremez

Bu dünya hep sahipsiz kalır; altını malı dökülür
Sebil olup kaybolur; asla sahibi bulunmaz

Hey Yunus Emre! Ölünceye kadar var yürü doğru yolunca
Dünyasını terk edenler yarın Hazret'in huzurunda olmaz

Sana derim ey velî! Kalk sabah namazına
Eğer değilsen ölü, kalk sabah namazına

Müezzin okur ezanı, çağırır Allah adını
Yıkma dinin temelini; kalk sabah namazına

Uçmak için yükselir kuşlar; tespih okur ağaçlar
Himmet alan kardeşler; kalk sabah namazına

Namazını kıl, zikir çek; elini kaldır, şükret
Öleceğini düşün et; kalk sabah namazına

Namaz kıl, hazırlık olsun; ahirette gereken olsun
Mezarında چراغ olsun; kalk sabah namazına

Namaz kıl imam ile; yatma kuşkular ile
Gitmelisin iman ile; kalk sabah namazına

Çıkar gider can dahi; şöyle kalır beden dahi
Derviş Yunus sen dahi; kalk sabah namazına

Ol dostiçün aǵlarisem gözüm yaşını kim sile
Ya bunca âh ü zârile bu göz yaşı niçe gele

İy yârenler, iy kardaşlar, kime diyem ahvâlümü
Ya şu benüm derdümün dermânını kim ne bile

Âlem derman olurise, sensüz derman olmayısar
Sensüz derman niçe ola, çün gönülde dost seville

Ölüp sine girürisem, etüm tenüm çürimeye
Ayrılmayam sevdüğümünden çün giderin sevgiyile

Ahd-i sâbık dinilmedin, henüz elest buyrılmadın
Ol benidüm, ben olidi, pes bu nicesi kesile

Yârenlerüm eydür bana seni niçün görmedük
Fûrkate düşdi sûretüm bir menzilden bir menzile

Ol dostile benüm işüm ölüp dahi bitmeyiser
Ben niçe ola kim bite çün gönülde dost seville

Yarın mahşer kopıcağaz, kamu kul nefsum diyiser
Ben Yûnus'ı hiç anmayam, Tapduğı getürem dile

161

Anma mısın şol günü, gözün nesne görmez ola
Düşe sûretün toprağa, dilün haber virmez ola

Çün Azrâil ine tuta, assı kılmaz ana ata
Kimse döymez o heybete, halkdan meded irmez ola

Oğlan gider danışmana, saladur dosta düşmana
Sonra gelmek peşimene, sana assı kılmaz ola

Evvel gele şol yuyıcı, ardınca şol su koyucu
İledüp kefen sarıcı, bunlar hâlün bilmez ola

Ben dost için ağlarsam, gözümün yaşını kim siler?
Bunca ah iniltiyle bu gözyaşı nasıl gelir?

Yârenler! Kardeşler! Kime anlatayım hâllerimi?
Bu derdimin dermanını bilecek kimse çıkar mı?

Âlem derman olursa, sensiz derman olmayacak
Sensiz derman nasıl olur çünkü dost sevilir gönlümde

Ölüp mezara girersem, çürümez etim kemiğim
Sevdiğimden ayrılmam çünkü giderim sevmekle

Eski ahit denilmeden önce, daha Elest buyrulmadan
O bendim, ben oydu; şimdi arada kopukluk olur mu?

Yârenlerim der bana: Seni niçin göremedik?
Ayrılığa düştü sûretim bir menzilden bir menzile

O dostla benim işim ölünce de bitmeyecek
Bu nasıl olabilir, dost gönülden sevilince?

Yarın mahşer kopunca her kul “Nefsim” diyecek
Ben anmayacağım hiç Yunus’u; Tapduk’u getiririm dile

Anmaz mısın o günü; gözün bir şey görmez olur
Yüzün toprağa düşer, dilin haber vermez olur

Azrail inip tutunca, fayda etmez ona ana baba
Kimse dayanamaz o heybete; halktan yardım gelmez olur

Oğlan gider hocaya; haber salınır dosta düşmana
Sonra pişman olsan da sana fayda etmez olur

Önce o yıkayıcı gelir, ardından su koyucu
İletir kefen sarıcıya; bunlar hâlini bilmez olur

Ağaç ata bindüreler, sinden yana göndereler
Yir altına indüreler, kimse ayruk görmez ola

Üç güne dek oturalar, hep işüni bitüreler
Oldem dile getüreler, ayruk kimse anmaz ola

Yûnus miskin bu öğüdi sen sana virsen yiğidi
Bu şimdiki mahlûkâta öğüt assı kılmaz ola

162

Zihî şirin hûlu dilber, durağı revan içinde
Can evini ol almışdur, ayruk ne sığar anda

Can içinde dostı bulan, ayruk ne yirde istesün
Anı taşra sananların ömri geçdi perâkende

Anun ıskının gözgüsi kendüde gösterdi bizi
Gönül esrük, Hak'a âşık, esir olmuş bu dermande

Anı bana sorarisen bu yönüm dostdan yanadır
Her ne halde yürürisem, mihrüm artadurur günde

Bu sûretde kim var dahi yönin ayruk yana döne
Benüm varlığum dost aldı, eserümdür kalan bunda

Anı bana soranlara niçe nişan eydivireyin
Diliyle kim eydebile bu ıskun durağı kanda

Zihî ilâhî devletdür, kime yoldaş olurise
Kim dostile sürdi ıskı, bu arada bu mekânda

Dost yüzini gören kişi kendözünü koyasıdur
Dünye dutan gelen herif dutsak olur bu erkânda

Gör niçe şirindür ki kocalar yiğit eyler
Ayılmadı esrükliği ne şûr ider bu meydanda

Yûnus gel gör âşıkları, niçe yavı varupdurur
Dünye âhiret elden koyup ne virende ne alanda

Ağaç ata bindirirler, mezara doğru gönderirler
Yeraltına indirirler; kimse başka şey görmez olur

Üç gün boyunca otururlar, her işini bitirirler
O sırada dile getirirler; başka kimse anmaz olur

Miskin Yunus! Kendine versen bu öğütü iyi olur
Zira şimdiki mahlukata öğüt fayda vermez olur

162

Ne güzel huylu dilber! Şimdi durağı canda
Can evine o almıştır, başka ne sığar oraya?

Can içinde dostu bulan başka yerde ne arasın?
Onu dışarda sananların geçti ömrü dağınıklıkla

Onun aşk aynası kendinde gösterdi bizi
Gönül sarhoş, Hakk'a âşık; esir olmuş bu aciz

Onu bana sorarsan, yönüm dosttan yanadır
Her ne hâlde yürürsem, sevgim artar günden güne

Kim bu sûretteyse yönünü çevirir başka yana
Benim varlığımı dost aldı; izimdir kalan burada

Onu bana soranlara ben nasıl tarif edeyim?
Bu aşkın durağı nerede? Kim söyleyebilir diliyle?

Ne mutlu! İlahi devlet kime yoldaş olursa
Kim dost ile sürdü aşkı bu arada, bu mekânda

Dost yüzünü gören kişi benliğini bırakmalıdır
Dünyaya sarılan arkadaş tutsak olur bu erkânda

Ne tatlıdır, gel gör ki yaşlıları genç eder
Sarhoşluktan ayılmadı, ne coşkunluk eder bu meydanda

Yunus! Gel gör âşıkları, nasıl kaybolmaktadır
Bırakırlar dünya ahireti; ne verirler, ne alırlar?

Beni ışkdan esriden havâle eyledi Tûr'a
Tağı eyledi panbuklayın kaya pâre pâre

İşk elin kirişe ursa, okına kim karşu tura
Gök yüzinde melâyike ışk okı indirdi yire

Gör Hârût Mârût neyidi, Hazret'de ferişteyidi
Nasîbin ışka aldurup makâmın Zühre'ye virdi

Abdestümüz nemâzumuz toğruluktur tâ'atümüz
İşka bağladuk safumuz, safumuzdan kim ayıra

Mescid ü kilse olduğı bang u cemâat kılınığı
Halâyıklar saf durduğı ışk şükrânesidür yare

İçümde yanar ışk odı, ağzumuz anun derecesi
Yanan ışkun dütüininden Yûnus'un benzi sarara

Ma'nî berâtın alduk u ř gine elümüze
İşk sözün viribidi pâdişeh dilümüze

İşk sözlerin soylar can, canları eyler hayran
Câhiller girmezler bu bizüm sırrumuza

Sırrumuza irmezler, inen yoldaş olmazlar
Değmeler haldaş olmaz bu bizüm hâlümüze

Hâlümüze haldaş oldur, sırrumuza sırdaş olur
Müşkilün ayân olsun, baş indür ulumuza

Bu bir genc-i nihandur, nister değmeler bunda
Niçe ördek niçe kaz hoş iner gölümüze

Şol yakımı biz yakduk, dünyeyi elden bırakduk
Ahreti kabûl itdük, şâkirüz ulumuza

Yûnus sen bahrî olgıl, ışk göllerine talgıl
Bu hak sözleri algıl, iresin kânumuza

Beni aşktan sarhoş eden Tur Dağı'na havale etti
Dağları pamuk gibi attı, parça parça kaya etti

Aşk kirişe koysa elini, okuna kim karşı durur?
Gökyüzündeki melekler aşk okunu yere indirdi

Bak, Harut ile Marut neydi? Tanrı katında melekti
Nasibini aşka kaptırdı, makamını Zühre'ye verdi

Abdestimiz, namazımız, doğruluktur ibadetimiz
Aşk için bağladık safımızı; safımızdan kim ayırır?

Mescit, kilise olması, ezanla cemaat namazı kılınması
Bütün varlıkların saf durması, yâr için aşk şükranesidir

İçimde yanar aşk ateşi, ağzımız onun derecesi
Yanan aşkın dumanından Yunus'un benzi sararır

Mana beratını aldık yine işte elimize
Aşk sözünü gönderdi padişah dilimize

Aşk sözlerini söyler an, canları eder hayran
Cahiller giremez bizim bu sırrımıza

Sırrımıza ulaşmazlar, çokça yoldaş olmazlar
Herkes haldeş olmaz bizim bu hâllerimizle

Hâlimize haldeş odur; sırrımıza sırdaş odur
Müşkülün açıklansın; baş indir ulumuza

Bu gizli bir hazinedir, ne ister herkes burada?
Nice ördek nice kaz hoşça iner gölümüze

O ateşi biz yaktık; dünyayı elden bıraktık
Ahireti kabul ettik; şükrederiz ulumuza

Yunus sen denizci ol, aşk göllerine dal
Bu doğru sözleri al; erişirsin madenimize

Girenün hâli döner nişansuz bînişâne
Esritdün cümle halkı, sırf içildi peymâne

Sen bisıfât sıfâtsın, bînihâyet nihansın
Âşıklara devletsin, meşhûr oldun cihâne

Sözün işiden kulak, kendüden gitdi andak
Cümle gönüller mutlak, sadak didi burhâne

Senünle bir dem birlik, oldur cihanda erlik
Senden ayruksı dirlik oldı kamu efsâne

Senün hikmetün ırak, sensin canlara turak
Sen yandurduğun çırak ebedî ömr yane

Hâsülhavas bâbısın, âşıklarun kitâbısın
Mutlak didâr kapusın göricek mahlûk sayana

Yir ü gök kâyım turduğı, denizler mevc urduğı
Cennet ü hûr olduğı cümle sana bahâne

Dahi yir ü gök yoğidi, cümle söz mensûhidi
Âşıklar taparlardı ol bînişan Sübhân'e

Bu göz kendözin görmez, nişan nişânun virmez
Yûnus'un aklı irmez, inen oldı divâne

Görenin hâli döner o işareti hiç olmayana
Sarhoş ettin bütün halkı; sırf içildi kadeh

Sen bunca sıfatla son derece gizlisin
Âşıkların devletisin; meşhur oldun dünyada

Sözünü işiten kulak kendinden geçti o anda
Bütün gönüller mutlak “saddak” dedi burhana

Seninle bir an birlik, odur dünyada erlik
Senden başka bir dirlik oldu hep kuru efsane

Senin hikmetin uzak; sensin canlara durak
Senin yaktığın چراغ ömür boyunca yanar

Sen hasların kapısı, âşıkların kitabısın
Mutlak cemal kapısını gören mahluk kendinden geçer

Yerin göğün sağlam durması, denizlerin dalgalanması
Cennetin hurînin varlığı, hepsi sana bahane

Daha yer gök yoktu; bütün sözler hükümsüzdü
Âşıklar tapardı o işaretsiz olan Süphan’a

Bu göz kendisini görmez, işaretini bildirmez
Yunus’un akli ermez; iyice oldu divâne

Kimün ne zehresi vardur sana kılınç yorutmağa
Cümle âlem elündedür, kim ne bilür el katmağa

Viren alan sen olıcak kim cünbiş eyleyebile
Her kandasa kudret senün pîr ü yiğit oynatmağa

Cümle hazneler senündür, kime dilersen viresin
Kimün zehresi vardur destursuz el uzatmağa

İki cihânun varlığın kudret eli dutupdurur
Yol yokdurur hiç kimseye sensüz bir adım atmağa

Cümle âlemün üstine hayr u şerri saçan sensin
Hışm u rahmet havâledür kendü aslına katmağa

Tevfik inâyet olmasa, kim sebep eyleyübile
Her kandasa kudret senün, her işe el uzatmağa

İblis ü Âdem kim olur bunda fuzullık eyleye
Yirlü yirine sen kodun, kul geldi kullık kılmağa

İy yârenler siz bu sözi dinlen gönül kulağıle
Can dudağı hâlis gerek ısk şerâbını datmağa

Bu dirliği tuyan cânun hiç fikri bunda değüldür
Yûnus dilin yumışdurur bu tevhîdi eyitmeğe

Kimin ne cesareti vardır sana kılıç yürütmeye?
Bütün âlem hükmündedir; kim edebilir müdahale?

Veren sen alan sen olunca kim kıpırdayabilir?
Nerede kudret varsa senindir, ihtiyar genç oynatmaya

Bütün hazineler senin, kime dilerse verirsin
Kimin ne cesareti vardır izinsiz el uzatmaya?

İki dünya varlığını kudret eli tutmuştur
Yol yoktur hiç kimseye sensiz adım atmaya

Bütün âlemler üstüne hayrı şerri saçan sensin
Rahmet ile öfke havaledir kendi aslına katmaya

Tevfik, inayet olmasa kim sebep çıkarabilir?
Her nerdeyse kudret senin her işe el uzatmaya

İblis ile Şeytan kimdir burada münasebetsizlik etmeye
Yerli yerine sen koydun; kul geldi kulluk etmeye

Yârenler! Siz bu sözü dinleyin gönül kulağıyla
Can dudağı halis olmalı birlik şarabını tatmaya

Bu birliği duyan canın fikri hiç burada değildir
Yunus dilini yıkamıştır bu tevhidi söylemeye

Kime kim dost gereğise eydeyin ne kılasını
Terk eyleye kendözünü, hiç anmaya nolasını

Resmidurur âşıkların dost yolında kurban olmak
Minnet dutar cümle âşık canını ışk alasını

Her kim âşık olmadısa kurtılmadı mekr elinden
Kamusından ışk ayırur dünyâ âhret belasını

Lâyık değüldür değme can dost yolına harc olmağa
Ümîd dutar cümle âşık dostâ kurbân olasını

Dostdan yana giden kişi kendözinden geçmek gerek
Dost yağmalar can şarını alup gönül kalasını

Dost yolına gönülene girü dönmek olmayısar
Bilme misin bu kamusu senden girü kalasını

Sûret gözi ne göriser dost meclisi kandadurur
Can kulağıdır işiden bu âşıklar nâlesini

Bu dünyede dostdan artuk Yûnus nesne sevemedi
Bilmez misin gayretsüze dost düşman gülesini

168

Bana nemaz kılmaz dime, ben bilürem nemâzımı
Kılurisem kılmazisem, ol Hak bilür niyâzımı

Dostdan artuk kimse bilmez, kâfir müsülman kimdüğün
Ben kıluram nemâzımı, Hak geçürdise nâzımı

Ol naz dergâhda geçer, ma'ni şerâbından içer
Hicâbsuz can gözin açar, kendü siler dost gözimi

Dost bundadur bellü beyan, dost didârın gördüm ayan
İlm ü hikmet okıyanun buna değindür azımı

Kime dost gerekse, ne yapacağını söyleyeyim
Terk etsin kendisini; hiç anmasın ne olacağını

Dost yolunda kurban olmak âşıkların âdetidir
Bütün âşıklar minnetle bekler aşkın canını almasını

Kim âşık olmadıysa, kurtulamadı hileden
Tümünden aşk uzaklaştırır dünya ahiret belasını

Lâyık değildir her canın dost yolunda harcanması
Umut besler bütün âşıklar dosta kurban olmaya

Dosta giden kişinin kendisinden geçmesi gerek
Dost yağmalar can şehrini, alır gönül kalesini

Dost yoluna giren için geri dönmek olmaz söz konusu
Bilmez misin bunların tümünün senden geri kalacağını?

Sûret gözü nasıl görecektir dost meclisinin nerede olduğunu?
Can kulağıdır işiten bu âşıklar iniltisini

Bu dünyada Yunus dosttan başka şeyi sevedemedi
Bilmez misin gayretsiz dostun düşmanın güleceğini?

Bana "Namaz kılmaz" deme! Ben bilirim namazımı
Kılsam da kılmasam da o Hak bilir niyazımı

Dosttan başka kimse bilmez kâfir Müslüman kimdir
Ben kılarım namazımı, Hak kabul ederse nazımı

O naz dergâhta geçer, mana şarabından içer
Perdesiz can gözünü açar; dost kendi siler gözümü

Kuşkusuz dost buradadır; gördüm dost cemalini açıkça
Bu hikmet ilmini okuyan bu husustadır azmi

Herdem dost yolın bulmayup gizlü ma'ni şerh eyleyüp
Değme âşık şerh itmeye benüm bu gizlü râzımı

Sözüm ma'nisine irün, binişandan haber virün
Derdlü âşıklara sorun benüm bu derdlü sözümü

Derd âşıkun dermânıdır, derdlü âşıklar ganîdür
Kâdir kudret ünidür dir işidenler âvâzımı

Dost isteyen gelsün bana, göstereyin dostı ana
Budur sözüm önden sona, ben bilürem kendözümü

Yûnus imdi söyle hakı, münkir dutsun sana dakı
Bişüpdurur Hak'un hônı, ârifler datsun duzımı

169

Çalab viribiye sana bir gün ecel serhengini
Gele görine gözüne, azdura benzün rengini

Eyde sana emâneti issi diler tapşurayın
Ala senden emâneti, ide senünle cengini

Emâneti senden ala, gevdeni kuruyuş sala
Veballer boynuna kala, nefsün ura gülbengini

Mâlikün varın iy paşa hısmun kavmün üleşe
İldeler seni haşa, göresin sinün tengini

Seni sinünde koyalar, menzil mübârek diyeler
Üstüne tiz tiz yumalar dünyânun hâk ü sengini

Karanu yirde olasın, amelünile kalasın
Çok âh idüp söyleyesin peşmenliğün nengini

Yûnus imdi tevbeyle gel, can sendeken eyle amel
İşkile gel kuşanığör bu dervişlik pelhengini

Her an dost yolunu bulmayan, gizli manalar şerheden
Her âşık şerhedemez benim bu gizli sırrımı

Sözümün manasını anlayın; işaretli olandan haber verin
Dertli âşıklara sorun bu benim bu dertli sözümü

Dert âşıkların dermanıdır; dertli âşıklar zengindir
“Kâdir’in kudret sesidir” der işitenler sesimi

Dostu isteyen gelsin bana; göstereyim dostu ona
Budur sözüm baştan sona; ben bilirim kendimi

Yunus! Şimdi söyle gerçeği; inkârcı eleştirsin seni
Pişir kotar Hak sofrasını; ârifler tatsın tuzumu

169

Allah sana gönderir bir gün ezel çavuşunu
Gelir, gözüne görünür, attırır benzinin rengini

Sana der ki: “Emanetini sahibi istiyor; ileteyim”
Alır senden emaneti; yapar seninle cengini

Emaneti senden alır, gövdende kuruyuş başlar
Günahlar boynunda kalır; nefsin basar avazını

Malın çoksa, paşam, eşin dostun paylaşır
Götürürler seni mezara; görürsün mezarın darını

Seni mezarında bırakırlar, “Yerin mübarek!” derler
Üstüne tez tez dökerler bu dünyanın taşını toprağını

Karanlık yerde olursun, amelinle kalırsın
Ah edip çok söylersin sonunda pişmanlık utancını

Yunus! Var şimdi tövbe et; can sendeyken amel et
Âşıksan kuşanıver dervişlerin kuşağını

Bir suâlüm sana iy dervişler ecesi
Meşâyih ne buyurur, yol haberi nicesi

Virgil suâle cevâb, dutalum olsun sevâb
Şu'le kime gösterür ısk evinün bacası

Evvel kapu şeriat, emr ü nehyi bildürür
Yuya günahlarını her bir Kur'ân hecesi

İkincisi tarikat, kulluğa bil bağlaya
Yolu toğru varanı yarlıgaya hocası

Üçüncisi ma'rifet, can gönül gözin açar
Bak ma'nî sarayına, arşa değin yücesi

Dördüncisi hakikat, ere eksük bakmaya
Bayram ola gündüzi, Kadir ola gicesi

Bu şeriat güç olur, tarikat yokuş olur
Ma'rifet sarplıkdurur, hakikatdür yücesi

Dervişün dört yanında dört ulu kapu gerek
Kancaru bakarise gündüz ola gicesi

Ana iren dervişe iki cihan keşfolur
Onun sıfâtın öğer ol hocalar hocası

Dört hâl içinde derviş gerek siyâset çeke
Menzile irmez kalur yol eri yuvacası

Kırk kişi bir ağacı tağdan gücin indüre
Ya bunca mürid muhib Sırât'ı niçe geçesi

Küfrün atarken sakın îmânun urmayasın
Yohsa sırsın güveci sebil olur güveci

Bir sorum var sana ey dervişlerin önderi!
Şeyhler ne buyurur? Nasıldır yol haberi?

Soruya cevap ver; turalım, doğru olsun
Aşk evinin bacası kime gösterir şuleyi?

Birinci kapı şeriattır; emri, nehyi* bildirir
Yıkar günahlarını her bir Kur'ân hecesi

İkincisi tarikattır; kulluğa bel bağlamaktır
Doğru yolda gideni affeder hocası

Üçüncüsü marifettir; can gönül gözünü açar
Bak mana sarayına; Arş'a uzanır yücesi

Dördüncüsü hakikattir; er olana eksik bakmaz
Bayram olur gündüzü, Kadir olur gecesi

Bu şeriat güçtür; tarikat yolu yokuştur
Marifet sarplıktır; hakikattir yücesi

Dervişin dört yanında dört ulu kapı olmalıdır
Nereye bakarsa, gündüz olur gecesi

Ona erişen dervişe iki dünya açılır
Onun sıfatını över o hocalar hocası

Dört hâl içinde derviş ceza çekmelidir
Menzile varamaz, kalır yol eri kısacası

Kırk kişi bir ağacı dağdan güç indirir
Bunca mürit, muhip nasıl geçecek Sırat'ı peki?

Küfrünü atarken imanını vurma sakın
Yoksa kırarsın güveci, sebil olur güveci

* Yasak, yasak edilen şey. Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerimde meâlen buyurdu ki: Resûlümün getirdiği emirleri alınız, itâat ediniz! Nehy ettiği şeylerden sakınınız! (Haşr sûresi: 7). (ç.n.)

Dört kapudur kırk makam, yüz altmış menzili var
Ana irene açılır vilâyet derecesi

Âşık Yûnus bu sözi mahal diyü söylemez
Ma'ni yüzin gösterür bu şâirler kocası

171

Hak nûrî âşıklara her dem nüzûl değül mi
Kime kim nüzûl değmez, Hak'dan ma'zûl değül mi

“El-Kalbu mine'l-kalbi revzenun” sorun nedür
Her gönülden gönüle rast doğru yol değül mi

Kargayile bülbülü bir kafese koysalar
Birbiri sohbetinden dâyim melûl değül mi

Eylekim karga diler bülbül den ayrılmağa
Bülbülün de maksûdı billah şol değül mi

Câhilile ârifün meseli şuna benzer
Câhil katında îman ma'lûm mechûl değül mi

Yitmiş iki milletün sözini ârif bilür
Miskin Yûnus sözleri cümleri usûl değül mi

172

Işk bezirganı, sermaye canı
Bahadır gördüm cana kıyanı

Zihî bahadır can terkin urur
Kılıç mı keser himmet geyeni

Kamusın bir gör, kemterin er gör
Eli görmegil pelas geyeni

Tiz çıkarur fevkalulâya
Bin İsi gibi dine uyanı

Dört kapı kırk makamdır; yüz altmış menzili var
Ona ulaşana açılır velilik derecesi

Âşık Yunus sözlerini yeridir diye söylemez
Mana yüzünü gösterir bu şairler kocası

171

Hak nuru âşıklara sürekli inmez mi?
Kime inmiyorsa, Hak onu azletmiş değil mi?

“Kalpten kalbe pencere var” sorun nedir?
Gönülden gönüle dosdoğru giden yol değil mi?

Karga ile bülbülü bir kafese koysalar
Birbiriyle sohbetten daima usanmazlar mı?

Nitekim karga bülbülünden ayrılmak ister
Bülbülün de maksadı Allah için o değil mi?

Cahil ile ârifin misali şuna benzer
Cahile göre iman belli belirsiz değil mi?

Yetmiş iki milletin sözünü ârif bilir
Yunus Emre’nin sözleri hep yerli yerinde değil mi?

172

Aşk, bezirgânı; sermaye ise canı
Yiğit buldum ben cana kıyanı

Ne yiğittir! Canını terk eder
Kılıç mı keser himmet giyeni?

Herkesi bir gör; en küçük er gör
Alçak görme sakın çul giyeni!

Tez çıkarırlar yüceler yücesine
Bin İsa gibi dine uyanı

Tiz indürürler tahtesserâya
Bin Kârûn gibi dünya kovanı

Âşık olanun nişânı vardur
Melâmet olur bellü beyânı

Çün Mansûr gördi, ol benem didi
Oda yakdular, işitdün anı

Oda yandurdun, külin savurdun
Eyle mi gerek seni seveni

Zinhar iy Yûnus gördüm dimegil
Oda yakarlar gördüm diyeni

173

Kaçan ol dilber benüm gözüme tudaş oldu
Aldı ussumı aklımı, gönlüme yoldaş oldu

Gönlüm eydür benem kulu, cânım eydür benem kulu
Hiç bilmezem kimündür ol ara yirde savaş oldu

Bu ikisi arasında bildüm devlet benümimmiş
Hiç danışığum yoğiken başum anunla hoş oldu

Her kancaru bakarisem oldur gözüme tuş olan
Önüm ardum sağum solum gençyaz oldu ger kış oldu

Hızr u İlyas değüliken ölmez dirliğe sataşdum
Hergiz yemez içmeziken içüm toptolu aş oldu

Cümle âlemün gönlinde vardur anun muhabbeti
Anı candan sevmeyenün bilkim îmânı taş oldu

Senün ışkun odı meğer sıçramaya kimseneye
Bir zerre değdi Yûnus'a, cihan içinde fâş oldu

Tez indirirler yerin altına
Kârûn gibi dünya peşinde koşanı

Âşık olanın işareti vardır
Kınanır durur; iyi bil bunu

Mansûr görünce “O benim” dedi
Ateşte yaktılar; işittin onu

Ateşte yaktırttın. Külünü savurttun
Seni sevene böyle mi yapmalı?

Aman Yunus! “Gördüm” deme
Ateşte yakarlar “Gördüm” diyeni

173

Ne zaman o dilberle göz göze geldimse
Aldı aklımı başımdan; gönlüme yoldaş oldu

Gönlüm der: “Benim kulu,” canım der: “Benim kulu”
Bilmiyorum, kimindir? İkisinin arasında savaş oldu

Anladım ki ikisi arasındaki devlet benmişim
Hiç tanışıklığım yokken başım onunla hoş oldu

Nereye bakarsam, odur gözüme görünen
Önüm ardım, sağım solum bahar ile kış oldu

Hızır İlyas değilken ölümsüz hayatla karşılaştım
Hiç yemez içmezken içim dolu dolu aş oldu

Bütün âlemin gönlünde vardır onun muhabbeti
Onu candan sevmeyeni imanı, bil ki taş oldu

Aşkın ateşi sıçramaya görsün kimseye
Bir zerre değdi Yunus’a, dünyada ifşa oldu

Yir gök yaradılmadı Hak bir gövher eyledi
Nazar kıldı gövhere, sığmadı devr eyledi

Gövherden buğ çıkardı, ol buğdan gök yaradı
Gök yüzünün bezeğin çok ılduzlar eyledi

Göge eyitdi dön didi, ay u gün yürisün didi
Suyı muallak dutup üstini yer eyledi

Yir çalkandı turmadı, bir dem karar kılmadı
Yüce yüce tağları Hak çöksiler eyledi

Azrâil yire indi, bir avuç toprak aldı
Dört ferişte yoğurdu, bir peygamber eyledi

Çün can gevdeye girdi, aksırdı, turı geldi
El götürdi şolkadar Hakk'a şükür eyledi

Allah eydür Âdem'e, şükür irdün bu deme
Bu dünyede ne tuydun, dilün neye söyledi

Yoğiken var eyledün, toprağiken can virdün
Kudret diliyle andun, dilüm söyler eyledi

Bu söz Hak'a hoş geldi, kulın azîz eyledi
Ne çekdise gönlinden virdi hâzır eyledi

Bu söz Yûnus'a kandan, haber viresi candan
Meğer ol sultan lutfı ana nazar eyledi

Yer gök yaratılmadan önce Hak bir cevher yarattı
O cevhere baktı, cevher sığmadı, dönmeye başladı

Cevherden buhar çıkardı, buharından göğü yarattı
Gökyüzünü birçok yıldızla süsledi, bezedi

Göge “Dön” dedi; “Ay, gün yürüsün” dedi
Suyu askıda bıraktı, üstünde yeri yarattı

Yer çalkandı, durmadı; bir an karar etmedi
Yüce yüce dağları Hak yerde çivi etti

Azrail gökten indi, bir avuç toprak aldı
Dört melek yoğurdu, bir peygamber yarattı

Can gövdeye girdi, aksırdı, ayağa kalktı
O anda ellerini kaldırıp Hakk’a şükretti

Allah der ki Âdem’e: Madem geldin bu âna
Bu dünyada ne duydun, dilin ne söyledi?

Yok iken var ettin, toprak iken can verdin
Kudret diliyle andın, dilimi söyler etti

Bu söz Hakk’a hoş geldi, kulunu aziz etti
Ne geçtiyse gönlünden, verdi, hazır etti

Bu söz Yunus’a nereden? Haber verecek candan
Meğer o lütuf sahibi, ona inayet etti

Çalab Âdem cismini toprakdan var eyledi
Şeytan geldi Âdem'e, tapmağa âr eyledi

Eydür: Ben oddan, nurdan, ol bir avuç toprakdan
Bilmedi kim Âdem'ün için gövher eyledi

Zâhirin gördi Âdem'ün, bâtınına bakmadı
Bilmedi kim Âdem'i halka server eyledi

Kırk yıl kalıbı yatdı, adı âlemi dutdı
Gör şeytanı buğzından ne fitneler eyledi

Âdem toprak yatmışıdı, at âlemi dutmışıdı
Fikrine bak İblisün ya'ni hüner eyledi

Ol yürüyen atları sürdi Âdem üstine
Âdem'e mekr eyleyüp ya'ni zafer eyledi

Âdem'ün göbeğinden Çalab yaratdı anı
Vaf diyüp turı geldi, atlar güzere eyledi

Çün gitdi Âdem ahdi, yetdi Mûsâ'nın vakti
İblise işbu işler yavlak eser eyledi

Mûsâ gönüldi Tûr'a, Hakk'a münâcât ide
Gördi kim bir akarsu Mûsâ nazar eyledi

Mûsâ eydür göreyin işbu su nirden gelür
Ger böyle akarise zîrüzeber eyledi

İleri vardı Mûsâ, gördi lâini ağlar
Gözi yaşımış su gözin bınar eyledi

Mûsâ sordı laine ağladuğun niçündür
Nideyin ağlamadın işümi zâr eyledi

Mukarrebidüm ben ol Hak'un dergâhında
Götürdi urdı yire, candan bizâr eyledi

Tanrı Âdem'in cismini topraktan var etti
Şeytan geldi, Âdem'e tapmaktan ar etti

Der: Ben ateşten, nurdan; o bir avuç topraktan
Bilmedi ama Tanrı, Âdem'in içini mücevher etti

Dışını gördü, Âdem'in içine bakmadı
Âdem'i halkın önderi ettiğini bilmedi

Kırk yıl kalıbı yattı da adı âleme yayıldı
Bak Şeytan'a! Buğzundan ne fitneler etti!

Âdem toprağa yatmıştı, atı âlemi tutmuştu
Fikrine bak İblis'in! Aklı sıra hüner etti

O yürüyen atları sürdü Âdem'in üstüne
Âdem'e hile yaptı, yani zafer kazandı

Âdem'in göbeğinden Tanrı yarattı onu
Vaf diye kalkıverdi. Atlar geldi geçti

Âdem devri bitince Musa'nın vakti geldi
Bu olan biten İblis'i çok etkiledi

Musa yöneldi Tur'a, Hakk'a yalvarmaya
Akan bir su gördü; Musa ona baktı

Musa der: Bu su nereden geliyormuş bakayım
Eğer böyle akarsa, alt üst eder her şeyi

İlerledi Musa; o melun oturmuş ağlıyordu
Pinar ettiği o su gözünün yaşımımış meğer

Musa sordu meluna: Neden ağlıyorsun?
Dedi: Ağlamayım da ne yapayım? İşimi bozdu

Yakındım ben o Hakk'ın dergâhına
İşimi çaldı yere, canımdan bezdirdi

Sen bilme misin Mûsâ ben neden ayrılduğum
Şunlar öğüme düşer, beni evgâr eyledi

Vargıl eyitgil Mûsâ rahmet eylesün bana
Tevbe kıldum işüme, hoş istiğfâr eyledi

Mûsâ irdi Hazret'e, başladı münâcâte
Unutdı emâneti, söz muhtasar eyledi

Çalab'dan irdi nidâ, kanı emânet didi
Ol nidâyâ cânını Mûsâ nisâr eyledi

Vargıl, eyitgil Mûsâ rahmet ideyin ana
Secde itsün Âdem'e, çün istiğfâr eyledi

Mûsâ geldi lâine, didi Hak'un buyruğın
Secde işidicek döndi inkâr eyledi

Ben andan umaridüm derdüme derman kıla
Derdüm dahi arturdu ya ni tîmar eyledi

Ben eğer tapsam ana ol vaktin taparidüm
Şimdi hod toprak olup zîrüzeber eyledi

Âdem, iblis kim olası, işi işleden Çalab
Ay u günü yaradup leyl ü nehâr eyledi

Ma'ni nedür iblisden fuzullıkdurur bizde
Tuydunsa işbu sözden sırrı aşkâr eyledi

Çalab eydür şol kula inâyet benden ola
Ne şeytan azdurısar ne kimse kâr eyledi

Altı bin yidi yüz yıldan geçen Âdem'i
Dile getürdi Yûnus şimdi tekrâr eyledi

Musa! Neden ayrıldığımı bilmez misin?
Bunlar aklıma geldi. Beni yaraladı

Musa! Var git, söyle. Merhamet etsin bana
Yaptığından tövbe etti, bağışlanma diledi

Musa hacet için Hakk'a yakarmaya gitti
Unuttu emaneti, sözünü kısa kesti

Hak, Musa'ya dedi: Unuttun emaneti
Musa o nida için canını saçtı

Musa! Git söyle, merhamet edeyim ona
Secde etsin Âdem'e, madem bağışlanma diledi

Musa geldi, meluna dedi Hakk'ın buyruğunu
Secdeyi işitince döndü, inkâr etti

Ben ondan derdime derman etmesini umardım
Daha da artırdı derdimi, tedavi etmedi

Ben tapsam ona, o zaman tapardım
Şimdi kendisi toprak olup her şeyi alt üst etti

Âdem, İblis de kimdir? Bu işleri yapan Tanrı
Ayl, günü yarattı, geceyi gündüzü var etti

İblis'ten kasıt nedir? Bütün münasebetsizlik bizden
Ne duydunsa bu sözden sırrı aşikâr etti

Tanrı der o kula: İnayet benden gelsin
Ne Şeytan azdırır, ne kimse eder etki

Altı bin yedi yüz yılı geçen Âdem'i
Dile getirdi Yunus, sözü tekrar etti

Bencileyin gören kişi ben sevdüğümün yüzini
Delü ola, tağa düşe, yavu kıla kendözini

Ben nicesi diyüblem cemâli tertibin anun
Kim can dudağıdur dadan anun kılınıcı tuzını

Her nereye varurise ol şirin hûlu dilberüm
Yitmiş iki millete ol geçürür dürlü nâzını

Kişi neyi severise dilinde sözi ol olur
Gensüz söyleyesüm gelür dâyimâ anun sözünü

Kişi kendü geniyile dostâ lâıyk olmazımış
Muhabbet burcında ol kor âşıkun ılduzını

Derdsüzlere benüm sözüm benzer kaya yankusına
Haldaşı bilür kişinün gönlinde gizlü râzını

Bu Yûnus'un gördüğünü eğer Zühre göreyidi
Çengini elden bıragub unıdayidi sâzını

Biz bizi bilmezidük, bizi Yaradan eyledi
Âşıkârâ bizi kıldı, kendüyi pinhân eyledi

Biz de bile pinhânidük, gayri sen ü benidük
Mutlak bigümânidük, hem bigümân eyledi

Toprağı kudretinden sûret ü hat bağladı
Dört ferîşte yoğurdı, Âdem andan eyledi

Çün yarattı Âdem'i bileydük biz kamu
Bu kamu hâs u âmı bir ma'dinden eyledi

Asıl ma'dindeydük, kaygusuz ganîydük
Şu binişan cihandan şöyle nişân eyledi

Görgil Çalab fazlını, yıkmaz âsi gönlini
Yüz bin yigirmi dört bin ol tercümân eyledi

Sevdiğimin yüzünü benim gibi gören kişi
Deli olur, dağa düşer, kaybeder kendini

Ben nasıl söyleyebilirim onun cemalinin şeklini?
Can dudağıdır tadan onun huyunun tuzunu

Nereye varırsa o şirin huylu dilberim
Yetmiş iki millete o geçirir nazını

Kişi neyi severse, dilindeki sözü o olur
Elimde olmadan söylemek isterim daima onun sözünü

Hiç kimse kendi isteğiyle dostuna lâayık olmazmış
Muhabbet burcuna o koymuş âşıkların yıldızını

Dertsizlere benim sözüm benzer kaya yankısına
Haldeş bilir haldeşinin gönlündeki sırrını

Zühre görseydi eğer Yunus'un gözüyle gördüğünü
Çengini elden bırakıp unutturdu kendi sazını

Biz bizi bilmezdik: bizi Yaradan var etti
Ortaya çıkardı bizi, kendini gizledi

Biz birlikte gizliydik; sen ben dışındaydık
Mutlaka kuşkusuzduk; hem kuşkusuz etti

Toprağa kudretiyle sûret şekil verdi
Dört melek yoğurdu; Âdem'i ondan var etti

Yarattığında Âdem'i, birlikteydik biz
Hasını avamını hep bir madenden etti

Madenin aslındaydık; kaygısızdık, zengindik
O işareti olmayan dünyada böyle işaretli etti

Bak Tanrı'nın fazlına; yıkmaz asinin gönlünü
Yüz yirmi dört bini O, tercüman etti

Kamu bir yire gider, kimse niçesi yiter
İki birdür, bir biter, gör bir neden eyledi

Âdem'den buna değin ne eli var ne yenin
Yimelikle geymeği bir dânededen eyledi

Çün nefis oldu havâle, tağıtdı değme yola
Tatlu oldu nevâle, ol sen ü ben eyledi

Seni ne bile fûlan, ne söylerise yalan
Dünye çirkine kalan işin gümân eyledi

Elestde bileydük, göz açduk, belî didük
Eyiden Yûnus idük, cümle birden eyledi

178

Dostdan haber sorarisen güzâf değüldür dost işi
Bellü bilün hiç nesnedür bu cihanda dostsız kişi

Her kim ki dost yüzin göre, dost dost diyü can vire
Ol vaktin ol dosta ire, unıda cümle teşvîşi

Kim yol bulısardur ana, ol kığırur andan yana
Devlet irdi andan bana, hâcet değül hümâ kuşu

Dost işi aceb işdürür, can denize talmışdurur
Cansuzlara bir düşdürür, gel yorasın sen bu düşü

Dost ışkından âlem toldı, her bir âşık andan oldu
İşksuz biten çiçek soldı, işkiledür dostlık hoşı

Niçe diyeyin ben anı, kabûl itmez yüz bin canı
Ana lâyıkkıymet kanı, yokdurur anun deni tuşu

İşkı seve âşık gerek, ne olısar işkdan yiğrek
İşkdur yire göge direk, kalanı hep söz öküşü

Yûnus imdi sen beniken, âşıklara ne sen ben
Yoklıkdamış dostı seven, komaz ayruksı bakışı

Herkes bir yere gider; kişi nasıl kaybolur gider?
İki birdir; birde biter. Gör biri neden etti?

Âdem'den bu yana ne eli var, ne baskın
Giymekle yemeyi bir taneden etti

Nefis var edilince, dağıttı birer yola
Tatlı oldu nevale; seni beni var etti

Seni ne bilsin filan; ne dersen yalan
Dünya çirkefine dalan işini kuşkulu etti

Elest'te birlikteydik, göz açtık "Belî" dedik
Söyleyen Yunus'tuk, tümünü birden var etti

178

Dosttan haber sorarsan, boşuna değil dostun işi
İyi bilin; hiçbir şeydir bu dünyada dostsuz kişi

Kim dostun yüzünü görürse, "Dost, dost" diye can verirse
Dosta kavuştuğu anda unuttur bütün kargaşayı

Kim yol bulacaktır ona? O, çağırır kendinden yana
Devlet erişti ondan bana; hacet değil hüma kuşu

Dost işi acayip bir iştir, can denize dalmıştır
Cansızlar için bir düştür; gel yor sen bu düşü

Dost aşkıyla âlem doldu; her bir âşık ondan oldu
Aşksız biten çiçek soldu; aşkladır dostluk hoşluğu

Ben nasıl diyeyim onu? Kabul etmez yüz bin canı
Ona lâyük kıymet hani? Yoktur ona bir dengi

Aşkı seven âşık gerek; aşktan iyi ne var ki?
Aşktır yere göğe direk; kalanı hep söz fazlası

Yunus! Şimdi sen ben iken, âşıklara ne sen ne ben olur
Yokluktaymış dostu seven; bırakmaz başka bakışı

Ol Çalab'un ışkı benüm bağrumı baş eyledi
Aldı benüm gönlümi, sırrımı fâş eyledi

Hergiz gitmez gönülden, hiç eksük olmaz dilden
Çalab kendü nûrını gözüme tuş eyledi

Can gözi anı gördi, dil andan haber virdi
Can içinde oturdı, gönlümi arş eyledi

Bir kadeh sundı câne, can içdi kane kane
Tolu geldi peymâne, canı serhoş eyledi

Esrük oldı cânumuz, dür döker lisânumuz
Ol Çalabumun ışkı beni serhoş eyledi

Ben kaçan dervîş olam, tâ ki ana iş olam
Yüz bin benüm gibiyi işk hırkapûŝ eyledi

Yûnus imdi avınur, dostı gördi sevinür
Erenler mahfilinde işka cünbiş eyledi

180

Kemdurur yohsullıktan niçelerün varlığı
Bunca varlık variken gitmez gönül tarlığı

Batmış dünyâ mâlına, bakmaz ölüm hâline
Yitmiş Kârun mâlına, zihî iş düşvarlığı

Bu dünya kime kaldı, kimi berhurdar kıldı
Süleymân'a olmadı anun berhurdarlığı

Süleyman zenbil ördi, kendü imeğın yirdi
Anunile buldılar anlar berhurdarlığı

Gel imdi miskin Yûnus, nen var, yola harc eyle
Gördün, elünden gider bu dünyânun varlığı

O Tanrımın aşkı bağrımı yaraladı
Aldı benim gönlümü, sırrımı ifşa etti

Asla gitmez gönülden; hiç eksik olmaz dilden
Tanrı kendi nurunu gözüme indirdi

Can gözü onu gördü, dil ondan haber verdi
Can içinde oturdu, gönlümü Arş etti

Bir kadeh sundu cana, can içti kana kana
Dolu geldi kadeh, canımı sarhoş etti

Sarhoş oldu canımız, inci döker dilimiz
O Tanrımın aşkı beni sarhoş etti

Ben nasıl derviş olayım? Nasıl ona eş olayım?
Yüz bin benim gibisini aşk hırka giyer etti

Yunus şimdi avunur. Dostu gördü, sevinir
Erenler meclisinde aşka hareket getirdi

180

Yokluktan geridedir nicelerinin varlığı
Bunca varlık varken gitmez gönül darlığı

Batmış dünya malına; bakmaz ölüm hâline
Kavuşmuş Kârûn malına; bu nasıl iş zorluğu?

Bu dünya kime kaldı? Kimi berhürdar etti?
Süleyman'a kalmadı onun berhürdarlığı

Süleyman zembil ördü; kendi emeğini yerd
Onunla buldu onlar berhürdar olmayı

Gel şimdi miskin Yunus; neyin varsa yola harca
Gördün; elinden gider bu dünyanın varlığı

Ol dost benden yana hiç bilmezni niçe bakdı
İşbu vücûdum şehrine bir hoş nazar bırakdı

Gözüm anun yüzinden niçe giderdi bilem
Şol şirin kılincile gönlümü şöyle yıkdı

Kimden öğüt isterem, sabrı gösterür bana
Sabır sermâyesini muhabbet odı yakdı

Sabrile benüm işüm niçe varısar başa
Cânuma can bağışlar şol dostumun nûvahtı

Sevdükli sevdügile bile kopar dir yarın
Bu iş yarına güymez, bugünkü dem sayakdı

Yûnus dost mürüvvetin ayırmaya kendözinden
Kişi neyi severise, cânı ana uyakdı

Toldur bize kadehi ışk şerâbından iy sâkî
Ol denizden içür bize ki andan içer şeyh ü fakı

Sohbetümüz ilâhîdür, sözümüz Kevser suydur
Şâhumuz şahlar şâhıdır, çalgumuzdur dost firâkı

Kim ki bir dem sohbet ola, müfti müderris mat ola
Bir ilâhî devlet ola, andan içen oldu bâkî

Hırkayile tac yol virmez, fereciyle âlim olmaz
Din diyânet olmayıcak okısan kamu varakı

Okıdun yidi mushafı ha tâat gösterür safı
Çünkü amel eylemedün, gerekse var yüz yıl okı

Bin kez hacca vardunise, bin kez gazâ kıldunise
Bir kez gönül ırdunise, gerekse var yollar dokı

Hiç bilmem, o dost benden yana nasıl baktı?
Bu vücut şehrimde hoş bir bakış attı

Gözümü onun yüzünden nasıl ayırabilirim?
O şirin hareketle gönlümü şöyle yıktı

Kimden öğüt istersem, sabır gösterir bana
Sabrımın perdesini muhabbet ateşi yaktı

Sabırla benim işim nasıl girecek yoluna?
Dostumun okşaması canıma can kattı

Seven sevdiğiyle birlikte kalkacak yarın
Bu iş yarını beklemez; bugün oldu bitti

Yunus dost mürüvvetini ayırmaz kendinden
Kişi neyi severse, canı onda gurub etti

Doldur bize kadehi aşk şarabından ey sâkî
O denizden içir bize; ondan içer şeyh, fakî

Sohbetimiz ilahidir, sözümüz Kevser suyudur
Şahımız şahlar şahıdır; çalgımız dosttan ayrılıktır

Bir an sohbet olursa, müftü müderris mat olur
Bir ilahi devlet olur; ondan içen ölümsüz olur

Hırka ile tac yol vermez; fereci ile âlim olmaz
Din diyanet olmayınca, ne yaparsın bunca sayfayı?

Okudun yedi mushafı, itaat eder saf olan
Amel etmedinse gerekirse yüz yıl oku

Bin kez hacca gittinse, bin kez gazâ ettinse
Bir kez gönül ayırdınca, gerekirse yollar doku

Gönül mi yig, Ka'be mi yig, eyit bana aklı iren
Gönül yigdürür zîre kim gönüldedür dost turakı

Gönüllerin konşılarun ısmarladı Hak Resûle
Mi'râc gicesi dostile bu kelecı oldu bâkî

Yûnus senün işün budur, dutgıl ulular eteğin*
Dilerisen bâkî olısan, gönüller oldılar bâkî

183

Sana ibret gerekise gel göresin bu sinleri
Ger taşisen eriyessin bakup göricek bunları

Şunlar ki çokdur malları, gör niçe oldu halleri
Son ucu bir gönlek geymiş, anun da yokdur yenleri

Kanı mülke benüm diyen, köşk ü saray beğenmeyen
Şimdi bir evde yaturlar, taşlar olmuş üstunları

Bunlar eve girmeyeler, zühd ü tâat kılmayalar
Bu beğliği bulmayalar, zira geçdi devranları

Kanı ol şirin sözlüler, kanı ol güneş yüzlüler
Şöyle gâyb olmuş bunlar, hiç belürmez nişanları

Bunlar bir vakt beğleridi, kapucılar korlaridi
Gel şimdi gör bilmeyessin beğ kangidur ya kulları

Ne kapu vardur giresi ne yimek vardur yiyesi
Ne ıfık vardur göresi, dün olmuşdur gündüzleri

Bir gün senün dahi Yûnus benven didüklerün kala
Seni dahi böyle ide nitekim itdi bunları

* "Senün" kelimesi Fatih yazmasında düşmüş. DTCF nüshasından tamamlandı. (ç.n.)

Gönül mü iyi, Kâbe mi iyi? Söyle bana aklı eren!
Gönül yeğdir çünkü gönüldedir dost durağı

Gönülleri, komşuları Hak Resul'e ısmarladı
Miraç gecesi dost ile bu söz oldu bakî

Yunus! Senin işin budur; tut uluların eteğini
Temiz olmak istersen, gönüllerde ol kalıcı

183

Sana ibret gerekse, gel, gör bu mezarları
Taş olsan erirsin, bakıp görünce bunları

Malları çok olan vardı; gör ne oldu hâlleri?
Sonuçta bir gömlek giymişler, yok yenleri

Hani mülke "Benim" diyen, köşk saray beğenmeyen?
Şimdi bir evde yatarlar; taşlar olmuş sütunları

Bunlar eve girmez; zahidlik, ibadet etmez
Bu beyliği bulmazlar; çünkü geçti devranları

Hani o şirin sözlüler, hani o güneş yüzlüler?
Kaybolup gitmiş bunlar; hiç belirmez izleri

Bunlar bir vakitler beydi; kapıcıları vardı
Şimdi bak, bilemezsin bey hangisi, kul hangisi?

Ne girilecek kapı var ne yenecek yemek var
Ne görülecek ılık var; gece olmuş gündüzleri

Yunus! Bir gün senin de benim gibi dediklerin kalır
Bunları nasıl ettiyse, bir gün seni de eder böyle

Ol geçidün korkusu uş beni yoldan kodı
Geçmez değme ârifler köprüsin kıldan kodı

Ol karanu cehennem âşika köşk ü saray
Kula anda suâl yok, kulı suâlden kodı

Öküz taşun üstinde, taşı balık götürür
Balık götüren deniz bünyâdın yilden kodı*

Dostun eteğin dutan dostile bâzâr ider
Bâzâr iden dostile bâzârın elden kodı

Ol Meryem oğlu İsí durup dosta gideriken
Şol bir yarımca iğne İsí'yi yoldan kodı

Yûnus imdi dimegil dostı girçek severin
Dostı girçek sevenler benliğin elden kodı

185

Banladı ol müezzin, turdı kâmet eyledi
Hazrete tutdı yüzün, döndi niyyet eyledi

Hazrete bağlu elüm, Fâtiha okur dilüm
Bilini büküp Hakk'a hoş rükûet eyledi

Şu benüm hâcetgâhum Tûr tağı oldu meğer
Mûsileyin bu gönlüm hoş münâcât eyledi

Bir sûret gördi gözüm, secdeye vardı yüzüm
Yıkıldı tertiblerüm, zühdümi mât eyledi

Ne duâ kılam ne selam, ne zikr ü tesbih kılam
Bu biş vakit nemâzumı ıskun gâret eyledi

Gör Yûnus'ı neyledi, hoş haberler söyledi
Âşıkıdı ma'şûka dâdusited eyledi

* Bu mısra Fatih nüshasında atlanmış. DTCF nüshasından tamamlandı. (ç.n.)

O geçitin korkusu işte, beni yolda bıraktı
Herkes geçemez; ârifler köprüsünü kıldan yaptı

O karanlık cehennem âşık için köşk ile saraydır
Kula orada soru yok; kulu sorudan alıkoydu

Öküz taşın üstünde, taşı balık götürür
Balık götüren deniz temelini rüzgârdan yaptı

Dostun eteğini tutan dostla haşır neşir olur
Dostla haşır neşir olan, alışverişi bıraktı

O Meryem oğlu İsa kalkıp dostuna varırken
Yarım yamalak bir iğne İsa'yı yolundan etti

Yunus şimdi "Dostu gerçekten severim" deme
Dostu gerçekten sevenler benliğini elden bıraktı

O müezzin ezan okudu; kalktı, namaza durdu
Hazret'e çevirdi yüzünü, niyet etti

Hazret'e bağlıdır elim; Fatiha okur dilim
Belini büküp Hakk'a hoş rükûlar etti

Benim hacet yerim Tur Dağı oldu meğer
Musa gibi bu gönlüm hoş yakarış etti

Bir sûret gördü gözüm, secdeye vardı yüzüm
Yıkıldı tertip düzenim; zühdümü mat etti

Ne dua edeyim ne selam; ne zikir, tesbih edeyim
Bu beş vakit namazımı aşkın yağma etti

Gör Yunus'u neler etti; hoş haberler söyledi
Âşıktı mâşuğuna; onunla alışveriş etti

Ben bende seyr ideriken aceb size irdüm ahı
Bir siz dahi sizde görün, dostı bende gördüm ahı

Bende bakdum, bende gördüm benümile ben olanı
Sûretüme can olanı kimdürür bildüm ahı

İsteyüben bulımazam ol benisem ya ben kanı
Seçmedüm andan beni, bir kezden ol oldum ahı

Sûret toprakdur diyeni, gönlüm kabûl itmez anı
Bu toprağun cevherini Hazrete ırgürdüm ahı

Münkir kişi tuymaz bunı, dertlülerün sizer canı
Ben ışk bağı bülbüliyem, ol bağçeden geldüm ahı

Ma'sûk bizümledür bile, ayru değül kıldan kıla
Irak sefer bizden kala, dostı yakın buldum ahı

Değme bir yol kandan bana, tağılmayam değme yana
Kutlu oldu bu seferüm, hoş menzile irdüm ahı

Mansuridum ben ezelde, anuniçün geldüm bunda
Yak külümi savur göğe, ben enelhak oldum ahı

Ne oda yanam tağılam, ne dâra çıkam boğulam
İşüm bitince yürüyem, teferrüce geldüm ahı

Mün'im oldum yohsuliken, benüm oldu kevn ü mekân
Yirden göğe mağrib maşrık, yire göğe toldum ahı

Nitekim ben beni buldum, bu oldu kim Hak'ı buldum
Korkum anı bulıncadı, korkudan kurtuldum ahı

Yûnus kim öldürür seni, viren alur gine canı
Bu canlara hükm ideni kimidüğün bildüm ahı

Ben bende gezerken acayip sırra eriştim kardeş
Bir de siz bakın; dostu kendimde gördüm kardeş

Ben kendime baktım; bende gördüm benimle olanı
Sûretimin canı olanı, kim olduğunu bildim kardeş

Arayarak bulamam ben; o ben ise, ben hani?
Ayıramadım ondan beni; bir defada o oldum kardeş

“Sûret topraktır” diyeni, gönlüm kabul etmez onu
Bu toprağın cevherini Hazret’e ulaştırdım kardeş

İnkârcı duymaz bunu; dertlilerin sızar canı
Ben aşk bağı bülbülüym; o bahçeden geldim kardeş

Mâşuk bizimle birliktedir, kıl kadar ayrı değil
Uzak sefere yok ihtiyacımız; dostu yakın buldum kardeş

Var mı bana öyle yol; dağılmayım her yana
Kutlu oldu seferim; hoş menzile geldim kardeş

Mansûr’dum ben ezelden; işte yine geldim buraya ben
Yak külümü savur göğe; ben Enelhak oldum kardeş

Ne ateşte yanıp dağılayım, ne darağacına çıkıp boğulayım
İşim bitince yürüyeyim; gezintiye geldim kardeş

Nimet verir oldum yoksulken; benim oldu varlık âlemi
Doğuya batıya, baştanbaşa yere göğe doldum kardeş

Nitekim ben beni buldum; şu oldu: Hakk’ı buldum
Korkum onu buluncaya kadardı; korkudan kurtuldum kardeş

Yunus! Kim öldürür seni? Veren alır yine canı
Bu canlara hükmedenin kim olduğunu bildim kardeş

Ezeliden varıdı cânumda bu ışk odı
Eşker'tmedüm kimseye, bildüm ki ol dost kodı

Dört kitâbı okuyan bulmadı ıška çâre
Ne beğler ne sultanlar ne müderris ne kadı

Yir ü gök oynar ırılmaz, yeller eser deprenmez
Âkıbet şol cânun kim ışkun ola bünyâdı

İşk anadan toğmadı, kimseye kul olmadı
Hükmine kıldı esir, cümle biliş ü yadı

İşka Mecnun olanlar assı ziyandan fâriğ
Korkmaz ıssı sovuksan, pes ne biliser odı

Ezelde benüm fikrüm enelhakidi zikrüm
Henüz dahi toğmadın ol Mansûr-i Bağdâdi

İşk çengine düşenün melâmet olur canı
Anuniçün bednâmdur miskin Yûnus'un adı

188

İşidün iy yârenler, eve dervişler geldi
Can şükrâne virelüm, eve dervişler geldi

Her kim görür yüzünü, indirür kendözini
İlm-i bâtından öter, eve dervişler geldi

Dervişler uçar kuşlar, deniz kenârın kışlar
Zihî devletlü başlar, eve dervişler geldi

Dervişler yüzi sulu, görenler olur delü
Bâtını arşdan ulu, eve dervişler geldi

Seydi Balum ilinden, şeker tamar dilinden
Dost bağçesi yolından eve dervişler geldi

Yûnus kulun öğürsüz, kimsesi yok yalunuz
Fidî olsun cânunuz, eve dervişler geldi

Ezelden vardı canımda bu aşk ateşi
Açığa çıkarmadım; bildim ki o dost koydu

Dört kitabı okuyan bulmadı aşkın çaresini
Ne beyler ne sultanlar ne müderris ne kadı

Yer gök oynar, ayrılmaz; yeller esip kıpırdamaz
Her şey sağlam olur aşk olunca temeli

Aşk anadan doğmadı, kimseye kul olmadı
Hükmüne esir etti bütün tanıdığı tanımadığı

Aşka Mecnun olanlar uzaktır kârdan zarardan
Korkmaz sıcaktan soğuktan; peki, nereden bilecek ateşi?

Ezelden beri fikrim zikrim Enelhak'tı
Bağdatlı Mansûr henüz dünyaya gelmemiştı

Aşkın pençesine düşenin kınanmak olur canı
Bu yüzden kötüyeye çıkmıştır miskin Yunus'un adı

İşitin ey yârenler! Eve dervişler geldi
Canı şükrâne verelim. Eve dervişler geldi

Kim gördüyse yüzünü, indirir kendisini
Bâtın ilminden geçer. Eve dervişler geldi

Dervişler uçan kuşlar; deniz kenarında kışlar
Ne devletli başlar! Eve dervişler geldi

Dervişlerin yüzü sulu. Görenler olur deli
Bâtını Arş'tan ulu; eve dervişler geldi

Seydi Balım ilinden; şeker damlar dilinden
Dost bahçesi yolundan eve dervişler geldi

Yunus kulun arkadaşsız; kimsesi yok, yalnız
Feda olsun canımız. Eve dervişler geldi

Dînün îmânun varise hor görmegil dervişleri
Cümle âlem müştakdurur görmekliğe dervişleri

Ay u güneş müştakdurur dervişlerün sohbetine
Feriştehler tesbîhinde zikr ider dervişleri

Tersâlar tapuya gelür, hükm isleri zebûn olur
Tağlar taşlar secde kılur göriceğez dervişleri

Ol âlem fahri Mustafâ sıdkı bütün kân-ı safâ
Andan isterisen vefâ, sen hoş dutgıl dervişleri

İncidesin âh ideler, ömrün kökin kurıdalar
Gözsüz olasin, yideler, tâ bilesin dervişleri

Yir gök eydür hırka hakı, himmetleri olsun baki
Ol pâdişâ oldı sâkî, esriddiler dervişleri

Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okurısan
Vallah didâr görmeyesin, sevmezisen dervişleri

Yûnus eydür bu ışk geldi, ölmüş cânım diri kıldı
Sen ben demek benden kaldı göriceğez dervişleri

190

Menzili ırak bu yolun, bu yola kim varası
Müşkili çok bu yolun, bunu kim başarası

Bu yola yarak gerek, çok eksük gerek gerek
Key demür yürek gerek bu sarp yola varası

İnce Sırat köprüsi sıfatımiş bu yolda
Dosta giden kişinün toğrulıkdur çâresi

Kimde toğrulık var, Hak Çalab anı sever
İki cihâna yarar ol erün sermâyesi

Dinin imanın varsa, hor görme dervişleri
Bütün âlem müştaktır görmeye dervişleri

Ay güneş müştaktır dervişlerin sohbetine
Melekler tesbih okur, zikreder dervişleri

Hıristiyanlar huzura gelir; hüküm sahipleri düşkün olur
Dağlar taşlar secde eder görünce dervişleri

Âlemin kıvancı Mustafa, sıdkı bütün, safâ madeni
İstersen ondan vefa, sen hoş tut dervişleri

İncitirsen ah ederler, ömrün kökünü kuruturlar
Gözsüz kalırsın, seni çekerler; bilmelisin dervişleri

Yer gök der ki: Hırka hakkı, himmetleri olsun kalıcı
O padişah oldu sâkî, sarhoş ettiler dervişleri

Gökten inen dört kitabı günde bin kez okusan
Vallahi cemali göremezsın, sevmezsen dervişleri

Yunus der ki: Bu aşk geldi, ölmüş canımı diriltti
Sen ben demek benden çıktı görünce dervişleri

Menzili uzaktır bu yolun; bu yola kim girecek?
Zorluğu çoktur bu yolun; bunu kim başaracak?

Bu yol için hazırlık gerek; eksik gerek, çok gerek
Bu sarp yola girmek için demirden yürek gerek

İnce Sırat Köprüsü özellikmiş bu yolda
Dosta giden kişinin doğruluktur çaresi

Kimde doğruluk varsa, Hak Tanrı onu sever
İki dünyaya yarar o erin sermayesi

Toğrulık mancınığı istiğfar taşıyile
Toğru vardı atıldı, yıkıldı nefs kalası

İman aldanukcası bilün çokdur bu yolda
Nefsine uyanların gitmez yüzi karası

Yüz bin riyâ çerisi bilün vardur bu yolda
Nefs öldürmüş er gerek ol çeriye kırası

Yûnus imdi saladur gel gidelüm yoklığa
Gözlerün lâykise dost didârin göresi

191

Niçe bir besleyesin bu kaddile kâmeti
Düşdün dünya zevkine, unuttun kıyâmeti

Düriş, kazan, yi, yidür, bir gönül ele getür
Yüz Ka'be'den yigrekdür bir gönül ziyâreti

Uslu değül, delüdü halka sâluslık satan
Nefsin müsülmân itsün varise kerâmeti

Yüz bin peygamber gele, hiç şefâat olmaya
Vay eğer olmazise Allah'un inâyeti

Nefsin müsülman iden Hak yolın toğru varur
Yarın ana olısar Muhammed şefâati

Yûnus imdi sen dahi girçeklerden olığör
Girçek erenlerimiş cümleñün ziyâreti

Doğruluk mancınığı istiğfar taşıyla
Doğru vardı, atıldı, yıkıldı nefis kalesi

Bilin, iman aldatmacası çoktur bu yolda
Nefsine uyanların gitmez yüzünün karası

Bilin; bu yolda yüz bin riya askeri var
O askeri yenmek için nefsini öldürmüş er gerek

Yunus şimdi çağırıyor; gel gidelim yokluğa
Hakk'ın cemalini görecektir gözlerin lâıksa

191

Ne kadar besleyeceksin bu boyu bosu?
Düştün dünya zevkine, unuttun kıyameti

Çalış kazan, ye yedir, bir gönül kazan
Yüz Kâbe'den iyidir bir gönül ziyareti

Akıllı değil delidir halka ikiyüzlülük satan
Nefsini Müslüman etsin varsa kerameti

Yüz bin peygamber gelir; hiç şefa'at olmaz
Vay eğer olmazsa Allah'ın inayeti!

Nefsini Müslüman eden, Hak yoluna doğru giden
Yarın ona olacak Muhammed'in şefaati

Yunus! Şimdi sen de gerçeklerden olmaya bak
Gerçek erenlereymiş herkesin ziyareti

İşkun odı düşdi câna, eritdi yürek yağını
Kesdi hevâsetün kökin, oda yandurdu bağıını

Kazdı kahrır kazmasile canda cefâ ocağını
Çaldı nefsumün boynına* himmet eri bıçağını

Rahmet suyiyle yudı gönlüm evin aparıca
Hidmet kapusından ana sundı şükür ayağını

Herkim bize yanı yanar, Hak dileğin virsün ana
Urmaklığa kasd idenün düşem öpem ayağını

Kim bize taş atarise, güller nisâr olsun ana
Çerâğuma kasd idenün Hak söndürsün çerağını

Miskin gönlün ışk elinden iki büküldi vücûdı
Tevbe kapusından sundum ana îman tabağını

Gel imdi miskin Yûnus hevâseti elden bırak
Çalabum rûzî eyle bize kanâat bucağını

Erenler bir denizdür, âşık gerek talası
Bahri gerek denizden girüp gövher alası

Gine bir bahri olduk, denizden gövher aldık
Sarraf gerek gövherün kıymetini bileci

Yüri var epsem ol a ne** simsarlık satarsın
Ali gibi er gerek işbu sırta eresi

Muhammed Hak'ı bildi, kendüde gördi
Cümle yirde Hak hâzır, göz gerekdür göresi

Bile rızkını Hak'dan, "Nahnü kasemnâ" penhan
Nefsin bilmiş er gerek göz hicâbın silesi

* Yazmada "boynına" kelimesi yok. Unutulmuş olmalı. Metnin akışından bu kelimenin "boynına" olması gerekir. (ç.n.)

** "Ne" kelimesi yazmada unutulmuş. Metnin akışından burada ne olması gerekir. (ç.n.)

Aşkın ateşi düştü cana, eritti yürek yağını
Kesti heveslerin kökünü; ateşe verdi bağını

Kazdı kahır kazmasıyla canda cefa ocağını
Çaldı nefsimin boynuna himmet erinin bıçağını

Rahmet suyuyla yıkadı gönlümün evini tertemiz
Hizmet kapısından ona uzattı şükür ayağını

Kim hâlimize yanarsa, Hak dilediğini versin ona
Vurmaya kastedenin eğileyim, öpeyim ayağını

Kim bize taş atarsa, güller saçılınsın ona
Kandilime kastedenin Tanrı söndürsün kandilini

Aşk yüzünden iki büklüm oldu miskin gönlün vücudu
Tövbe kapısından uzattım ona iman tabağını

Miskin Yunus! Gel şimdi hevesi bırak
Tanrım nasip etsin bize kanaat bucağını

Erenler bir denizdir; âşkın dalması gerek
Denize dalıp inci almak için denizci gerek

Biz yine denizci olduk, denizden inci aldık
İncinin kıymetini bilmek için sarraf gerek

Yürü var, sessiz ol; ne simsarlık satarsın?
Bu sırra ermek için Ali gibi er gerek

Muhammed Hakk'ı bildi; Hakk'ı kendinde gördü
Her yerde Hak hazır; görmek için göz gerek

Rızkını Hak'tan iste; "Biz paylaştırdık" gizlidir
Göz perdesini kaldırmak için nefsinin bilmiş er gerek

Didüm işbu nefesi âşıklar hükmiyle
Bahilliksüz er gerek bir karâra turası

Âlimler kitâb düzer, karayı aka yazar
Gönüllerde yazılır bu kitâbun sûresi

Yüri hey sûfi-yi zerrak, ne sâluslık satarsın
Hak'dan artuk kim ola kula dilek viresi

Hak turağı gönülde, âyâtı var Kur'ân'da
Arşdan yukaru canda ışk burcının kulesi

Şöyle delü olmışam, bilmezin dünden günü
Yüreğümde işledi ışk okunun yarası

Gel imdi miskin Yûnus, tut erenler eteğin
Cümlesi miskinlikde yokluğımı çâresi

194

İşkun aldı benden beni, bana seni gerek seni
Ben yanaram düni günü, bana seni gerek seni

Ne varlığa sevünirem ne yokluğa yerinürem
İşkunile avınuram, bana seni gerek seni

İşkun âşıkları öldürür, ışk denizine taldurur
Tecelliyile toldurur, bana seni gerek seni

İşkun şerâbından işem, Mecnûn olup tağa düşem
Sensin dün ü gün endişem, bana seni gerek seni

Sûfilere sohbet gerek, ahîlere ahret gerek
Mecnunlara Leyli gerek, bana seni gerek seni

Eğer beni öldüreler, külüm göğe savuralar
Toprağum anda çağıra, bana seni gerek seni

Yûnus'durur benüm adum, gün geldükçe artar odum
İki cihanda maksûdum, bana seni gerek seni

Bu nefesi âşıkların hükmüyle söyledim
Bir kararda kalmak için cimri olmayan er gerek

Âlimler kitap hazırlar, karayı ak yüze yazar
Gönüllerde yazılır bu kitabın sûresi

Yürü hey kurnaz sûfî! Neden ikiyüzlülük edersin?
Hak'tan başka kim var kulun dileğini verecek?

Hakk'ın durağı gönülde; âyetleri var Kur'ân'da
Arştan yukarı candadır aşk burcunun kulesi

Öyle deli oldum ki ayıramam geceyi gündüzü
Yüreğime işledi aşk okunun yarası

Gel şimdi miskin Yunus; tut erenler eteğini
Miskinlikte yoklukmuş her şeyin çaresi

194

Aşkın aldı benden beni, bana seni gerek seni
Ben yanarım gündüz gece, bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim, ne yokluğa yerinirim.
Aşkın ile avunurum, bana seni gerek seni

Aşkın âşıkları öldürür; aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur, bana seni gerek seni

Aşkın şarabından içeyim; Mecnun olup dağa düşeyim
Gece gündüz düşündüğüm sensin, bana seni gerek seni

Sûfilere sohbet gerek; ahilere ahiret gerek
Mecnunlara Leyla gerek, bana seni gerek seni

Eğer beni öldürseler; külümü göğe savursalar
Toprağım oradan çağırır, bana seni gerek seni

Yunus'tur benim adım, gün geçtikçe artar ateşim
İki dünyada maksadım; bana seni gerek seni

Dilsüzler haberini kulaksuz dinleyesi
Dilsüz kulaksuz sözün can gerek anlayası

Dinlemedin anladuk, anlamadın eyledük
Girçek erün bu yolda yoklukdur sermâyesi

Biz sevdük, âşık olduk, sevüldük, ma'sûk olduk
Her dem yeni dirlikde sizden kim usanası

Yitmiş iki dilcedi, araya sınır düşdi
Ol bakışı biz bakduk, yermedük âm u hası

Miskin Yûnus ol velî yirde gökde toptolı
Her bir taş altında gizlü bin İmran oğlu Mûsî

Nasihat kandilinden bir işâret göründi
Tenüm içinde cânım andan yana süründi

Nefsümün ejdehâsı döndi bana hamle itdi
Kanâat hay dimezse yir ü göği yir imdi

Kanâati yâr idin, uyma nefis dileğine
İresin hakîkate, yirün buldun, tur imdi

Kanâat didüğünü eğer sen dutmazisen
Nefsüne uyarisen, sergerdan ol yür'imdi

Yûnus Hak tecellîsin şiir dilinden söyler
Canda gövher varise Hak'dan yana yür'imdi

Dilsizlerin haberini kulaksız dinlemek gerek
Dilsizin kulaksızın sözünü canın anlaması gerek

Dinlemeden anladık, anlamadan ettik
Bu yolda yokluktur gerçek erin sermayesi

Biz sevdik, âşık olduk; sevildik, mâşuk olduk
Her an yeni dirlikte sizden kim usanır?

Yetmiş iki dil vardı; araya sınır girdi
O bakışı biz baktık; yemedik avamı hası

Miskin Yunus! Yerler gökler velîlerle dolu
Her taşın altında gizli bin İmran oğlu Musa

Nasihat kandilinden bir işaret göründü
Bedenim içinde canım ondan yana süründü

Nefsimin ejderhası döndü, bana hamle etti
Kanaat “Hay!” demezse, yeri göğü yer şimdi

Kanaati yâr edin; uyma nefsin dileğine
Eresin hakikate; yeri i buldun; kalk şimdi

Kanaatin dediğini eğer sen tutmazsan
Nefsine uyarsan, derbeder ol, var şimdi

Yunus Hak tecellisini şiir diliyle söyler
Canda cevher varsa, Hak’tan yana yürü şimdi

Pâdişehler pâdişâhı ol gani
Emrile viribidi bize canı

Od u su vü toprağı yili *bile
Anunile bünyâd eyledi teni

Yaratdı yitmiş iki dürlü dili
Arada üstün kodı müsülmanı

Biz müsülman Muhammed ümmetine
Hil'at virdün bize dîn ü îmanı

Can nurdandur u** nûra karışsar
Ayb eyleme sûret olursa fânî

Zekeriya ağaca sığınmağın
Bıçguyile iki dildürdün anı

Eyyûb'un kurda yidürdün tenini
Sabrile buldı o dahi dermânı

Ya'kûb'ı ağladup aldun gözlerin
Yûsuf'ı Mısır'un sen itdün sultânı

Kamuya söz söyledür ibret için
Yûnus'ı söyledür ol Sübhânı

* Yazmada "yili" kelimesi yok. Eskiden dört temel unsur olarak ateş (od), su, toprak ve rûzgârdan (yel) söz edilirdi. Burada bir unsur unutulmuş. (ç.n.)

** Burada "vay" (u) harfinin olması gerek. (ç.n.)

Padişahlar padişahı o Gâni
Emirle gönderdi bize canı

Ateş, su, toprak, rüzgârı birlikte
Onunla var etti bedeni

Yarattı yetmiş iki türlü dili
Aralarında üstün etti Müslümanı

Biz Müslüman Muhammed ümmetine
Kaftan olarak verdin bize dini imanı

Can nurdandır; nura karışacaktır
Kusur bulma sûret olursa fanî

Zekeriya ağaca sığındığı için
Bıçkı ile ikiye böldürdün onu

Kurda yedirdin Eyüp'ün tenini
Sabırla buldu o da dermanı

Yakup'u ağlatıp aldın gözlerini
Sen ettin Yusuf'u Mısır'ın sultanı

Herkesi söz söyletir ibret için
Yunus'u da söyletir o Süphan'ı

Şol geçidün korkusı uş bizi yoldan kodı*
Geçemez değme herif, köprüsin kıldan kodı

Lain indi öküze âlile azdurmağa
Sinekile Hak Çalab öküzi alden kodı**

* Bu şiir 184 numaralı şiirle büyük benzerlik göstermektedir. Belki de bunun için ilk iki beyti yazıldıktan sonra vazgeçilmiş. (ç.n.)

** Yazmada bu şiirin diğer beyitleri yazılmamış. DTCF yazmasında (194b-195a) şiirin tamamı şu şekildedir:

Ol geçdüği korkusı uş beni yoldan kodı
Değme kişi geçemez köprüsin kıldan kodı

Yirde gökde ol dostun hikmetleri bîpâyân
Hikmetine talaldan uş beni kalden kodı

İndi öküzi ol lain âlile azdurmağa
Sinekile ol Çalab öküzi alden kodı

Öküz taşun üstinde taşı balık götürür
Balık götüren deniz bünyâdın yilden kodı

Cehennem key karanu cehennem tahtesserâ
Kula ayruk suâl yok kulı suâlden kodı

Dosta âşık olanun güci sözine yiter
Güci sözine yiten sözi i dilden kodı

İşitdük Meryem oğlu dostına varuriken
Gör âhir yarım iğne İsa'yı yoldan kodı

Yûnus eydür dimegil dostı girçek severem
Dostı girçek sevenler benliğin elden kodı

O geçitin korkusu işte bizi yoldan alıkoydu
Herkes geçemez bunu, köprüsünü kıldan yaptı

Melun şeytan indi öküzü hileyle azdırmak için
Hak Tanrı sinek ile öküzü hileden kurtardı

Bu ne gelecek yerdür, ağlasana katı
Düşdün dünya zevkine, unuttun kıyâmeti

Malı mülki koyuben kanda gidersin miskin
Anca yatasın sinde, gör niçe kıyâmeti

İki ferişte ine gele, karşuna tura
Günahlarını yaza, sala boynuna biti

Günahların tartalar, andan Sırat'a ilteler
Zebâniler dutalar, figanlar ola katı

Ata oğuldan bize, bakmaya ana kıza
Şol gün geliser başa, unutma Arasat'ı

Miskin Yûnus sen dahi girçeklerden olıgör
Erenler pîşe idinmiş sabrile kanâati

200

Ömrüm beni sen aldadun, ah nideyin ömrüm seni
Beni deprenimez kodun, ah nideyin ömrüm seni

Benim varum hep senidün, cânım içinde canidün
Hem sen bana sultanidün, ah nideyin ömrüm seni

Gönlüm sana eğleridüm, gül diyüben yıylaridüm
Garibseyüp ağlaridüm, ah nideyin ömrüm seni

Giderimiş bunda gelen, dünya işi cümle yalan
Ağlar ömrin yavı kılan, ah nideyin ömrüm seni

Hayrum şerrüm yazılısar, ömrüm ipi üzüliser
Gidüp sûret bozulisar, ah nideyin ömrüm seni

Bari koyuben kaçmasan, göçkünci gibi göçmesen
Ölüm şerâbın içmesen, ah nideyin ömrüm seni

Bu gelinecek yer değildir, çok ağlasana!
Düştün dünya zevkine, unuttun kıyameti

Malı mülkü bırakıp nereye gidiyorsun miskin?
Öylece yatarsın mezarda, gör neymiş kıyameti

İki melek iner gelir, sonra karşında durur
Günahlarını yazar, asar boynuna defteri

Günahlarını tartarlar, oradan Sırat'a iletirler
Zebaniler tutarlar; feryat figan yükselir

Babası oğlundan bezer; bakmaz anaya, kıza
O günler başa gelecek; unutma Arasat'ı

Miskin Yunus! Sen de gerçeklerden olmaya bak
Erenler meslek edinmiş sabır ile kanaati

200

Ömrüm! Beni sen aldattın, ah ne yapayım ömrüm seni?
Beni kıpırdayamaz ettin, ah ne yapayım ömrüm seni?

Benim varlığım hep sendin, canımın içinde candın
Hem sen benim sultanımdın, ah ne yapayım ömrüm seni?

Gönlümü seninle avuturdum, gül diyerek koklardım
Garipseyip ağlardım, ah ne yapayım ömrüm seni?

Gidermiş buraya gelen, dünya işi hep yalan
Ağlar ömrünü kaybeden, ah ne yapayım ömrüm seni?

Hayrım şerrim yazılacak, ömrümün ipi koparılacak
Gidip sûret bozulacak, ah ne yapayım ömrüm seni?

Bari bırakıp kaçmasan, göçebe gibi göçmesen
Ölüm şarabını içmesen, ah ne yapayım ömrüm seni?

Bir gün ola, sensüz kalam, kurda kuşa öyün olam
Çüriyüben toprak olam, ah nideyin ömrüm seni

Miskin Yûnus bilmez misin, yohsa nazar kılmaz mısın
Ölenleri anmaz mısın, ah nideyin ömrüm seni

201

Kime gönül virürisem benümile yâr olmadı
Hâlümi bilüp derdüm sorup bana vefâdar olmadı

Meğer takdîridi, âşık oldu gönlüm sana
Hiç kimseler bencileyin ışkâ giriftâr olmadı

İşkdan şikâyetüm yokdur, kendü tâliümdendür
Kendü yolu aramayan âdem değül er olmadı

İşk bir ulu hil'atdürür, bir niçeye virür Çalab
Bir niçeler kaldı mahrum, işkdan haberdar olmadı

İşk bir uludan nazardur, âşık canlar erenlerdür
İşka düşmeyen gönül vîrândurur, şar olmadı

İbrahim'e Nemrud odın işkdur gülsitân eyleyen
İşkdan nazar iriceğiz gülzâr oldu, nâr olmadı

Hak yaratdı yiri göği ol Ahmed'ün dostluğına
“Levlâk” ana delil oldu, ansuz yir gök var olmadı

İşkda kahırlar çok olur, âşıklara gayret gerek
Yûnus âşık oldunise, âşıklarda ar olmadı

Bir gün gelir, sensiz kalırım, kurda kuşa öğün olurum
Çürüyerek toprak olurum, ah ne yapayım ömrüm seni?

Miskin Yunus bilmez misin, yoksa hiç bakmaz mısın?
Ölenleri anmaz mısın, ah ne yapayım ömrüm seni?

201

Kime gönül verdimse, benimle yâr olmadı
Hâlimi bilip, derdimi sorup bana vefalı olmadı

Hakk'ın takdiri böyleymiş; âşık oldu gönlüm sana
Hiç kimse benim gibi aşka tutulmadı

Aşktan değil şikâyetim; kendi talihimden
Kendi yolunu aramayan adam değil; er olmadı

Aşk ulu bir kaftandır; nicelerine verir Tanrı
Niceleri mahrum kaldı; aşktan haberdar olmadı

Aşk ulu bir bakıştır; âşık canlar erenlerdir
Aşka düşmeyen gönül viranedir; şehir olmadı

İbrahim'e Nemrut ateşini aştı gülistan eden
Aşktan bir bakış gelince, gülistan oldu; ateş olmadı

Hak yarattı yer ile göğü Ahmed'in dostluğu için
Levlâk' onun delilidir; onsuz yer gök var olmadı

Aşta kahırlar çok olur; âşıklara gayret gerek
Yunus! Âşık oldunsa, âşıklarda ar olmadı

* Arapça "Sen olmasaydın" anlamında, şart içeren bir ifade. (ç.n.)

Müsülmanlar, zamâne yatlu oldu
Helal yinmez, haram kıymetlü oldu

Okıyan Kur'âna kulak tutulmaz
Şeytanlar semirdi, kuvvetlü oldu

Harâmile hamr tutdı cihânı
Fesad işler iden hürmetlü oldu

Kime kim Tanrı'dan haber virürsen
Kakır, başın salar, hüccetlü oldu

Şagird üstâdile arbede kılur
Oğul atayile garetlü oldu

Fakirler miskinlikden çekdi elin
Gönüller yıkuben heybetlü oldu

Peygamber yirine geçen hocalar
Bu halkun başına zahmetlü oldu

Dutulmaz oldu Peygamber hadisi
Halâyık cümle Hak'dan utlu oldu

Yûnus gel âşıkisen tevbe eyle
Nasûha tevbe ucı kutlu oldu

Müslümanlar! Zamane kötü oldu
Helâl yenmez, haram kıymetli oldu

Kur'ân okuyana kulak verilmez
Şeytanlar semirdi, kuvvetli oldu

Haram ile içki kapladı dünyayı
Fesat işler eden hürmetli oldu

Kime Tanrı'dan haber verirken
Kızar; başını sallar, hüccetli oldu

Öğrenci hocayla kavga eder
Oğul baba ile yağmalaşır oldu

Fakirler miskinlikten çekti elini
Gönüller yıkıp heybetli oldu

Peygamber'in yerine geçen hocalar
Bu halkın başına zahmetli oldu

Tutulmaz oldu Peygamber'in hadisi
Bütün insanlar Hak'tan utanır oldu

Yunus! Âşıksan, gel tövbe et
Nasuh için tövbenin sonucu kutlu oldu

Geldi geçdi ömrüm benüm şol yıl esüp geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelür* şol göz açup yunmış gibi

İşbu söze Hak tanukdur, bu can gevdeye konukdur
Bir gün çıka gide kafesden kuş uçmış gibi

Miskin âdem oğlanını benzetmişler ekinciye
Kimi biter kimi yiter yire tohum saçmış gibi

Bu dünyede bir nesneye yanar içüm, göyner özüm
Yiğidiken ölenlere gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya vardunise, bir içim su** virdünise
Yarın anda karşı gele Hak şerâbın içmiş gibi

Bir miskini gördünise, bir eskice virdünise
Yarın anda sana gele Hak şerâbın içmiş gibi***

Yûnus Emre bu dünyede iki kişi kalur dirler
Meğer Hızır İlyas ola âb-ı hayât içmiş gibi

* “Gelür” kelimesi düşmüş. Bu veya buna yakın bir kelime olmalı. (ç.n.)

** “Su” kelimesinin yazılması unutulmuş. Metnin akışına göre bu kelime bulunmalı. (ç.n.)

*** “Hak şerâbın içmiş gibi” tekrarlanmış ifadedir. Aslı başka olmalı. (ç.n.)

Geldi geçti ömrüm benim, rüzgâr esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelir, göz açıp yummuş gibi

Bu söze Hak tanıktır; bu can gövdeye konuktur
Bir gün gelir, çıkar gider, kafesten kuş uçmuş gibi

Miskin insanoğlunu benzetmişler ekinciye
Kimi biter kimi kaybolur, yere tohum saçmış gibi

Bu dünyada bir şeyden dolayı içim yanar
Yiğit iken ölenlere, gök ekini biçmiş gibi

Bir hastaya gittinse, bir içim su verdinse
Yarın orada karşına çıkar, Hak şarabını içmiş gibi

Bir miskini gördünse, eskice bir şey verdinse
Yarın orada sana gelir, Hak şarabını içmiş gibi

Yunus Emre! Bu dünyada iki kişi kalır derler
Meğer Hızır İlyas olur, ölümsüzlük suyunu içmiş gibi

Eski Anadolu Türkçesi Metinlerini Okuma Anahtarı*

Eski Anadolu Türkçesi ya da Oğuzca gelişimini tamamlarken Orta Asya yazı dili geleneğinden etkilendiği için Doğu Türkçesine yaklaşan birtakım özellikleri taşır. Bu etki daha çok Kıpçak ve Uygur Türkçelerinden gelir.

Eski Türkçedeki söz başı y- sesleri Oğuzca'da c- sesine dönüşür.

Eski Anadolu Türkçesinde dokuz ünlü vardır ve büyük ünlü ses uyumu tamdır. Bunun istisnaları da vardır. Bazen ince ünlülü eylemlere kalın ünlülü eylemlik ekinin geldiği görülür.

* Bu bölümün hazırlanmasında Prof. Dr. Muhammed Yelten'in *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler* (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2009) adlı eserinden yararlanılmıştır. (ç.n.)

Bugün -ki biçiminde söylenen ilgi eki sadece kalın ünlülü söylenir.

ölmek < ölmax
başındaki < başundagı
az olduğunu < az idugın
boyundaki < boyundagı
hisardaki < hisardagı
hak olduğun < hak iduğun

Ses özelliklerinden biri de birçok sözcükte yuvarlaklaşma görülmesidir.

Son seste bulunun -g ünsüzünün düşmesi dolayısıyla önceki ünlü yuvarlaklaşır.

arığ > aru (temiz)
saçıg > saçu (saçı)
sevig > sevü (sevi)
bilig > bilü (bilgi)
kapıg > kapu (kapı)
açıg > açug (açık)

Bazı örneklerde düzleşme olduğu görülür.

açıg > acı (acı)
katıg > katı (katı)
çerig (Moğ.) > çeri (asker)

b, p, m gibi dudak ünsüzleri düz ünlüleri yuvarlaştırır.

kirpik > kirpük
tırnak > tırmuk (tırnak)
tapıg > tapu (tapu)

-uk ve -garu gibi yapım eklerinde bulunan ünlüler yuvarlaşır.

art-uk (artık)
del-ük (delik)
yok-garu (yukarı)

aç-uk (açık)
iç-gerü (içeri)

Bazı ekler Eski Türkçeden bu yana yuvarlak ünlü ile kullanılır. Bunların neden bu hale dönüştüğü bilinmemektedir:

-up, -üp, -uban, -üben, -ub ortak ekleri, -dur, -dür, -ur, -ür, -gür gibi ettirgen çatı ekleri, -sun, -sün gibi emir eki, -dur, -dür bildirme eki bu dönüşüme tabidir.

altın > altun (altın)
azık > azuk (azık)
beri > berü (beri)
yıldız > ılduz (yıldız)

Söz başında b, ç, d, g, k,s, y ünsüzleri bulunur. Bunlardan **-b** ünsüzü giderek yerini **-m** ünsüzüne bırakır.

men (ben)
munça (bunca)
minüm (benim)

İç ve son seste bulunan **-k** ünsüzü **-x (h)** ünsüzüne dönüşür. Bu özellik günümüzde Azerbaycan Türkçesinde varlığını sürdürmektedir.

yapırgak > yaprak (yaprak)
şok > çox (çok)
tutmak > dutmax (tutmak)
arka > arxası (arkası)
yoksul > yoxsul (yoksul)
butık, budıg > budax (budak)
koku > koxu
udık > uyxu (uyku)

Eski Türkçedeki **-k** önsesi Eski Anadolu Türkçesinde **-g** ünsüzüne dönüşür. Bu dönüşümün ne zaman gerçekleştiği bilinmemektedir.

kelmek > gelmek

ketmek > gitmek

kökermek > göğermek (göğermek)

Tek heceli sözcüklerde sonseste bulunan **-k** ünsüzü **-g** ünsüzüne dönüşür. Bunun çok heceli sözcüklerde görüldüğü de olur.

ak > ag (ak)

çok > çog (çok)

ırak > ırag (ırak)

açık > açug (açık)

balık > balug (balık)

toprak > toprag (toprak)

Bugün **-p** ünsüzüne dönüşen **-b** sesi Eski Anadolu Türkçesinde korunur.

barmak (parmak)

bınar (pınar)

Günümüz Türkçesinde **-m** ünsüzüne dönüşmüş olan Eski Türkçesindeki burunsal (nazal) **-ñ** sesi, Eski Anadolu Türkçesinde varlığını sürdürür.

koñşı > koñşu (komşu)

toñuz > toñuz (domuz)

Birkaç sözcükte **-b** sesi **-v** sesine dönüşür.

barmak > varmak

birmek > virmek (vermek)

Eski Türkçedeki **-t** ünsüzü zamanla yerini **-d** ünsüzüne bırakır.

Günümüz Türkiye Türkçesinde **y-** ile başlayan kimi sözcükler Eski Anadolu Türkçesinde **ı-**, **i-** ile başlar.

yılan > ılan (yılan)

yıldız > ılduz (yıldız)

yıl > ıl (yıl)
yırlamak > ırlamak (şarkı söylemek)
yımşak > ımşak (yumuşak)
yıldırım > ıldırım (yıldırım)
yırak > ırak (uzak)

Çoğul eki **-lar, -ler** biçimindedir.
İyelik ekleri şu şekildedir:

-um, -üm, -m
-uñ, üñ, -ñ
-umuz, -ümüz, -muz, -müz
-uñuz, -üñüz, -ñuz, -ñüz
-ları, -leri

yaş-umda
ömr-ü-m-üñ
saç-u-ñ
yoldaş-u-ñ
düş-ü-ñ
ılduz-u-muz
baba-ñuz
iş-ü-ñüz
ata-ñuz
ulus-ı
göz-i-n
leb-ler-inüñ

Tamlayan eki **-nıñ, -niñ** biçimindedir. Birinci ve ikinci kişi adlarında **-um** eki kullanılır.

can-uñ, yûsuf-nun, biz-üm, lale-nüñ, nefes-inüñ, ben-üm

Eski Anadolu Türkçesinde belirtme durumu **-ı, -i, -yı, -yi** ekleri ile sağlanır. Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra **-ın, -in** eki kullanılır. Nadiren de **-nı, -ni** eki karşımıza çıkar. Bu da Çağatay Türkçesinin özelliklerinden biridir.

yol-ı, serhoş-ı, yol-ın (yolunu), hurî-ni (hurîyi), cefa-yı, yavru-sı-nı

Yönelme duru **-e, -a** eki ile yapılır. Ancak nadiren **-ga, -ge** eki de görülür.

biz-ge (bize)

-ın, -in eki Eski Anadolu Türkçesinde sıfatlara ve isimlere gelerek zarf oluşturur.

bir-in bir-in (bir bir, birer birer)

gündüz-in (gündüzleyin)

az-ın az-ın (az az)

gâfil-in (gafilce)

bu gez-in (bu kez)

yalnuz-ın, yalunuz-ın (yalnız olarak)

-layı-n, -leyi-n biçimi isimlere eklenerek gibi anlamında kullanılır.

ben-ci-leyin (benim gibi)

sen-ci-leyin (senin gibi)

ırmak-layın (ırmak gibi)

Zamirler yalın halde ve durum ekleri şöyle görünür.

ben	benim	beni	banga	bende	benden
sen	senin	seni	sanga	sende	senden
ol	anın	anı	ana	anda	andan
biz	bizim	bizi	bize	bizde	bizden
siz	sizin	sizi	size	sizde	sizden
onlar	onların	onları	onlara	onlarda	onlardan

Gösterme sözcükleri **bunça, bunçulayın'dır**. Ayrıca **oşbu, oşbundan** da kullanılır.

Soru Sözcükleri

kaçan	ne zaman
kaçı	ne kadar
kaçık	ne kadar
kaçıya	nereye
kaçı	nerde
kaçıdan	nerden
kaçıdan	hangisi
kaçı	hangi
kaçı	hani
kaçık	nasıl
kaçık	hangi
kaçı	kaç
kaçı	nerde
kaçı	nereye
kaçı	kim
kaçı	ne
kaçı	nasıl

Sıfatlarda birinci üstünlük (artıklık) derecesi **-rak, -rekeki** ile yapılır.

yig-rek (iyice)
yahşırak (daha güzel)
tatlurak (daha tatlı)

Zarflar birkaçı müstesna Modern Türkiye Türkçesi ile aynıdır.

dükeli (tüm)
geñez (hafif, kolay)
gerü (yeniden)
gez (kez)
ilerü (ileri)

Edatlarda şu farklılıklar dikkat çekicidir:

arkurı (arkaya doğru)
bigi (gibi)

bile (ile)
deg (dek)
değın (kadar)
deñlü (denli)
ötürü (yüzünden)
saru (doğru)
tapa (doğru)
teg (gibi)

Zamir kökenli kişi ekleri şunlardır.

Yunus Emre dilinde bunların sıkça kullanıldığı görülecektir.

Tekil

-van, -ven (bileven> bilirim, gelürven> gelirim)
-am, -em (okımışam> okumuşum)
-ın, -in, -yın, -yin (geleyin> geleyim)
-sin, -sın (dimişsin > demişsin)

3.tekil eksizdir. Durur, -dur, -dür (ol-ısar-durur>olacaktır)

Çoğul

-vuz, -vüz, -uz, üz (uza-vuz > uçarız)
gel-e-vüz (geleceğiz)
-sız, -siz
-lar, -ler

Emir ikinci tekil şahısta -gıl, -gil eki ile yapılır. Bu ek artık günümüzde unutulmuştur.

işit-gil (işit)
kılma-gıl (yapma)
itme-gil (etme)

Gereklilik kipi dilek-koşul kipine gerek sözünün eklenmesiyle yapılır.

iste-se-m gerek (istemeliyim)

şimdiki zaman kipi Eski Anadolu Türkçesinde geniş zamanla karşılanır. Nadir olarak fiil köküne -a, -e ulaç eki getirilir. Bunun

ardından yorımak fiilinin geniş zamanı olan “yorır” eklenir. Yunus Emre dilinde örneği vardır.

dög-e-yorır (dövüyor)

-cek, -cak gelecek zaman ekleri XV. yüzyıldan sonra ortaya çıkar. Bundan önce **-ası** ve **-ısar** ekleri ile gelecek zaman kurulur. Yunus Emre dilinde bu ekler sıkça kullanılmıştır.

di-y-iser-ven (diyeceğim)

kal-ısar (kalacak)

bul-ısar-sın (bulacaksın)

gitme-y-iser-üz (gitmeyeceğiz)

gel-iser-ler (gelecekler)

-miş’li geçmiş zaman (belirsiz geçmiş zaman) **-mış, miş, -up, -üp** ekleriyle karşlanır.

okı-mış-am (okumuşum)

gel-üp-dür (gelmiş)

Yûnus Emre Dîvanı’ndan aşağıdaki kelimeleri seçersek, bu dönem dilinin özelliklerini daha iyi anlayabiliriz:

açıluben > açılarak

ala > alır

ana > ona

analgıl > anla

andadur > oradadır

andan > ondan

anıcağaz > anınca

anmaya > anmasın

atmağa > atmak için

bakduğı > baktığı

bakgıl > bak

baykuşdurur > baykuştur

bencileyin > benim gibi

benem > benim

benüm > benim

bezenüben > bezenerek

bigi > gibi

bile > birlikte

bilmeye > bilmez, bilemez
buluncayımış > buluncaya kadarmış
bunlarun > bunların
digil > de, söyle
dimezüz > demeyiz
dinmedin > denmeden, denilmeden
diyüben > diyerek
esriyüben > sarhoş olarak
eydem > söyleyeyim
eydeyidüm > söyledim
eydivirem > söyleyivereyim
geçiser > geçecektir
geçüre > geçirir, affeder
gelmegil > gelme
gelmişem > geldim, gelmişim
gelür > gelir
gerek örtesin > örtmelisin
gerekdür > gerekir
girübeni > girerek
gitmeğe > gitmek için
göricek > görünce
görmeyiser > görmeyecek
Hamzaca > Hamza kadar, Hamza gibi
hoşdurur > hoştur
ışksuz > aşksız
içdiyise > içti ise, içtiyse
ide > eder
idebile > edebilir
iletgil > ilet
iremedük > eremedik, erişemedik
kalmayısar > kalmayacak
kalur > kalır
kamulardan > herkesten
kancarudur > nereyedir
kandağıdur > neredekidir
kandan > nereden
kandayisen > neredeysen
kanı > hani, nerede

katmayalar > katmasınlar
kayıkmadın > sapmadan
kıluram > kılarım
korkaram > korkarım
kulı > kulu
nazardurur > bakıştır
neydüğini > ne olduğunu
nicesi > nasıl
ola > olur
olıcak > olunca
olısar > olacak
olmadın > olmadan
olmagıl > olma
olmayısar > olmayacak
olmazuz > olmayız
ölmeyeyin > ölmeyeyim
rebâbdurur > rebaptır
satmayalar > satmasınlar
seferdurur > seferdir
senündür > senindir
senünile > senin ile
seve > sever
sevgil > sev
sileyin > sileyim
son ucu > sonu
şaşurmadın > şaşırmadan
taş > dış
toğmadın > doğmadan
turgıl > dur
uçuban > uçarak
ulaşaldan > ulaştığından beri
unutmaya > unutmaz
unutmayalar > unutmasınlar
urıcak > vurunca
uşanasıdur > kırılacaktır, parçalanacaktır
utanasıdur > utanacaktır
uzanuban > uzanarak
uzatmayalar > uzatmasınlar

varıcağaz > varınca
varur > varır
varuram > varıyorum
virem > veririm, vereyim
viribidi > gönderdi
virürsin > verirsin
yana > yanar
yigrek > daha iyi
yokdurur > yoktur
yugıl > yıka
yuyayidün > yıkasaydın

Seçme Sözlük

âb: (F.) su. ☞ - hayât: ölümsüzlük suyu, bengisu. ☞ -ı hayvân: hayat suyu.

Abdürrezzak: San'an Şeyhi Abdürrezzak. Ferideddin Attar'ın Mantıkuttayr (Kuş dili) adlı eserinde geçen 243 beyitlik bir hikâyenin kahramanıdır. Hasan Ziyâî tarafından Türkçeye bağimsız eser halinde çevrilen bu eser Mehmet Kanar tarafından öyküleştirilmiştir. Hasan Ziyâî-Ferideddin Attar, San'an Şeyhi, Farsça aslından çeviren ve öyküleştiren: Mehmet Kanar, SAY Eski Türk Klasikleri, İstanbul 2012.

aceb: (A.) 1. acayip, tuhaf. 2. şaşılacak şey. 3. acaba.

acûz: (A.) yaşlı.

âdem: (A.) 1. Âdem peygamber. Daha geniş bilgi için bk. Süleyman Hayri Bolay, Âdem, DİA, I/358-363. 2. adam, insan.

adem kılmak: yok etmek.

âdemilik: insanlık.

admak: atmak.

ağaç at: tabut.

ağdurmak: yükseltmek.

ağu: zehir.

ağyâr: (A.) yabancılar.

ahı: cömert insan, yiğit insan. Eski şekli "akı".

ahî: (A.) kardeş.

ahvâl: (A.) haller.

ahzân: (A.) hüznüler.

âkıbet: (A.) 1. son. 2. ceza.

âkil: (A.) akıllı başında.

akl: (A.) akıl. ☞ -ı kül: tam akıl.

akreb: (A.) akrep.

âl: hile, ala.

alâkülliha: (A.) her halükârda.

aldaguç: aldatıcı.

aldanukca: aldatmaca.

âlem: (A.) âlem, evren: ☞ -i kesret: çokluk âlemi. ☞ -i vahdet: birlik âlemi.

aleyhisselâm: (A.) selam olsun ona.

âlî: (A.) yüce, yüksek.

Aliyy-i Murtaza: Halife Hz. Ali. Daha geniş bilgi için bk. Ethem Ruhi Fırlalı, M. Yaşar Kandırmir, Ali, DİA, II/371-378.

almak: avlamak.

amel: (A.) davranış, uygulama.

ân: (F.) o.

ana: anne.

ana: ona.

anca: onca.

ancılayın: onun gibi.

anda: orada.

andak: o anda.

andan: 1. ondan. 2. oradan. 3. ondan sonra.

ansuzın: ansızın.

anunçün: onun için.

aparıca: tertemiz.

ârâm: (F.) [ârâmiden > ârâm] dinlenme, istirahat.

Arasat: (A.) mahşer meydanı, mahşer gününde insanların bir araya geleceği yer. Geniş bilgi için bk. Yusuf Şevki Yavuz, Arasât, DİA, III/335.

ârâyiş: (F.) süs, dekor.

âreste: (F.) [ârâsten > ârâst + e] süslü, bezeli. Türkçedeki arasta kelimesi buradan gelir.

arışgan: mücadeleci.

ârif: (A.) 1. bilen. 2. kâmil insan.

aru: arı.

âsân: (F.) kolay.

âsâyiş kılmak: huzur vermek.

ashâb-ı suffe: Hz. Muhammed'in sofasında kalan yoksul insanlar. Geniş bilgi için bk. Mustafa Baktır, Suffe, DİA, XXX-VII/469-470.

asilzâde: (A.-F.) [asil + zade] soylu. **assı etmek:** kâr etmek, kazanç sağlamak.

assı kılmak: fayda etmek.
assr: fayda, kazanç.
âstân: âsitân: âsitâne: (F.) eşik: ❶
 -1 mürşid: mürşidin eşiği.
âsûde: (F.) huzurlu, dingin.
âşıkân: (A.-F.) [âşık + ân] âşıklar.
âşüfte: (F.) perişan.
ata: baba.
âvâz: (F.) ses.
avret: (A.) kadın.
ayag: ayak: 1. ayak 2. kadeh.
ayân: (A.) (iyân da denilir) 1. açık.
 2. açıkça.
aydın: aydınlık.
âyet: (A.) 1. ayet. 2. kanıt.
ayne'l-yakîn: (A.) görerek öğren-
 mek. Geniş bilgi için bk. Yusuf
 Şevki Yavuz, Ayne'l-yakîn, DİA,
 IV/269-270.
ayruk: 1. başka, diğer. 2. artık.
ayruksr: başka, daha başka.
ayruksımak: değiştirmek.
ayyâr: (A.) düzenbaz.
âzâd: (F.) özgür. Metinde âzat şek-
 linde de geçmektedir.
âzâdlık: (F.-T.) özgürlük.
âzât: (F.) [âzâd] uzak, özgür.
Azazil: (A.) Şeytanın melek olduğu
 dönemdeki adı. Hakkında bk.
 Salih Tuğ, Azâzil, DİA, IV/311-
 312.
azm: (A.) azim, kararlılık. ❶ -i
 sefer: yolculuk kararlılığı.
Azrâil: (A.) dört büyük melekten
 biri, ölüm meleği. Hakkında bk.
 Ahmet Saim Kılavuz, Azrâil,
 DİA, IV/350-351.

b

bâb: 1. kapı. 2. bölüm.
bâd: (F.) rüzgâr.
bâğ: (F.) bahçe.
bâğçevan: (F.) bahçıvan.
bahâ yitürmek: değer biçmek.

bahîl: (A.) cimri.
bahillik: cimrilik.
bahis kılmak: tartışmak.
bahr: (A.) deniz.
bahrî: (A.) 1. denizci. 2. dalgıç. 3.
 deniz kuşları. 4. bir ördek cinsi.
 Yunus Emre bu kelimeyi birden
 çok anlamda kullanır.
bahtılı: (F.-T.) [baht + lu] talihli,
 şahslı.
bâl ü per: (F.) kanat.
bâlâ: (F.) boy.
balık: 1. balık. 2. balık burcu.
balk urmak: parlamak.
balkımak: parlamak, ısıldamak.
ban: (F.) [< bang] ezan.
bar: pas.
bâr: (F.) [bârû] hisar.
bâri: (F.) hiç olmazsa.
bârigâh: (F.) [bârgâh] 1. otağ. 2.
 huzur, kat. 3. dergâh.
barmak: parmak.
bârû: (F.) kale burcu.
basar: (A.) 1. görme, görüş. 2. göz.
basâret: (A.) görme.
basîr: (A.) iyi gören.
baş: 1. baş. 2. yara. ❶ -ını götür-
 mek: başını alıp gitmek.
bâşed ki: (F.) ola ki.
başlu: yaralı.
başsuz at: tabut.
bâtın: (A.) iç.
batn: (A.) karın. ❶ -ı hût: balık
 karnı.
bay: zengin.
Bayezid-i Bistâmî: X. yüzyılda
 yaşayan İranlı velî. Hakkında
 bk. Süleyman Uludağ, Bâyezid-i
 Bistâmî, DİA, V/238-241.
bayık: iyi, iyice.
bayımak: zenginleşmek.
bâz: (F.) doğan.
bâzâr: (F.) pazar, çarşı.
bazılı: (F.-T.) [bâzû + lu] kollu.
bâzîrgân: (F.) [bâzergân] tüccar.

bednâm: (F.) kötü ad. Metinde bednâm u nâm şeklinde geçiyor. İkinci nâm, nîknâm (iyi adlı) şeklinde değerlendirilme-
lidir.

bedr: (A.) dolunay.

behâ demek: fiyat vermek, değer biçmek.

behâ: (F.) değer, kıymet, fiyat.

behişt: (F.) Cennet.

bekâ ender bekâ: kalıcılık içinde kalıcılık.

belâ: (A.) evet. "Kâlû Belâ" ifadesiyle kullanılır. Daha geniş bilgi için bk. Yusuf Şevki Yavuz, İskender Pala, Bezm-i Elest, DİA, VI/106-108.

beli: (A.) evet.

Belkıs: Sebe melikesi. Geniş bilgi için bk. Orhan Seyfi Yücetürk, Cemal Kurnaz, Belkıs, DİA, V/420-422.

bellü beyan: açıkça, iyice.

bellü: 1. iyi. 2. belirli.

bencileyin: benim gibi.

benven: benim.

Bercis: (A.) Müşteri. Jüpiter.

berdâr itmek: darağacına çekmek.

berhürdar: (F.) nasıpli. "ber + hor-
den > hord + âr] (meyve yiyen)

berk: sağlam.

berkimek: kuvvetlenmek.

berkitmek: sağlamlaştırmak.

berye: (A.) 1. çöl. 2. kır.

bes: (F.) 1. yeterli. 2. çok.

beşâret: (A.) müjde.

beşe: paşa.

Beytül-mâmur: (A.) Kâbe'nin tam üzerinde bulunduğu, melek-
lerin çevresinde tavaf ettiği-
ne inanılan ev. Hakkında bk. Ab-
durrahman Küçük, Beytül-
ma'mûr, DİA, VI/94-95.

bezenmek: süslenmek, makyaj yapmak.

bezirgân: (F.) [bâzergân] tüccar, tacir.

bezm: (F.) meclis. ❧ i ezel: ezel
meclisi. Bezm-i Elest de denir.

bıçgu: bıçkı, testere.

bınar: pınar.

bîbasar: (F.-A.) [bi+basar] basiret-
siz.

bîdâr: (F.) uyanık.

bîderd: (F.) dertsiz.

bîdiriğ: (F.) 1. esirgemedi. 2.

esirgemesiz. 3. umursamaz.

bîelvân: (F.-A.) [bi + elvân] renksiz.

bigi: gibi. (Yunus Emre bigi ve gibi
şekillerini kullanır.)

bîhaber: (F.-A.) [bî + haber] haber-
siz.

bîhod: (F.) kendinde olmayan.

bîkân: (F.) madensiz.

bile: birlikte.

bilelik: birliktelik.

bilig: kemer, kuşak.

biliş: tanıdık, tanışan.

bilişlü: tanıdık.

bilişmek: tanışmak.

bilü: bilgi.

bînazir: (F.-A.) [bi + nazir] benzer-
siz.

bindürmek: bindirmek, koymak.

bînihâyet: (F.-A.) [bi + nihâyet]
sonsuz.

bînişân: (F.) 1. işaret-siz. 2. Tanrı.

bir kez: bir kez.

bir niçe: niceleri.

biregü: biri, birisi.

biregüyçün: başkası için.

biryân olmak: kebab olmak.

biş: beş.

bişmek: pişmek.

bîten: (F.) bedensiz.

biti: 1. yazı. 2. mektup. 3. kitap. 4.
amel defteri.

bitmek: 1. sonuçlanmak. 2. bitmek.

bitrişmek: hesaplaşmak.

biz: (A.) bez.

bîzâr olmak: bezmek.

boyun burmak: boyun eğmek, razı
olmak.

bu vechile: bu şekilde.
budak: budag: dal.
bug: buğu, buhar.
buhl: (A.) cimrilik.
Bukrât: (A.) Hipokrat.
bular: bunlar.
Bulgaz: Uşak yöresinde bir dağ.
 Nohutuyla ünlü. Bulgaz/Bulgaz-
 zı nohutu.
bulid: bulut.
buna denlü: buna benzer.
burc: (A.) burç.
bûstan: (F) [bû + sitân] bahçe;
 çiçek tarlası. ("bostan" denilme-
 melidir.)
buşmak: öfkelenmek.
bühtân: (A.) iftira.
bünyâd bırakmak: temel atmak.
bünyâd: (F.) temel; yapı, bina.
bürhân: (A.) kanıt.
büryân: (F.) kebab.
büt: (F.) put.
büthane: (F.) puthane.

Cafer-i Tayyâr: Hz. Ali'nin kardeşi.
 Mute savaşında kolu kesilerek
 şehit düştü. Geniş bilgi için bk.
 Ahmet Önkal, Ca'fer b. Ebû
 Tâlib, DİA, VI/548-549.

cağaz: çağız: - ince, -ınca, -diğinde.

câhil: (A.) bilgisiz.

Câlinus: Bergamalı Yunan hekim,
 Galen. Hakkında bk. İlhan
 Kutluer, Câlînûs, DİA, VII/32-
 34.

câm: (F.) kadeh. ♣ -ı ışk: aşk kade-
 hi. ♣ -ı ebedî: ölümsüzlük
 şarabı.

câzû: (F.) cadı.

Cebbâr: 1. zorlayıcı. 2. Tanrı'nın
 adlarından biri. Hakkında bk.
 Bekir Topaloğlu, Cebbâr, DİA,
 VII/181-182.

Cebraîl: (Ar.) dört büyük melekten
 biri, vahiy meleği. Cebreil diye
 de geçer. Hakkında bk. Yusuf
 Şevki Yavuz, Zeki Ünal,
 Cebraîl, DİA, VII/202-204. ♣
 -i mürsel: gönderilmiş Cebrail.

cehd eylemek: çaba göstermek.

cehl: (A.) bilgisizlik.

cem'i: (A.) bütün.

Cercîs: Yetmiş kez öldürülüp diril-
 tilen, Hz. İsa'nın şeriatine uyan
 bir peygamber. Hristiyanlıkta
 aziz St. George. Hakkında bk.
 Günay Tümer, Circîs, DİA,
 VIII/26.

cevher: (F.>A.) gevher kelimesinin
 Arapçalaşmış hali. Mücevher,
 inci.

cevherî: (A.) mücevherci.

cevlân itmek: dolaşmak.

cevşen: (F.) zırh.

cezîre: (A.) ada.

cihet: (A.) yön.

cinân: (A.) cennetler.

cümle: (A.) bütün.

cümleten: (A.) tümüyle.

cünbiş: (F.) hareket.

Cüneyd: (A.) X. yüzyılda yaşayan
 büyük sûfî; Cüneyd-i Bağdadi.
 Hakkında bk. Süleyman Ateş,
 Cüneyd-i Bağdâdî, DİA,
 VIII/119-121.

cür'a: (A.) yudum.

cüstücû: (F.) arayış.

cüvân: (F.) [cevân] genç.

ç

çâbükbâz: (F.) kıvrak, çevik.

çağşamak: 1. gevşemek. 2. dağıl-
 mak.

çâh: (F.) kuyu.

çâk itmek: yırtmak.

Çalab: Çalap: Tanrı.

çâpüknazar: (F.-A.) hızlı bakışlı.

çâpûkter: (F.) [çâbuk + ter] daha kıvrak.
çâre kılmak: çare bulmak.
çarh urmak: dönmek.
çatmak: birleştirmek.
çav: diyar, yer.
çayan: çıyan.
çeng: (F.) 1. göğüste çalınan bir tür küçük arp. 2. pençe.
çerâğ: (F.) 1. çıra. 2. kandil. 3. ışık.
çerb: (F.) yağlı.
çeri: asker.
çeşde: çeşte: şeştâ: şeşte: (F.) altı telli saz.
çeşme: (F.) pınar, göze.
çetr: (F.) 1. şemsiye. 2. gölgelik.
çevgân: (F.) çevgen; ucu eğri sopa.
çeynemek: çiğnemek.
çizginmek: dönmek.
çoğaç: güneş.
çokal: çukal: zırh.
çokallu: zırhlı.
çöksü: çöksi: ağırılık.

d

da'vî kılmak: iddia etmek.
da'vî: (A.) dava, iddia.
dâd: (F.) adalet.
dadış: tadış.
dadmak: tatmak.
dâdusited: (F.) alışveriş.
dahr: dahi, de, da.
dak dutmak: eleştirmek.
dakinmak: takınmak.
dakmak: takmak.
dânişmend: (F.) âlim; medrese hocası, danışman.
dapa: tarafına, yönüne, -e doğru.
Deccal: (A.) Kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkacağı söylenen kötü insan.
degürmek: ulaştırmak.
değme: her.

değşirilmek: 1. değiştirilmek. 2. döndürülmek, çevrilmek.
değşürmek: değiştirmek.
değül: değil.
dehr: (A.) dünya.
dehrî: (A.) materyalist, maddeci.
dek durmak: sakin olmak.
delim: çok, bir çok.
delü: deli.
delük: delik.
dem urmak: söz etmek.
dem: (F.) 1. an. 2. nefes.
dembedem: (F.) sürekli, her an.
dembeste: (F.) suskun.
demren: temren.
deprenmek: hareket etmek.
der: ter.
derbân: (F.) kapıcı.
dergâh: (F.) huzur, kat.
dermânde: (F.) aciz, çalışamaz durumda olan.
dervâze: (F.) büyük kapı, ana kapı.
deryâ: (F.) deniz.
derzî: (F.) terzi.
destân: (F.) hikâye, efsane.
destgîr: (F.) elden tutan.
devlengeç: çaylak.
deyr: (A.) manastır.
Deyyân: (A.) hesaba çeken Tanrı.
deyyâr: (A.) kimse.
didâr: (F.) 1. yüz, cemel. 2. buluşma, görüşme.
didürmek: dedirtmek.
dil: • -e gelmek: söylenmek. • -e götürmek: anmak. • -e virmek: söylemek.
dildâr: (F.) sevgili.
dildürmek: böldürtmek. ("dilim" kelimesi bu kökten gelir.)
dilenmek: af dilemek.
dilkü: tilki.
dilpezîr: (F.) gönlün beğendiği, makbul.
dimağ: (F.) [< demağ] burun.
dîn tutmak: dinlenmek, dini yaşamak.

dirfil: (Yun.) tirfil, tırfil, üçgül.
diri kılmak: diriltmek.
dirîğ tutmak: esirgemek.
dirilmek: 1. toplanmak. 2. yaşamak.
dirlik: hayat, yaşam, yaşayış.
dirmek: derlemek, toparlamak.
ditremek: titremek.
dîv: (F.) dev.
dîvân: divan. ❦ -ı ışk: aşk divanı.
dîvâr: (F.) duvar.
divşürmek: devşirmek, toplamak.
dokumak: haddini bildirmek.
dost: (F.) [dûst] 1. dost. 2. sevgili. 3. Tanrı.
dölenmek: rahatlamak.
döşek: yatak.
döymek: dayanmak.
duduksuz: özgür.
dun: peş.
duraç: (A.) [durrâc] Turaç kuşu.
durur: -dur, -tur. Bu ek Muğla yöresinde hâlâ yaşamaktadır.
dutmak: 1. tutmak. 2. sahip olmak.
dûzah: (F.) Cehennem.
duzak: tuzak.
dükeli: bütün.
düketmek: tüketmek.
dün: gece. ❦ -ü gün: gece gündüz.
dünyâperestlik: (A.-F.-T.) Dünya düşkünlüğü.
dünye: (A.) Dünya.
dür: (A.) inci.
düretmek: türetmek, üretmek.
dürişmek: çalışmak, çaba göstermek.
dürlü: türlü.
dürmek: 1. katlamak. 2. kapatmak.
dürr: (A.) inci. ❦ -i yetim: eşi bulunmaz inci.
düşmen: (F.) düşman.
düşvâr: (F.) güç, zor.
dütmek: tütmek, duman vermek.
dütün: duman.
düzenmek: düzen tutmak.

Ebu Bekr: (A.) Halife Hz. Ebubekir. Geniş bilgi için bk. Mustafa Fayda, Ebû Bekir, DİA, X/101-108.
edâ olmak: eda edilmek, kılınmak.
edeb beklemek: edepli olmak.
efgân: (F.) feryat, bağırma.
efreng: (F.) Frenk. Batılı.
ehl-i dâd: adaletliler.
eksük: eksik.
el yumak: vazgeçmek.
el: ❦ -e getürmek: ele geçirmek, kazanmak. ❦ -in kesmek: terk etmek, uzak durmak.
elestü birabbiküm: (A.) Ben Rabbiniz değil miyim?
elif mim dal: Âdem.
emcek: emzik.
emek dökmek: emek harcamak, zahmet çekmek.
emr: (A.) emir. ❦ -i marûf: iyiye emretme.
eniyet: (A.) benlik.
epsem: suskun.
er: 1. er, erkek. 2. eren. 3. yiğit.
erkân: (A.) 1. direkler. 2. esaslar. 3. belli başlı kişiler.
eser eylemek: tesir etmek.
esilmek: dökülmek.
esrâr: (A.) sırlar.
esrik: sarhoş.
esrimek: sarhoş olmak.
esrük: sarhoş.
eşkere: (F.) [âşkâre] 1. açık. 2. açıkça.
evgâr eylemek: yaralamak. (Farsça efgâr kelimesinden bozulmuştur.)
eyitmek: söylemek.
eyle: öyle.
eylemek: etmek, yapmak.
eyn: sırt.
eytmek: söylemek.
eyü: iyi.
ezel: ❦ -i âzâl: ezeller ezeli.

f

- fağfûr:** Çin hükümdarı.
fahr itmek: kıvanç duymak.
fânî: (A.) yok olucu.
fâriğ: (A.) 1. rahat. 2. uzak.
fâsid: (A.) 1. bozguncu. 2. bozuk.
fâyide: (A.) [fâide] fayda, yarar.
fehîm itmek: anlamak.
fehîm: (A.) anlayış, kavrayış.
fenâ ender fenâ: yokluk içinde yokluk.
Ferhâd: Ferhat ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı. Hikâye hakkında bk. Lâmi'î Çelebi, Ferhad ile Şirin, öyküleştiren: Mehmet Kanar, Say Yayınları, İstanbul 2012.
Feridûn: eski Pers hükümdarı.
ferişte: (F.) [firişte] melek.
ferişteh: (F.) [firişte] melek.
fermân: (F.) 1. emir, buyruk. 2. uyma.
ferrâş: (A.) hizmetçi.
ferseng: (F.) fersah.
ferş: (A.) 1. dünya. 2. döşeme.
ferzend: (F.) evlat.
fevka'l-ulâ: (A.) yücelerin yücesi.
fısk: (A.) kötülük.
fidâ, fidî: (A.) feda.
figân: (F.) feryat, bağırma.
filhâl: (A.) derhal.
Fir'avn: Mısır Firavunu.
firâk: (A.) ayrılık.
firdevs-i a'lâ: yüksek Cennet.
fuzûllık: (A.-T.) [fuzûl + lık] mü-nasebetsizlik.
fürkat: (A.) ayrılık.

g

- galtân olmak:** yuvarlanmak.
gamgüzâr: (A.-F.) [gam + gozâşten > gozâr] gamlı.

- ganî:** (A.) 1. zengin. 2. Tanrı'nı adlarından biri. Geniş bilgi için bk. Bekir Topaloğlu, Ganî, DİA, XIII/348-349.
garb: (A.) batı.
gâret eylemek: yağmalamak.
garîb: (A.) garip.
gark olmak: 1. dalmak. 2. batmak. 3. boğulmak.
gassâl: (A.) ölü yıkayıcı.
gavvâs: (A.) dalgıç.
gaybet: (A.) çekiştirme.
geçmek: 1. geçmek. 2. vazgeçmek.
gedâ: (F.) 1. yoksul. 2. dilenci.
gedilmek: tıraşlanmak, eksiltilmek.
geh: (F.) bazen, kâh.
gehî: (F.) bazen, kâh.
gen: **gin:** geniş.
genc: (F.) hazine. ♀ -i pinhân: gizli hazine. ♀ -i nihân: gizli hazine.
gençyaz: bahar, ilkbahar.
genez: kolay.
geniz: kolay.
gensüzün: elinde olmadan.
ger: (F.) eğer.
ger... ger: (F.) gerek... gerek.
gerdân olmak: dolaşmak, dönmek.
gerd-i hâk: toz.
gerdün: (F.) [gerdûn] felek, gökyüzü.
gevde: gövde.
gevher: **gövher:** **güher:** (F.) 1. cevher. 2. mücevher. 3. inci.
gezek: sıra.
gûlmân: (A.) Cennetteki genç uşak.
gice: gece.
gidermek: 1. çekmek. 2. kaldırmak.
girçek: gerçek; gerçekten.
girdâr: (F.) [kirdâr] amel, hareket.
giriftâr: (F.) tutulmuş, yakalanmış.
girü: 1. geri. 2. tekrar, yine.
giryân olmak: ağlamak.
giryân: (F.) ağlayan.
giyürmek: **geyürmek:** giydirmek.
göçkünci: göçmen.
gönilmek: yönelmek.

gönlek: 1. gömlek. 2. bütün giysi.
görünmek: görünmek.
görlük: güzel.
gövher: bk. gevher.
göynemek: yanmak.
göz ırmak: gözünü ayırmak.
gözgü: ayna.
gözsepek: köstebek.
gubâr: (A.) toz.
gulgul eylemek: şakımak.
gulgule: (A.) uğultu, gürültü.
gussa yimek: üzölmek.
güç götürmek: güç uygulamak,
gücü yetmek.
güft: (F.) söyleme, konuşma.
gügercin: güvercin.
güher: (F.) 1. inci. 2. mücevher.
gülistân: **gülsitan:** (F.) gül bahçesi.
gülşen: (F.) gül bahçesi.
gülüşgen: çok gülen.
gümân dutmak: kuşkulanmak,
şüpheye kapılmak.
gümânsuz: (F.-T.) [gümân + suz]
kuşkusuz.
gümrâh olmak: 1. yolunu kaybet-
mek. 2. yoldan çıkmak.
gün: 1. gündüz. 2. güneş.
gür: (F.) [gür] mezar.
güzer: (F.) [gozeşten > gozer] geç-
me, geçiş.
güzide: (F.) seçkin.

h

haber değürmek: haber vermek.
haber eytmek: haber vermek.
habîb: (A.) 1. dost, sevgili. 2. Hz.
Muhammed.
hâce: (F.) 1. efendi. 2. zengin. 3.
tacir.
hâcet bitmek: dilek yerine getiril-
mek.
hâcet: (A.) 1. hacet, ihtiyaç. 2. gerek.
had: (A.) sınır.
hak: (A.) 1. doğru. 2. gerçek.

Hak: (A.) Cenabıhak.
Hakan: Türk hükümdarı.
hakkelyakin: (A.) hakikati görerek
öğrenmek.
halas: (A.) kurtuluş.
haldaş: (A.-T.) [hal + daş] bir halli.
Hâlik: (A.) Yaratan.
Halîlullah: (A.) Hz. İbrahim.
Hallâc-ı Mansûr: Enelhak sözü
yanlış anlaşıldığı için öldürü-
len, IX. yüzyılda yaşamış ünlü
sûfî. Geniş bilgi için bk. Süley-
man Uludağ, Hallâc-ı Mansûr,
DİA, XV/377-381.
halvet: (A.) 1. başbaşalık. 2. boş,
tenha.
Hâmân: Firavun'un veziri.
hâmûş: (F.) suskun.
Hamza: Hz. Muhammed'in amcası.
Hakkında bk. Hüseyin Algül,
Hamza, DİA, XV/500-502.
handân olmak: gülmek.
handân: (F.) gülen. ♀ -ı ışk: aşk ile
gülen.
hânende: (F.) okuyucu.
hânümân: (F.) aile, sülale, soy sop.
hâr: (F.) düşkün. Türkçeye hor
şeklinde geçmiştir.
harâbâtî: (A.) meyhane müdavimi.
harc: (A.) 1. harç. 2. uygun, tercih
sebebi.
haridâr: (F.) alıcı, müşteri.
harîr: (A.) ipek.
Hasan: (A.) Hz. Muhammed'in
torunu.
hâsıl: (A.) sonuç.
hasret: (A.) 1. özlem. 2. özlemlî.
hâssü'l-hâs: en seçkin.
hâssülhavas: (A.) seçkinin seçkini.
haşar: (A.) mahşer.
haşr: (A.) 1. kıyamet kopunca diril-
me. 2. mahşer yeri.
hatar: (A.) tehlike.
havf: **havuf:** (A.) korku.
hayf: (A.) yazık.
hayrân: (A.) şaşkın.

Hayyü'l-bekâ: ebedi diri olan Tanrı.
hazer kılmak: sakınmak.
hazne: (A.) [hazîne] hazine.
Hazret: (A.) Tanrı.
hemîşe: (F.) daima.
hemrâz: (F.) sırdaş.
her dem: (F.) her an, sürekli.
her gâh ki: (F.) ne zaman ki, -dıkça.
her kancaru: her nerede, her nere-
 ye.
hergiz: (F.) asla, hiçbir zaman.
hevâ: (A.) istek, nefis isteği.
hevâset: (A.) hevesler, arzular.
hezâr: (F.) bin.
hezârân: (F.) binlerce.
hezârdestân: (F.) bülbül.
hıdmet: (A.) hizmet.
hınzır: (A.) domuz.
hırmen: (F.) harman.
hırs: (A.) hırs.
hıyânet: (A.) hainlik.
hicâb: (A.) 1. perde. 2. engel. 3.
 utanç.
hikâyet: (A.) öykü, hikaye.
hikmet: (A.) 1. yüce sebep. 2. bilge-
 lik.
hilâf: (A.) aykırı.
hod: (F.) kendi.
hôn: (F.) [hân] sofra.
horûs: horos: (F.) horoz.
hûb: (F.) 1. güzel. 2. iyi.
hûlî: (F.-T.) [hû + lî] huylu, tabiatlı.
hulk: (A.) boğaz.
hulk: (A.) huy.
hulle: (A.) Cennet giysisi.
humâr: (A.) mahmurluk.
hûr: (A.) hurîler.
hurd u hâm: (F.) ezik, paramparça.
hûrî: (A.) Cennet kızı.
hûş: (F.) akıl.
huy satmak: kendini göstermek.
hüccet: (A.) kanıt.
hükm-i sultan: sultanın hükmü.
hülâsa: (A.) özet, öz.
Hüseyin: (A.) Hz. Muhammed'in
 torunu.

ilan: yılan.
ılduz: yıldız.
ırak: uzak.
ırılmak: ayrılmak, uzaklaşmak,
 terk etmek.
ırmak: ayırmak, yerinden oynat-
 mak.
ıssı: ıssı: sahip.
ışk: (A.) aşk.
 : ey.
içre: içinde.
ihsân: (A.) 1. bağış. 2. iyilik.
ihtiyâr itmek: tercih etmek, yeğle-
 mek.
il: 1. vilayet. 2. memleket. 3. diyar.
 4. el, başkası.
iletmek: götürmek.
iley: önü.
illâ: (A.) ancak.
ilm: (A.) ilim, bilim.
imâret: (A.) 1. mâmurluk. 2. bina.
în: (F.) bu.
inâyet: (A.) yardım.
inen: çok.
ins: (A.) insanlar.
intihâ: (A.) son.
ir: erken.
irdemek: araştırmak, incelemek.
irgürmek: ulaştırmak.
irkilmek: birikmek.
irmek: yetişmek, ulaşmak, gelmek.
irürmek: ulaştırmak.
is: sahip.
isâr olmak: saçılmak.
İsî: (A.) İsa.
İsmail: (A.) Hz. İbrahim'in oğlu.
 Babası tarafından kurban edil-
 mek üzereyken, yerine koç
 gönderildi. Edebiyatta fedakâr-
 lığı, gerçek sevgiyi gösteren

mazmunlardan biridir. Hakkında bk. Ömer Faruk Harman, Mustafa İsmet Uzun, İsmâil, DİA, XXIII/76-82.

isnâd: (A.) 1. isnat. 2. dayanak.

İsrâfîl: dört büyük melekten biri.

issi: sahip.

isteğen: isteyen, isteyici.

istemek: 1. dilemek, arzu etmek. 2. aramak.

istinâd: (A.) dayanma, dayanak.

işbu: bu, işte bu.

işmer: (F) [< şümâr] Farsça rûz-i şomâr tamlamasının hafifletilmiş şeklidir. Sorgu hesap günü demektir.

işret: (A.) 1. güzel yaşama. 2. içkili eğlence meclisi.

iven: acele eden, koşturan.

ivmek: acele etmek, koşturmak.

iy dirîğâ: (F) ne yazık ki.

iy: (A.) hey, ey.

iyân/ayan olmak: görünmek, açığa çıkmak.

iyân/ayan: (A.) 1. açık. 2. açıkça.

izzet: (A.) azizlik, değerlilik.

k

ka'be: ☞ -yi ışk: aşk Kâbe'si.

ka'r: (A.) derinlik.

kaba: ulu.

kaçan: ne zaman.

kadd: (A.) boy.

kadem urmak: ayak basmak, girmek.

kadem: (A.) 1. adım. 2. ayak.

Kadîr: (A.) 1. kudret sahibi. 2. Tanrı'nın adlarından biri.

kahr: (A.) kahr.

kâim: (A.) 1. ayakta duran. 2. namaz kılan.

kakımak: kızmak.

kâl: (A.) söz.

kala: (A.) [kal'a] kale.

kalmaç: hilekâr.

kalmak: 1. kalmak. 2. razı olmak.

kâlû belâ / belî: Dediler: Evet.

kâm: (F.) murat.

kamu: bütün, hep, tüm.

kân: (F.) ocak, maden.

kancaru: nereye.

kanda: nerede.

kandasa: nerede ise.

kandağı: neredeki.

kangı: hangi.

kânı: 1. hani. 2. nerede.

kâr ü bâr: (F.) iş güç.

kara koymak: kara çıkmak.

karanu: karanlık.

karanulık: karanlık.

karâr itmek: sakinleşmek, karar bulmak.

karavaş: hizmetçi.

kargu: kargı.

karılmak: karışmak.

karımak: yaşlanmak.

karışgan: çok karışan.

Kârûn: (A.) bir rivayete göre Hz.

Musa'nın amca oğlu veya kardeşi. Hakkında bk. Ömer Faruk Harman, H. İbrahim Şener, Kârûn, DİA, XXIV/519-520.

kasd itmek: 1. kastetmek. 2. yönelmek.

kâsırlık: (A.-T.) [kâsır + lık] kısalık.

katre: (A.) damla. ☞ -yi bârân: yağmur damlası.

kavî: (A.) güçlü.

kayd yimek: tasa çekmek.

kayı: dert, tasa.

kayıkmak: yönelmek, sapmak.

kâyim: (A.) ayakta.

kayu: kaygı, tasa.

kâzî: (A.) yargıç, kadı.

keferet: (A.) kefare.

keleci: söz.

kem: (F.) kötü.

kemter: (F.) [kem + ter] daha az, daha değersiz, daha düşük.

kendözi: kendisi.

kendözin: kendisini.
kendü: kendi.
kerrûb: (A.) büyük melekler.
key: iyi, çok. ("gey" şekli de vardır.)
keyvân: (F.) Zuhâl, Satürn.
kible: (A.) kible. ❧ -yi cân: can kiblesi.
kıgurmak: çağırmak.
kılıç dartmak: kılıç çekmek.
kılıç yorutmak: kılıç yürütmek, kılıç çekmek.
kılmak: etmek.
kırlmak: kopmak.
kırmak: yenmek, kırıp geçirmek.
kibr: (A.) büyükleme, kendi beğenmişlik.
kiçi: küçük.
kilûkâl: (A.) 1. söz, laf. 2. dedikodu.
kimesne: kimse.
kimsene: kimse, hiç kimse.
kîse: (F.) kese.
kisvet dutmak: kisveye bürünmek.
kocalmak: yaşlanmak.
kolmaş: münasebetsiz, hergele, densiz, haydut.
komak: 1. koymak. 2. bırakmak. 3. terk etmek.
konmak: 1. konmak. 2. inmek, yerleşmek, bir konak yeri gelmek.
korıcı: korucu.
korık: korku.
kovmak: 1. kovmak. 2. peşinde olmak.
kuçmak: koçmak: kucaklamak.
Kul küllü min indillâh: (A.) De ki: Her şey Allah katında olur.
kulağuz: kılavuz.
kurbân: (A.) kurban. ❧ -ı ışk: aşk kurbanı.
kusûr: (A.) köşkler.
küfr: (A.) kâfirlik. ❧ -i nihân: gizli kâfirlik.
küllî: (A.) bütün, hepsi.
kün: (A.) ol.

kürelilik: 1. sersemlik, salaklık. 2. taşkınlık.
Kürsî: (A.) Kürsü; Arş'ın alt katmanı.

I

lâ taknetû: (A.) umudunuzu yitirmeyin.
la'net olmak: lanetlenmek.
lâcerem: (A.) kuşkusuz.
lahza: (A.) an.
lâmekân: (A.) mekânsız.
lâşerîk: (A.) ortağı olmayan Tanrı.
latif: (A.) güzel, zarif.
ledünnî: (A.) ilahi alemle ilgili, gayb alemi ile ilgili.
len terânî: (A.) Beni göremeyeceksin.
levh: (A.) levha.
levn: (A.) renk.
leyin: gibi.
Leyli: ❧ -yi Mecnun: Mecnun'un Leylası. Leyla ile Mecnun hikayesi hakkında bk. Leyla ile Mecnun, Fuzulî, öyküleştiren: Mehmet Kanar, Say Eski Türk Klasikleri, üçüncü baskı: İstanbul 2014. Ayrıca bk. Leyla ile Mecnun, Fuzulî, manzum çeviri: Mehmet Kanar, Tekin Yayınları, Türk Edebiyatı Klasikleri dizisi 4, İstanbul, Kasım 2017.
lisân depretmek: konuşmak.
Lokman: Kur'ân'da da adı geçen bir hekim.

m

ma'nî: (A.) mana, anlam.
ma'siyet: (A.) günah.
ma'sûk: (A.) sevgili.
ma'sûka: (A.) sevgili.
mabûd: (A.) ibadet edilen.

madın: -meden.
mağfûr: (A.) bağışlanmış.
mağrib: (A.) batı.
mahfil: (A.) 1. meclis. 2. meclis yeri.
mâh: (F.) ay. ☞ -ı tâbân: parlak ay.
mahlûk: (A.) varlık, yaratık.
mahlûkât: (A.) varlıklar.
maksûd: (A.) maksat.
Mâlik: (A.) Cehennem kapıcısı.
Mansûr: Hallâc-ı Mansûr; derisi yüzölerek öldürülen derviş.
manzûr: (A.) 1. görülen. 2. amaç.
maraz: (A.) hastalık.
maslahat: (A.) iş, mesele.
maşrik: (A.) doğu.
mâşuk: (A.) sevgili.
mât olmak: 1. yenilmek. 2. uzak kalmak.
maya: - maz, - mez.
meâb: dönüş.
mechûl: (A.) bilinmez.
meded eylemek: yardım etmek.
meded: (A.) yardım.
medh: (A.) övgü.
medin: - meden.
mekkâr: (A.) hileci.
mekr: (A.) hile, düzen.
mekseb: (A.) kazanç kapısı.
melâik: (A.) melekler.
melâmet: (A.) kınanma.
melekût: (A.) ilahi alem.
men aleyhâ fân: (A.) Üzerindeki her şey fanîdir.
men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu: (A.) kendini bilen Allahını da bilir.
men arefe nefsehu: (A.) kim kendini bilirse.
menâre: (A.) minare.
menî: (F.) benlik.
menkur: (A.) boynuz boru.
menşûr: (A.) ferman.
menzil: (A.) 1. konak yeri. 2. yurt.
merdân: (F.) adamlar. ☞ -ı Hak: Allah adamları, erenleri.

merdûd: (A.) reddedilmiş, geri çevrilmiş.
mergzâr: (F.) çimenlik, çayırılık. Metinde murgzâr olarak harekelenmiştir.
merkeb: (A.) binit.
mestân: (F.) çakırkeyif.
mestûr: (A.) örtülü.
meşâyah: (A.) şeyhler.
metâ': (A.) mal.
mevc urmak: 1. dalgalanmak. 2. dalga çarpmak.
mevzûn: (A.) düzgün.
meyl: (A.) 1. meyil, eğilim. 2. istek.
meyl: (A.) istek. ☞ -i fenâ kılmak: yokluğa meyletmek.
meyyit: (A.) ölü.
mezheb: (A.) 1. gidilen yol. 2. mezhep.
mihmân: (F.) konuk.
mihnet: (A.) sıkıntı.
millk: (A.) mülk.
milket: (A.) mülk.
millet: (A.) din.
mine'l-kalbi ile'l-kalb revzenun: (A.) kalpten kalbe pencere vardır.
minkâr urmak: gagalamak.
Mirrih: (A.) Merih, Mars.
miskâl: (A.) en küçük ağırlık birimi. Çeşitli yerlere ve zamana göre birim ağırlığı değişiklik gösterir. Ortalama 4,5 gram.
miskîn: (A.) 1. zavallı. 2. yoksul.
mismil olmak: temizlenmek, arınmak.
miyân: (F.) orta.
mu'allak: (A.) havada, asılı, askıda.
mucizât: (A.) mucizeler.
muhâl: (A.) imkânsız.
muhâlif: (A.) karşıt.
muhkem: (A.) sağlam.
muhlis: (A.) içtenlikle bağlı.
murâd: (A.) 1. istek, dilek. 2. amaç.
murdâr: (F.) mundar, pislik.

murg: (F.) kuş.
murgzâr: (F.) [< mergzâr] çayırılık.
musahhar: (A.) zaptedilmiş, hü-
 küm altına alınmış.
Mûsi: (A.) Musa.
Mûsi-yi İmran: İmran oğlu Musa.
muştulamak: müjdelemek.
muti: (A.) itaatli.
mübâriz: savaşı.
mücrim: (A.) suçlu.
müdâm: (A.) sürekli.
müderris: (A.) öğretmen, hoca.
mühr-i Süleyman: Süleyman'ın
 mührü. Hakkında bk. İskender
 Pala, Mühr-i Süleyman, DİA,
 XXXI/524-526.
mülk: ❶ -i bekâ: kalıcılık ülkesi. ❷
 -i ezel: ezel mülkü, ahiret.
münâcât itmek: yakarmak.
münâcât: (A.) Tanrı'ya yakarış.
münâfık: (A.) iki yüzlü.
müneccim: (A.) yıldız fâlına bakan.
münevver olmak: aydınlanmak.
Münker: (A.) sorgu meleği. Geniş
 bilgi için bk. Süleyman Toprak,
 Münker ve Nekir, DİA,
 XXXII/14-15.
münkir: (A.) inkârcı.
müntehâ: (A.) son.
mürşid: (A.) irşad eden.
mürted: (A.) dinden çıkmış.
müsülman: müselman: (A.) Müs-
 lüman.
müşâhede: (A.) gözlem.
müştâk: (A.) arzulu.
müzd: (F.) 1. ücret. 2. ecir, mükafat.

nâgâh: (F.) ansızın.
nâgehân: (F.) ansızın.
nahcîr: (F.) av hayvanı.
nahnu kasemnâ: (A.) biz paylaştır-
 dık.

nâkâm: (F.) muratsız.
nakş: (A.) 1. nakış, desen. 2. sûret.
nâkûs: (A.) çan.
nâmî: (F.) ünlü.
nârûste: (F.) yeni yetme.
nasib: (A.) nasip.
nazar kılmak: bakmak.
nazar: (A.) 1. bakış. 2. inayet. ❸
 -ına irmek: gözüne ilişmek.
nazargâh: (A.-F.) [nazar + gâh]
 bakılan yer.
nebî: (A.) peygamber.
nedurur: nedir.
nefs: (A.) nefis.
nefs-i emmâr: emredici nefis.
Nekir: (A.) sorgu meleği. bk. Mün-
 ker.
Nemrud: Babil'in kurucusu olan
 putperest hükümdar. Hz. İbra-
 him'i ateşe attı. Hakkında bk.
 Cengiz Batuk, İskender Pala,
 Nemrud, DİA, XXXII/554-556.
nerdüvan: (F.) [< nerdiban] merdi-
 ven.
nesne: şey.
nevbet: (F.) sıra.
neydüğün: [ne + idüğünü] ne oldu-
 ğunu.
niçe: nasıl.
nidesini: ne yapacağını.
niğâr: (F.) 1. sevgili. 2. desen, nakış.
nihân: (F.) gizli.
nikâb: (A.) 1. örtü. 2. peçe.
nisâr olmak: saçılmak.
nisâr: (A.) 1. saçma. 2. saçılma. 3.
 saçılışın.
nisyân: (A.) unutmak.
nişân eytmek: tarif etmek.
nişân: (F.) 1. işaret. 2. iz. 3. tarif.
nite: nasıl.
niyâz: (F.) yalvarış.
noksân: (A.) eksiklik.
nöker: uşak.
nûr: ❶ -i iman: iman nuru.
nûş itmek: içmek.

Nûşirvan: Sâsânî hükümdarı Enûşirvan (531-579). Hakkında bk. Ahmed Tefazzüli, Nurettin Albayrak, Enûşirvân, DİA, XI/255-256.

nutfe: (A.) sperma.

nükte: (A.) ince anlamlı söz.

nüvâht eylemek: çalmak.

nüzûl: (A.) 1. inme. 2. sofrâ.

od: ateş.

okumak: 1. çağırarak. 2. okumak.

ol dem: (T.-F.) o an, o sıra.

ol denlî: 1. o gibi. 2. o kadar.

ol: o.

olmak: 1. var olmak. 2. meydana gelmek.

Osman: (A.) Halife Hz. Osman. Hakkında bk. İsmail Yiğit, Osman, DİA, XXXIII/438-443.

ög: akıl. • -inden gitmek: aklından çıkmak, unutmak. • -ini dir-mek: kendine getirmek.

öğlenmek: akıllanmak; öğrenmek, bellemek.

ögsüz: akılsız, bilinçsiz.

ögmek: övmek.

öğüt dutmak: öğüt dinlemek.

öküz: Boğa burcu.

Ömer: (A.) Halife Hz. Ömer. Hakkında bk. Mustafa Fayda, Muh-sin Koçak, Ömer, DİA, XXXIV/44-53.

ömr: (A.) ömür.

ömür eskitmek: yaşlandırmak.

öndin sona: baştan sona kadar.

öri turmak: ayağa kalkmak.

ötmek: geçmek.

öyün: öğün.

öz: • -ün divşürmek: kendini toplamak, aklını başına almak.

• -i göynemek: içi yanmak.

özge: başka, başkası.

P

pâdişah: • -ı lemyezel: ölümsüz padişah, Tanrı.

palâs: (F.) çul.

panbug: panbuk: pamuk.

pâyânlu: (F.-T.) [pâyân + lu] sonlu.

pâyânsuz: (F.-T.) [pâyân + suz] sonsuz.

pâyidâr: (F.) kalıcı.

penbe: (F.) pamuk.

perrân eylemek: uçurmak.

perrân olmak: uçmak.

pervâne: (F.) ışığlı çok seven, çevre-sinde dönen pervane böceği. Şem' ile Pervâne hakkında daha geniş bilgi için bk. Mehmet Kanar, Fehmî ve Şebisterî'den Şem' ve Pervane, Fehmî ve Şeyh Abdullah-ı Şebisterî-i Ni-yazî'nin Şem' u Pervane Mesne-vileri, İnsan Yayınları, ikinci baskı, İstanbul 2009.

pervâz: (F.) uçuş.

pes: (F.) 1. sonra. 2. şu halde, de-mek ki.

peşimâna gelmek: pişman olmak.

peşman: (F.) [peşimân] pişman.

peymân: (F.) ahit.

pilan: (F.) çul.

pinhân: penhan: (F.) 1. gizli. 2. gizlice.

pîşe: (F.) 1. meslek. 2. yol.

pîşkadem: (F.-A.) [pîş + kadem] öncü, önder.

pîşrev: (F.) öncü.

piyâle: (F.) kadeh.

pûl: (F.) para.

Rahmânirrahîm: (A.) merhamet sahibi Tanrı.

raht: (F.) eşya.

râz: (F.) sır.

râzdâr: (F.) sırdaş.

râzî: (A.) razî.

recâ: (A.) umut.

renc: (F.) 1. sıkıntı, dert. 2. emek.

resm: (A.) resim.

revân: (F.) [reften > rev + ân] 1. giden. 2. geçen, tesirli olan. 3. ruh. 4. hemen.

revende: (F.) [reften > rev + ende] 1. giden. 2. salık.

reyhân: (A.) fesleğen.

Rıdvan: (A.) Cennet kapıcısı.

rızık: (A.) rızık. ❧ -ı ömr: ömür rızıkı.

risâlet: (A.) elçilik.

riyâzat çekmek: nefsi terbiye etmek için çalışmak.

rûzî: (F.) rızık, nasip.

rûzigâr: (F.) zaman.

Rüstem-i Destân: İran mitolojisinin deki kahraman, Zaloğlu Rüstem. Hakkında bk. Nimet Yıldırım, Rüstem-i Zâl, DİA, XXXV/294-295.

sadhezâr: (F.) yüz bin.

saddak: (A.) gerçek.

safâ: (A.) saflık, temizlik, arı duruluk.

sağış: sayım.

sahha: (A.) afiyet olsun.

sâhibkıran: (A.) iki kutlu yıldız yan yana gelmiş olan, kutlu kişi.

sâhibü'l-irfan: irfan sahibi.

sâim: (A.) oruçlu.

sâki: (A.) içki sunan.

salâ: (A.) haber, çağrı.

salaca: cenaze taşınan tahta.

salât: (A.) namaz.

salmak: 1. asmak. 2. bırakmak. 3. terk etmek.

sâlûslanmak: hilekârlık etmek.

sâlûsluk: (F.-T.) hilekârlık.

sanasın: sanki.

sanu: sanı.

saru: sarı.

sataşmak: karşılaşmak.

satu bâzâr: alışveriş.

savaşgan: savaşçı.

sayanmak: kendinden geçmek.

sayru: hasta.

sayvan: (F.) büyük gölgelik.

sayyâd: (A.) avcı.

sâzgâr olmak: bağdaşmak, örtüşmek, uyum sağlamak.

sâzigâr eylemek: uyumlu hale getirmek.

sebak itmek: ders almak.

sebak: (A.) ders.

sehel: (A.) [sehl] kolay.

selâmet: (A.) esenlik.

selâsil: (A.) zincir.

selâtin: (A.) sultanlar.

Selman: Selmân-ı Fârisî. Hz. Muhammed'le tanıştıktan sonra müslüman olan İranlı ateşperest. Hakkında bk. İbrahim Hatiboğlu, Selmân-ı Fârisî, DİA, XXXVI/441-443.

sem? (A.) 1. işitme duyusu. 2. kulak.

ser: (F.) baş.

serâser: (F.) baştan başa.

serbeser: (F.) [ser + be + ser] bir uçtan bir uca, baştan başa.

serencâm: (F.) macera.

sergerdan: (F.) avare, derbeder. ❧ -ı ışk: aşk avaresi.

sergüzeş: (F.) [sergüzeşt] macera.

serheng: (F.) çavuş.

serhoş: (F.) sarhoş.

sermest: (F.) sarhoş.
serteser: (F.) baştan başa.
server: (F.) önder, lider.
sevdük: sevilen kişi.
sevgü: sevgi.
sevi: sevgi.
seyrâneh: (A.-F.) [seyrân + geh] gezinti yeri.
sımak: kırmak.
sınmak: kırılmak.
sınuk: kırık.
Sırât: (A.) Sırat Köprüsü.
sızmak: sızlamak.
sin: mezar, kabir.
sinle: mezarlık.
sir: (F.) tok.
sivâ: (A.) dünya ile ilgili şeyler.
soğulmak: ferî kaçmak.
sonuç: sonuçta.
sorî: soru. ❦ - hisâb: sorgu sual.
sovuk: soğuk.
söz çatmak: söz söylemek, cümle kurmak.
su: ❦ -ya sayılmamak: değer verilmemek, adam yerine koyulmamak.
su'âl olmak: soru sorulmak.
suç: ❦ -in geçürmek: günahını affetmek.
sultan: ❦ -i ins ü cân: insanların, cinlerin sultanı. ❦ -ı vakt: zamanın sultanı.
sun? (A.) yaratma.
sunmak: uzatmak.
sûr urmak: boru üflemek, boru çalmak.
sûr: (A.) İsrâfil'in kıyametin başlangıcını bildirmek üzere üfle-yeceği boru.
sûret: (A.) 1. yüz. 2. dış yüz. 3. beden.
susak: kadeh.
susalık: susuzluk.
susmak: daldırmak.
sûz: (F.) [sûhten > sûz] 1. yakan, yanan. 2. yangı.

sûz-i dil: gönül yangısı.
Sübhân: (A.) her şeyden münezzeh Tanrı.
sücûd: (A.) secde.
süci: içki.
süfli: (A.) 1. değersiz. 2. alçak.
sükker: (A.) şeker.
Süleyman: (A.) Süleyman peygamber.
sünük: kemik.

Ş

şâd: (F.) mutlu.
şâdulık: (F.-T.) [şâd + î + lık] mutluluk.
şâkir: (A.) şükreden.
şâr: (F.) şehir. "Şarkışla" (şehir-i kışla) kışla şehri. (İngilizcedeki "shire" kelimesi de aynı kökten gelebilir.)
şark: (A.) doğu.
şefî? (A.) şefaathçi.
şehd: (F.) bal.
şek: (A.) kuşku, şüphe.
şekâvet: (A.) eşkıyalık.
şekker: (F.) şeker.
şekl: (A.) şekil.
şer? (A.) şeriat.
şerh itmek: açıklamak.
şeriat: ❦ - oğlanı: din bilgisi yetersiz delikanlı.
şeş: (F.) altı.
şeşmek: çözmek.
şeşte: (F.) altı telli saz. (Çeşte de denilir.)
şeşürmek: ayıklamak.
şey'ullah: (A.) Allah rızası için bir şey.
şeyâtin: (A.) şeytanlar.
şeybet: (A.) yaşlılık.
şeydâ: (F.) âşık.
Şeytânirracim: (A.) taşlanmış şeytan.
şikâr: av.

şimden girü: bundan böyle.
şir: (F.) aslan.
şirk: (A.) Tanrı'ya ortak koşma.
şol: o.
şu'le: (A.) alev.
şûm: (A.) uğursuzluk.
şûride: (F.) [şûriden > şûrid + e] 1. coşkulu. 2. perişan, darmadağın.
şûkr: (A.) şükür.
şükür kılmak: şükretmek.
şümâr: (F.) sayı.

t

tâ'at: (A.) ibadet, kulluk.
ta'na/ta'ne urmak: kınamak.
ta'ziyet: (A.) başsağlığı.
taalluk: (A.) ilgi, alaka.
tabıl: (A.) davul.
tag: dağ.
taglamak: dağlamak.
tahte's-serâ: (A.) yer altı.
talbınmak: çırpınmak.
tâli': (A.) talih.
tâlib: (A.) 1. istekli. 2. öğrenci.
talmak: dalmak.
tamâm/temâm eylemek: tamamlamak, bitirmek.
tamar: damar.
tamu: Cehennem.
tan: (A.) şaşma. • -a kalmak: şaşmak, ne yapacağını bilmez olmak.
tanışık: danışma.
tanla: sabah erkenden.
tanşuk itmek: tanışmak.
tanuk: tanık.
tapu: 1. huzur. 2. hizmet.
tar: dar.
taraş olmak: yıkılmak.
tarâş: (F.) [< târâc] yağma.
tarik: (A.) yol.
taş: dış.
taş: taş.

taşra: dışarı.
tatlu: tatlı.
teberrâ eylemek: arınmak.
tecrîd: (A.) soyutlanma.
teferrüc eylemek: gezinmek, dolaşmak.
teferrüclenmek: gezinmek.
tehî: (F.) boş.
tekebbür olmak: kibirlenmek.
terâh: (A.) sıkıntı, üzüntü.
terâzû: (F.) terazi.
terezü: (F.) [terâzû] terazi.
terse: (F.) [tersâ] 1. Tanrı'dan korkan. 2. Hıristiyan.
tertîb: (A.) düzen.
tesbîh: (A.) tespih; zikir.
teslîm eylemek: teslim etmek.
teşbîh itmek: benzetmek.
teveccüh itmek: yönelmek.
tezra'û: (A.) ekersiniz.
tezvîr: (A.) söze yalan katma.
tıfl: (A.) çocuk.
tıfl-ı nevrete/nevrüste: yeni yetme çocuk.
timâr: (F.) 1. kazanç, gelir. 2. bakım, gözetim. 3. tedavi.
tiryâk: (A.) panzehir.
toğan: doğan.
toğmak: doğmak.
toğrılık: doğruluk.
tokımak: bir araya getirmek.
toksan: doksan.
tolanmak: kaybolmak.
tolap: dolap.
tolu: dolu.
ton: giysi.
toptolu: dopdolu.
tostoğru: dosdoğru.
tudak: dudak.
tuman: duman.
turak: 1. durak. 2. kalınan yer.
turmak: 1. durmak. 2. ayağa kalkmak.
turugelmek: ayağa kalkmak.
tutaş: yakın, karşı karşıya.

turvanda: (F.) [tervende] yeni, turfanda.
tuş olmak: rastlamak, karşılaşmak.
tutmak: 1. tutmak. 2. yakalamak. 3. kaplamak. 4. saymak, farzetmek.
tuymak: duymak.
tütün: düün: duman.
türâb: (A.) toprak.

uçmak: Cennet.
uçuk: değerli şey.
uğrı: hırsız.
uğrılık: 1. hırsızlık. 2. çalıntı mal.
ulanmak: eskimek, eskilikten dağılmak.
ulu: 1. büyük. 2. yüce.
ulûm: (A.) ilimler.
ulvî: (A.) yüce.
ummân: (A.) büyük deniz, okyanus.
umu: umut.
unıtmak: unutmak.
us: akıl.
usan: gafil.
uş: işte.
uşanmak: kırılıp parçalanmak, dağılmak.
uşatmak: kırmak, paramparça etmek.
uşda: işte.
utlu: utanır.
uya: sersem, ahmak.
uyakmak: 1. batmak, gurûb etmek. 2. dönmek, kavuşmak.
uyarmak: uyandırmak.
uz: uyumlu.

üben: -ip, -üp, -erek, -arak.
ün dimek: seslenmek, ses çıkarmak.
ün itmek: seslenmek.
ün: ses.

ürilmek: üflenmek.
üstun: (F.) sütun.
üşmek: üşüşmek.
ütmek: ele geçirmek, kazanmak.
üzmek: koparmak.
üzülmek: kopmak.

va'deylemek: vaat etmek, vaat vermek.
vakt: (A.) vakit.
vâlih: (A.) şaşkın.
varak: (A.) 1. yaprak. 2. kitap yaprağı.
vâsıl olmak: ulaşmak.
vasl: (A.) kavuşma, vuslat.
vâye: (F.) 1. kazanç. 2. kısmet, nasip.
vaz gelmek: vazgeçmek.
vechile: (A.-T.) dolayısıyla, yüzünden.
vefâ: (A.) bağlılık, sadık olma.
veyil: (A.) Cehennem çukuru.
vi'â: (A.) 1. kap. 2. kalıp.
vîrân: (F.) [vîrâne] harabe, yıkıntı.
viribimek: göndermek.
virme: vermek.
visâl: (A.) kavuşma, vuslat.
vücûd: (A.) 1. vücut. 2. varlık.

Y

ya: yay.
yaban: (F.) dışarı.
yad: yabancı, tanıdık olmayan.
yâd itmek: 1. anmak. 2. öğrenmek.
yadlık: yabancılık.
yâhûd: (F.) yahut.
Yakub: (A.) Yusuf peygamberin babası. Hakkında bk. Ömer Faruk Harman, Mustafa İsmet Uzun, Ya'kûb, DİA, XLIII/274-277.

yalı: sivri.
yalın: çıplak.
yalıncak: çıplak.
yalunuz: yalnız.
yanku: yankı.
yap: 1. ıvır zıvır, öte beri. 2. yapağı, yün.
yâr: (F.) 1. dost. 2. sevgili.
yarag eylemek: hazırlık yapmak.
arak itmek: hazırlık yapmak.
arak: hazırlık.
araklanmak: hazırlık yapmak.
yârı kılmak: yardım etmek.
yasduk: yastık.
yat: gizli.
yat: usûl, âdâb.
yavı kılmak: yitirmek.
yavıvarmak: kaybolmak.
yavlak: çok.
yavru: yavru.
yavunmak: kaybolmak.
yavuz: kötü.
yay: yaz.
yazu: yazı.
yazuk: günah, suç.
yehdi'llâhu limen yeşâ: (A.) Allah dilediğini hidayete erdirir.
yedir: esir.
yevine yenfahu: (A.) üfürdüğü gün.
yığmak: 1. uzaklaştırmak. 2. alıkoymak, mahrum bırakmak.
yıldız: yıldız.
yılamak: koklamak.
yidi: yedi.
yig: yağ, iyi.
yigrek: daha iyi.
yil: yıl, rüzgar.
yilmek: koşmak.
yiltmek: ulaştırmak, iletmek.
yini: yeni.
yinile: yeni.
yir yüzi: yeryüzü.
yir: yer.
yiser: -cek, -cak.
yitmek: gelmek.
yitmek: yeterli olmak, kafi gelmek.

yitürmek: ulaştırmak.
yiilemek: koklamak.
yohsa: yoksa.
yohsul: yoksul.
yol virmek: izin vermek.
yort savul: koşturmaya.
yoyılmak: yorumlanmak.
yumak: yıkamak.
yumşak: yumuşak.
yumşanmak: yumuşamak.
yunmak: yummak.
Yûsuf: Yusuf peygamber. Hakkında bk. Ömer Faruk Harman, Yûsuf, DİA, XLIV/1-5. Ayrıca bk. Züleyha'nın Aşk Derdi, Hz. Yusuf Hikayesi, Celal Settari, çeviren: Mehmet Kanar, Şule Yayınları, İstanbul, Mayıs 2014.
yuvacası: kısacası.
yuvunmak: yıkanmak.
yuyucu: yıkayıcı, gassal.
yüritlemek: yürütmek.
yüz tutmak: yüzünü çevirmek, yüzünü dönmek.
yüz urmak: yüzünü sürmek.
zâhid: (A.) dindar, sofu.
zâhir: (A.) dış yüz.
zahm: (F.) yara.
zâkir: (A.) anan, zikreden.
zâr olmak: 1. inlemek. 2. perişan olmak.
zârı: (F.) inilti, inleme.
zavada: (A.) [zevâde] azıklar.
zâyî: (A.) 1. yitik. 2. zarar.
zebânî: (A.) suçluları Cehennem'e atmakla görevli kişi.
zeber: (F.) üst.
zebûn: (F.) düşkün.
zehr: (F.) zehir. ☛ -i kâtil: öldürücü zehir. ☛ -i mâr: yılan zehiri.
zen: (F.) kadın.
zerk: (A.) ikiyüzlülük.

zevâde: bk. zavada.
zevâl: (A.) 1. yokluk. 2. ölüm.
zihi: (F.) ne güzel, ne çok.
zindân: (F.) hapisane.
zinhâr: (F.) sakın.
zîr: (F.) alt.
zîre: (F.) zira, çünkü.
ziyân: (F.) zarar.

zulmet: (A.) karanlık.
zûr: (F.) güç.
zühd: (A.) zahitlik, sofuluk, dindarlık.
Zühre: (F.) Venüs, Çobanyıldızı.
Harut ile Marut'un âşık olduğu kadın.

Metin Sırasına Göre Şiir Listesi

Münâcat (12)

Sensüz yola girürisem, çârem yog adım atmağa (16)

Işkdan da'vî kılan kişi hiç anmaya hırs u hevâ (18)

Bir gün yüzün gören kişi ömrince hiç unutmaya (18)

İki cihân zindânise, gerek bana bûstân ola (20)

Işk eteğin tutmak gerek âkıbet zevâl olmaya (22)

İy âşıklar, iy âşıklar, mezheb ü dîn işkdur bana (22)

Anma mısın sen şol günü, âlem hayrân ola (24)

Gideridüm ben yol sıra, yavlak uzamış bir ağaç (26)

Sen bu cihân mülkini Kâf'dan Kâf'a dutdun tut (28)

Niteliğüm sorana işit hikâyet (30)

Işk imâm bize, gönül cemâ'at (32)

Dîn ü millet sorarisen, âşıklara dîn ne hâcet (34)

Dün gider, gündüz gelür, gör nicesi uz gelür (36)
İy beni ayıblayan, gel beni ışkdan kurtar (36)
İşkıla biliş cânlara ezel, ebed olmayısar (38)
İşk makâmı âlîdür, ışk kadîm ezelîdür (38)
Bir kişiye söyle sözi kim ma'nîden haberi var (40)
İy ışk eri aç gözünü, yir yüzine eyle nazar (40)
Söylememek harcı söylemeğün hâsıdur (42)
Bu yoklık yolına bugün bize yoldaş olan kimdür (44)
Benem sâhibkırân devrân benümdür (44)
Sahhâ ol âşık cânına kim dostile visâli var (46)
İşidün iy ulu kişi size benüm haberüm var (46)
İy sözlerün aslın bilen, gel di bu söz, kandan gelür (48)
Cân bir ulu kimsedür, beden anun âletidür (48)
Cânını ışk yolına virmeyen âşık mıdur (50)
Seni Hak'dan yığanı her neyise vir gider (50)
İy bana eyü diyen, benem kamudan kemter (52)
İsteyelüm iş ıssını, bulup görelüm kandadır (54)
Kogıl ölüm endişesin, âşıklar ölmez, bâkîdür (56)
Vuslatı olan kişiye bu derdile fîrak nedür (58)
Hakikatün ma'nisin şerhile bilmediler (58)
Koyup nakş u nigârı, nakşa yol virme zinhar (60)
İşksuz adam dünyede bellü bilün ki yokdur (60)
Gelün soralum canlara sûretinden noldı gider (62)
Dervişlik didükleri bir acâyib durakdur (64)
Sen hod bize bizden yakın görünmezsin, hicâb nedür (64)
Ne oturursın taş kapuda; gör içeri neler gezer (66)
İşit sözümi iy gâfil, danla seher vaktinde tur (66)
İşbu vücûdum şehrine bir dem giresim gelür (68)
Yandı yüreğüm dutuşdı, bağrım ciğerüm kebâbdurur (70)
Pâdişahlık senündür, heybetün var (70)
Benüm gönlüm, gözüm ışkdan toludur (72)
İy dost, seni severem, cânumda yirün vardur (74)
Sensin benüm cânum cânı, sensüz karârum yokdurur (74)
Muştılanuz âşıklara, bu ışk ulu devlet olur (76)
Bu semâ'a girmeyen sonına peşîmân olur (78)
Eydivirem ne kıldığın benümile ol dilpezîr (78)
Eğer girçek âşıkisen boynundağı menşûr nedür (80)

Ârifler ortasında sûfilik satmayalar (82)
 İşidün hey ulular, âhir zamân olısar (82)
 İşk erinün gönli tolı pâdişahdan nevâledür (84)
 İy dün ü gün Hakk'ı isteyen; bilmez misin Hak kandadır (84)
 İy dost! Bunca kılûkâl ne? Maksûd hod bir haberdurur (86)
 Bize didâr gerek, dünya gerekmez (88)
 Keleci bilen kişinün yüzünü ağ ide bir söz (88)
 Hiçbir kişi bilmez bizi, biz ne işün içindeyüz (90)
 Hak cihâna tolıdur, kimsene Hakk'ı bilmez (90)
 Nidem ben gönülile, benümle bile bir dem durmaz (92)
 İy bana eyü diyen, benüm kamudan yavuz (94)
 Niçeler bu dünyede günâhını yuyamaz (96)
 İşk erine dünyede ne harîr u ne pelâs (96)
 Dostdan haber geldi gine, kullar yarak itsün dimiş (98)
 Bilenlere sormak gerek bu tendeki can neyimiş (98)
 Cânum erenler yolu inceden inceyimiş (100)
 Ol ben sevdüğüm nigâr nidem ol benden fârîğ (102)
 Şükür Hakk'a kim dost bize eyitdi dost yüzine bak (104)
 İy çok kitâblar okıyan, sen kim tutarsın bana dak (104)
 Biz kime âşıksavuz, âlemler ana âşık (106)
 Kerem it, bir beri bak, nikâbı yüzünden bırak (108)
 Dost yüzine bakmağa key safâ nazar gerek (110)
 Ger uluya irdünise sûret nakşı nendür senün (112)
 Niderüz hayat suyn, cânı yağmâya virdük (114)
 Müsülmânâm diyen kişi şartı nedür, bilse gerek (114)
 Ne söz kelecı viribirsem dilüm seni söyleyecek (116)
 Dünyeye gelen kişiler yola bile gelmek gerek (118)
 Evvel bize vâcib budur eyü hulk u amel gerek (120)
 Ma'nî eri bu yolda melûl olası değül (120)
 Kul pâdişahsuz olmaz, pâdişâh kulsuz değül (122)
 Yavlak acâyib geldi bana dünyâ içinde işbu hal (124)
 Ata belinden bir zamân anasına düşdi gönül (124)
 Gerekmez dünyeyi bize çünki bâkî bünyâd değül (128)
 İşksuzlara virme öğüt, öğüdünden alur değil (128)
 Dervişlik makâmı hâl içinde hâl (130)
 Kogıl dünya bezeğini, bu dünya yildür ya hayâl (130)
 Aklun irerse sor bana, ben evvelde kadayıdum (132)

Ben bu ile garib geldüm, ben bu ilden bizerem (134)
Bu cihâna gelmedin sultân-ı cihandayıdum (136)
Uş gine geldüm ben bunda, sır sözün ayân eyleyem (136)
Nitekim ben beni bildüm, yakîn bil kim Hak'ı buldum (138)
Haber eylen âşıklara, ışka gönül viren benem (138)
Ne dirisem hükmüm yürür, elümde fermân dutaram (140)
Bin yıl eğer vasfın diyem, bir zerresin düketmeyem (142)
Cânem ben, andan bunda ezeli âşık geldüm (144)
Sensin Kerîm, sensin Rahîm, Allah sana sundum elüm (146)
Benüm bunda karârım yok, ben bunda gitmeğe geldüm (148)
Gökde Peygamberile mi'râcı kılan benem (148)
Dost elinden ölürisem hiç gümansuz giri gelem (150)
Hak Çalabum, Hak Çalabum, sencileyin yok Çalabum (152)
Benüm cânım uyanukdur, dost yüzine bakan benem (152)
Aldı benüm gönlümi, nolduğımı bilmezem (154)
Evvel benem, âhir benem, canlara can olan benem (156)
Aceb değül senüniçün bin can fidî kılurisem (158)
İy yârenler iy kardeşler, sorun bana kandayıdum (158)
Tehî görmeyen siz beni, dost yüzün görüp geldüm (160)
Erenlerin himmetini ben bana yoldaş eyleyem (162)
Evvel kadîm önden sona, zevâli yok sultan benem (164)
Andan berü gönüldüm, dostıla bile geldüm (164)
Hiç bilmezem gezek kimün? Aramızda gezer ölüm (166)
Bu fenâ mülkinde ben niçe bir hayrân olam (168)
Ka'be vü büt îman benem, çarh uruben dönen benem (174)
Ben seni sevdüğümü söyleşür hâs u âm (174)
Beni anmaklığa benden fariğvem (176)
Ben ol yari sevdüğümü niçe bir gizleyübilem (176)
Niteki ol ma'sûkile ben râzımı bir eyleyem (178)
Teferrüc eyleyü vardum sabâhın, sinleri gördüm (180)
Hak'dan bana nazar aldı, Hak kapusın açar oldum (180)
Gözüm seni görmeğiçün, elüm sana irmeğiçün (182)
Çok çok şükür sen Çalaba, maksûduma irdüm bugün (184)
İy yârenler iy kardaşlar, ecel ire, ölem bir gün (184)
Sûretten gel sıfâta, anda ma'nî bulasın (186)
Çarh-ı felek yoğidi canlarımız variken (188)
Zinhâr varmagil gönül dünyâ pâyna bir gün (190)

Lâşerîk okursın, sonra şerîk katarsın (190)
Andan yiğrek ne vardır kişi bile kendözin (192)
Ol dost bize gelmezise ben dost a girü varayın (194)
Hak bir gövher yarattı kendünün kudretinden (194)
Şöyle hayran eyle beni ışkun odına yanayın (196)
İy dost seni sevelden aklum gitdi, kaldum ben (196)
Eğriliğün koyasın, toğrı yola gelesin (198)
Canlar cânını buldum, bu cânım yağma olsun (200)
Eğer ışkı seversen can olasın (200)
İşk ilinün haberin disem, işide misin (202)
İlmünde gark olalı uş ben beni bilmezsin (202)
Âşıklara ne diyem ben ışk haberinden şirin (204)
Bunca gönül iledüp cihâna sultan mısın (206)
Sen canundan geçmedin cânan arzû kılsun (208)
Dost yüzini göricek, niçe karar kılsun can (208)
Bir dürr-i yetimem ki beni görmedi umman (210)
Ol can kaçan ölisir, sen ana can olasın (210)
Hak'dan gelen şerbeti içdük elhamdülillah (212)
Zinhar gönül evinde dutma yavuz endişe (212)
Hoşdur eğer yürürisem ışk odına yane yane (214)
Âşık oldum erene irmeğile (214)
Gönül nite dölene ma'sûkın bulmayınca (216)
Vuslat hâlin eydiserem vuslat hâlin bilenlere (216)
Miskinlikde buldılar kimde erlik varise (218)
İstedüğümü buldum eşkere can içinde (218)
Can olgıl can içinde, kalma gümân içinde (222)
Derviş olan kişiler aceb nite dirile (222)
İy kopuzile çeşte, aslun nedür, ne işde (224)
On sekiz bin âlem halkı cümlesi bir içinde (226)
İsrâfil sûrı ürile, yir ü gök yüzi değşirile (228)
Kimse döymez bu nazara ışkile kim pençe ura (228)
Bimekânem bu cihanda, menzilüm, turağum anda (230)
Uş gine nazar oldu bu bizüm cânumuza (230)
Yine bu bâd-ı behar hoş nev'ile esdi yine (232)
Bir imâret göster bana kim sonı virân olmaya (234)
Sana direm iy velî, tur ırte nemâzına (234)
Ol dostiçün ağlarisem gözüm yaşını kim sile (236)

Anma mısın şol günü, gözün nesne görmez ola (236)
 Zihîşirin hûlu dilber, durağı revan içinde (238)
 Beni ıskdan esriden havâle eyledi Tûr'a (240)
 Ma'nî berâtın alduk uş gine elümûze (240)
 Girenün hâli döner nişansuz bînişâne (242)
 Kimün ne zehresi vardır sana kılınç yorutmağa (244)
 Kime kim dost gereğise eydeyin ne kılasını (246)
 Bana nemaz kılmaz dime, ben bilürem nemâzumı (246)
 Çalab viribiye sana bir gün ecel serhengini (248)
 Bir suâlüm sana iy dervişler ecesi (250)
 Hak nûrî âşıklara her dem nüzûl değül mi (252)
 Işk bezirganı, sermaye canı (252)
 Kaçan ol dilber benüm gözüme tudaş oldu (254)
 Yir gök yaradılmadın Hak bir gövher eyledi (256)
 Çalab Âdem cismine toprakdan var eyledi (258)
 Bencileyin gören kişi ben sevdüğümün yüzini (262)
 Biz bizi bilmezidük, bizi Yaradan eyledi (262)
 Dostdan haber sorarisen güzâf değüldür dost işi (264)
 Ol Çalab'un ıskı benüm bağrumı baş eyledi (266)
 Kemdurur yohsulıkdan niçelerün varlığı (266)
 Ol dost benden yana hiç bilmezsin niçe bakdı (268)
 Toldur bize kadehi ısk şerâbından iy sâkî (268)
 Sana ibret gerekise gel göresin bu sinleri (270)
 Ol geçidün korkusu uş beni yoldan kodı (272)
 Banladı ol müezzın, turdı kâmet eyledi (272)
 Ben bende seyr ideriken aceb size irdüm ahı (274)
 Ezeliden varıdı cânımda bu ısk odı (276)
 İşidün iy yârenler, eve dervişler geldi (276)
 Dînün îmânun varise hor görmegil dervişleri (278)
 Menzili ırak bu yolun, bu yola kim varası (278)
 Niçe bir besleyesin bu kaddile kâmeti (280)
 Işkun odı düşdi câna, eritdi yürek yağını (282)
 Erenler bir denizdür, âşık gerek talası (282)
 Işkun aldı benden beni, bana seni gerek seni (284)
 Dilsüzler haberini kulaksuz dinleyesi (286)
 Nasihat kandilinden bir işâret göründi (286)
 Pâdişehler pâdişâhı ol ganî (288)

Şol geçidün korkusı uş bizi yoldan kodı (290)
Bu ne gelecek yerdür, ağlasana katı (292)
Ömrüm beni sen aldadun, ah nideyin ömrüm seni (292)
Kime gönül virürisem benümile yâr olmadı (294)
Müsülmanlar, zamâne yatlu oldı (296)
Geldi geçdi ömrüm benüm şol yıl esüp geçmiş gibi (298)

Alfabetik Sıraya Göre Şiir Listesi

- Aceb deġül senüniçün bin can fidî kılurisem (158)
Aklun irerse sor bana, ben evvelde kandayıdum (132)
Aldı benüm gönlümi, nolduġımı bilmezem (154)
Andan berü gönüldüm, dostıla bile geldüm (164)
Andan yiġrek ne vardur kişi bile kendözin (192)
Anma mısın sen şol günü, âlem hayrân ola (24)
Anma mısın şol günü, gözün nesne görmez ola (236)
Ârifler ortasında sûfilik satmayalar (82)
Âşık oldum erene irmeġile (214)
Âşıklara ne diyem ben ışk haberinden şirin (204)
Ata belinden bir zamân anasına düşdi gönül (124)
Bana ncmaz kılmaz dime, ben bilürem nemâzımı (246)
Banladı ol müezzın, turdı kâmet eyledi (272)
Ben bende seyr ideriken acerb size irdüm ahı (274)

Ben bu ile garib geldüm, ben bu ilden bizerem (134)
 Ben ol yari sevdüğümü niçe bir gizleyübilem (176)
 Ben seni sevdüğümü söyleşür hâs u âm (174)
 Bencileyin gören kişi ben sevdüğümün yüzini (262)
 Benem sâhibkırân devrân benümdür (44)
 Beni anmaklığa benden fariğvem (176)
 Beni ışkdan esriden havâle eyledi Tûr'a (240)
 Benüm bunda karârüm yok, ben bunda gitmeğe geldüm (148)
 Benüm cânüm uyanukdur, dost yüzine bakan benem (152)
 Benüm gönlüm, gözüm ışkdan toludur (72)
 Bilenlere sormak gerek bu tendeki can neyimiş (98)
 Bîmekânem bu cihanda, menzilüm, turağum anda (230)
 Bin yıl eğer vasfın diyem, bir zerresin düketmeyem (142)
 Bir dürr-i yetimem ki beni görmedi umman (210)
 Bir gün yüzün gören kişi ömrince hiç unutmaya (18)
 Bir imâret göster bana kim sonı vîrân olmaya (234)
 Bir kişiye söyle sözi kim ma'nîden haberi var (40)
 Bir suâlüm sana iy dervişler ecesi (250)
 Biz bizi bilmezidük, bizi Yaradan eyledi (262)
 Biz kime âşiksavuz, âlemler ana âşık (106)
 Bize didâr gerek, dünya gerekmez (88)
 Bu cihâna gelmedin sultân-ı cihandaydım (136)
 Bu fenâ mülkinde ben niçe bir hayrân olam (168)
 Bu ne gelecek yerdür, ağlasana katı (292)
 Bu semâ'a girmeyen sonına peşimân olur (78)
 Bu yoklık yolına bugün bize yoldaş olan kimdür (44)
 Bunca gönül iledüp cihâna sultan mısın (206)
 Cân bir ulu kimsedür, beden anun âletidür (48)
 Can olgıl can içinde, kalma gümân içinde (222)
 Cânem ben, andan bunda ezeli âşık geldüm (144)
 Cânını ışk yolına virmeyen âşık mıdur (50)
 Canlar cânını buldum, bu cânüm yağma olsun (200)
 Cânüm erenler yolu inceden inceyimiş (100)
 Çalab Âdem cismmini toprakdan var eyledi (258)
 Çalab viribiye sana bir gün ecel serhengini (248)
 Çarh-ı felek yoğidi canlarımız variken (188)
 Çok çok şükür sen Çalaba, maksûduma irdüm bugün (184)
 Derviş olan kişiler aceb nite dirile (222)
 Dervişlik didükleri bir acâyib durakdur (64)

Dervişlik makâmı hâl içinde hâl (130)
 Dilsüzler haberini kulaksuz dinleyesi (286)
 Dîn ü millet sorarisen, âşıklara dîn ne hâcet (34)
 Dînün îmânun varise hor görmegil dervişleri (278)
 Dost elinden ölürisem hiç gümansuz giri gelem (150)
 Dost yüzine bakmağa key safâ nazar gerek (110)
 Dost yüzini göricek, niçe karar kılsun can (208)
 Dostdan haber geldi gine, kullar yarak itsün dimiş (98)
 Dostdan haber sorarisen güzâf değüldür dost işi (264)
 Dün gider, gündüz gelür, gör nicesi uz gelür (36)
 Dünyeye gelen kişiler yola bile gelmek gerek (118)
 Eğer girçek âşıkisen boynundağı menşûr nedür (80)
 Eğer ışkı seversen can olasın (200)
 Eğriliğün koyasın, toğrı yola gelesin (198)
 Erenler bir denizdür, âşık gerek talası (282)
 Erenlerün himmetini ben bana yoldaş eyleyem (162)
 Evvel benem, âhir benem, canlara can olan benem (156)
 Evvel bize vâcib budur eyü hulk u amel gerek (120)
 Evvel kadîm önden sona, zevâli yok sultan benem (164)
 Eydivirem ne kılduğın benümile ol dilpezîr (78)
 Ezeliden varıdı cânımda bu ışk odı (276)
 Geldi geçdi ömrüm benüm şol yıl esüp geçmiş gibi (298)
 Gelün soralum canlara sûretinden noldıgider (62)
 Ger uluya irdünise sûret nakşı nendür senün (112)
 Gerekmez dünyeyi bize çünkü bâkî bünyâd değül (128)
 Gideridüm ben yol sıra, yavlak uzamış bir ağaç (26)
 Girenün hâli döner nişansuz bînişâne (242)
 Gökde Peygamberile mi'râcı kılan benem (148)
 Gönül nite dölene ma'sûkın bulmayınca (216)
 Gözüm seni görmeğiçün, elüm sana irmeğiçün (182)
 Haber eylen âşıklara, ıška gönül viren benem (138)
 Hak bir gövher yarattı kendünün kudretinden (194)
 Hak cihâna toludur, kimsene Hakk'ı bilmez (90)
 Hak Çalabum, Hak Çalabum, sencileyin yok Çalabum (152)
 Hak nûrî âşıklara her dem nüzûl değül mi (252)
 Hak'dan bana nazar oldu, Hak kapusın açar oldum (180)
 Hak'dan gelen şerbeti içdük elhamdülillah (212)
 Hakikatün ma'nisin şerhile bilmediler (58)
 Hiç bilmezem gezek kimün? Aramızda gezer ölüm (166)

Hiçbir kişi bilmez bizi, biz ne işün içindeyüz (90)
 Hoşdur eğer yürürisem ışk odına yane yane (214)
 Işk bezirganı, sermaye canı (252)
 Işk erine dünyede ne harır u ne pelâs (96)
 Işk erinün gönli tolı pâdişahdan nevâledür (84)
 Işk eteğin tutmak gerek âkıbet zevâl olmaya (22)
 Işk ilinün haberin disem, işide misin (202)
 Işk imâm bize, gönül cemâ'at (32)
 Işk makâmı âlidür, ışk kadım ezelidür (38)
 Işkdan da'vı kılan kişi hıç anmaya hırs u hevâ (18)
 Işkıla biliş cânlara ezel, ebed olmayısar (38)
 Işksuz adam dünyede bellü bilün ki yokdur (60)
 Işksuzlara virme öğüt, öğüdünden alur değil (128)
 Işkun aldı benden beni, bana seni gerek seni (284)
 Işkun odı düşdi cânâ, eritdi yürek yağını (282)
 İki cihân zindânise, gerek bana bûstân ola (20)
 İlmünde gark olalı uş ben beni bilmezsin (202)
 İsrâfil sûrı ürile, yir ü gök yüzi değşirile (228)
 İstedüğümü buldum eşkere can içinde (218)
 İsteyelüm iş ıssını, bulup görelüm kandadur (54)
 İşbu vücûdum şehrine bir dem giresim gelür (68)
 İşidün hey ulular, âhir zamân olısar (82)
 İşidün iy ulu kişi size benüm haberüm var (46)
 İşidün iy yârenler, eve dervişler geldi (276)
 İşit sözümi iy gâfil, danla seher vaktinde tur (66)
 İy âşıklar, iy âşıklar, mezheb ü dîn işkdur bana (22)
 İy bana eyü diyen, benem kamudan kemter (52)
 İy bana eyü diyen, benüm kamudan yavuz (94)
 İy beni ayıblayan, gel beni işkdan kurtar (36)
 İy çok kitâblar okıyan, sen kim tutarsın bana dak (104)
 İy dost seni sevelden aklum gitdi, kaldum ben (196)
 İy dost, seni severem, cânımda yirün vardur (74)
 İy dost! Bunca kılükâl ne? Maksûd hod bir haberdurur (86)
 İy dün ü gün Hakk'ı isteyen; bilmez misin Hak kandadur (84)
 İy işk eri aç gözünü, yir yüzine eyle nazar (40)
 İy kopuzile çeşte, aslun nedür, ne işde (224)
 İy sözlerün aslın bilen, gel di bu söz, kandan gelür (48)
 İy yârenler iy kardaşlar, ecel ire, ölem bir gün (184)
 İy yârenler iy kardeşler, sorun bana kandayıdum (158)

Ka'be vü büt îman benem, çarh uruben dönen benem (174)
 Kaçan ol dilber benüm gözüme tudaş oldu (254)
 Keleci bilen kişinün yüzünü ağ ide bir söz (88)
 Kemdurur yohsullıktan niçelerün varlığı (266)
 Kerem it, bir beri bak, nikâbı yüzünden bırak (108)
 Kime gönül virürisem benümile yâr olmadı (294)
 Kime kim dost gereğise eydeyin ne kulasını (246)
 Kimse döymez bu nazara ıškile kim pençe ura (228)
 Kimün ne zehresi vardur sana kılınç yorutmağa (244)
 Kogıl dünya bezeğini, bu dünya yildür ya hayâl (130)
 Kogıl ölüm endişesin, âşıklar ölmez, bâkîdür (56)
 Koyup nakş u nigârı, nakşa yol virme zinhar (60)
 Kul pâdişahsuz olmaz, pâdişâh kulsuz değül (122)
 Lâşerik okursın, sonra şerik katarsın (190)
 Ma'nî berâtın alduk uş gine elümüze (240)
 Ma'nî eri bu yolda melûl olası değül (120)
 Menzili irak bu yolun, bu yola kim varası (278)
 Miskinlikde buldılar kimde erlik varise (218)
 Muştılanuz âşıklara, bu ışk ulu devlet olur (76)
 Münâcat (12)
 Müsülmanam diyen kişi şartı nedür, bilse gerek (114)
 Müsülmanlar, zamâne yatlu oldu (296)
 Nasihat kandilinden bir işâret göründi (286)
 Ne dirisem hükmüm yürür, elümde fermân dutaram (140)
 Ne oturursın taş kapuda; gör içerü neler gezer (66)
 Ne söz kelecî viribirsem dilüm seni söyleyecek (116)
 Niçe bir besleyesin bu kaddile kâmeti (280)
 Niçeler bu dünyede günâhını yuyamaz (96)
 Nidem ben gönülile, benümle bile bir dem durmaz (92)
 Niderüz hayat suyn, cânı yağmâya virdük (114)
 Niteki ol ma'şûkile ben râzımı bir eyleyem (178)
 Nitekim ben beni bildüm, yakîn bil kim Hak'ı buldum (138)
 Niteliğüm sorana işit hikâyet (30)
 Ol ben sevdüğüm nigâr nidem ol benden fâriğ (102)
 Ol can kaçan öliser, sen ana can olası (210)
 Ol Çalab'un ışkı benüm bağrumı baş eyledi (266)
 Ol dost benden yana hiç bilmezsin niçe bakdı (268)
 Ol dost bize gelmezise ben dostu girü varayın (194)
 Ol dostiçün ağlarisem gözüm yaşını kim sile (236)

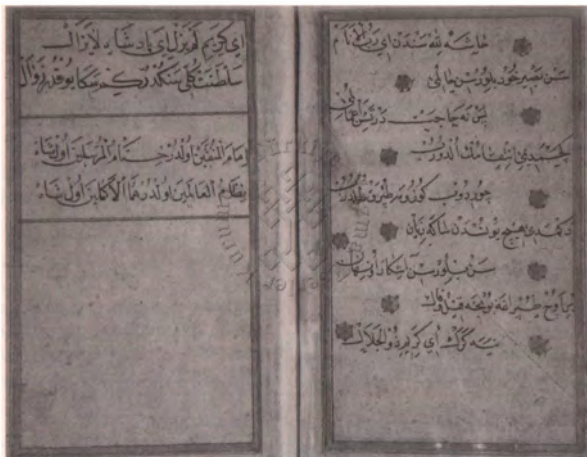
Ol geçidün korkusu uş beni yoldan kodı (272)
 On sekiz bin âlem halkı cümlesi bir içinde (226)
 Ömrüm beni sen aldadun, ah nideyin ömrüm seni (292)
 Pâdişahlık senündür, heybetün var (70)
 Pâdişehler pâdişâhı ol ganî (288)
 Sahhâ ol âşık cânına kim dostile visâli var (46)
 Sana direm iy velî, tur ırte nemâzına (234)
 Sana ibret gerekise gel göresin bu sinleri (270)
 Sen bu cihân mülkini Kâf'dan Kâf'a dutdun tut (28)
 Sen canundan geçmedin cânan arzû kılursın (208)
 Sen hod bize bizden yakın görünmezsin, hicâb nedür (64)
 Seni Hak'dan yığıcı her neyise vir gider (50)
 Sensin benüm cânım cânı, sensüz karârum yokdurur (74)
 Sensin Kerîm, sensin Rahîm, Allah sana sundum elüm (146)
 Sensüz yola girürisem, çârem yog adım atmağa (16)
 Söylememek harcı söylemeğün hâsıdur (42)
 Sûretten gel sıfâta, anda ma'nî bulasın (186)
 Şol geçidün korkusu uş bizi yoldan kodı (290)
 Şöyle hayran eyle beni ıskun odına yanayın (196)
 Şükür Hakk'a kim dost bize eyitdi dost yüzine bak (104)
 Teferrüc eyleyü vardum sabâhın, sinleri gördüm (180)
 Tehî görmen siz beni, dost yüzün görüp geldüm (160)
 Toldur bize kadehi ışk şerâbından iy sâkî (268)
 Uş gine geldüm ben bunda, sır sözün ayân eyleyem (136)
 Uş gine nazar oldu bu bizüm cânumuza (230)
 Vuslat hâlin eydiserem vuslat hâlin bilenlere (216)
 Vuslatı olan kişiye bu derdile firak nedür (58)
 Yandı yüreğüm dutuşdı, bağrım ciğerüm kebâbdurur (70)
 Yavlak acâyib geldi bana dünyâ içinde işbu hal (124)
 Yine bu bâd-ı behar hoş nev'ile esdi yine (232)
 Yir gök yaradılmadı Hak bir gövher eyledi (256)
 Zihî şirin hûlu dilber, durağı revan içinde (238)
 Zinhar gönül evinde dutma yavuz endişe (212)
 Zinhâr varmagil gönül dünyâ pâyına bir gün (190)

Dizin

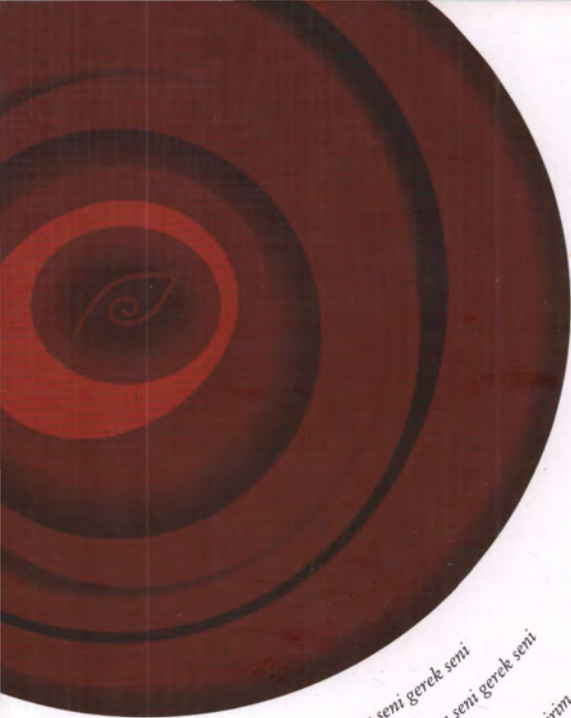
(Eski Anadolu Türkçesi Metne Göre)

- A**
Âdem 12, 13, 82, 132, 140, 141,
160, 161, 188, 244, 256, 258, 260,
262, 263, 264, 315, 339
Ahmed 132, 294, 295, 328
Alî 62, 194
Aliyy-i Murtazâ 44
Arafat 154, 155
Ashâb-ı Suffe 149
Azrâil 96, 136, 138, 144, 158, 188,
204, 232, 236, 256, 316
- B**
Bağdad 52
Barak 172, 173
Bercis 170, 317
Bukrat 170, 171
Burak 58, 59, 152, 153, 231
- C**
Ca'fer 170, 318
Çalinus 170, 171
Cebreil 60, 70, 136, 318
Cercis 170, 318
- D**
Dâvud 172
- E**
Ebûbekr 44, 62
Ebûbekr-i Sıddık 62
Eyyûb 162, 208, 288
- F**
Fâtiha 272
Ferhad 16, 206, 321
Fir'avn 321
Furkân 172
- H**
Hallâc-ı Mansûr 80, 81, 148, 149,
154, 155
Hâmân 171, 322
Hamza 17, 132, 133, 156, 157, 174,
175, 310, 322
Hârûn 172
Hârut 228
Hızır 121, 255, 298, 299
Hızr 254
- İ**
İsi bin Meryem 206
İblis 140, 244
İbrahim 149, 154, 155, 207, 294,
295, 322, 324, 327, 329
İbrahim Edhem 148
İlyas 120, 121, 254, 255, 298, 299
İmran 172, 173, 286, 287, 327
İncil 138
İsi 150, 160, 206, 252, 272, 324
İsmail 68, 69, 133, 155, 324, 328
İsrâfil 18, 120, 124, 228, 234, 324,
339
- K**
Ka'be 174, 214, 270, 280, 338
Kabe 344
Kadir 17, 88, 89, 115, 250, 251
Kâf 28, 335
Kârûn 28, 324
Ken'an 206, 208, 210
Kevser 68, 69, 88, 89, 268, 269
Konya 94, 95
Kur'ân 68, 69, 118, 119, 138, 156,
159, 190, 194, 220, 250, 284, 297,
325

- L**
 Leyli 68, 210, 284
 Lokman 170, 171, 325
- M**
 Mâlik 24, 326
 Mansûr 80, 162, 172, 196, 254, 276, 322, 326
 Mansûr-i Bağdâdi 276
 Mârut 228
 Mecnun 68, 69, 171, 210, 211, 222, 276, 277, 285, 325
 Mısır 164, 208, 288
 Mirrih 170, 326
 Muhammed 40, 41, 54, 55, 62, 63, 149, 166, 167, 194, 195, 230, 231, 280, 281, 282, 283, 288, 289, 315, 322, 323, 329
 Mûsâ 136, 258, 260
 Mûsî 150, 172, 178, 226, 286, 327
 Mustafa 63, 117, 155, 161, 191, 279, 315, 320, 324, 328, 333
 Mûhr-i Süleyman 132, 140, 327
 Münker 34, 35, 147, 327
- N**
 Nekir 34, 35, 146, 147, 327
 Nemrud 154, 170, 294, 327
 Nûh 160, 164
 Nûşîrevân 28
- O-Ö**
 Osmân 44
 Ömer 9, 44, 45, 62, 63, 133, 148, 149, 324, 328, 332, 333
 Ömer Hattâb 148
- R**
 Rıdvân 170
 Rüstem 170, 171, 329
- S**
 Safî Âdem 188
 Saltug 172, 173
 Selman 168, 169, 329
 Seydî Balum 276
- Sırat 34, 35, 118, 119, 125, 130, 131, 218, 219, 229, 251, 278, 279, 292, 293, 330
 Sîmurg 156, 157
 Sübhan 25, 121, 164, 165
 Süleyman 29, 98, 99, 101, 132, 133, 134, 135, 137, 140, 141, 164, 173, 206, 207, 234, 235, 266, 267, 315, 316, 318, 322, 327, 330
- T**
 Tûr 342
 Tapdug 172, 173, 183, 213
 Tapduk 40, 41, 89, 99, 195, 212, 213, 214, 215, 237
 Taptuk 40
 Tayyâr 170, 318
 Tûr 136, 138, 160, 178, 226, 240, 258, 272, 339
- Y**
 Ya'kûb 210, 288, 333
 Yâsin 68, 69
 Yûsuf 206, 210, 288, 333
 Yûsuf-i Ken'an 206
- Z**
 Zekeriyâ 162, 288
 Zühre 20, 21, 228, 229, 240, 241, 262, 263, 334

Yunus Emre Dîvânı,
Süleymaniye, Fatih, No. 3889'un sonu

*Aşkın aldı benden beni, bana seni gerek seni
Ben yanarım gündüz gece, bana seni gerek seni
Ne varlığa sevinirim ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum, bana seni gerek seni*

KDV'den muaftr.

ISBN: 978-605

